Bijlage 2
Overzicht van archeologische waarden, vindplaatsen en onderzoeken in de gemeente Gemert-Bakel

1. Archeologische rijksmonumenten 2
2. Archeologisch waardevolle terreinen 4
3. Archeologische vindplaatsen 19
4. Vindplaatsen op basis van historische bronnen 109
5. Archeologische onderzoeksmeldingen 149

1. Archeologische rijksmonumenten

Rijksmonumentnummer	45118
Inschrijving register	26 februari 1973
Kadastrale aanduiding	Bakel en Milheeze A 4166
Waarde	Terrein van zeer hoge archeologische waarde, beschermd
Plaats	Milheeze
Toponiem	Oude Bakelsedijk, Stippelberg
Complex	Nederzetting, onbepaald
Datering	Paleolithicum laat: 35000 C14 - 8800 vC - Mesolithicum: 8800 - 4900 Vc
Omschrijving	Terrein met sporen van bewoning (vuursteenvindplaats) uit het laat-paleolithicum (Tjongercultuur) en het mesolithicum. Vermoedelijk is ook een grafheuvel (urnenveldheuvel) uit de late bronstijd of ijzertijd op het terrein aanwezig.

Toelichting

In het verleden hebben zandverstuivingen, plunderingen en ploegwerkzaamheden plaatsgevonden. Ook werden zandwegen aangelegd en is een aantal kleinschalige archeologische onderzoeken verricht. Aan het oppervlak verkeert het monument tegenwoordig in een goede staat.
Opgraving 1958,1960: BAI-Bohmers
Kartering 1960: amateur
Opgraving 1968: Beex
Booronderzoek 1983: N. Arts en J.P. Broertjes (grotendeels buiten het monument)
Onderzoek in weg naast BM 1988: IPP
Booronderzoek 1992: IPP (J. Deeben)
In het kader van het AMR-project is het terrein op 26 november 2003 bezocht.

Literatuur

- W. Heesters & A. Wouters, 1970. De Tjongerkultuur in De Rips (gem. Bakel). Brabants Heem 22:2-20.
- P. v.d. Kroft & A. Sloot, 1995. Archeologísch onderzoek op een heideterrein bij 'De Stippelberg' (Gem. Bakel en Milheeze, N.Br.). Internal report, University of Amsterdam, Amsterdam.
- N. Arts, 2012: Milheeze - A very large Federmesser site on the northern edge of the Peel peat bog (Southern Netherlands) and its environmental and social context, in: MJL Niekus, RNE Barton, M. Street & T. Terberger eds. A mind set on flint. Studies in honour of Dick Stapert (Groningen Archaeological Studies Volume 16), Groningen, 267-279.

Een selectie van vuursteen afval en werktuigen van de 1958-1960 opgravingen. De schaal meet 10 cm (Foto N. Arts).

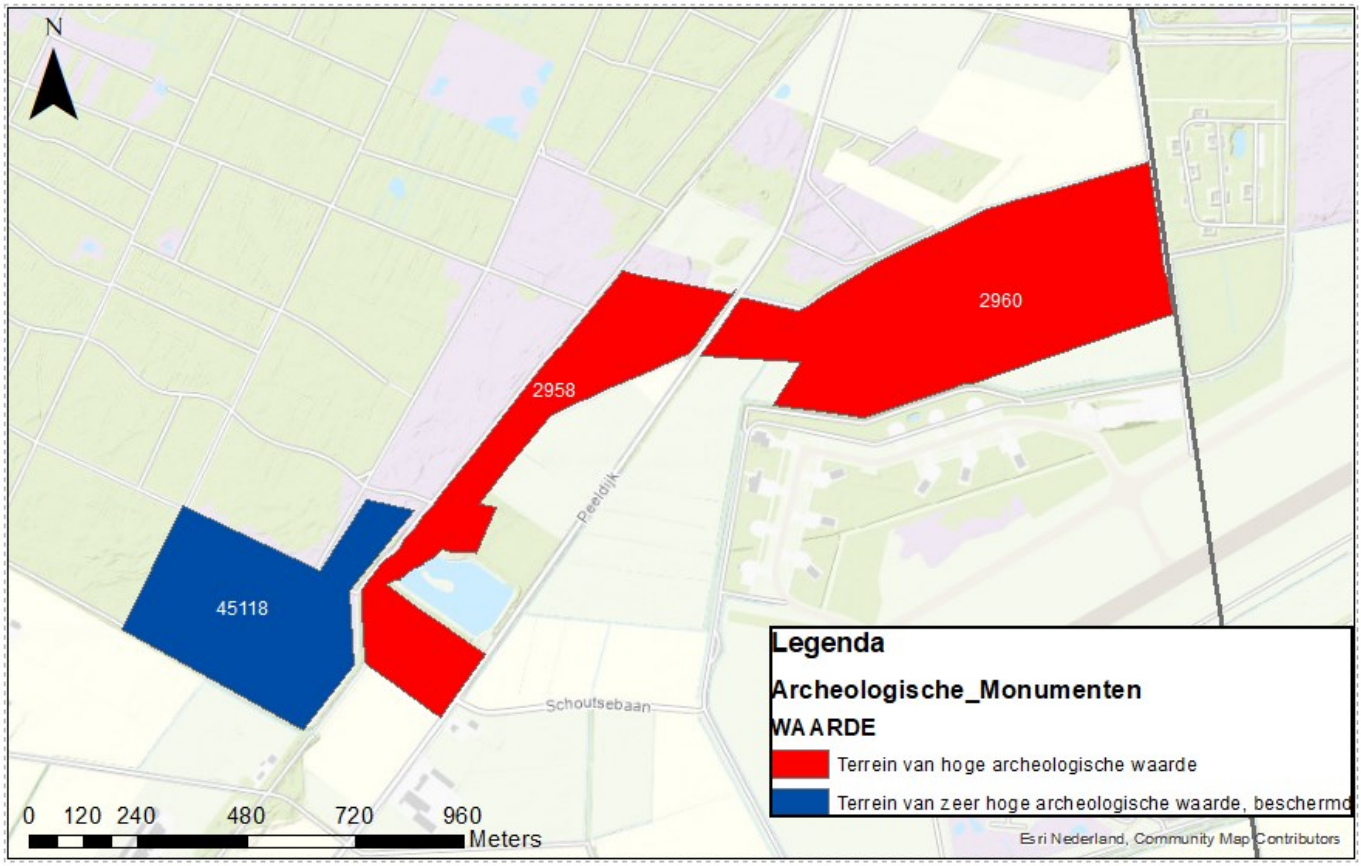

Topografische ligging van archeologisch rijksmonument 45118 aan de Oude Bakelsedijk in Milheeze.

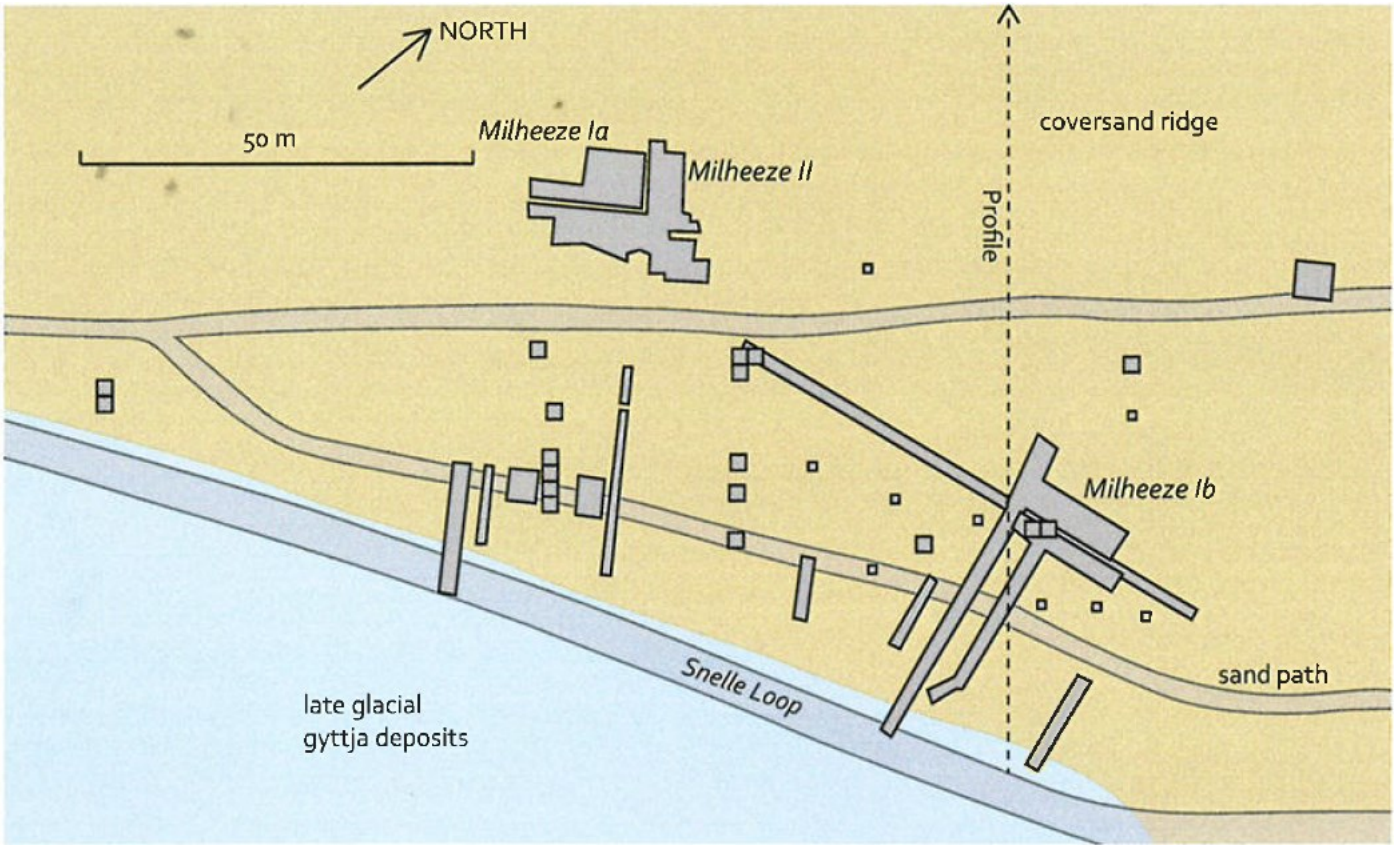

Begrenzing van de 1958-1960 opgravingen en de testputjes die onderzocht zijn in 1988 (bron Van der Kroft & Sloot, 1995).

2. Archeologisch waardevolle terreinen

Monumentnr. **2958**
Waarde Terrein van hoge archeologische waarde
Plaats Milheeze
Toponiem Stippelberg, Bakelsedijk, De Peel
Complex Nederzetting, onbepaald
Datering Paleolithicum laat B: 18000 C14 -8800 vC - Paleolithicum laat B: 18000 C14 -8800 vC
Toelichting Terrein met sporen van bewoning (vuursteenconcentraties) uit het Laat Paleolithicum. Ligt op een dekzandrug, ten westen en noordwesten van depressie met veen en gyttja. Volgens het CMA-fiche zou er ook nog een urnenveld liggen. De bron van deze melding is onbekend. Onderzoek: opgraving 1958/1960 (BAI-Bohmers), opgraving 1988 (IPP), booronderzoek 1992 (IPP). Het monument is aangetast. In het verleden hebben zandverstuivingen, plunderingen en ploegwerkzaamheden plaatsgevonden. Ook werden zandwegen aangelegd en is een aantal kleinschalige archeologische onderzoeken verricht. Aan het oppervlak verkeert het monument tegenwoordig in een goede staat.
Opmerking: voor onderzoek en literatuur zie monumentnr. 192.

Monumentnr. **2960**
Waarde Terrein van hoge archeologische waarde
Gemeente Gemert-Bakel
Plaats Milheeze
Toponiem Snelle Loop
Complex Nederzetting, onbepaald
Datering Paleolithicum laat: 35000 C14 - 8800 vC - Mesolithicum: 8800 - 4900 vC
Toelichting Terrein met mogelijk sporen van bewoning (vuursteenvondsten) uit het Laat Paleolithicum en/of Mesolithicum. Het terrein ligt aan de rand van een depressie met veen en gyttja. De herkomst van de melding is onbekend, maar deze stamt waarschijnlijk uit de tijd van G. Beex. In Archis is geen corresponderende waarneming aanwezig. Wel zijn er uit de directe omgeving verscheidene vondstmeldingen van Laat Paleolithisch en/of Mesolithisch vuursteen bekend. Zie ook mon. nr. 2958.
Opmerking: een klein deel van het terrein is overbouwd (veestal of iets dergelijks).

Monumentnr. **Gemert-Bakel 1**
Waarde Terrein van hoge archeologische waarde
Gemeente Gemert-Bakel
Plaats Milheeze
Toponiem Oude Bakelsedijk
Complex Nederzetting, onbepaald
Datering Paleolithicum laat: 35000 C14 - 8800 vC - Mesolithicum: 8800 - 4900 vC
Toelichting Het archeologisch waardevolle gebied van monumenten 2958, 2960 en beschermd monument 45118 hangt landschappelijk samen met de hoge zandrug die hier loopt langs een oud Maasterres naar het oosten toe. Het archeologisch waardevolle gebied is hierop dan ook aangepast, omdat ook blijkt dat de archeologische vindplaatsen buiten deze gebieden aanwezig zijn.
De vindplaats Oude Bakelsedijk in Milheeze betreft een zeer grote Federmesser-site. Over een periode van zo'n 35 jaar zijn er verschillende opgravingen geweest en ook andersoortig archeologisch veldwerk, waaronder intensief veldonderzoek. Het leverde ruim 10.000 vondsten op waaronder 876 werktuigen van vuursteen. Wommersom kwartsiet is totaal afwezig. Opvallend was dat onder de 119 fragmenten van verbrand bot, het mogelijk was er één te identoficeren als een snoek terwijl er zijn ook aanwijzingen voor grote en middelgrote zoogdieren. Onder de vondsten bevindt zich ook één stuk bewerkt hout, gevonden in de gyttja-afzetting.
Er is ook palynologisch onderzoek gedaan, maar er is nooit sprake geweest van een volledig onderzoek geïntegreerd rapport van alle resultaten. In totaal kunnen er 3 vondstconcentraties worden geïdentificeerd uit de opgravingen en veldonderzoeken binnen de 2 km lange, 100-150 meter brede zone van vondsten. De Federmesser-artefacten uit de Milheeze opgravingen in 1958-1960 en 1968 zijn gevonden net onder, in en boven de Usselo-laag. Bij de bovenkant van het dekzand is een laag met Mesolithische vondsten. Het dekzand grenst aan een klein, ondiep meer in het zuidwesten. Er was een laagje gyttja afgezet in het meer tijdens de Late Glacial. In 1960 is één stuifmeelmonster en in 1988 van vier profielen stuifmeelmonsters genomen uit de gyttja- en Usselo-laag voor botanische analyse. Hieruit blijkt dat de open dennenbossen veranderen in open grondvegetatie en weer terug naar dennenbos in een

cyclus van 500 jaar. Er wordt gesuggereerd dat dit patroon verband houdt met de mens die dennen kapt tijdens hun verblijf op de dekzandrug in het Allerød-interstadiaal.
De site Milheeze is waarschijnlijk een neerslag van herhaaldelijke bewoning over mogelijk meer dan 100 jaar of zelfs meer. Aan de andere kant geeft palynologisch bewijs aan dat er vier perioden zijn waar sprake was van een zekere mate van ontbossing in het omliggende land, vermoedelijk met lange intervallen. Dit bewijs suggereert dat Federmesser-jager-verzamelaars regelmatig terug keerden naar deze site met tussenpozen waarin herstel van het dennenbos mogelijk was. Deze menselijke ingrepen in het landschap zijn de oudste bekend in Noordwest-Europa.

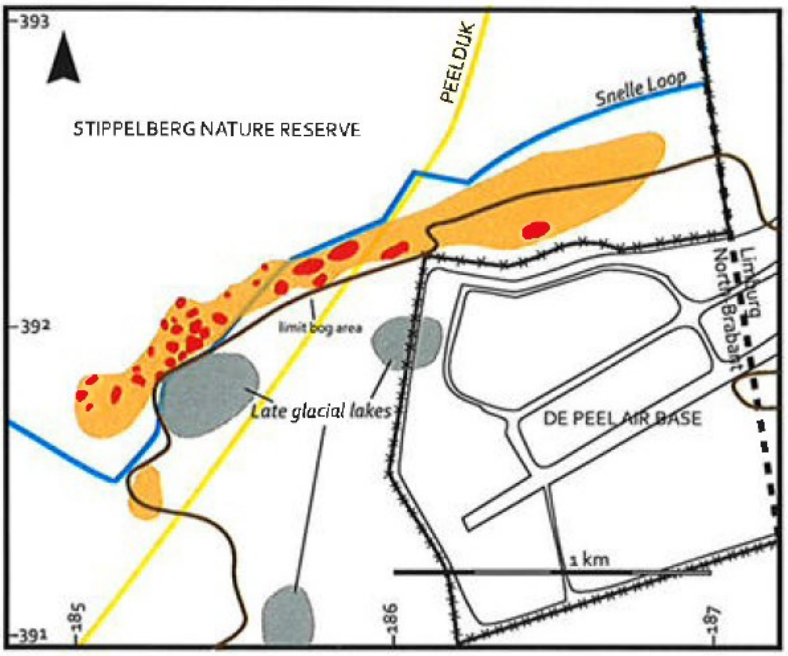

Figure 5. Topography, limits and individual find concentrations at the site of Milheeze. The isolated site in the southwest is a Late Mesolithic site (modified after Van der Kroft & Sloot, 1995).

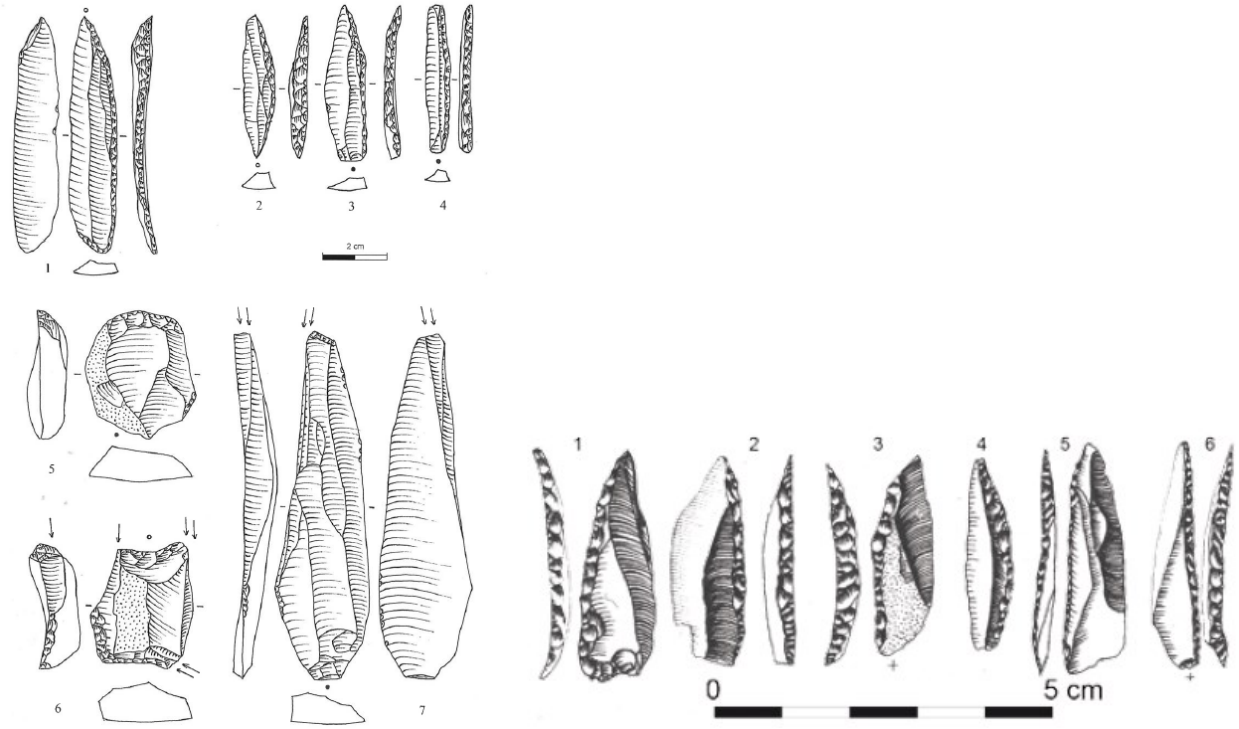

Een aantal vuurstenen werktuigen uit Milheeze (tekening N. Arts) en rechts, Tjongerspitsen uit het jong-paleolithicum, gevonden nabij de Wethouder Slitsvijver aan de Peeldijk (naar Stapert 1975. Tekening Biologisch Archeologisch Instituut Groningen).

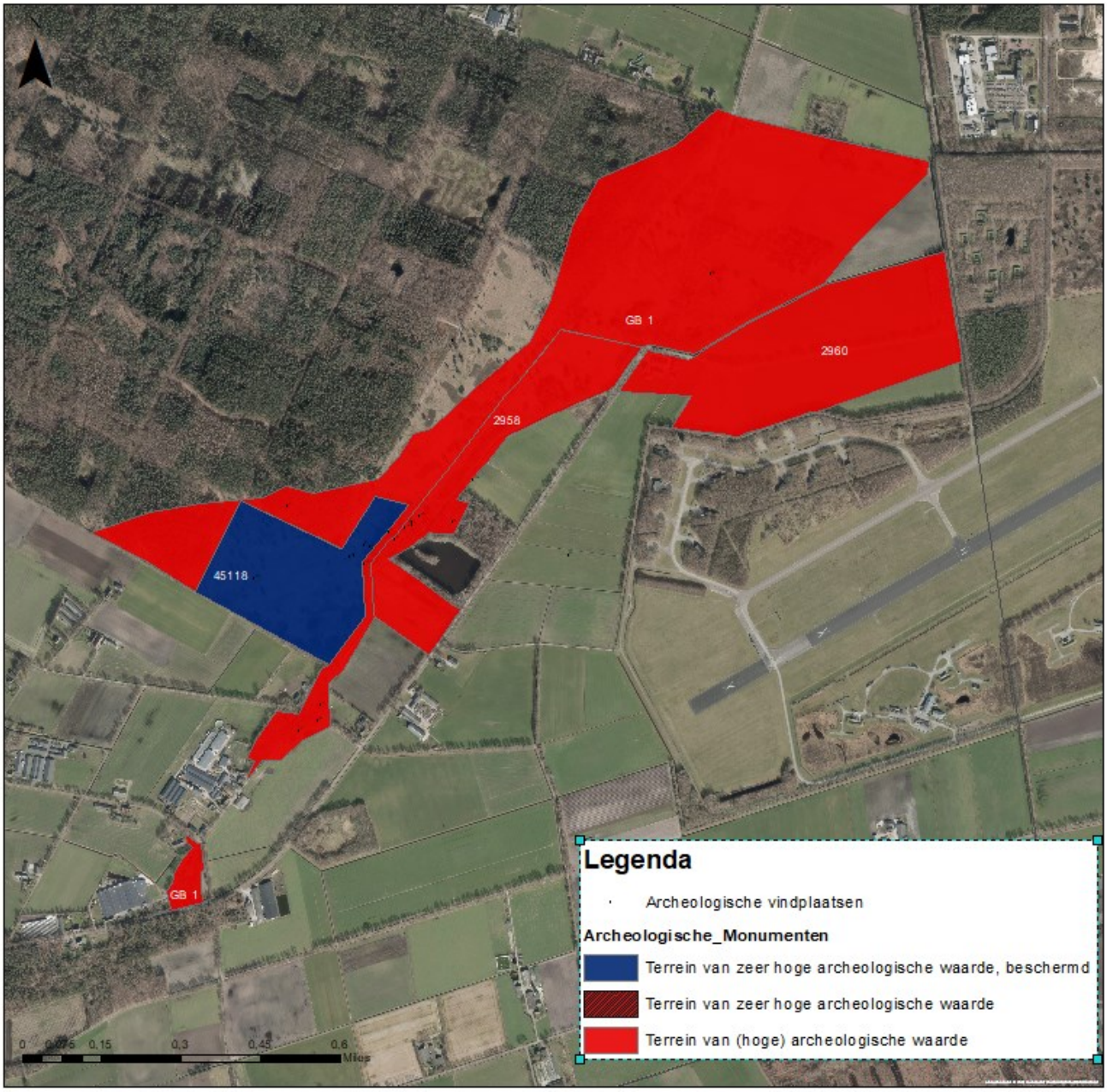

Ligging van de archeologisch waardevolle gebieden 2958 en 2960 en GB 1 aan de Oude Bakelsedijk in Milheeze, geprojecteerd op de luchtfoto uit 2023.

Literatuur: N. Arts, 2012: Milheeze - A very large Federmesser site on the northern edge of the Peel peat bog (Southern Netherlands) and its environmental and social context, in: MJL Niekus, RNE Barton, M. Street & T. Terberger eds. A mind set on flint. Studies in honour of Dick Stapert (Groningen Archaeological Studies Volume 16), Groningen, 267-279.

Monumentnr.	**2959**
Waarde	Terrein van hoge archeologische waarde
Plaats	Milheeze
Toponiem	Achter de Hoeven
Complex	Urnenveld
Datering	IJzertijd: 800 - 12 vC
Toelichting	Terrein met sporen van begraving (urnenveld) uit de IJzertijd. Er is een crematiegraf gevonden. Het vermoeden bestaat dat het aantal begravingen groter is en dat er dus sprake is van een grafveld. R. Klok (ROB) heeft hiervoor in het veld geen aanwijzingen (bedoeld zijn waarschijnlijk ophogingen) gevonden.
Opmerking:	Het AMK-terrein is vergroot op basis van de landschappelijke ligging hier op een kamduin die verder uitloopt naar het oosten en westen en hier nog volop intact aanwezig is in de bossen, maar ook als gevolg van de ligging hier van een eeuwenoude route door de Peel. De kamduin

sluit hier aan op het archeologisch monument Gemert-Bakel 1 van hierboven. Over deze hoge zandrug die een oud Maasterras volgt, liep een eeuwenoude doorgaande route van Bakel naar Venray. Op de AHN-hoogtekaart is in detail goed te zien hoe de vlechtende heibanen zich als holle wegen aftekenen op de duinruggen. Dat deze route van prehistorische oorsprong is kan worden geconcludeerd uit de archeologisch bekende vindplaatsen langs de route. De twee belangrijkste zijn een laat-paleolithisch complex en een urnenveld uit de ijzertijd. Het laat-paleolithisch complex ligt aan weerszijde van de route en strekt zich uit vanaf de Huttenbergseweg tot in de Korenhorst. Het ijzertijd urnenveld ligt pal ten noorden van de Hoefweg in de bossen ten oosten van De Hoeven. De moderne topografische kaart geeft daar grafheuvels aan die, gezien de samenhang met het urnenveld, ook uit de ijzertijd zullen dateren.

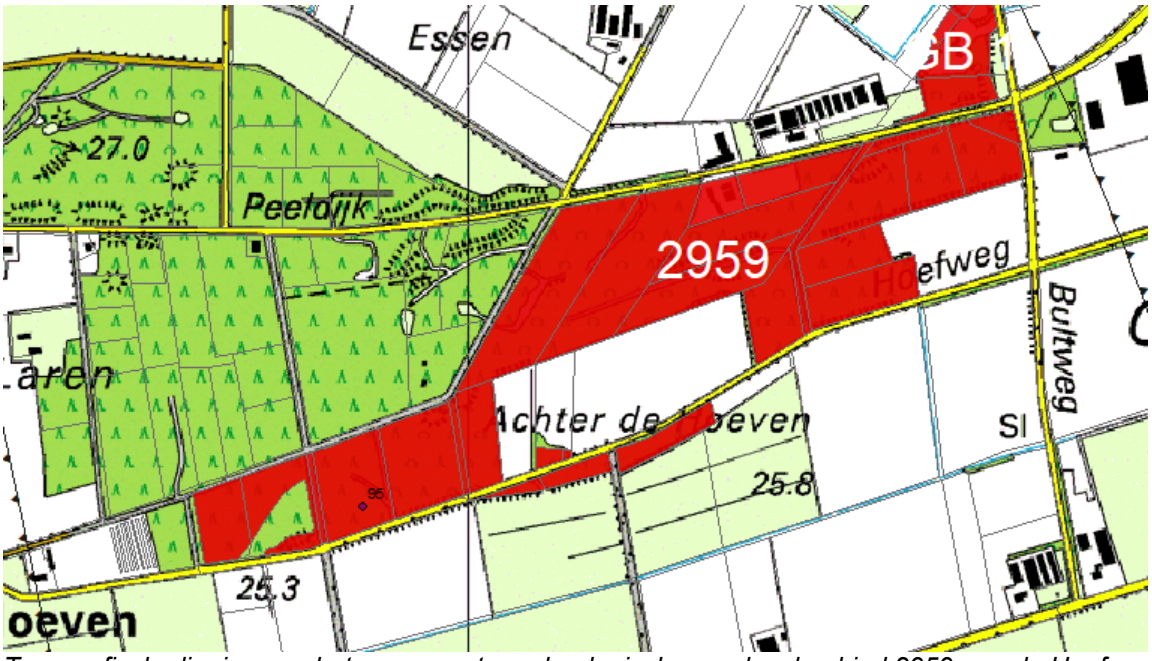

Topografische ligging van het aangepaste archeologisch waardevol gebied 2959 aan de Hoefweg in Milheeze.

Monumentnr.	**10540**
Waarde	Terrein van hoge archeologische waarde
Plaats	Milheeze
Toponiem	Witte Ven
Complex	Nederzetting, onbepaald
Datering	Paleolithicum laat: 35000 C14 - 8800 vC - Mesolithicum: 8800 - 4900 vC
Toelichting	Terrein met sporen van bewoning uit het Laat Paleolithicum en het Mesolithicum (onder andere Tjongercultuur). In het profiel van een zandafgraving (vijver) is in een kuiltje met houtskool een verzameling vuursteenafslagen en een kerfspits aangetroffen (zie vindplaats 63).

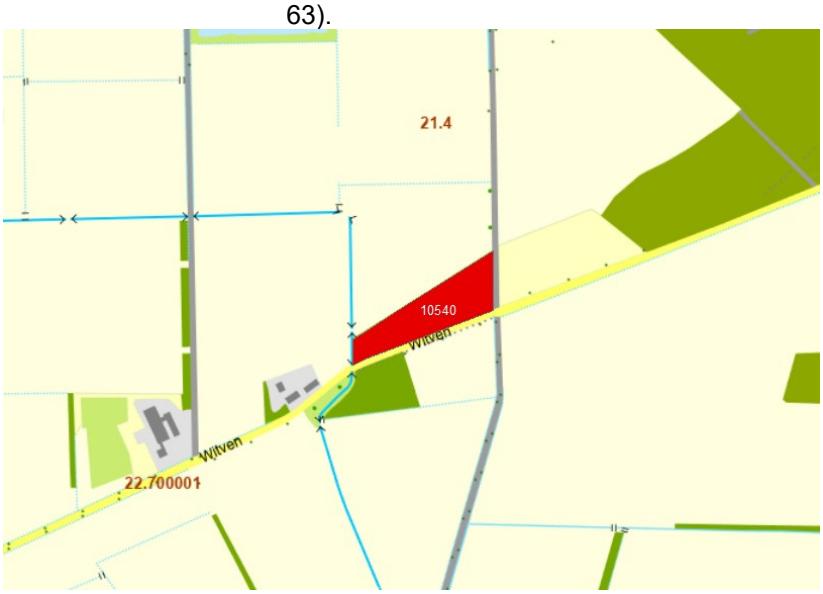

Topografische ligging van archeologisch waardevol gebied 10540 aan het Witven in Milheeze.

Monumentnr. **15502**
Waarde Terrein van hoge archeologische waarde (zie ook Hfd. 4, nummer 14)
Plaats Bakel
Toponiem Esp; Espesche Hoeve; Commandeurs Hoeve
Complex Borg/stins/versterkt huis
Datering Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC - Nieuwe tijd: 1500 - 1950
Toelichting Terrein met resten van een versterkte hoeve uit de Middeleeuwen. Het betreft een omgrachtte Middeleeuwse hoeve. Oudste vermelding 14e eeuw. Een deel van de gracht is nog zichtbaar aanwezig, zij het in smallere vorm dan oorspronkelijk. Er is booronderzoek uitgevoerd door de Archeologische Vereniging Kempen- en Peelland. Er is sprake van een stelsel van grachten. Op 13 en 22 oktober 2003 heeft Baac in opdracht van de reconstructiecommissie van de gemeente een gedempt gedeelte van gracht 3, rond de uit 17e eeuw stammende boerderij, archeologisch onderzocht door middel van proefsleuven. Het westelijk deel werd in de 70-er jaren van de twintigste eeuw gedempt, het oostelijk deel voor 1788; bevat een goed geconserveerde eind 15e-16e eeuwse vulling. De huidige boerderij had een 15e eeuwse stenen voorloper. Zie waarneming 44875 en de literatuur voor nadere informatie. Zie rapport Bink 2004.

Topografische ligging van archeologisch waardevol gebied 15502 Esp in Bakel.

Monumentnr. **15507**
Waarde Terrein van hoge archeologische waarde (zie ook Hfd. 4, nummer 13)
Plaats Gemert
Toponiem ‘t Slotje huize Lanckvelt
Complex Borg/stins/versterkt huis
Datering Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC - Nieuwe tijd: 1500 – 1950
Toelichting Terrein met resten van versterkte hoeve uit de Late Middeleeuwen en Nieuwe tijd. Het betreft resten (onder andere grachtvullingen) van de versterkte hoeve 't Slotje. Oudste vermeldingen

gaan terug tot de 17e eeuw; aanleg waarschijnlijk eind 15e eeuw. De resten liggen gedeeltelijk in een park (mogelijk geëgaliseerd en opgehoogd, vlak terrein). Grachtvulling werd in boringen aangetroffen (110-250 cm diep), evenals baksteenpuin. Zuidelijke gracht loopt mogelijk onder een huidige straat (waarschijnlijk verstoord), een deel van de westelijke gracht onder schuurtjes, bij de bouw daarvan werd deze door een van de bewoners aangetroffen. In een boorraai (C) mogelijke funderingsresten. Booronderzoek werd uitgevoerd door de Archeologische Vereniging Kempen- en Peelland (AWN-afd. 23).

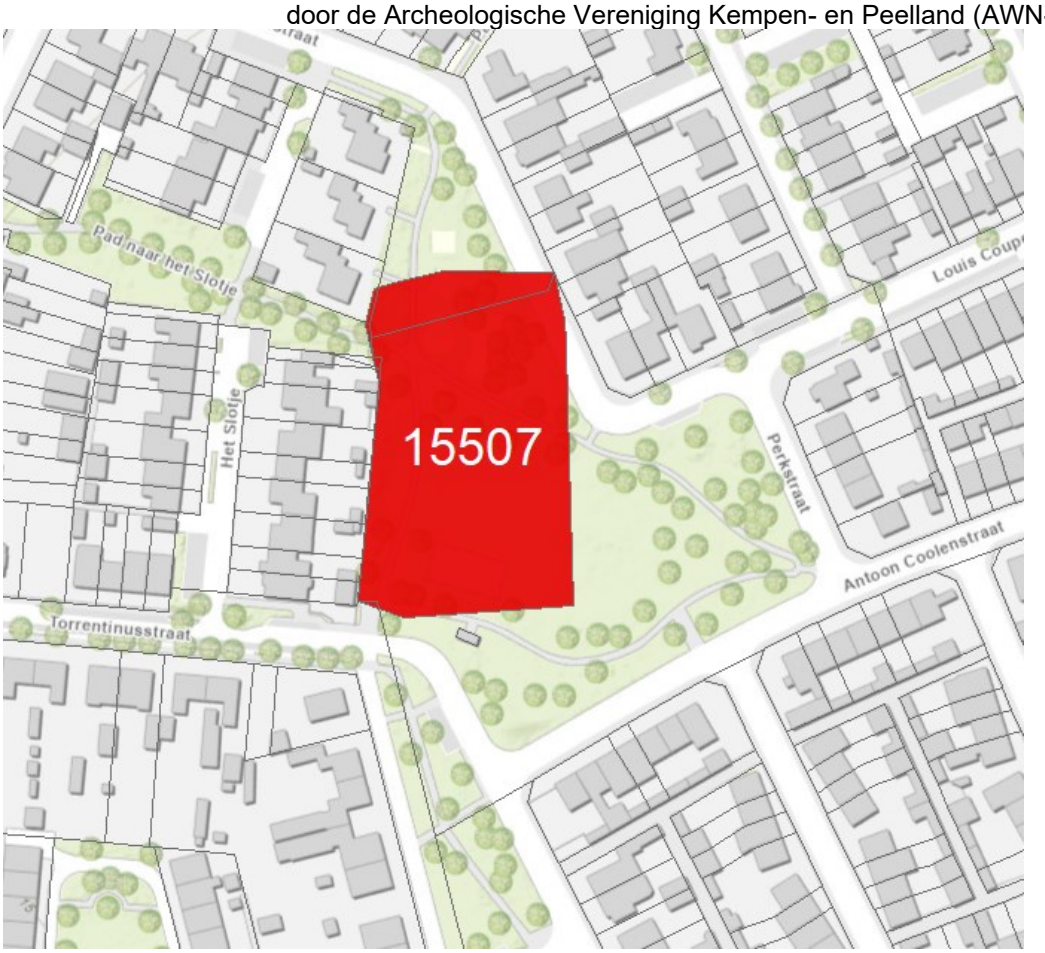

Topografische ligging van archeologisch waardevol gebied 15507 't Slotje in Gemert.

Monumentnr.	**15508**
Waarde	Terrein van hoge archeologische waarde (zie ook Hfd. 4, nummer 11)
Plaats	Gemert
Toponiem	Hazeldonk
Complex	Borg/stins/versterkt huis
Datering	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC - Nieuwe tijd: 1500 – 1950
Toelichting	Terrein met resten van een versterkte hoeve uit de Late Middeleeuwen en Nieuwe tijd. Het betreft de versterkte hoeve Hazeldonk, omgeven door een dubbele (inmiddels gedempte) gracht. De oudste vermelding dateert uit 1383, via een eigen naam mogelijk al 1326. Rond 1930 fungeerde de gracht als gemeentelijke stortplaats; vlak na WO-II gedempt. De oude omgrachting is al een keer aangesneden bij graafwerkzaamheden in het kader van de ruilverkaveling; oudste scherven dateerden uit 14e eeuw. De vulling werd een aantal keren aangetroffen tijdens waarderende boringen door de Archeologische Vereniging Kempen- en Peelland (AWN-afd. 23). Op de binnenoevers van de binnenste gracht opvallend veel puin, mogelijk afkomstig van funderingen.

Topografische ligging van archeologisch waardevol gebied 15508 nabij de Hazeldonklaan in Gemert.

Monumentnr.	**15509**
Waarde	Terrein van hoge archeologische waarde (zie ook Hfd. 4, nummer 12)
Plaats	Mortel
Toponiem	Ten Hogen Aarle
Complex	Borg/stins/versterkt huis
Datering	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC - Nieuwe tijd: 1500 – 1950
Toelichting	Terrein met resten van een versterkte hoeve uit de Late Middeleeuwen en Nieuwe tijd. Het betreft de versterkte hoeve Ten Hogen Aarle. Eerste vermelding 1366. Op een kadasterkaart uit 1832 is nog een groot deel van de dubbele omgrachting te zien, maar deze zijn mogelijk ten dele verdwenen/verstoord. Nu resteert daar nog slechts een fragment van (overig deel opgevuld). Hoeve is nog steeds bewoond. Bij booronderzoek door de Archeologische Vereniging Kempen- en Peelland werden duidelijk grachtvullingen aangetroffen; diepte 130-210 cm. Een deel van het terrein was niet voor onderzoek beschikbaar, een deel lijkt te zijn verdwenen.

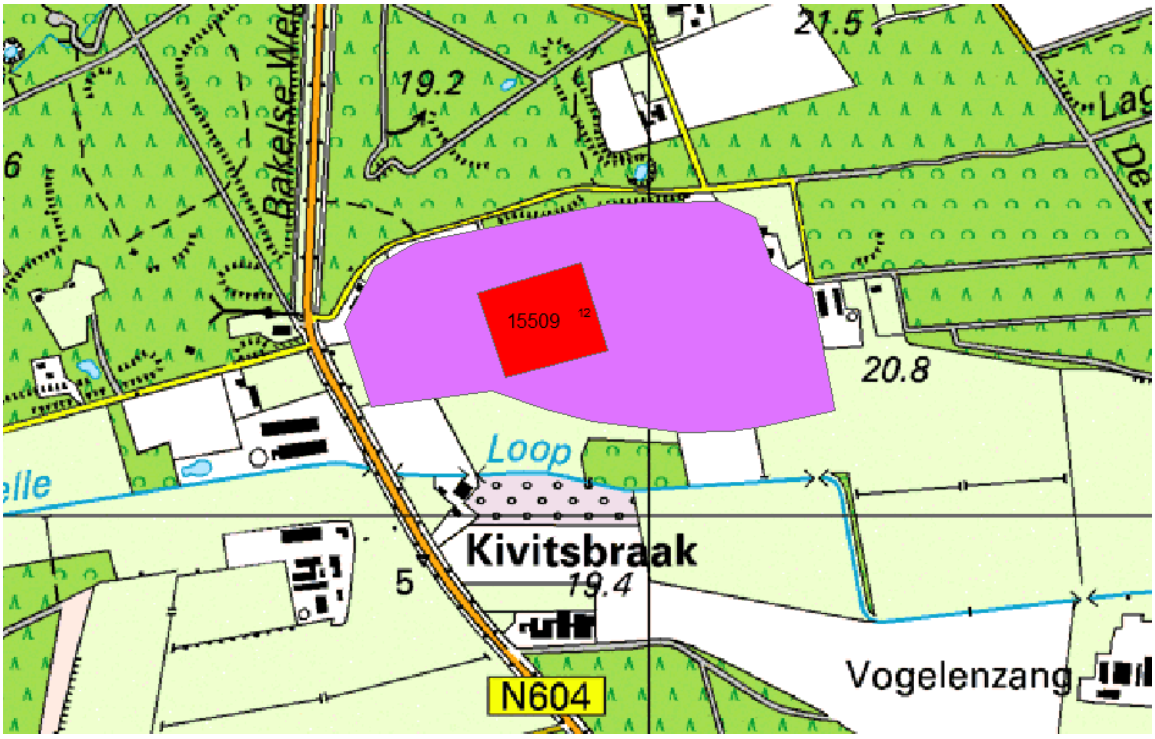

Topografische ligging van archeologisch waardevol gebied 15509 Ten Hogen Aarle in De Mortel op de TopKaart van 2009.

Monumentnr.	**16839**
Waarde	Terrein van hoge archeologische waarde
Plaats	Bakel
Toponiem	Bakel
Complex	Nederzetting, onbepaald
Datering	Middeleeuwen laat A: 1050 - 1250 nC - Nieuwe tijd: 1500 – 1950
Toelichting	Oude dorpskern van Bakel. Middeleeuwse bewoning voor 1250. Binnen deze contouren kunnen in de bodem resten van vroegmoderne en middeleeuwse (vanaf circa 800 AD) bewoning aangetroffen worden. Ook sporen van oudere bewoning kunnen aanwezig zijn. Bedacht dient echter te worden dat de bewoning in de vroege en volle middeleeuwen (tot circa 1300 AD) een meer dynamisch karakter gehad kan hebben en dat de plaats en grens ervan niet perse hoeft samen te vallen met die van de latere bewoning. Het gebied omvat ook de middeleeuwse kerk en begraafplaats van Bakel (zie hfd. 4, nr. 3); deze zijn aangeduid als gebied van zeer hoge archeologische waarde.

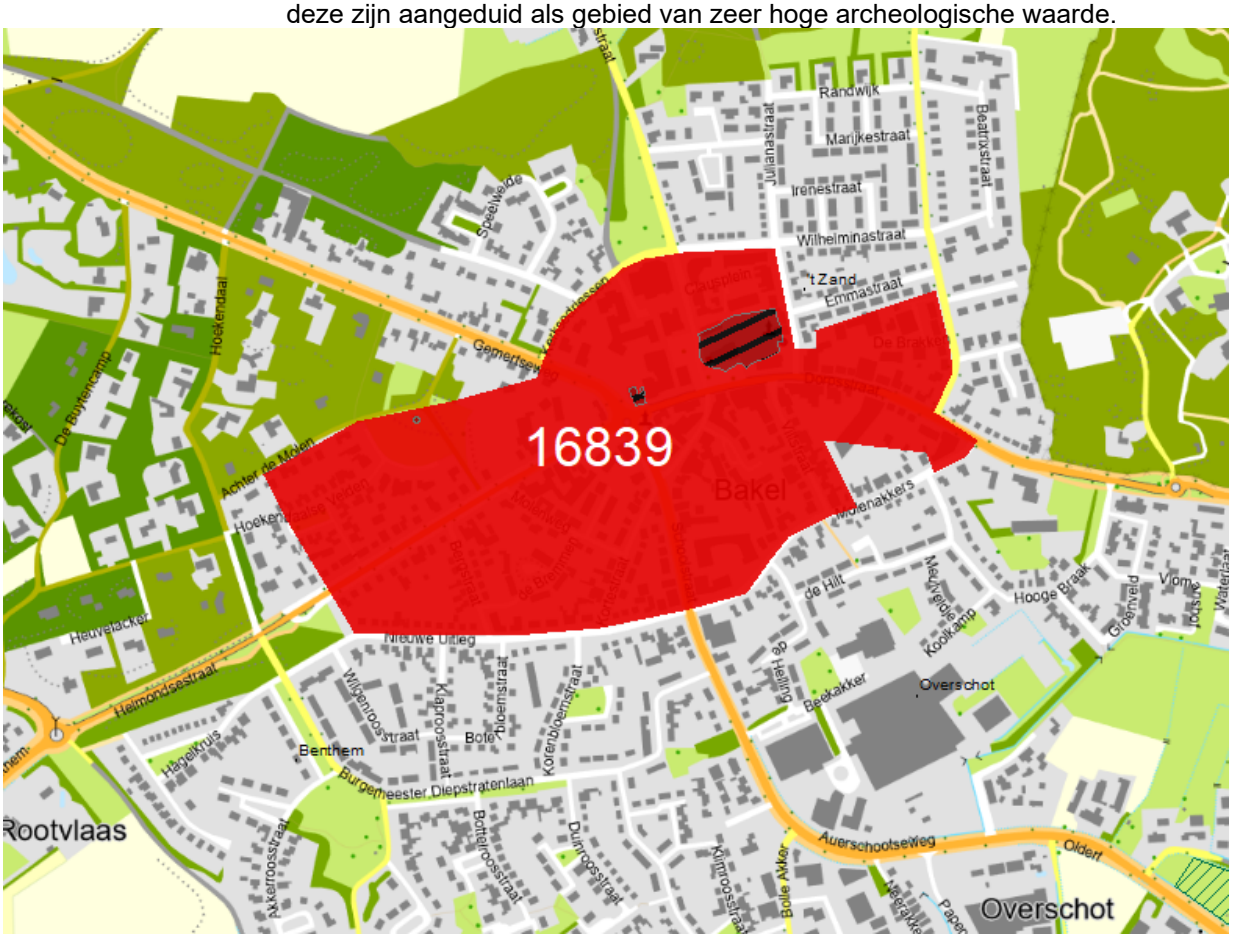

Ligging van het terrein van hoge archeologische waarde en zeer hoge archeologische waarde Bakel Centrum (16839) in Bakel op de TOP10NL kaart van 2024.

Monumentnr.	**Gemert-Bakel 2**
Waarde	Terrein van hoge archeologische waarde
Gemeente	Gemert-Bakel
Plaats	De Mortel
Toponiem	Lage en Hoge Kranebraken
Complex	Urnenveld
Datering	Vroege IJzertijd (800-600 v.Chr.)
Toelichting	Hele Harpstedt-urn met crematieresten gevonden in 1956 en later een aantal aardewerkscherven van urnen aan het oppervlak. De complete urn werd aangetroffen onder een esdek van ca. 90 cm. Kringgreppel is niet waargenomen, waarschijnlijk vergraven in eerste fase ontstaan oud bouwland. Alle vondsten behalve de urn zijn afkomstig uit de bouwvoor. Ook vondsten uit het Mesolithicum en Karolingische scherven.

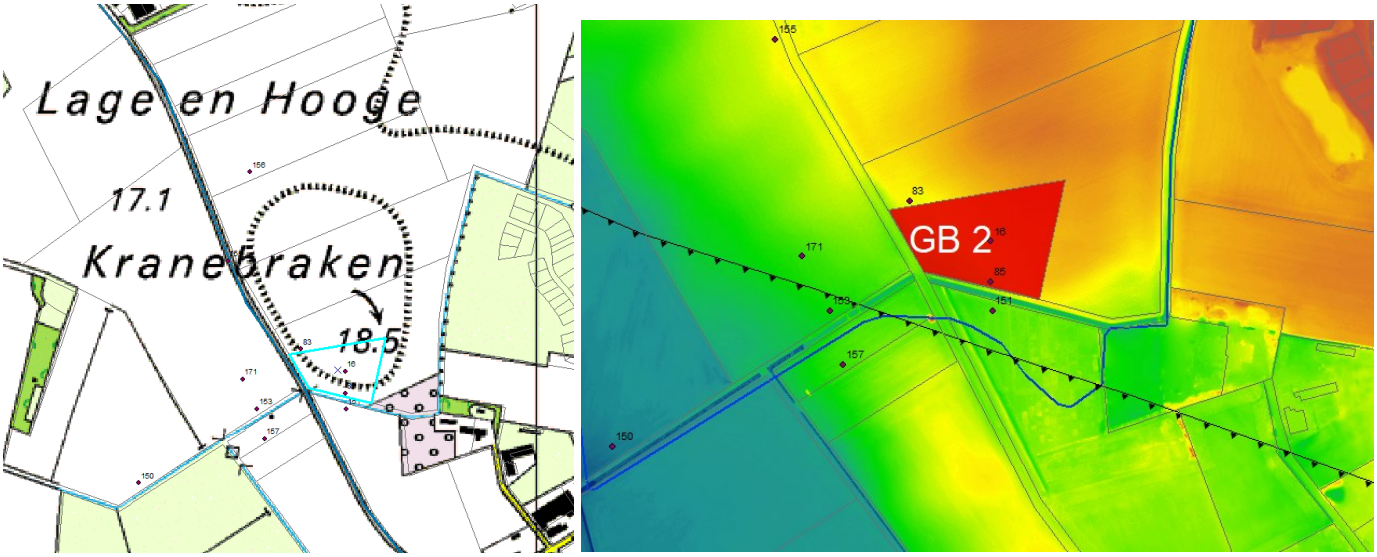

De ligging van het archeologisch waardevolle gebied GB 2 (blauw omlijnd) op de topografische kaart van 2009 (links) en op het AHN4 (in rood) met daarbij de archeologische vindplaatsen, breuklijn en waterloop.

Monumentnr.	**Gemert-Bakel 3**
Waarde	Terrein van hoge archeologische waarde
Gemeente	Gemert-Bakel
Plaats	Gemert
Toponiem	Gemert centrum
Complex	Nederzetting, onbepaald
Datering	Middeleeuwen laat A: 1050 - 1250 nC - Nieuwe tijd: 1500 – 1950
Toelichting	Oude dorpskern van Gemert. Middeleeuwse bewoning voor 1250. Binnen deze contouren kunnen in de bodem resten van vroegmoderne en waarschijnlijk ook van laatmiddeleeuwse (vanaf circa 1000 AD) bewoning aangetroffen worden. Ook sporen van oudere bewoning kunnen aanwezig zijn. Bedacht dient echter te worden dat de bewoning in de vroege en volle middeleeuwen (tot circa 1300 AD) een meer dynamisch karakter gehad kan hebben en dat de plaats en grens ervan niet perse hoeft samen te vallen met die van de latere bewoning. Het archeologisch waardevolle gebied omvat meerdere historische locaties zoals het Hofgoed, het kasteel, de middeleeuwse kapel, het middeleeuwse gasthuis, de watermolen en hoeven Ter Watermolen en Steenwechs Goed (zie hfd. 4, nrs. 1, 4, 5, 7, 9 en 38). De middeleeuwse kerk met begraafplaats van Gemert (zie hdf,. 4, nr. 8) zijn aangeduid als terrein van zeer hoge archeologische waarde net als enkele panden van voor 1850 waaronder de Latijnse School en het Kasteel.

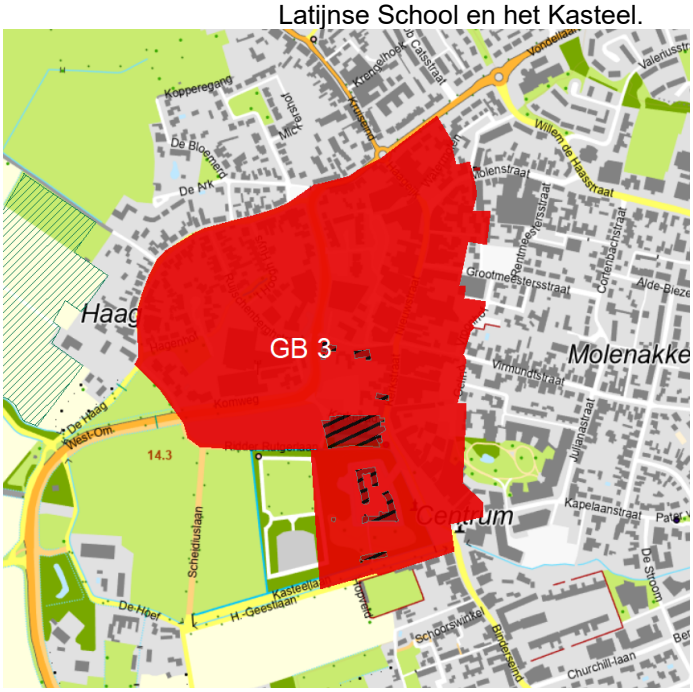

De ligging van het terrein van hoge en zeer hoge archeologische waarde Gemert-Centrum (GB3) op de TOP10NL kaart van 2024.

Monumentnr.	**Gemert-Bakel 4**
Waarde	Terrein van hoge archeologische waarde
Gemeente	Gemert-Bakel
Plaats	Handel
Toponiem	Handel
Complex	Nederzetting, onbepaald
Datering	Middeleeuwen laat A: 1050 - 1250 nC - Nieuwe tijd: 1500 – 1950
Toelichting	Binnen deze contouren kunnen in de bodem resten van vroegmoderne en waarschijnlijk ook van laatmiddeleeuwse (vanaf circa 1000 AD) bewoning aangetroffen worden. Ook sporen van oudere bewoning kunnen aanwezig zijn. Bedacht dient echter te worden dat de bewoning in de vroege en volle middeleeuwen (tot circa 1300 AD) een meer dynamisch karakter gehad kan hebben en dat de plaats en grens ervan niet perse hoeft samen te vallen met die van de latere bewoning. Het archeologisch waardevolle gebied omvat de Kapel en het Hof als ook de Hoeve op Handel (hfd. 4, nrs. 2 en 40). Enkele panden van voor 1850 waaronder de kerk zijn aangeduid als terrein van zeer hoge archeologische waarde.

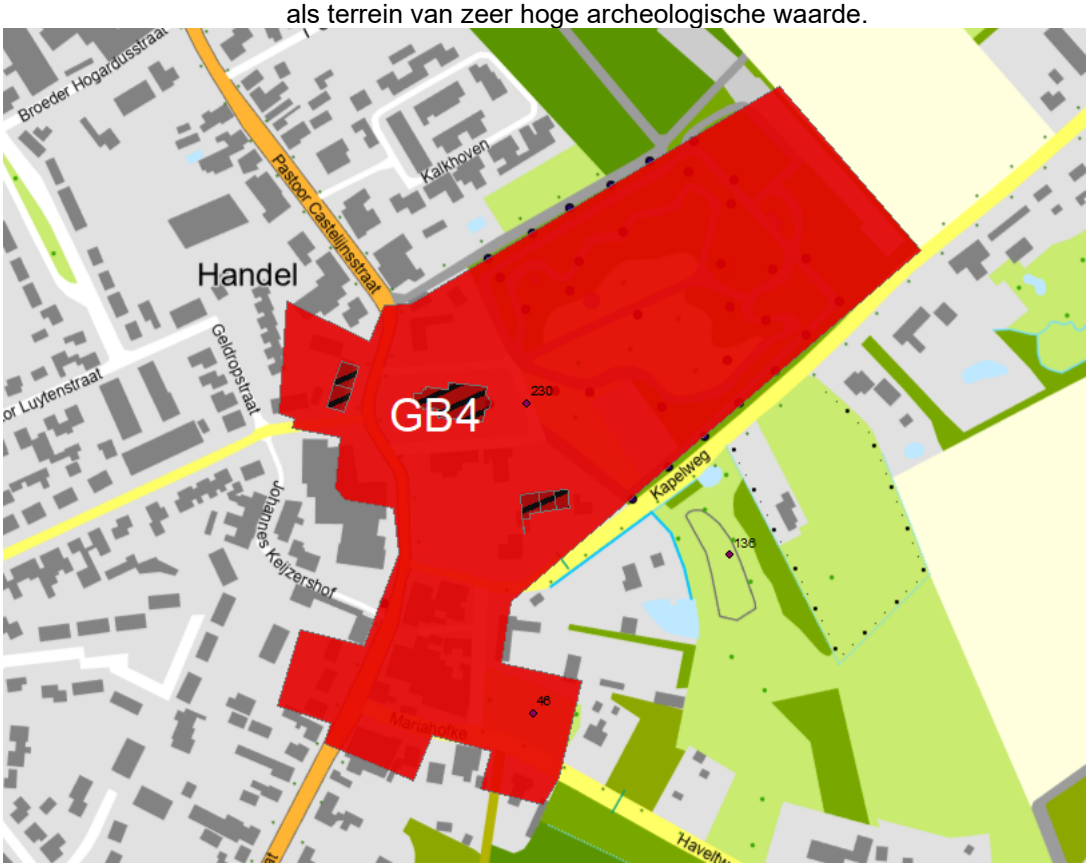

De ligging van het terrein van hoge en zeer hoge archeologische waarde Handel (GB4) op de TOP10NL kaart van 2024.

Monumentnr.	**Gemert-Bakel 5**
Waarde	Terrein van hoge archeologische waarde
Gemeente	Gemert-Bakel
Plaats	Milheeze
Toponiem	Milheeze-Zuid, Hoevense Klamp
Complex	nederzetting
Datering	Vroege en Volle Middeleeuwen (800-1250 n.Chr.)
Toelichting	Bij de opgraving in 2005 is ten noorden van de Millekens en ten zuiden van de Kapelakker een deel van een nederzetting uit de Karolingische tijd en de Volle Middeleeuwen aangetroffen. Tevens zijn nederzettingssporen uit de Steentijd en de Brons- en IJzertijd aangetroffen. Een palissade omheinde oorspronkelijk een vermoedelijk rechthoekig gebouw dat uit de vroege middeleeuwen (circa 800-1000 na Chr.) dateert. De bebouwing van dit erf strekt zich nog in zuidelijke richting uit. Meer westelijk en zuidelijk van de huizen aan de Meijlakker werden nog twee boomstamwaterputten uitgegraven uit de volle middeleeuwen (circa 800-1200 na Chr.). Tevens werden in dit deel van de opgraving gebouwsporen gevonden die uit de ijzertijd dateren, een hoofdgebouw en een spieker werden terug gevonden. Enkele kuilen bevatten aardewerk wat kenmerkend is voor het vroegste deel van

de ijzertijd (circa 800-650 voor Chr.). Ook werden hier in een kuil aardewerkscherven en bewerkte vuurstenen gevonden die uit de midden- of late bronstijd dateren. Een Merovingische glazen kraal (circa 400-650 na Chr.) en een tweetal fragmenten van 'strijkglazen' (circa 1000-1200 na Chr.) vormen de bijzondere vondsten van Milheeze Zuidrand. Zowel in het westelijk deel als in het oostelijk deel van het opgegraven terrein is een eeuwenoud karrenspoor aangetroffen.
In 2018 zijn ten zuiden van de Millekens vervolgens twee bouwputten opgegraven. Hierbij zijn drie gebouwplattegronden aangetroffen uit de Volle Middeleeuwen. Rond één van de woonhuizen is sprake van een hekwerk. Geen van de structuren is volledig opgegraven en daardoor kunnen de plattegronden niet met zekerheid worden gereconstrueerd. De gebouwplattegronden en het hekje dateren uit de periode 900-1200 n.Chr. Tot slot is in het zuiden van het plangebied een rij van paalsporen aanwezig die lijken te dateren in het Neolithicum. De oudere vondsten en sporen duiden erop dat de middeleeuwers hun huizen bouwden op een terrein dat al lang in gebruik was door de mens.

Bronnen:

- T. de Jong, 2008: Archeologisch onderzoek Milheeze-Zuidrand (gemeente Gemert-Bakel). Omheinde nederzetting aan een splitsing van wegen (Rapportage vlakdekkend onderzoek).
- A. v. Bussel, 2020: Transect-rapport 2753. Milheeze, Millekens (ong.). Gemeente Gemert-Bakel (NB). Een Inventariserend Veldonderzoek door middel van Proefsleuven (IVO-P) met doorstart naar Opgraven (DO)

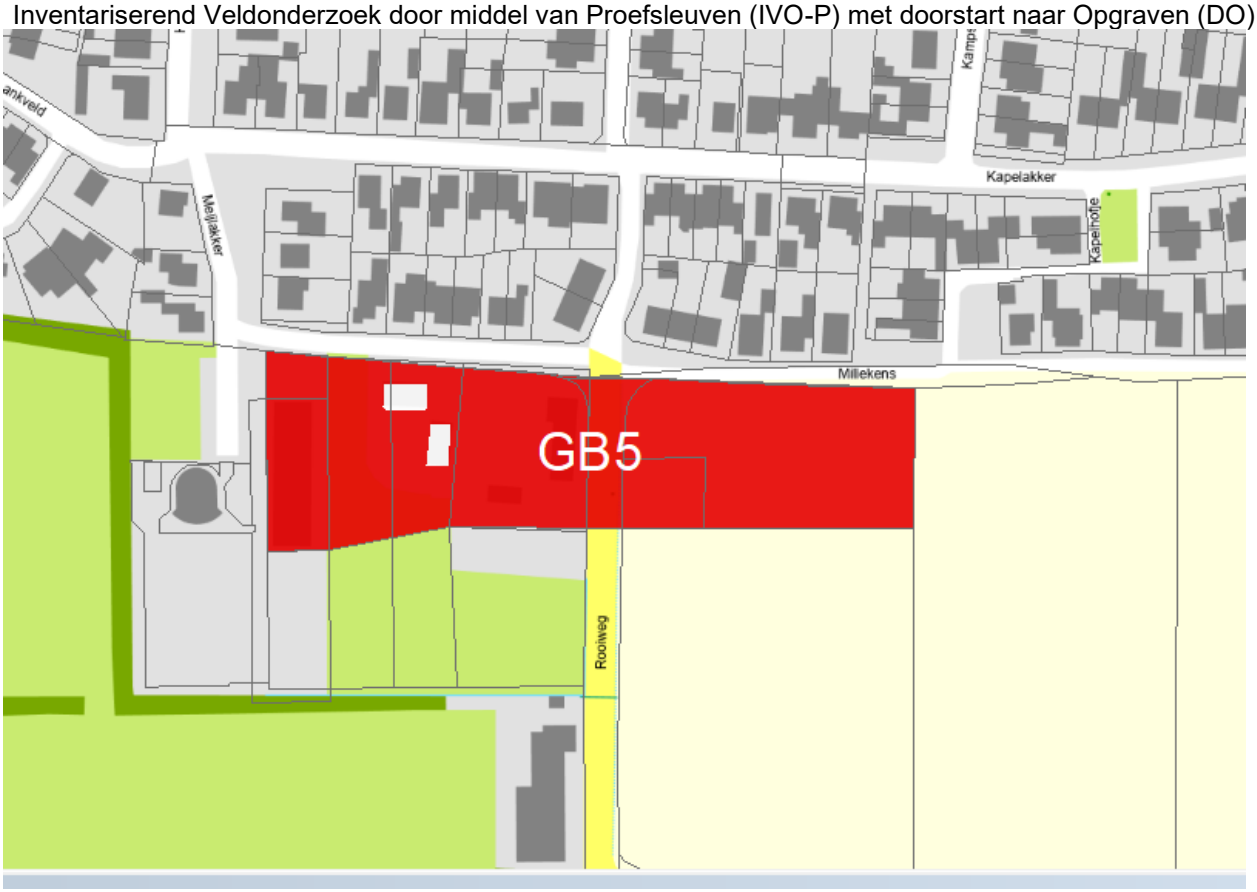

De ligging van het terrein van hoge archeologische waarde Hoevense Klamp-Milheeze-Zuid (GB5) op de TOP10NL kaart van 2024.

Monumentnr.	**Gemert-Bakel 6**
Waarde	Terrein van hoge archeologische waarde
Gemeente	Gemert-Bakel
Plaats	Bakel
Toponiem	Dakworm
Complex	Omgrachte nederzetting
Datering	Volle - Late Middeleeuwen
Toelichting	VUhbs archeologie heeft in 2022 een opgraving uitgevoerd aan de Dakworm in Bakel. Het onderzoek heeft archeologische sporen en vondsten uit de Volle en Late Middeleeuwen opgeleverd. Er kunnen grofweg drie fases onderscheiden worden. De eerste fase bestaat uit twee greppels en dateert vermoedelijk in de Vroege of Volle Middeleeuwen. De tweede fase omvat een 12de-eeuws boerenerf en de derde fase beslaat de gracht uit de 13de tot en met de 15de eeuw. Doordat maar een klein deel van het omgreppelde complex onderzocht kon

worden en ook het erf deels buiten het onderzoeksgebied ligt blijft de interpretatie moeilijk. De grote stukken puimsteen en de stukken baksteen, tegel en een dakpanfragment van leisteen uit de gracht wijzen erop dat er sprake is geweest van steenbouw. Er zijn naast de gracht geen andere sporen of structuren die meer inzicht in het omgreppelde terrein kunnen geven. Wel maken drie forse smeedhaarslakken uit de gracht aannemelijk dat er ijzerbewerking in of nabij het omgreppelde terrein heeft plaats gevonden. Het onderzoek benadrukt de hoge archeologische waarden van het terrein ten noorden en oosten van het plangebied.

Bron

J. v. Hemert, 2023: Opgraving in Bakel-Dakworm; een erf uit de Volle Middeleeuwen en een laatmiddeleeuwse gracht.

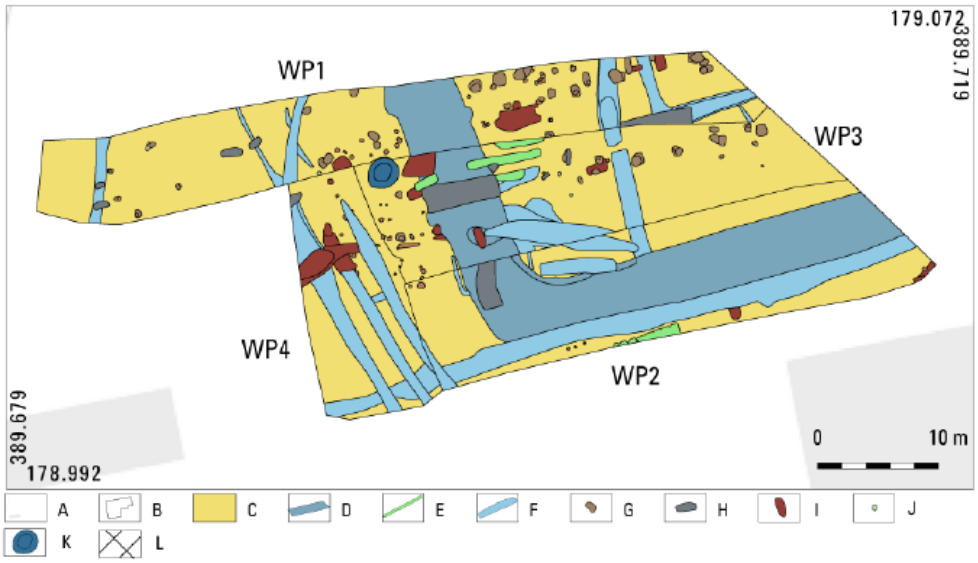

Fig. 6.1. Bakel-Dakworm. Allesporenkaart.
A topografische kaart; B putomtrek; C natuurlijke laag; D gracht; E plantenbed; F greppel; G paalkuil; H recente verstoring; I kuil; J natuurlijk; K waterput; L vervallen

Allesporenkaart opgraving met in blauw de gracht.

De ligging van het terrein van hoge archeologische waarde Bakel-Dakworm (GB6) op de TOP10NL kaart van 2024.

Monumentnr.	**Gemert-Bakel 7**
Waarde	Terrein van hoge archeologische waarde
Gemeente	Gemert-Bakel
Plaats	Gemert
Toponiem	St. Annastraat
Complex	Omgrachte windmolen
Datering	Late Middeleeuwen – Nieuwe tijd
Toelichting	Het gebied bij de Eendracht waar de omgrachte windmolen van de adellijke familie Van Gemert stond. Zowel noord als zuid van de St Annastraat. De oudste vermelding is van 1364. Of de molen toen al een omgrachting kende is niet met zekerheid te zeggen, maar is wel waarschijnlijk. Zie ook vindplaats nr. 42 en 180 en hfd. 4, nummer 10.
Bron	J. Timmers, Omgrachtingen in de middeleeuwen, Gemerts heem, 1995, jrg. 37, nr. 3.

De ligging van het terrein van hoge archeologische waarde Omgrachte windmolen St. Annastraat (GB7) op de TOP10NL kaart van 2024.

Monumentnr.	**Gemert-Bakel 8**
Waarde	Terrein van hoge archeologische waarde
Gemeente	Gemert-Bakel
Plaats	Handel
Toponiem	Kranerijt
Complex	Wallen
Datering	Late Middeleeuwen – Nieuwe tijd
Toelichting	Het gebied met de mysterieuze wallen op de Kranerijt in Handel. Het gebied ten westen van de dorpskom van Handel was van oudsher een heidegebied met zandverstuivingen. De Handelse Berg vormt de grens tussen de voormalige akkers van Handel en het heidegebied. Op oude kaarten zijn de wallen niet als hakhoutwal gemarkeerd, zodat we ervan uit moeten gaan dat ze voorheen niet begroeid zijn geweest. Een ander aspect waarin de wallen op de Kranerijt verschillen met andere wallen is dat ze qua afmeting veel breder zijn dan de normale akkerwallen. Aan de voet zijn de wallen zo'n zeven meter breed. Op de hoogtekaart is heel goed te zien wat de vorm van de wallen op de Kranerijt is. Hieruit blijkt dat het gaat om vijf evenwijdige, lange wallen, die aan de korte zijde bovendien door een dwars liggende wal afgesloten zijn. Dat patroon van de wallen lijkt veel op een viertal langgerekte akkers, die door wallen omgeven zijn. De vorm van het wallenpatroon wijst overduidelijk op een oorsprong die niet natuurlijk is, maar kunstmatig aangelegd moet zijn.

De wallen op de Kranerijt zijn uitgesproken kunstmatige wallen, maar of hun functie iets te maken heeft met die van een akkerwal of eventueel met een stuifzandkering is nogal twijfelachtig. Bovendien hebben we geen gegevens over de ouderdom van de wallen. Op de oudste topografische kaarten van ca 1840 zijn ze niet afgebeeld. Dat wil niet zeggen dat ze er niet waren. De wallen waren niet begroeid met hout of struiken, maar net als de omgeving met heide. Bovendien wordt het reliëf in het landschap op oude kaarten slechts summier en globaal aangeduid. Op kaarten uit de 20ste eeuw wordt reliëf duidelijker aangegeven, in ieder geval als het om grotere hoogten of om steilranden gaat. Op de topografische kaarten van Handel vanaf 1953 zien we de wallen in de Kranerijt wel. Zijn ze misschien toen pas ontstaan? Op een aantal Handelse mensen is een beroep gedaan op hun geheugen, maar niemand kan zich iets herinneren van het opwerpen van wallen in de 20ste eeuw. Kortom, wallen met een onbekende functie, waarvan we niet weten hoe lang ze daar al liggen. En als we er historisch gezien geen verklaring voor hebben, dan blijft er nog een laatste mogelijkheid over: mysterieuze wallen uit de prehistorie?

Bron J. Timmers, Mysterieuze wallen in de Kranerijt, Gemerts heem, 2014, jrg. 56, nr. 4.

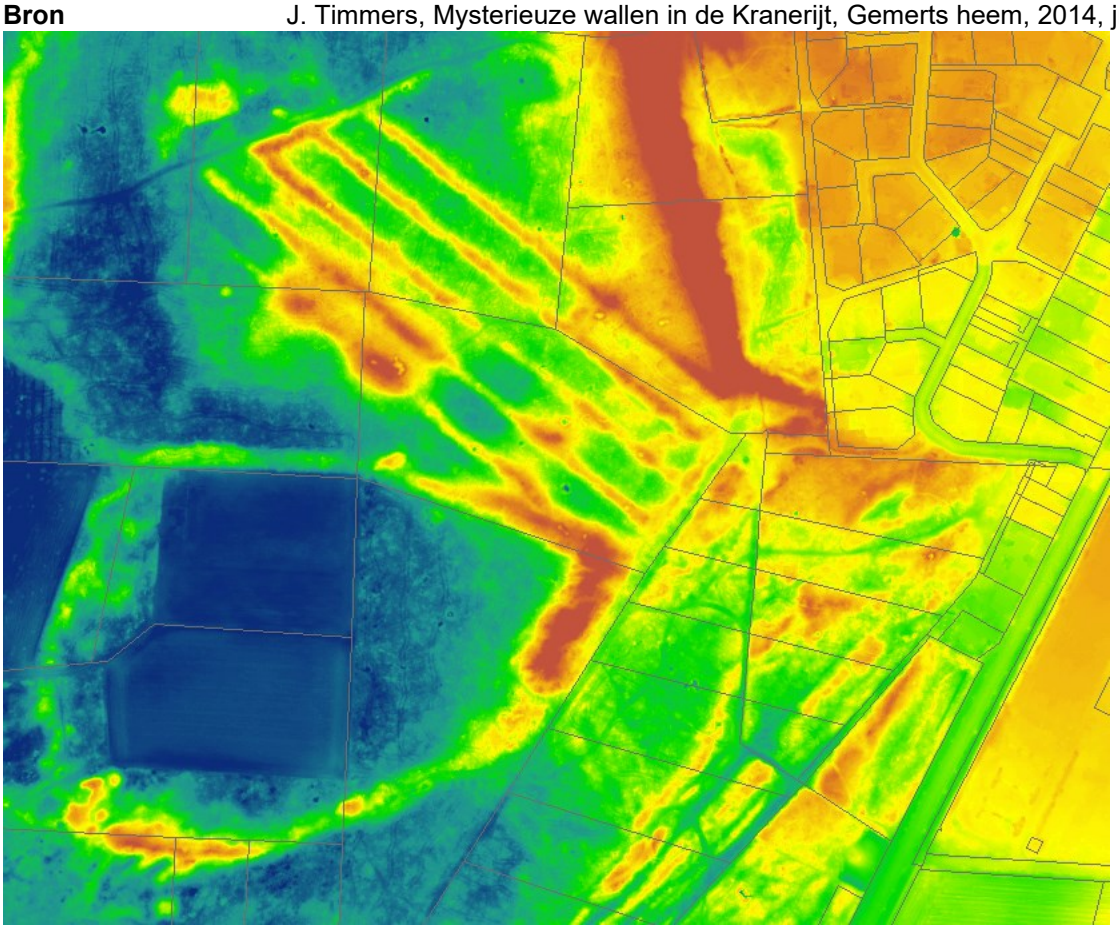

Hoogtekaart van de Kranerijt (AHN4). Hoe roder de kleur hoe hoger het oppervlak. In het midden het gebied met de wallen. De wallen tekenen zich af als een patroon van vier langgerekte akkers. Zuidelijk daarvan een min of meer rondlopende wal. Oostelijk daarvan zijn de banen van het oude wegtracé van Gemert naar Handel zichtbaar. (bron: ESRI Nederland)

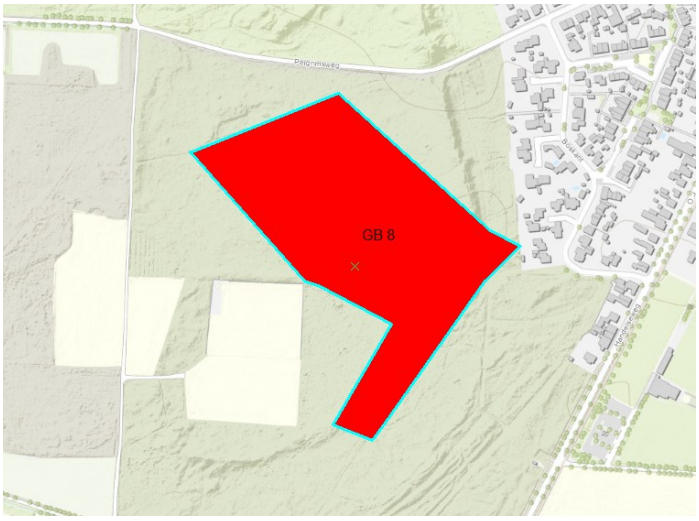

De ligging van het terrein van hoge archeologische waarde Wallen Kranerijt (GB8) op de TOPO RD kaart van 2024.

3. Archeologische vindplaatsen

Vindplaats nr.	**1**
Zaak ID Archis	3117644100
Vondstomstandigheden	Opgraving
Plaats	Milheeze
Toponiem	Oude Bakelse Dijk
Jaartal vondst	1959
Toelichting	Vindplaatsen van vuursteenmateriaal. Nederzettingen bevinden zich langs de rand van een uitgestrekt, thans grotendeels ontgonnen, Peelmoeras. Waar de vondstomstandigheden gunstig waren konden deze worden ontdekt, zoals op 7 punten langs de west rand van dit moeras. Administratief geplaatst. Afgaande op gegevens zal het o.a. gaan om vindplaatsen met de coördinaten 185.200/391.850, 185.250/391.875, 185.375/392.000, 185.570/392.025, 185.240/391.890 en 185.100/391.325. Een aantal daarvan zijn d.m.v. een opgraving onderzocht (o.a. Heesters en Wouters, 1970, Brabants Heem 22), Nieuwsbulletin KNOB (1959, Kol. 24; 1960., Kol. 134 en 249)). 2 proef opgravingen door Bohmers (BAI) in 1959/1960. Ook later is er gegraven (Heester en Wouters, 1970). Andere vindplaatsen zijn anderszins ontdekt.
Datering	Laat-Paleolithicum
Complextype	Bewoning (inclusief verdediging) onbepaald
Literatuur	**-** BAI, 1960: Noord-Brabant; Milheeze. Arch. Nieuws, kolom *134 en *249, in: Bulletin van de (Koninklijke) Nederlandse Oudheidkundige Bond; **-** BAI, 1959: Noord-Brabant; Milheeze. Arch. Nieuws, kolom *24, in: Bulletin van de (Koninklijke) Nederlandse Oudheidkundige Bond; - W. Heester & A.M. Wouters, 1970: De Tjongerkultuur in De Rips (gem. Bakel). pp. 2-20, Brabants Heem 22

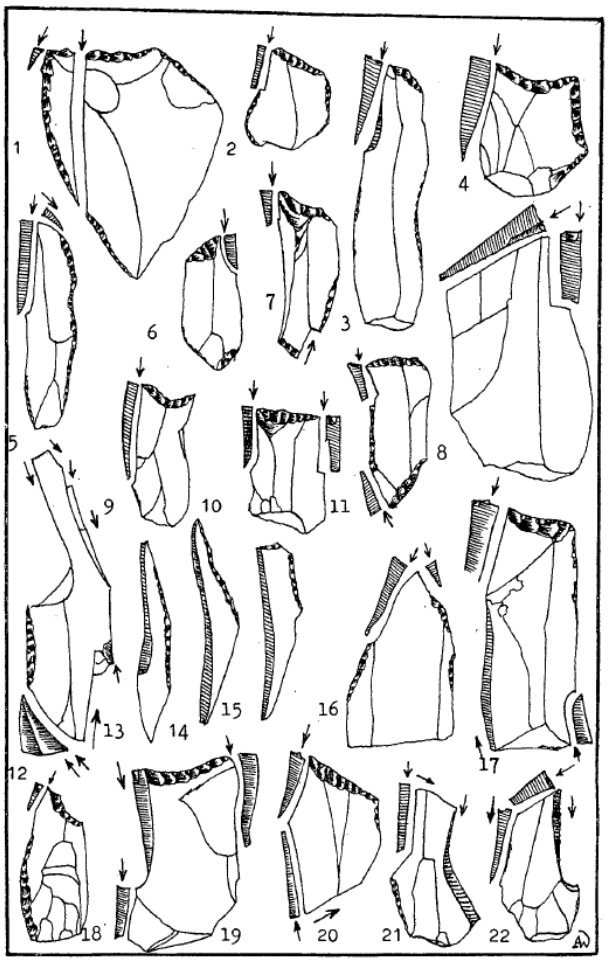

Fig. III

Uit Heesters & Wouters 1970.

Vindplaats nr.	**2**
Zaak ID Archis	3117652100
Vondstomstandigheden	Opgraving
Plaats	Milheeze
Toponiem	Bakelse Dijk
Jaartal vondst	1970
Toelichting	Opgraving door Heesters, Wouters e.a. onder auspiciën ROB in voorjaar 1968. Vondsten ondiep in stuifkom gedaan: intacte Usselo-laag aanwezig, in diepte t.o.v. huidig maaiveld variërend van "betrekkelijk ondiep" tot meer dan 1 meter (onder een stuifduin). Een deel van de concentratie was reeds "vergraven" tijdens een proefonderzoek door Bohmers (BAI) en Beex (ROB). Blijkt uit een ander (monumenten-) fiche onder 52AZ-11: "Op een tweetal plaatsen(185.20/391.85 e.o.) [!!] heeft een proefonderzoek plaatsgevonden o.l.v. Dr. A. Bohmers (BAI) en G. Beex. "Literatuur desbetreffend: Bull. K.N.O.B. 1959, Arch. Nieuws, kolom *24 en1960, Arch. nieuws, kolom *134 en *249. Opm.: het vuursteen werd tijdens de opgraving steeds voor het eerst aangetroffen in de Usselo-laag en ook eronder (in kuilen e.d.); er wordt melding gemaakt van het feit dat de Usselo-laag eerst voor het grootste deel moest worden weg geschept alvorens er vuursteen werd gevonden. Boven de Usselo-laag is geen vuursteen aangetroffen. Opm.: de coördinaten wijken af van die welke Beex noemt in een brief aan ROB d.d. 19680305 (brieven-archief, Gem. Bakel en Milheeze); daar namelijk 185.215/391.825.
Datering	Laat-Paleolithicum
Complextype	Bewoning (inclusief verdediging) onbepaald
Literatuur	**-** BAI, 1960: Noord-Brabant; Milheeze. Arch. Nieuws, kolom *134 en *249. Bulletin van de (Koninklijke) Nederlandse Oudheidkundige Bond; **-** BAI, 1959: Noord-Brabant; Milheeze. Arch. Nieuws, kolom *24. Bulletin van de (Koninklijke) Nederlandse Oudheidkundige Bond; **-** W. Heesters & A.M. Wouters, 1970: De Tjongerkultuur in De Rips (gem. Bakel). pp. 2-20. Brabants Heem 22

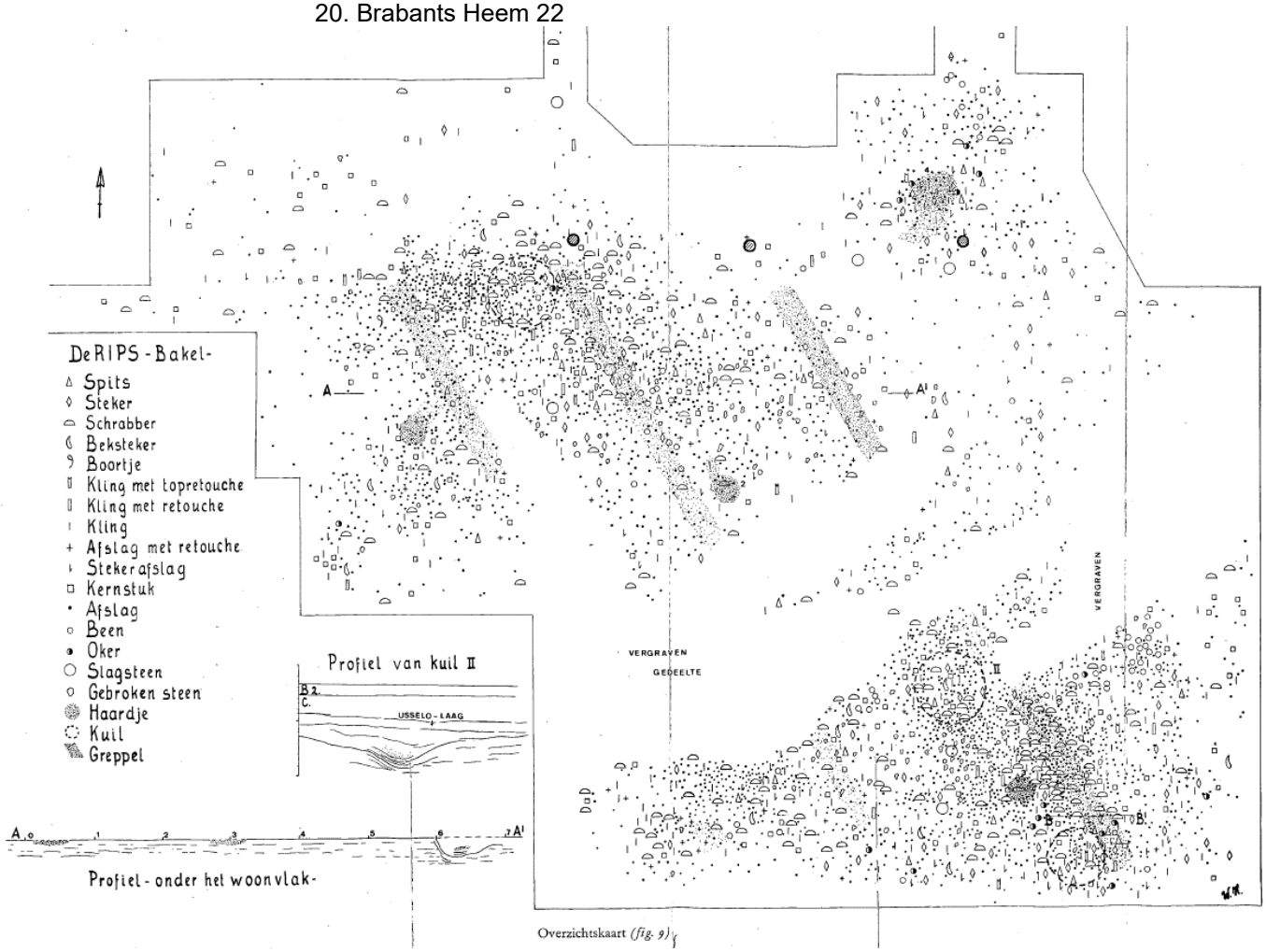

Uit Heesters & Wouters 1970.

Vindplaats nr.	**3**
Zaak ID Archis	3117660100
Vondstomstandigheden	Opgraving
Plaats	Milheeze
Toponiem	Oude Bakelsedijk
Jaartal vondst	1960
Toelichting	Archeologische opgraving in dekzandrug (A. Bohmers). Terrein waarin resten van nederzettingen. Op een tweetal plaatsen heeft een proefonderzoek plaatsgevonden. Behalve door vele artefacten is de vindplaats gekenmerkt door bodemsporen bestaande uit kuilen met houtskool. De vondsten zijn in hoofdzaak afkomstig uit een duidelijk waarneembare Allerodlaag. De laatstgenoemde laag was tot onder het naast gelegen veen te volgen, hier kwamen bewerkte houtresten aan het licht. Proefonderzoek in 1968 door Heesters en Wouters (Heesters en Wouters, 1970). In de andere onderzochte site is er sprake van organische resten die onder de veenlaag zijn aangetroffen (Bulletin van de (Koninklijke) Nederlandse Oudheidkundige Bond, 1959 en 1960).
Datering	Laat-Paleolithicum
Complextype	Bewoning (inclusief verdediging) onbepaald
Literatuur	- BAI, 1960: Noord-Brabant; Milheeze. Arch. Nieuws, kolom *134 en *249. Bulletin van de (Koninklijke) Nederlandse Oudheidkundige Bond; - BAI, 1959: Noord-Brabant; Milheeze. Arch. Nieuws, kolom *24. Bulletin van de (Koninklijke) Nederlandse Oudheidkundige Bond; - W. Heesters & A.M. Wouters, 1970: De Tjongerkultuur in De Rips (gem. Bakel). pp. 2-20. Brabants Heem 22

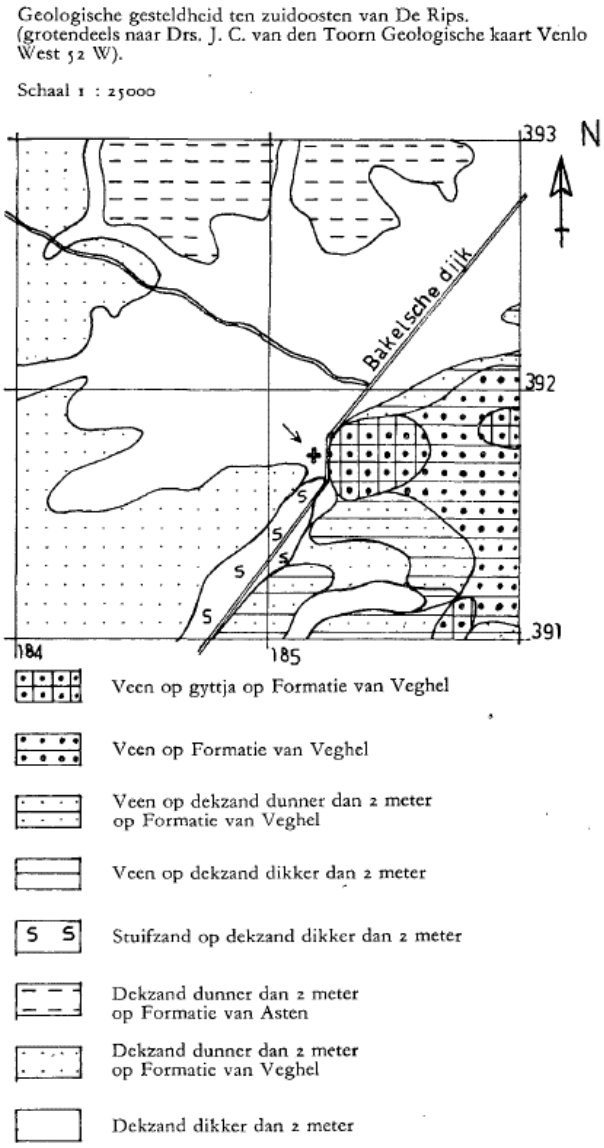

Uit Heesters & Wouters 1970.

Vindplaats nr. **4**
Zaak ID Archis 2960278100
Vondstomstandigheden Opgraving
Plaats Milheeze
Toponiem Oude Bakelsedijk
Jaartal vondst 1981
Toelichting "Meerdere fragment vuursteen materiaal". Opgraving Biol Arch Instituut
Datering Laat Paleolithicum B - Vroeg Mesolithicum
Complextype complextype niet nader te bepalen
Literatuur -

Vindplaats nr. **5**
Zaak ID Archis 2779495100
Vondstomstandigheden Opgraving
Plaats Milheeze
Toponiem Oude Bakelsedijk
Jaartal vondst 1958
Toelichting Federmesser
Datering Laat Paleolithicum
Complextype Bewoning (inclusief verdediging) onbepaald
Literatuur P. v.d. Kroft & A. Sloot, 1995: Archeologisch onderzoek op een heideterrein bij "De stippelberg" (Gem. Bakel en Milheeze, N.Br.) Prospectie, Projectie, Protectie (rapport); Archeologisch nieuws. Milheeze, gem. Bakel (*24), 1959: Nieuwsbulletin van de Koninklijke Nederlandse Oudheidkundige Bond 12

Vindplaats nr. **6**
Zaak ID Archis 2912463100
Vondstomstandigheden Opgraving
Plaats Milheeze
Toponiem Oude Bakelsedijk
Jaartal vondst 1959
Toelichting Federmesser
Datering Laat Paleolithicum B
Complextype Bewoning (inclusief verdediging) onbepaald
Literatuur - A. Bohmers, 1960, Archeologisch nieuws. Milheeze, gem. Bakel (*134 en 249), in: Nieuwsbulletin van de Koninklijke Nederlandse Oudheidkundige Bond 13;
- P. v.d. Kroft & A. Sloot, 1995: Archeologisch onderzoek op een heideterrein bij "De stippelberg" (Gem. Bakel en Milheeze, N.Br.) Prospectie, Projectie, Protectie (rapport)

Vindplaats nr. **7**
Zaak ID Archis 2912990100
Vondstomstandigheden Inspectie
Plaats Milheeze
Toponiem Bakelsedijk/ Hutsenberg
Jaartal vondst 1998
Toelichting vuurstenen kling. Vondst gedaan bij veldinspectie naar aanleiding van een overtreding op het monument 52A-7, odbnr. 45119, illegale zandwinning door eigenaar v/d Laar. Vondst gedaan door J. Deeben, ROB. Determinatie J. Deeben en F. Brounen. Behoort tot een veel uitgestrekter vondstcomplex. Het gaat hier om een langgerekte zandrug waarop zich in het laat-paleolithicum bewoning heeft bevonden. Deze rug lag langs een natgebied, meer of groot ven (Peel). In dit meer bevindt zich veen uit deze periode (Gyttja). In feite zou dit gebied als landschappelijke eenheid beschermd moeten worden.
Datering Paleolithicum
Complextype Bewoning (inclusief verdediging) onbepaald
Literatuur -

Vindplaats nr. **8**
Zaak ID Archis 2864788100
Vondstomstandigheden Opgraving
Plaats Milheeze

Toponiem Peeldijk
Jaartal vondst 1959
Toelichting Zeer rijke vindplaats van de Tjongercultuur. Met duidelijke bodemsporen (tentplattegronden en haardvuurtjes. Deze vondstlaag duikt naar de oostzijde naar beneden tot onder de veenlaag en hierin werden nog organische resten aangetroffen. Slechts gedeeltelijk onderzocht. Vooral onder het veen liggen rijke mogelijkheden bij een onderzoek. De vindplaats ligt op de rand van heide en veen. Volgens Nieuwsbulletin KNOB, 1960 (Archeologisch Nieuws, kolom p. 134) gaat het bij de organische resten om stukken verkoold hout en stukken hout met duidelijke snij- of kerfsporen. Als dit dezelfde plek betreft als die in Nieuwsbulletin KNOB, 1959 (Archeologisch Nieuws, kolom p. 24), dan bevond zich boven het vondstniveau met Tjonger artefacten een in stratigrafisch verband aangetroffen complex van mesolithisch materiaal.
Datering Laat Paleolithicum B
Complextype Bewoning (inclusief verdediging) onbepaald
Literatuur
- BAI, 1960: Noord-Brabant; Milheeze. Arch. Nieuws, kolom *134 en *249. in: Bulletin van de (Koninklijke) Nederlandse Oudheidkundige Bond;
- BAI, 1959: Noord-Brabant; Milheeze. Arch. Nieuws, kolom *24. in: Bulletin van de (Koninklijke) Nederlandse Oudheidkundige Bond

Vindplaats nr. **9**
Zaak ID Archis 2887840100
Vondstomstandigheden Opgraving
Plaats Milheeze
Toponiem Stippelberg - Site 11
Jaartal vondst 1988
Toelichting Opgravingen op het landgoed De Stippelberg bij Milheeze in de jaren '50 en'60, uitgevoerd door het BAI en amateurarcheologen, toonden aan dat hier verschillende laat paleolithische en mesolithische vindplaatsen aanwezig zijn. In 1988 werd door het IPP, in het inmiddels als monument aangewezen terrein, d.m.v. van een tiental opgravingsvakken van 2 x 2 m en boringen aangetoond dat het (lokaal) gescheiden vondstniveau’ s betreft. Een profiel op de overgang van de dekzandrug naar de oeverzone van een ven was uitermate geschikt voor monstername t.b.v. paleobotanisch onderzoek (zie jaarverslag Archon). Veldverkenningen en boringen in 1992, uitgevoerd t.b.v. een beheer advies, toonden aan dat het terrein een veel groter potentieel aan vindplaatsen herbergt. Het onderzoek maakt het mogelijk de diverse vondsten aan sites toe te wijzen (zie Van der Kroft en Sloot 1995)
Datering Laat Paleolithicum B
Complextype Bewoning (inclusief verdediging) onbepaald
Literatuur P. v.d Kroft & A. Sloot, 1995: Archeologisch onderzoek op een heideterrein bij "De stippelberg" (Gem. Bakel en Milheeze, N.Br.) Prospectie, Projectie, Protectie (rapport).

Vindplaats nr. **10**
Zaak ID Archis 2889688100
Vondstomstandigheden Opgraving
Plaats Milheeze
Toponiem Stippelberg-Site 18a/Milheeze Ib
Jaartal vondst 1988
Toelichting Opgravingen op het landgoed De Stippelberg bij Milheeze in de jaren '50 en'60, uitgevoerd door het BAI en amateurarcheologen toonden aan dat hier verschillende laat paleolithische en mesolithische vindplaatsen aanwezig zijn. In 1988 werd door het IPP, in het inmiddels als monument aangewezenterrein d.m.v. een tiental opgravingsvakken van 2 x 2 m en boringen aangetoond dat het (locaal) gescheiden vondstniveau's betreft. Een profiel, op de overgangszone van de dekzandrug naar de oeverzone van een ven, was uitermate geschikt voor monstername t.b.v. paleobotanisch onderzoek (zie jaarverslag Archon). Veldverkenningen en boringen in 1992, uitgevoerd t.b.v. beheersadvies, toonden aan dat het terrein een veel groter potentieel aan vindplaatsen herbergt. Het onderzoek maakte het mogelijk de diverse vondsten aan sites toe te wijzen (zie Van der Kroft en Sloot 1995). Federmessercultuur, grote vondstenconcentratie, afslag, afval, werktuigen etc
Datering Laat Paleolithicum B
Complextype Bewoning (inclusief verdediging) onbepaald
Literatuur P. v.d Kroft & A. Sloot, 1995: Archeologisch onderzoek op een heideterrein bij "De stippelberg" (Gem. Bakel en Milheeze, N.Br.) Prospectie, Projectie, Protectie (rapport).

Vindplaats nr.	**11**
Zaak ID Archis	2897317100
Vondstomstandigheden	Opgraving
Plaats	Milheeze
Toponiem	Stippelberg-Site 12a-B
Jaartal vondst	1988
Toelichting	Opgravingen op het landgoed De Stippelberg bij Milheeze, uitgevoerd door het BAI en amateurarcheologen in de jaren '50 en '60, toonden aan dat verschillende laat paleolithische (Federmessercultuur) en mesolithische vindplaatsen aanwezig zijn. In 1988 werd door het IPP, in het inmiddels als monument aangewezenterrein, d.m.v. een tiental opgravingsvakken van 2 x 2 m en boringen aangetoond dat het (locaal) gescheiden vondstniveau's betreft. Een profiel, op de overgangszone van de dekzandrug naar de oeverzone van een ven, was uitermate geschikt voor monstername t.b.v. paleobotanisch onderzoek (zie jaarverslag Archon). Veldverkenningen en boringen in 1992, uitgevoerd t.b.v. beheersadvies, toonden aan dat het terrein een veel groter potentieel aan vindplaatsen herbergt. Het onderzoek maakt het mogelijk de diverse vondsten aan sites toe te wijzen (zie Van der Kroft en Sloot 1995).
Datering	Laat Paleolithicum B - Vroeg Mesolithicum
Complextype	Bewoning (inclusief verdediging) onbepaald
Literatuur	**-** P. v.d Kroft & A. Sloot, 1995: Archeologisch onderzoek op een heideterrein bij "De stippelberg" (Gem. Bakel en Milheeze, N.Br.) Prospectie, Projectie, Protectie (rapport); - Archon Overzicht van in 1988 lopend onderzoek (p.45-56), 1989, Stichting voor Archeologisch Onderzoek. Jaarverslag over 1988.

Vindplaats nr.	**12**
Zaak ID Archis	2888018100
Vondstomstandigheden	Opgraving
Plaats	De Rips
Toponiem	Stippelberg
Jaartal vondst	1992
Toelichting	grondsporen bij opgraving Inst Pre en Protohistorie
Datering	Laat Paleolithicum B - Mesolithicum
Complextype	Bewoning (inclusief verdediging) onbepaald
Literatuur	**-**

Vindplaats nr.	**13**
Zaak ID Archis	2016651100
Vondstomstandigheden	Milheeze
Toponiem	Hutseberg
Jaartal vondst	1988
Toelichting	opgraving Inst Pre en Protohistorie en/of Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed bij Slitsvijver met bewoningssporen
Datering	Laat Paleolithicum - Mesolithicum
Complextype	Complextype niet te bepalen
Literatuur	**-**

Vindplaats nr.	**14**
Zaak ID Archis	3193485100
Vondstomstandigheden	Booronderzoek en veldinspectie
Plaats	Milheeze
Toponiem	Hutsebergweg
Jaartal vondst	2005
Toelichting	Voormalig monument. In maart 2000 is het kader van het AMR-project een proefonderzoek (boringen met megaboor, inhoud gezeefd, boornet 10 x 12,5 m) uitgevoerd op het monument. Boringen brachten geen laat-paleolithische bewoningsactiviteiten aan het licht. Ter plekke van de opgegeven coördinaten is in het aangrenzende bosperceel de zogenaamde Laag van Usselo aanwezig. Het kan dan ook niet worden uitgesloten dat er destijds in het geheel geen vondsten zijn gedaan - hierover bestaat volstrekte onduidelijkheid - en dat de bescherming louter en alleen is

gebaseerd op de aanwezigheid van deze bodem. Vanaf de rand van het fietspad, dat ten opzichte van de aangrenzende monumenten verdiept is aangelegd, was de Laag van Usselo nog circa 10 meter in zowel noordelijke, zuidelijke als westelijke richting te vervolgen, waarna ze vervaagde en verder niet meer waarneembaar was. Op basis van de onderzoeksresultaten heeft de AMC besloten het monument af te voeren per 11-10-2005. Oude omschrijving Archis: Terrein met sporen van bewoning (vuursteenvondsten) uit het laat-paleolithicum. Er zou zich hier een nederzetting van de Tjonger cultuur bevinden. In de directe nabijheid (enkele honderden meters naar het noordoosten) zijn door het BAI opgravingen van Tjonger site(s) uitgevoerd. Door het perceel loopt een zandweg met fietspad, waardoor het terrein plaatselijk is geëgaliseerd. Het pad scheidt het perceel in 2 aaneen grenzende terreinen. De vindplaats ligt op een langgerekte dekzandrug, enkele honderden meters ten westen van een natte depressie met veen en gyttja. Op de rug, met name in noordoostelijke richting, liggen meerdere laat paleolithische en mesolithische sites die ten dele zijn onderzocht. In 1998 werd binnen de grenzen van het terrein een overtreding vastgesteld: illegale zandwinning door de eigenaar.

Datering Paleolithicum - IJzertijd

Complextype complextype niet te bepalen

Literatuur
- BAI, 1960: Noord-Brabant; Milheeze. Arch. Nieuws, kolom *134 en *249. in: Bulletin van de (Koninklijke) Nederlandse Oudheidkundige Bond;
- BAI, 1959: Noord-Brabant; Milheeze. Arch. Nieuws, kolom *24. in: Bulletin van de (Koninklijke) Nederlandse Oudheidkundige Bond;
- P. v.d. Kroft & A. Sloots, 1995: Archeologisch onderzoek op een heideterrein bij "De stippelberg" (Gem. Bakel en Milheeze, N.Br.) Prospectie, Projectie, Protectie (rapport).

Vindplaats nr. **15**

Zaak ID Archis 2864771100

Vondstomstandigheden Booronderzoek en inspectie

Plaats Milheeze

Toponiem Peeldijk

Jaartal vondst 1968

Toelichting Voormalig Monument. Terrein met sporen van bewoning (vuursteenvondsten) uit het laat paleolithicum. In maart 2000 is het kader van het AMR-project een proefonderzoek (boringen met megaboor, inhoud gezeefd, boor net 10 x 12,5 m) uitgevoerd op het monument. Boringen brachten geen laat paleolithische bewoningsactiviteiten aan het licht. In het aangrenzende bosperceel is de zogenaamde Laag van Usselo aanwezig is. Het kan dan ook niet worden uitgesloten dat er destijds in het geheel geen vondsten zijn gedaan - hierover bestaat volstrekte onduidelijkheid - en dat de bescherming louter en alleen is gebaseerd op de aanwezigheid van deze bodem. Vanaf de rand van het fietspad, dat ten opzichte van de aangrenzende monumenten verdiept is aangelegd, was de Laag van Usselo nog circa 10 meter in zowel noordelijke, zuidelijke als westelijke richting te vervolgen, waarna ze vervaagde en verder niet meer waarneembaar was. Op basis van de onderzoeksresultaten heeft de AMC besloten dat het monument zal worden afgevoerd, hetgeen per 11-10-2005 geschiedde. Oude omschrijving Archis: Er zou zich hier een nederzetting van de Tjonger cultuur bevinden. In de directe nabijheid (enkele honderden meters naar het noordoosten) zijn door het BAI opgravingen van Tjonger site uitgevoerd. Door het perceel loopt een zandweg met fietspad, waardoor het terrein plaatselijk is geëgaliseerd. De vindplaats ligt op een langgerekte dekzandrug, enkele honderden meters ten westen van een natte depressie met veen en gyttja. Op de rug, met name in noordoostelijke richting, liggen meerdere laat paleolithische en mesolithische sites die ten dele zijn onderzocht. In 1998 werd een overtreding vastgesteld: illegale zandwinning door de eigenaar.

Datering Laat Paleolithicum B

Complextype Bewoning (inclusief verdediging) onbepaald

Literatuur
- BAI, 1960: Noord-Brabant; Milheeze. Arch. Nieuws, kolom *134 en *249. in: Bulletin van de (Koninklijke) Nederlandse Oudheidkundige Bond;
- BAI, 1959: Noord-Brabant; Milheeze. Arch. Nieuws, kolom *24. in: Bulletin van de (Koninklijke) Nederlandse Oudheidkundige Bond;
- P. v.d. Kroft & A. Sloots, 1995: Archeologisch onderzoek op een heideterrein bij "De stippelberg" (Gem. Bakel en Milheeze, N.Br.) Prospectie, Projectie, Protectie (rapport).

Vindplaats nr. **16**

Zaak ID Archis 2868902100
Vondstomstandigheden Opgraving
Plaats De Mortel
Toponiem Lage en Hoge Kranebraken
Jaartal vondst 1956
Toelichting Onderzoek volgde op een vondst bij zandafgraving door particulieren van een Harpstedt-urn met inhoud van verbrande botresten. Aangetroffen onder een esdek van ca. 90 cm dikte. De ROB stuurde P.J.R. Modderman naar de locatie om de aard van het urnenveld vast te stellen. Het bleek dat er al een vlak van circa 3 bij 30 m was blootgegraven. De rand van de pot bevond zich op ca. 20 cm onder dat vlak, in geel zand. Kringgreppel is niet waargenomen waarschijnlijk vergraven in eerste fase ontstaan oud bouwland. Alle vondsten, behalve de urn, zijn afkomstig uit de bouwvoor. Ook vondsten uit het Mesolithicum en Karolingische scherven.
Datering Vroege IJzertijd
Complextype Begraving, onbepaald
Literatuur - Onbekend, 1956: Gemert. Kol. 195*, in: Bulletin van de (Koninklijke) Nederlandse Oudheidkundige Bond
- J. Timmers, Opmerkingen over Gemerts prehistorie, Gemerts Heem 1980, jrg. 22, nr. 2

Vindplaats nr. 17
Zaak ID Archis 2038595100
Vondstomstandigheden Opgraving
Plaats Gemert
Toponiem Textielfabriek
Jaartal vondst 1996
Toelichting Tijdens het archeologisch onderzoek zijn gegevens over het kasteel van de heren Van Gemert stukje bij beetje blootgelegd. Paalsporen in het zand, doorsneden door de gracht, determinatie van zaden, hout, botten, aardewerk, metaal en allerlei andere vondsten hebben elk afzonderlijk informatie opgeleverd over de bouw van het kasteel, het uiterlijk, het landschap en de bewoners.
Datering Late Middeleeuwen A-B
Complextype Kasteel
Literatuur A. Thelen (red.), 2001: Het Hooghuis te Gemert. Archeologisch en historisch onderzoek betreffende het middeleeuws kasteel van de heren Van Gemert

Vindplaats nr. 18
Zaak ID Archis 3149704100
Vondstomstandigheden Opgraving
Plaats Gemert
Toponiem Latijnse School
Jaartal vondst 1980
Toelichting Op het parkeerterrein voor de oude Latijnse School, thans gemeentearchief en Heemkamer. Vinder: tijdens opgraving samenwerking met de NJBG, afdeling Toxandria. In verband met de aanleg van een parkeerplaats werd door J. Timmers een proefsleuf ten zuiden van het Gemeentearchief (voormalige Latijnse School) aangelegd. Het doel van de opgraving was de op een 19e-eeuwse kaart aangegeven gracht die rond de school liep, terug te vinden. Inderdaad is de gracht, begeleid door beschoeiing, teruggevonden. Het materiaal uit de gracht sluit in datering aan bij de bouw van de school: 16e eeuw. Uit enkele kuilen kwam ouder materiaal te voorschijn: Pingsdorf, Andenne, Paffrath, Blauw-grijs, jong-steengoed. Volgens historische aanwijzingen woonden in de12e en 13e eeuw de Heren van Gemert ter plaatse.
In 1988 werd voorafgaand aan de plaatsing van een nieuwe archiefkluis (aan de noordzijde van de Latijnse School) een oppervlakte van circa 25 m² archeologisch onderzocht door de werkgroep archeologie van de heemkundekring. Het resultaat dat men met deze opgraving heeft gekregen, sterkt de opgravers in hun vermoeden dat het terrein wellicht vanaf de 12e eeuw werd bewoond. Alhoewel de oppervlakte en de diepte van de put beperkt waren, concluderen ze dat de gracht van het terrein niet op deze plaats heeft gelegen. De ROB heeft in 1997 een verkennend archeologisch onderzoek uitgevoerd op het terrein van de Komschool, gelegen direct ten noorden van de Latijnse School. Het doel van het onderzoek was het vinden van een antwoord op de vraag of er op dit terrein overblijfselen van een voorburcht van het laatmiddeleeuwse Hooghuis aanwezig waren. In totaal werden vier werkputten aangelegd, waarbij het vrijgelegde areaal zo'n 306 m² bedroeg. De gracht die in de opgraving uit 1980 op het terrein al was

aangesneden, werd in drie werkputten aangetroffen. Het verloop van de gracht lijkt exact overeen te komen met de weergave op de kadasterkaart van 1832. De maximale breedte van de gracht kon slechts eenmaal worden vastgesteld en bedroeg daar 8 meter. De grachtvulling bestond uit puin en (sub)recent glas, wat de opgravers deed vermoeden dat de gracht gedempt is met afbraakmateriaal van de eerste Latijnse School. Tijdens het onderzoek in 1980 werd ook een ophogingspakket uit de 14e of 15e eeuw aangetroffen aan de binnenzijde van de gracht. De onderzoekers van de ROB suggereren dat dit misschien geen ophogingspakket is geweest, maar mogelijk een voorloper van de met puin gedempte gracht. De veronderstelling is dat de in omvang kleinere eerste gracht is aangelegd in de 15e eeuw, en is vervangen door een grotere gracht die mogelijk samenvalt met de bouw van de eerste Latijnse School. De belangrijkste conclusies die uit de opgraving naar voren komen zijn in twee delen op te splitsen, en laten volgens het verslag niets aan onduidelijkheid over. Ten eerste wordt er gesteld dat de gracht die om het terrein van de Latijnse School ligt niet uit de tijd van het Hooghuis stamt, maar in verband kan worden gebracht met het gebouw zelf. Ten tweede is men van mening dat het vrijwel zeker is dat nergens op het terrein van de Komschool sporen uit de tijd van het Hooghuis zijn te verwachten.
In 1988 werd bij het gemeentearchief een nieuwe archiefkluis geplaatst. Dit gebeurde aan de achterzijde van de Latijnse school, naast de al bestaande archiefkluis. De resultaten van dit kleine onderzoekje bevestigen in grote lijnen het beeld dat verkregen was naar aanleiding van de vorige opgraving. Relatief veel 14-de en 15-de eeuws materiaal is aangetroffen. terwijl de onderste en dus oudste lagen niet onderzocht zijn. Bewoning vanaf het eind van de 12-de eeuw is zeker niet uitgesloten. Met name het grote paalgat wijst op oudere sporen. De omgrachting die op de kadasterkaart van 1832 staat aangegeven, raakt het stuk dat nu is opgegraven. Ofschoon niet zo diep gegraven is, leek het er niet op dat de oever van die omgrachting op die plek in de ondergrond aanwezig is. Waarschijnlijk ligt de gracht toch iets verder van het huidige gebouw verwijderd. Ook al tijdens de opgraving van 198O bleek de gracht niet helemaal op de plaats te liggen die de kadasterkaart aangaf.

Datering Late Middeleeuwen A - Nieuwe tijd vroeg

Complextype Bewoning (inclusief verdediging)

Literatuur

- J. Timmers, 1982: De opgraving bij de Latijnse school (4). Een schoen en andere bijzondere vondsten (p. 41-45). Gemerts Heem XXIV-2;
- J. Timmers, 1982: De opgraving bij de Latijnse school. Een schoen en andere bijzondere vondsten (p. 6-11). Bifrons XIII-3;
- J. Timmers, 1982: De opgraving bij de Latijnse school. Middeleeuws aardewerk (p. 14-22). Bifrons XIII-2;
- J. Timmers, 1980: De opgraving bij de oude Latijnse school (p. 2). Heemberichten IV-5;
- J. Timmers, 1986: Het Hooghuis op de Hubert. Een Gemerts mottekasteel? (p. 45-62). Het Brabants kasteel 8-3/4;
- J. Timmers, 1982: Opgraving bij de Latijnse school (3). Middeleeuws aardewerk (p. 2-9). Gemerts Heem XXIV-1;
- J. Timmers, 1981: Opgraving bij de Latijnse school (p. 12-16). Gemerts Heem XXIII-1;
- J. Timmers, 1981: De opgraving bij de Latijnse school (p. 9-13). Bifrons XII-2;
- W.J.H. Verwers, 1982: Gemert (p. 113-114). Jaarverslag van de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek 1980
- J. Timmers, Opgraving bij archiefkluis, Gemerts heem 1989, jrg. 31, nr. 3,4

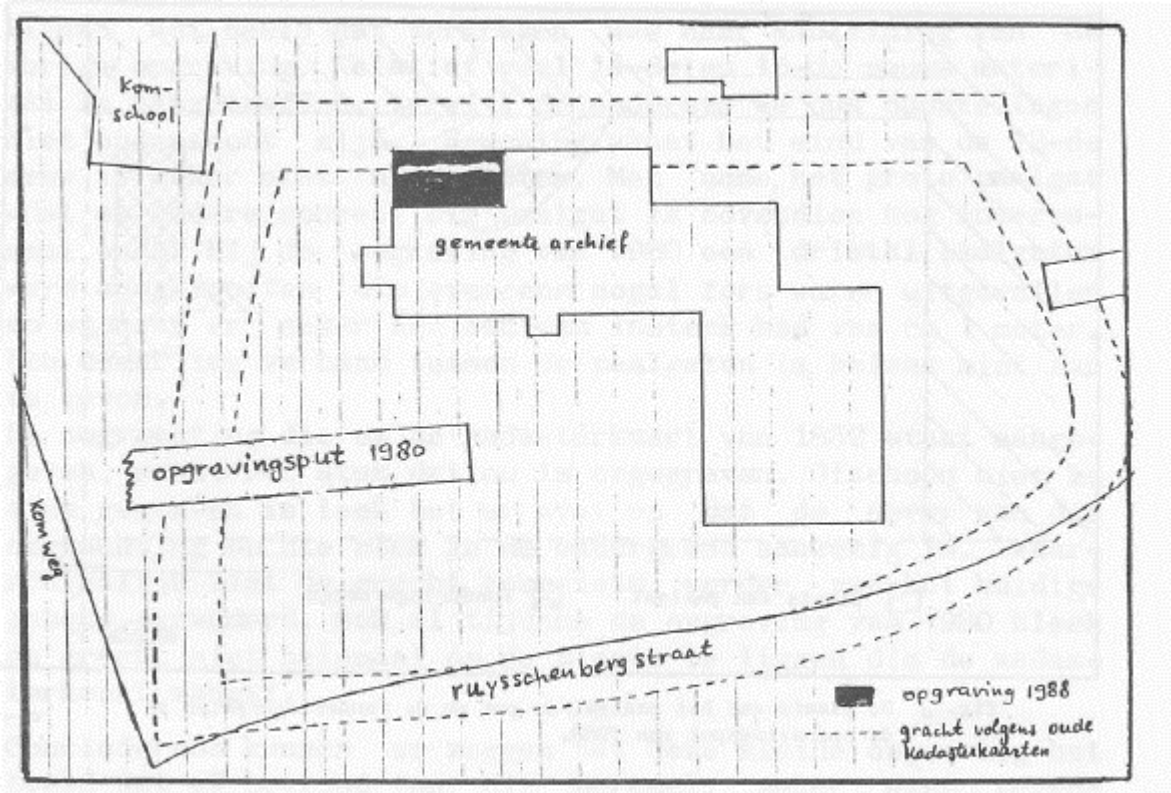

fig. 2 Overzicht van de opgravingsactiviteiten in 1980 en 1988.

Vindplaats nr.	**19**
Zaak ID Archis	2126236100
Vondstomstandigheden	Opgraving
Plaats	Gemert
Toponiem	Latijnse School
Jaartal vondst	2006
Toelichting	Bij de opgraving zijn de rand van de gracht, greppeltjes, kuilen en paalsporen aangetroffen. Het vondstmateriaal dateert uit de periode 12e tot 15e eeuw en 17e eeuw tot heden. Hoewel de oudste middeleeuwse vondsten dateren uit de 9e tot en met de 11e eeuw, dateren de oudste middeleeuwse sporen uit de 11e tot en met de 13e eeuw. De vondsten zullen waarschijnlijk samenhangen met de eerste ontginningen. De sporen maken mogelijk deel uit van een structuur, maar helaas was het opgegraven oppervlak te klein om deze te kunnen reconstrueren. Het is niet duidelijk geworden of er sprake is van een relatie tussen deze sporen en het Hooghuis. Ditzelfde geldt voor de sporen uit de 14e en 15e eeuw. Ook kon hier geen structuur worden gereconstrueerd. De gracht is inderdaad aangetroffen, maar daarmee verbonden is ook een segment van vermoedelijk een tweede gracht gevonden. Deze is breder en lijkt naar het zuiden af te buigen. Het is mogelijk dat dit de gracht rondom een eventuele tweede voorburcht is.
Datering	Late Middeleeuwen - Nieuwe tijd C
Complextype	voorburcht
Literatuur	M. v.d. Weele, S. Beumer & M. Teeuwisse, 2008: Archeologisch Onderzoek Gemert-Bakel, Latijnse School. Een omgracht terrein uit de late middeleeuwen

Vindplaats nr.	**20**
Zaak ID Archis	2012447100
Vondstomstandigheden	Proefsleuven
Plaats	Bakel
Toponiem	Esp
Jaartal vondst	2002
Toelichting	Op basis van het aantreffen van 14e -15e eeuwse scherven in de grachtvulling en een bakstenen gebouw uit de 15e eeuw op het (vermoedelijke) eilandje binnen de ronde gracht lijkt het meest waarschijnlijke dat de Espesche of Commandeurs hoeve uit de 15e eeuw dateert. Op basis van historische gegevens kan verondersteld worden dat de

verantwoordelijke voor de aanleg van het grachtenstelsel de familie van de Vondervoort, Jan van Amstel of de Duitse Orde is geweest. Dit grachtenstelsel is tegenwoordig nog gedeeltelijk zichtbaar en in archeologische zin grotendeels compleet. De huidige hoeve dateert op z'n minst uit de 17e eeuw en is daarmee een bestaand onderdeel van het omgrachtte boerderijcomplex. De grachten om de hoeve zijn meer dan 5 meter breed geweest en de fundering van het gebouw op het eilandje was slechts 0,40 meter breed. Het opgaande muurwerk zal nog minder zijn geweest. Een verdedigbaar huis was het niet. De reden om de hoeve op deze drassige plek te bouwen is op het eerste gezicht niet bepaald logisch. De hoge grondwaterstand kon er echter voor zorgen dat de grachten altijd vol water bleven staan en wellicht is juist dat de reden geweest om voor deze locatie te kiezen.

Datering Middeleeuwen - Nieuwe tijd C
Complextype moated site / omgrachte hoeve
Literatuur Mooren, J.R., 2003: Gemert-Bakel, Espesche hoeve, BAAC rapport 02.089.

Vindplaats nr. **21**
Zaak ID Archis 2041137100
Vondstomstandigheden Opgraving
Plaats Bakel
Toponiem Esp
Jaartal vondst 2003
Toelichting Uit alle onderzoeken van de Espesche hoeve blijkt dat het eerste gebruik van het terrein voorlopig te dateren is in de 15e eeuw. Een stenen gebouw binnen gracht 1 dateert uit deze periode. Waarschijnlijk is in deze periode ook gracht 3 aangelegd; waarbij mag worden aangenomen dat ook de oudste bebouwing van het terrein tussen grachten 2, 3, 4 en 6 in deze periode dateert. Rond het begin van de 16e eeuw is gracht 3 opgeschoond. In de loop van de 16e eeuw is de gracht alweer gedempt, waarna een kleinere gracht of kuil is gegraven die tegen het einde van de 16e eeuw is opgevuld met houtskool en dakpanresten, mogelijk afkomstig van een brand in de boerderij. De huidige hoeve, die minimaal uit de 17e eeuw dateert, kan hierna gebouwd zijn.
Datering Late Middeleeuwen B - Nieuwe tijd A
Complextype moated site
Literatuur M. Bink, 2004: Gemert-Bakel Espesche Hoeve / Commandeurs Hoeve. Definitief onderzoek

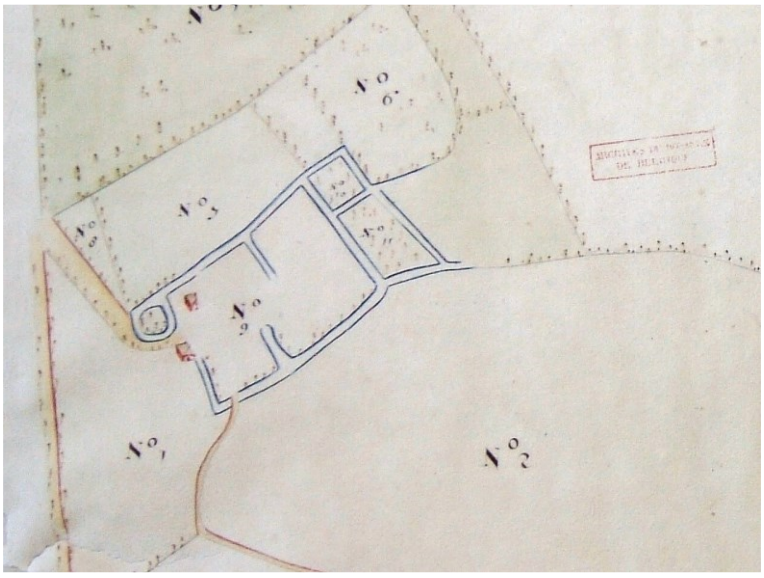

De Espesche hoeve op de kaart uit 1788. De grachten zijn met cijfers aangegeven.

Vindplaats nr. **22**
Zaak ID Archis 2959800100
Vondstomstandigheden Proefsleuven
Plaats Bakel
Toponiem Achter de Molen
Jaartal vondst 2001
Toelichting bodemsporen middeleeuwse bewoning, paalsporen, aardewerk, fragmenten, mogelijk vroegmiddeleeuws. In juni 2001 heeft Archol BV vier proefsleuven aangelegd in het oostelijk deel van plangebied Achter de Molen te Bakel. Daarbij is de rand van een

nederzetting uit de volle Middeleeuwen aangesneden. De vondsten dateren uit de 11e en 12e eeuw. Dat het terrein waarschijnlijk ook in VME gebruikt werd, blijkt uit enkele fragmenten ouder aardewerk. Daarnaast zijn, op een hoger niveau, enkele scherven uit de 14e eeuw, 16e eeuw en Nieuwe Tijd aangetroffen. Deze hebben echter niets te maken met bewoning ter plaatse. Opm.: gezien de aangegeven vondstdiepte (120 cm) zal er een esdek liggen.(niet gekarteerd, bebouwd gebied; bij het doortrekken van bodemgrenzen van buiten de bebouwde zone ligt de vindplaats inderdaad aan de rand van een es. Archol BV adviseert deze vindplaats te behouden.

Datering Vroege Middeleeuwen - Late Middeleeuwen A
Complextype Bewoning (inclusief verdediging) onbepaald
Literatuur S. Arnoldussen & E. Ball, 2001: Archeologische onderzoeken te Gemert-Bakel (Archol Rapport 6)

Vindplaats nr. **23**
Zaak ID Archis 2023600100
Vondstomstandigheden Opgraving
Plaats Bakel
Toponiem Achter de Molen
Jaartal vondst 2002
Toelichting Kort samengevat wijst het aantreffen van een gering aantal vuurstenen werktuigen op een zéér incidenteel gebruik van terrein in het laat-Paleolithicum, het Mesolithicum en de vroege bronstijd, waarbij over de aard van de uitgevoerde activiteiten nauwelijks uitspraak gedaan kan worden. Vervolgens wordt het terrein aan het eind van de 9e eeuw in gebruik genomen voor bewoning. Twee woonhuizen verrijzen (na elkaar), waarbij vermoedelijk ook enkele bijgebouwen werden opgericht. Het is mogelijk dat de nu aangetroffen resten (vondsten en structuren) de randzone vormden van een grotere nederzetting. Deze zou zowel meer naar het zuiden, zuidoosten of zuidwesten hebben kunnen lopen, waarbij de huizen 18 en 19 zowel de meest oostelijke bewoning van een nederzetting vertegenwoordigen, als aan kunnen sluiten bij een meer richting de dorpskern van het huidige Bakel gelegen (nog niet ontdekte) gelijktijdige nederzetting. Vermoedelijk aansluitend blijft het terrein gebruikt als nederzetting in de 10e eeuw, waarbij er mogelijk zelfs twee gelijktijdige huizen hebben bestaan. Er wordt een veelheid aan bijgebouwtjes geplaatst, waarbij de kern van de bewoning zich over het centrale deel van het opgegraven terrein 'Achter de Molen' uitstrekt. Verder worden er kuilen, waterputten en greppels gegraven. Dit kleine gehuchtje blijft vermoedelijk bewoond tot in de eerste helft van de 11e eeuw. De huizen van deze fase zijn 'klassieke' voorbeelden van bootvormige boerderijplattegronden uit de volle Middeleeuwen. Rondom deze huizen werden ook bijgebouwen aangelegd en werden waterputten gegraven.
Ergens in de 11e, 12e of 13e eeuw wordt vrijwel het gehele terrein in gebruik genomen als akkerland. Hierbij raakt het oude oppervlak van de nederzetting verploegd. Vanaf de 14e eeuw wordt over het gehele gebied plaggen bemesting toegepast. Op een gegeven moment wordt vrijwel het gehele terrein met de hand doorgespit, waarbij enkele greppels (die mogelijk akkergrenzen aangeven) als diepere banen schopsteken archeologisch zichtbaar werden.
Datering Vroege Middeleeuwen A - Late Middeleeuwen B
Complextype Bewoning (inclusief verdediging)
Literatuur S. Arnoldussen e.a., 2003: Archol Rapport 16. Middeleeuwse bewoning te Bakel - Achter de Molen (Brabant)

Vindplaats nr. **24**
Zaak ID Archis 2066248100
Vondstomstandigheden Opgraving
Plaats Milheeze
Toponiem Zuidrand (Hoevense Klamp)
Jaartal vondst 2005
Toelichting Bij de opgraving is het noordelijk deel van een nederzetting uit de Karolingische tijd en de Volle Middeleeuwen aangetroffen. Bijzonder is dat in een van de bewoningsfasen een palissade (?) om het terrein heeft gestaan. Tevens zijn nederzettingssporen uit de Steentijd en de IJzertijd aangetroffen. Het bedreigde terrein is volledig onderzocht en vrijgegeven voor bebouwing. In de eerste werkput werden meer dan 270 archeologische sporen aangetroffen van gebouwen uit de volle middeleeuwen (circa 1000-1200 na Chr.), een eeuwenoud karrenspoor (mogelijk vanaf de prehistorie tot heden in gebruik)

en laatmiddeleeuwse ontginningen. Ook zijn verschillende rijen rechtop ingegraven palenrijen aangetroffen, die in de middeleeuwen mogelijk dienst deden als afrastering of veekraal. Diverse paalsporen (de kuilen waarin de gebintstijlen van het huis werden ingegraven) van een 'bootvormig' gebouw uit de volle middeleeuwen zijn aangetroffen aan de west en oostzijde van de Rooiweg. Deze straat oversnijdt daarmee deze middeleeuwse huisplattegrond. In westelijke richting is vervolgens een zespalige structuur gevonden (een bijgebouw of schuurtje) en een boomstamwaterput die vermoedelijk tot hetzelfde erf gerekend mogen worden.
In westelijke richting is een omheining aangetroffen, bestaande uit een lange reeks van paalsporen die in een 'standgreppel' waren geplaatst. Deze palissade omheinde oorspronkelijk een vermoedelijk rechthoekig gebouw dat uit de vroege middeleeuwen (circa 800-1000 na Chr.) dateert. De bebouwing van dit erf strekt zich nog in zuidelijke richting uit, maar kon niet volledig worden opgegraven. Een aangrenzende tuin en een weide vormden hier de harde begrenzing van de opgravingsputten. Meer westelijk en zuidelijk van de huizen aan de Meijlakker werden nog twee boomstamwaterputten uitgegraven uit de volle middeleeuwen (circa 800-1200 na Chr.). Tevens werden in dit deel van de opgraving gebouwsporen gevonden die uit de ijzertijd dateren, een hoofdgebouw en een spieker werden terug gevonden. Enkele kuilen bevatten aardewerk wat kenmerkend is voor het vroegste deel van de ijzertijd (circa 800-650 voor Chr.). Ook werden hier in een kuil aardewerkscherven en bewerkte vuurstenen gevonden die uit de midden- of late bronstijd dateren. Een Merovingische glazen kraal (circa 400-650 na Chr.) en een tweetal fragmenten van 'strijkglazen' (circa 1000-1200 na Chr.) vormen de bijzondere vondsten van Milheeze Zuidrand. Zowel in het westelijk deel als in het oostelijk deel van het opgegraven terrein is een eeuwenoud karrenspoor aangetroffen. Het gebied ten zuiden van het opgegraven terrein verdiend bescherming tegen het verstoren van de bodem, omdat daar nog de sporen van de vroegmiddeleeuwse nederzetting en de ijzertijdbewoning zullen doorlopen. Aan de oostzijde ligt het eeuwenoude karrenspoor wat in oostelijke richting doorloopt. Mogelijk is naast het tracé van het karrenspoor nog bewoning uit de volle middeleeuwen herkenbaar.

Datering Vroege Middeleeuwen A - Late Middeleeuwen A

Complextype Bewoning (inclusief verdediging)

Literatuur T. de Jong, 2008: Archeologisch onderzoek Milheeze-Zuidrand (gemeente Gemert-Bakel). Omheinde nederzetting aan een splitsing van wegen (Rapportage vlakdekkend onderzoek).

Afbeelding 11. Puttenplan, ligging van de werkputten 1 tot en met 6 in Gemert-Bakel, Milheeze-Zuidrand. Tekening René Bogaerts.

Alle sporenkaart met interpretaties.

Vindplaats nr.	**25**
Zaak ID Archis	2212817100
Vondstomstandigheden	Proefsleuven
Plaats	Milheeze
Toponiem	Kapelakker
Jaartal vondst	2008
Toelichting	Het plangebied aan de Kapelakker te Milheeze bevat archeologische sporen daterend uit de ijzertijd en de nieuwe tijd. Waarschijnlijk maakt de structuur uit de ijzertijd deel uit van een nederzetting. De sporen uit de nieuwe tijd horen bij een karrenspoor met een oostwest-oriëntatie, die ligt aan de zuidkant van het plangebied. Deze houdt mogelijk verband met een weg die al tijdens de opgraving van het aanliggende perceel in 2005 is gevonden. Baksteenfragmenten en aardewerk dateren het vroegste gebruik van het karrenspoor op 15e tot 17e eeuw. Het plangebied is gedeeltelijk verstoord door zandafgravingen en een gedeelte is archeologisch leeg.
Datering	Vroege IJzertijd & Nieuwe tijd
Complextype	Bewoning (inclusief verdediging)
Literatuur	R. de Leeuwe, 2008: Een inventariserend archeologisch onderzoek te Milheeze - Kapelakker, gemeente Gemert-Bakel

Advies met betrekking tot vervolgstappen. Legenda: aanbevolen behoudenswaardige deel is groen; niet behoudenswaardig (leeg) is blauw; rood is verstoord.

Vindplaats nr.	**26**
Zaak ID Archis	2227981100
Vondstomstandigheden	Opgraving
Plaats	Milheeze
Toponiem	Kapelakker
Jaartal vondst	2009
Toelichting	Tijdens het archeologisch onderzoek aan de Kapelakker zijn resten gevonden uit de Vroege/Midden IJzertijd. De resten bestaan uit een 10-palige structuur, die ook al tijdens het proefsleuvenonderzoek in 2008 werden aangetroffen. Naar aanleiding van het proefsleuvenonderzoek werd het advies uitgebracht het gebied rond de structuur verder te onderzoeken. Het huidige onderzoek heeft echter voor het plangebied geen aanvullende gegevens opgeleverd. Behalve de structuur werd slechts één paalkuil aangetroffen die mogelijk in de IJzertijd gedateerd zou kunnen worden.
Datering	Vroege – Midden IJzertijd
Complextype	Bewoning (inclusief verdediging)
Literatuur	A. v. Benthum, 2009: Milheeze Kapelakker, gemeente Gemert-Bakel. Een archeologische opgraving (ADC Rapport 1772).

Vindplaats nr.	**27**
Zaak ID Archis	4595644100
Vondstomstandigheden	Proefsleuven
Plaats	Milheeze
Toponiem	Millekens (ong.)
Jaartal vondst	2018
Toelichting	Er is sprake van een laatmiddeleeuws ophoogpakket (esdek) met ex-situ vondsten uit de Late-Middeleeuwen en Nieuwe tijd. Onder het esdek ligt een oudere, laatmiddeleeuwse, akkerlaag met daarin opspit van materiaal uit de Volle-Middeleeuwen en uit oudere perioden tot en met het Neolithicum. De akkerlaag heeft gezorgd voor aftopping van een vol-middeleeuws sporenniveau. In het vol-middeleeuwse sporenniveau is sprake van vijf verschillende structuren, te weten: drie hoofdstructuren en twee bijgebouwen. De drie hoofdstructuren betreffen gebouwplattegronden van ten minste een boerderij. Van de twee andere gebouwplattegronden is de aard niet geheel duidelijk, maar dit zijn vermoedelijk woonhuizen geweest. Rond één van de woonhuizen is sprake van een hekwerk. Geen van de structuren is volledig opgegraven en daardoor kunnen de plattegronden niet met zekerheid worden gereconstrueerd. De gebouwplattegronden en het hekje dateren uit de periode 900-1200 n.Chr. Tot slot is in het zuiden van het plangebied een rij van paalsporen aanwezig die lijken te dateren in het Neolithicum. Verder ten noorden (in werkput 6) is sprake van een rij kuilsporen die vermoedelijk in dezelfde periode dateren. Ook in het uiterste noorden van het plangebied zijn (losse) sporen uit deze periode aangetroffen. Vermoedelijk komen hier ook sporen uit de Late-Bronstijd – IJzertijd voor. Tot slot is, voornamelijk rond hoofdstructuur 3, Romeins keramiek aangetroffen. De oudere vondsten en sporen duiden erop dat de middeleeuwers hun huizen bouwden op een terrein dat al lang in gebruik was door de mens. Van de Vroege-Middeleeuwen zijn geen resten aangetroffen, waardoor een continuïteit in gebruik tussen de Romeinse tijd en Volle-Middeleeuwen niet is vast te stellen.
Datering	Neolithicum, Late-Bronstijd – IJzertijd, Volle Middeleeuwen
Complextype	Bewoning (inclusief verdediging)
Literatuur	A. v. Bussel, 2020: Transect-rapport 2753. Milheeze, Millekens (ong.). Gemeente Gemert-Bakel (NB). Een Inventariserend Veldonderzoek door middel van Proefsleuven (IVO-P) met doorstart naar Opgraven (DO)

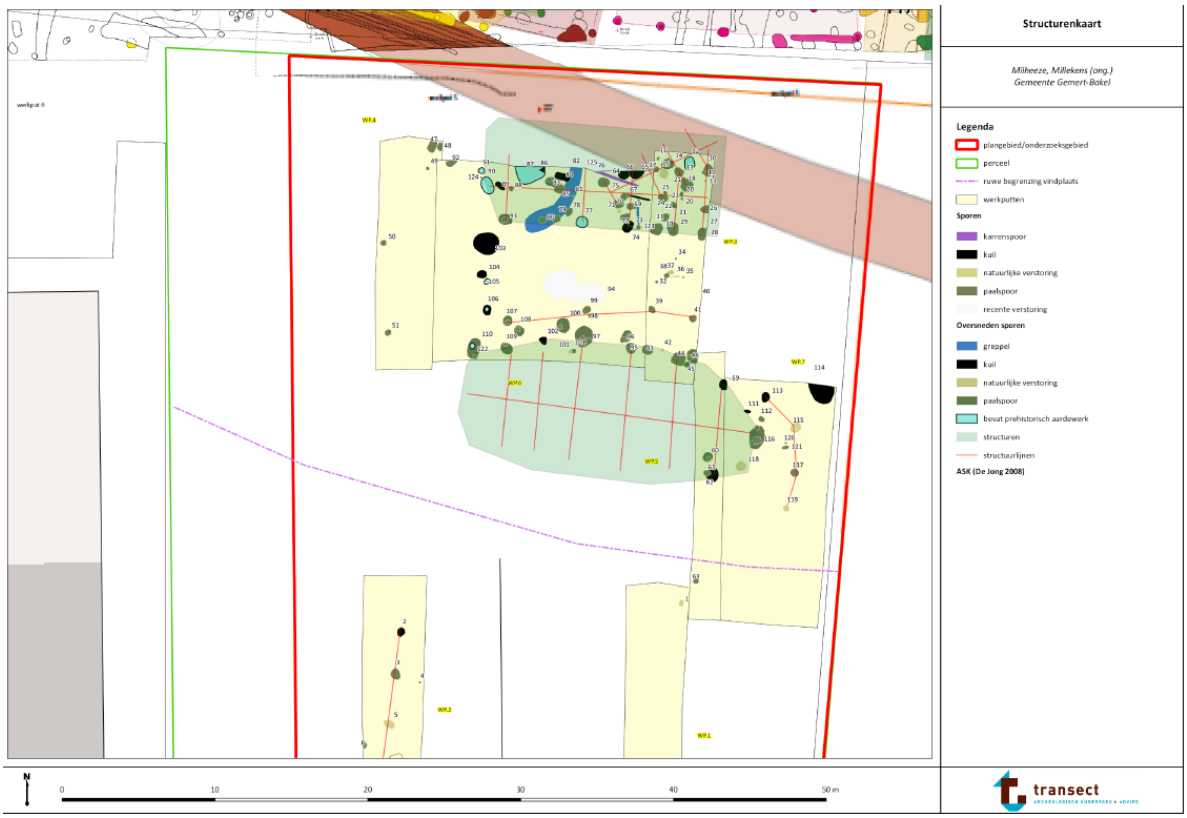

Vindplaats nr.	**28**
Zaak ID Archis	2213473100
Vondstomstandigheden	Opgraving
Plaats	Bakel
Toponiem	Neerakker
Jaartal vondst	2008
Toelichting	De oudste sporen stammen uit de Vroege IJzertijd, globaal rond 800 v. Chr. Er is sprake van een erf dat in twee opeenvolgende fasen is bewoond. Dit erf bestaat uit een huis, één of twee schuren en een veekraal. Ook zijn er akkers die bij de IJzertijdbewoning horen. Het best bewaarde huis kan worden toegeschreven aan Type Oss 3B. Pas in de Volle Middeleeuwen, rond 1150, wordt het terrein opnieuw in gebruik genomen. In oorkondes uit 1148 en 1161 bevestigt de paus aan het klooster Echternach dat Echternach bezittingen heeft bij Bakel, namelijk de kerk en 'Een Gehoft' met daarop een aantal hoeves. Deze hof inde de belastingen voor klooster Echternach. In deze periode zijn deze cijnzen in natura. Uit de vele grondsporen kon 'De Hof' worden gereconstrueerd. Strategisch gelegen, nabij een bevaarbare waterloop en aan een landweg, ligt het hoofderf. Dit is een omgracht erf, met daarop een opvallend groot huis en een zeer grote schuur. Op dit erf werden de goederen opgeslagen en getransporteerd naar Echternach of een andere bestemming. Centraal op het terrein van 'De Hof' bevindt zich een driehoekig perceel, waar leem werd gewonnen. Rondom dit perceel zijn er vijf andere erven. Deze erven vervulden elk een specifieke rol binnen 'De Hof', in het aanleveren en verwerken van de goederen die als belasting moesten worden betaald. Omstreeks 1250 is 'De Hof' verlaten. De inning van de belastingen, nu inmiddels geldcijnzen, gebeurt dan elders. De erven verliezen daarmee hun bestaansrecht en worden verlaten. Het hoofderf blijft nog twee generaties bewoond en uiteindelijk wordt het hele terrein rond 1300 in gebruik genomen als akkerland. Veertien niet-geëxplodeerde Britse 1000-ponders uit 1944 kunnen tot de jongste archeologische vondsten worden gerekend.
Datering	Vroege IJzertijd, Volle Middeleeuwen & Nieuwe tijd
Complextype	Bewoning (inclusief verdediging)
Literatuur	A. Ufkes e.a., 2010: 'De Hof', Een bezit van klooster Echternach. Een archeologische opgraving van sporen uit de IJzertijd en de Volle Middeleeuwen op het plangebied 'Neerakker' te Bakel, gemeente Gemert-Bakel (N.-Br.)

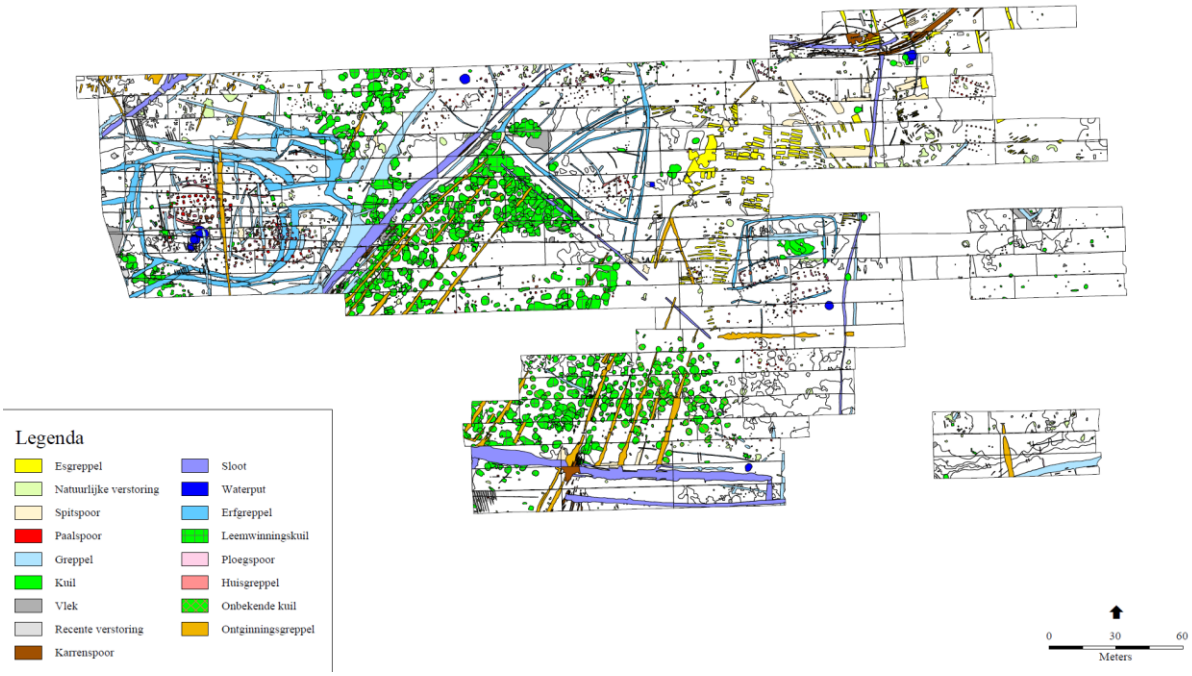

Allesporenkaart opgraving Neerakker (uit ARC rapport).

Vindplaats nr.	**29**
Zaak ID Archis	2157138100
Vondstomstandigheden	Opgraving
Plaats	Gemert
Toponiem	Doonheide-Noord
Jaartal vondst	2007
Toelichting	Tijdens de opgraving is een landweer opgegraven. Een landweer is een verdedigingssysteem dat een gebied moet beschermen tegen indringers. In totaal is de landweer over een lengte van ongeveer 125 meter in zijn geheel blootgelegd. Uit de opgraving is gebleken dat de landweer is aangelegd en vervolgens twee maal is hergebruikt. Deze drie fases zijn het beste herkenbaar aan de oostzijde van het onderzoeksgebied. Een extra motivatie om juist op deze locatie een landweer aan te leggen was de aanwezigheid van de beek, de Peelsche Loop. Deze beek had vroeger steile oevers en was snelstromend. Ze vormde zodoende een extra hindernis voor binnendringers. Helaas is de datering van de verschillende fases van de landweer, door de weinige dateerbare vondsten die zijn aangetroffen, erg lastig. Alleen voor de laatste twee fases is daterend materiaal, dat wil zeggen aardewerk, metaal en loden kogels, beschikbaar. Deze twee dateren respectievelijk in de 16e en 17e eeuw. Een exactere datering is helaas niet mogelijk.
Datering	Late Middeleeuwen - Nieuwe tijd C
Complextype	Landweer
Literatuur	J. Bosman, 2009: Archeologisch onderzoek De landweer aan de Doonheide (gemeente Gemert-Bakel). Een opgraving in het onderzoeksgebied Doonheide - Noord, deelgebied

A.

Overzicht van de landweer van noord naar zuid, werkput 1.

Vindplaats nr.	**30**
Zaak ID Archis	4956686100
Vondstomstandigheden	Opgraving
Plaats	Gemert
Toponiem	Doonheide II
Jaartal vondst	2021
Toelichting	De landweer is vermoedelijk al in de (late) 12de eeuw aangelegd. hiermee is de landweer te Gemert ook de oudst bekende landweer van Nederland, België en Duitsland. Historisch valt de aanleg van deze landweer nog voor de komst van de Duitse Orde naar Gemert (1215). De landweer zal dan ook zijn aangelegd onder de Heren van Gemert. Een tweede fase van de landweer dateert vermoedelijk in de (eerste helft van de) zeventiende eeuw en moet mogelijk gerelateerd worden aan de Tachtigjarige Oorlog. In deze fase is waarschijnlijk sprake van twee parallelle greppels.Binnen Doonheide II, net als aan de westzijde van Doonheide I, is een grote hoeveelheid musketkogels aangetroffen. Hoewel an sich moeilijk te dateren, kan deze vondstcategorie mogelijk in verband worden gebracht met de ‘slag bij Gemert’ die volgens historische bronnen in 1603 werd uitgevochten tussen Spaanse en Staatse troepen. Als deze slag inderdaad hier heeft plaatsgevonden, wat aannemelijk is, zal de locatie van deze slag waarschijnlijk door aanwezigheid van de landweer en de hier aanwezige doorgang bepaald zijn.
Datering	Late Middeleeuwen – Nieuwe tijd
Complextype	Bewoning (inclusief verdediging)
Literatuur	M. Catsman, 2023: Gemert-Doonheide II; Een opgraving tussen Doonheide I en de Boekelseweg in het verlengde van de Landweer (Vuhbs)

BIJLAGE 9 RECONSTRUCTIE LOOP LANDWEER

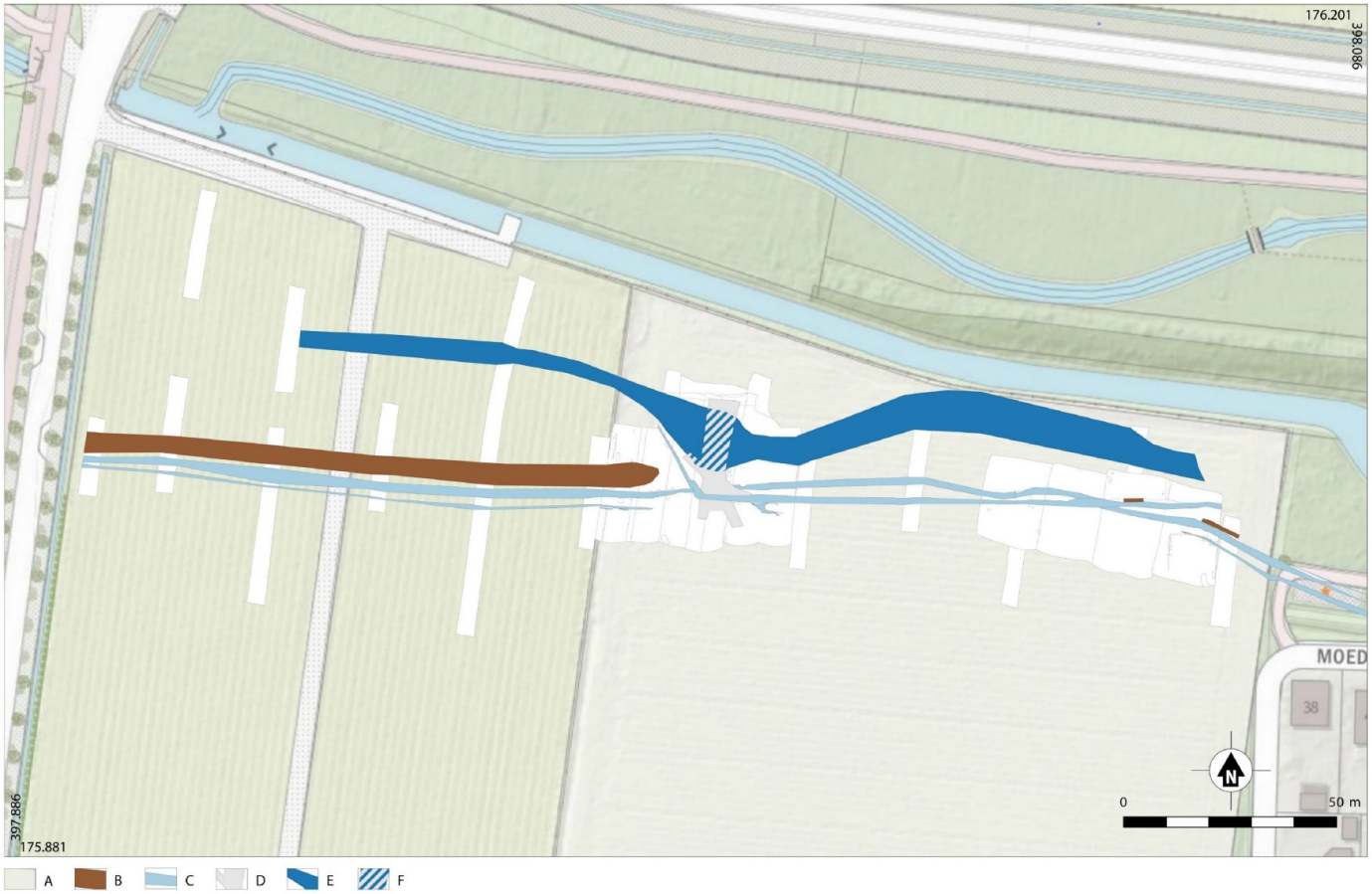

Gemert-Doonheide II. Reconstructie van de loop van de verschillende onderdelen van de Landweer. Schaal 1:900. (Bron: Opentopo en VUhbs Archeologie). A topografie; B kuilenzwermen; C greppels; D karrensporen/route; E Peelsche Loop; F voorde.

Uit rapport Catsman 2023.

Vindplaats nr.	**31**
Zaak ID Archis	4915253100
Vondstomstandigheden	Proefsleuven
Plaats	Gemert
Toponiem	Doonheide III
Jaartal vondst	2020
Toelichting	Bij het archeologisch onderzoek Doonheide III te Gemert zijn in het hele plangebied sporen van gebruik uit de late middeleeuwen en nieuwe tijd aangetroffen. Dit gebruik hangt samen met de landweer die hier in het zuidwestelijke deel van het plangebied aanwezig was in de 15-17e eeuw, de historische erven aan de voorganger van de Handelseweg en Doonheide en het inrichten van het landschap in de 18-20e eeuw.
Datering	Late Middeleeuwen B – Nieuwe tijd
Complextype	Bewoning (inclusief verdediging)
Literatuur	Gemert – Doonheide III. Een proefsleuvenonderzoek tussen Doonheide I en de Handelseweg (Zuidnederlandse Archeologische Notities 930), auteur J. v. Hemert (red.) (VUhbs archeologie), april 2021.

Vindplaats nr.	**32**
Zaak ID Archis	5154332100
Vondstomstandigheden	Opgraving
Plaats	Bakel
Toponiem	Dakworm 1f
Jaartal vondst	2022
Toelichting	Het onderzoek heeft archeologische sporen en vondsten uit de Volle en Late Middeleeuwen opgeleverd. Er kunnen grofweg drie fases onderscheiden worden. De eerste fase bestaat uit twee greppels en dateert vermoedelijk in de Vroege of Volle Middeleeuwen. De tweede fase omvat een 12de-eeuws boerenerf en de derde fase beslaat de gracht uit de 13de tot en met de 15de eeuw. Doordat maar een klein deel van

het omgreppelde complex onderzocht kon worden en ook het erf deels buiten het onderzoeksgebied ligt blijft de interpretatie moeilijk.

Datering Vroege - Late Middeleeuwen
Complextype Bewoning (inclusief verdediging)
Literatuur J. v. Hemert, 2023: Opgraving in Bakel-Dakworm; een erf uit de Volle Middeleeuwen en een laatmiddeleeuwse gracht.

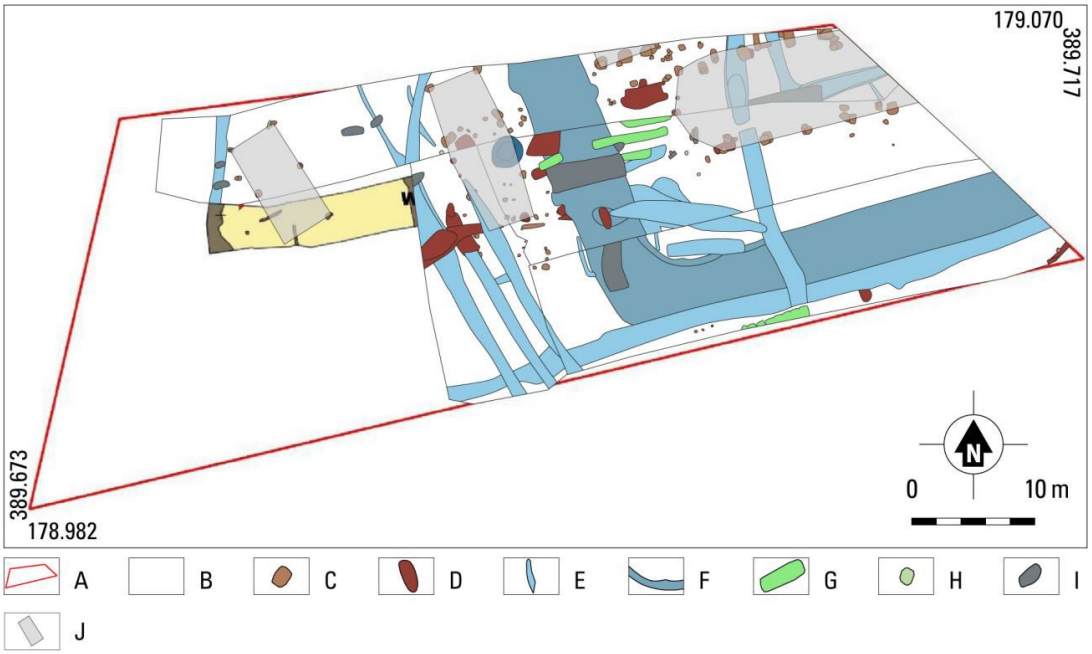

Allesporenkaart met de hypothetische structuren en één proefsleuf uit het vooronderzoek (grenzend aan werkput 1 en 4). A onderzoeksgebied; B niet opgegraven/C-horizont; C paalkuil; D kuil; E greppel; F gracht; G plantbed; H natuurlijke verstoring; I recente verstoring J (hypothetische) structuur.

Vindplaats nr. **33**
Zaak ID Archis 2173979100
Vondstomstandigheden Opgraving
Plaats Bakel
Toponiem Hoekendaal, deelgebied 1
Jaartal vondst 2007
Toelichting Op het onderzoeksterrein Woonbos-Hoekendaal is een klein deel van een nederzetting uit de 10de eeuw aangetroffen. Binnen deze nederzetting werd een 8-palig bijgebouw herkend. De overige (paal)sporen konden vooralsnog niet aan een plattegrond worden toegewezen. Met onderzoek in de directe omgeving, aansluitend op het onderzochte bouwblok, zouden mogelijk meerdere plattegronden kunnen worden herkend. Na het in onbruik raken van de nederzetting werd het gebied overstoven met zand. Een esdek is in het onderzoeksgebied niet aangetroffen.
Datering Neolithicum - Nieuwe tijd
Complextype Bewoning (inclusief verdediging) onbepaald
Literatuur J. de Winter, 2008: GEMERT-BAKEL. PLANGEBIED WOONBOS HOEKENDAAL. Definitief archeologisch onderzoek (BAAC rapport A-07.0362)

Vindplaats nr. **34**
Zaak ID Archis 2223485100
Vondstomstandigheden Opgraving
Plaats Bakel
Toponiem Heuvelacker
Jaartal vondst 2008
Toelichting Op deze locatie zijn dertien sporen waargenomen: een waterput, zeven paalgaten, twee kuilen en drie greppels. De waterput bevat scherven aardewerk die in de late middeleeuwen te dateren zijn. Er zijn geen andere vondsten gedaan. De hier aangetroffen grondsporen zijn niet in enige relatie tot elkaar aangetroffen en kunnen daarom niet tot een herkenbare structuur gerekend worden. Gezien de vorm, omvang

	en kleur van met name de kuilen is het aannemelijk dat deze dateren uit de periode voor of in de late middeleeuwen.
Datering	Late Middeleeuwen
Complextype	Bewoning (inclusief verdediging) onbepaald
Literatuur	C. Tulp & A.M. v. Waveren, 2008: Bakel, Plangebied Woonbos Hoekendaal Gemeente Gemert-Bakel (N-B.). Twee Definitieve Archeologische Onderzoeken (De Steekproefrapport 2008-10/01)

Vindplaats nr.	**35**
Zaak ID Archis	2240924100
Vondstomstandigheden	Proefsleuven
Plaats	Milheeze
Toponiem	Kreijtenberg
Jaartal vondst	2009
Toelichting	Tijdens het proefsleuvenonderzoek is een greppelsysteem aangetroffen dat grotendeels overeenkomt met de kadastrale situatie in 1811-1832. In één van de greppels (spoor 1) is aardewerk uit de periode 1575-1650 aangetroffen. Er kan echter niet worden uitgesloten dat het greppelsysteem al eerder in gebruik was. Waarschijnlijk staan de greppels en het aardewerk in relatie tot het nabijgelegen gehucht Kreijtenberg. De Tweede Wereldoorlog wordt vertegenwoordigd door een kanonstelling. Deze Duitse stelling is niet als zodanig in actie gekomen.
Datering	Nieuwe tijd
Complextype	Bewoning (inclusief verdediging) onbepaald
Literatuur	Tump M. & J.F. van der Weerden 2009: Milheeze, Kreijtenberg. Inventariserend veldonderzoek door middel van proefsleuven. BAAC rapport A-09.0131

Vindplaats nr.	**36**
Zaak ID Archis	2267290100
Vondstomstandigheden	Proefsleuven + opgraving
Plaats	Gemert
Toponiem	't Gelind
Jaartal vondst	2010
Toelichting	Naast een aantal kuilen en greppels is één waterput aangetroffen. Deze waterput was voorzien van een koepel, waarbij door middel van een loden waterleiding water naar een pomp werd gezogen. Het perceel waarop de waterput is aangetroffen heeft haar voorzijde aan het Ridderplein, vroeger bekend als de Kerkstraat. Hier begon Carel Lucas Swinkels in 1880 brouwerij “Het Anker”. De gemeente Gemert-Bakel heeft tijdens het onderzoek besloten deze waterput te documenteren door middel van een doorstart naar een kleinschalige opgraving. Dit is aansluitend aan het proefonderzoek gebeurd.
Datering	Vroege Middeleeuwen C - Nieuwe tijd A
Complextype	Bewoning (inclusief verdediging)
Literatuur	Bink M. 2011: Gemert, 't Gelind. De waterput van brouwerij 't Anker. Inventariserend veldonderzoek door middel van proefsleuven. BAAC rapport A-10.0342

De in 2010 ontdekte waterput van brouwerij Het Anker aan het Ridderplein. Menig Gemertenaar moet van het uit deze put tot bier verwerkte water genoten hebben!

Vindplaats nr.	**37**
Zaak ID Archis	2322159100
Vondstomstandigheden	Proefsleuven
Plaats	Bakel
Toponiem	Bolle Akker II
Jaartal vondst	2011
Toelichting	In het noordwesten van het plangebied werd één spoor en een aantal scherven uit de vroege ijzertijd gevonden. Het spoor en de vondsten zijn in verband te brengen met de in de 2008 op de Neerakker, direct ten westen van het plangebied, opgegraven ijzertijd nederzetting. In vrijwel het gehele plangebied is onder het esdek een begraven middeleeuwse akkerlaag aanwezig. Op grond van het in de akkerlaag aangetroffen middeleeuwse aardewerk is deze in verband te brengen met het op de Neerakker opgegraven hof uit de tweede helft van de 12e en de eerste helft van de 13e eeuw.
Datering	IJzertijd
Complextype	Bewoning (inclusief verdediging) onbepaald
Literatuur	van Horssen J. 2011: Bakel, plangebied Bolle Akker fase 2. BAAC rapport A-11.0106

Vindplaats nr.	**38**
Zaak ID Archis	2396412100
Vondstomstandigheden	Proefsleuven
Plaats	Bakel
Toponiem	Bernhardstraat 25
Jaartal vondst	2013

Toelichting Er werden twee vindplaatsen aangetroffen: De eerste vindplaats bestond uit vage, mogelijk prehistorische sporen, die werden aangetroffen op dekzandkoppen ten noordoosten en zuidwesten van een centraal gelegen laagte. Omdat aan deze sporen geen enkel dateerbaar vondstmateriaal gerelateerd kan worden, is de datering en de context van de vindplaats onbekend. Verspreid over het plangebied werden sporen en structuren aangetroffen, die op basis van vondsten en de stratigrafische ligging onder het plaggendek en stuifzand gedateerd kunnen worden in de periode 12e-16e/17e eeuw. In het noordwesten werden resten van een middeleeuwse veekraal met stal óf van een erfgreppel met schuur aangetroffen. Centraal in het plangebied werden resten van een middeleeuwse moestuin aangetroffen. Centraal en in het oosten van het plangebied werden greppels aangetroffen, die deel uitmaakten van houtwallen. Op basis van deze sporen worden in de directe omgeving binnen of net buiten het plangebied middeleeuwse nederzettingsresten verwacht. Deze zijn onder het stuifzand en plaggendek goed bewaard.

Datering Late Middeleeuwen A - Nieuwe tijd B

Complextype Bewoning (inclusief verdediging) onbepaald

Literatuur Rondags E.J.N. 2013: Bernhardstraat 25 in Bakel, gemeente Gemert-Bakel. Proefsleuvenonderzoek. RAAP rapport 2672

Vindplaats nr. **39**

Zaak ID Archis 4880050100 / 4701242100

Vondstomstandigheden Proefsleuven

Plaats Gemert-Bakel

Toponiem Snelle Loop

Jaartal vondst 2020

Toelichting In opdracht van het Waterschap Aa en Maas heeft RAAP in 2020 met tussenpozen een archeologisch onderzoek uitgevoerd in plangebied Snelle Loop tussen de gehuchten Tereyken en Grotel, gemeenten Gemert-Bakel en Laarbeek. Het betrof een archeologische begeleiding protocol opgraving en een proefsleuf door de historisch bekende landweer (deelgebied Walgraven) en een proefsleuvenonderzoek met doorstart naar een opgraving (deelgebied Tereyken).
In de vroege 14e eeuw fungeerde dit overstromingsvlakte als grens tussen de Rijksheerlijkheid Gemert en het hertogdom Brabant. De grens van Gemert met Brabant bestond al in 1300, toen de hertog een stuk gemeynt in Laarbeek uitgaf. In 1325 was de grens in de Gemertse Peel vastgesteld middels grenspalen. De landweer langs de Snelle Loop is als Brabants initiatief op zijn vroegst aangelegd in 1336, maar onduidelijk is hoe die er toen uitzag. Sinds 1369 moesten de bewoners van Grotel, Aarle en Beek hier de (Beecxsen) grave onderhouden. De grave werd onderdeel van een landweer, die in 1429 bestond uit een wal geflankeerd met grachten. Volgens archiefstukken rond 1600 was de wal een ‘halfmanslengte’ hoog en waren de grachten ‘zeven voet’ breed. De wal is ter hoogte van Grotel (drie)dubbel gemaakt. De landweer had een politieke functie als territoriumgrens en een economische taak als veekering, waarbij Gemerts vee belet werd de drassige Beekse weiden in Brabant te betreden. Sinds de 16e eeuw waren er ruzies tussen enerzijds de dorpen Beek, Aarle en Rixtel en anderzijds Gemert over in beslag genomen vee. De defensieve functie kwam ook goed uit in de Gelderse Oorlogen (1478-1543) en de Tachtigjarige Oorlog (1568-1648).
Tijdens het veldwerk zijn in beide deelgebieden sporen van de landweer opgetekend. De aard van de waarnemingen is verschillend, waardoor de resultaten niet goed vergelijkbaar zijn. In Walgraven is een natuurlijke waterloop tussen 1336 en 1369 gedempt in het kader van de aanleg van een eerste grenssloot op de plek van de latere landweer. De landweer begon, mogelijk ook al in de (vroege) 14^{e} eeuw, als een 5 m breed complex van een 3 m breed wallichaam geflankeerd door greppeltjes. Al snel egaliseerde men het geheel en werd een strook grond afgegraven. Deze strook werd grotendeels opgevuld, en het westelijke deel ging als greppel fungeren. Daarna is de landweer meerdere malen opgehoogd tot ongeveer 1 m en verbreed in zuidwestelijke richting. De landweer was minstens 12,5 of zelfs ruim 20 m breed. Het geheel had nu het uiterlijk zoals beschreven in 1429 en 1599: een opgeworpen wal van een ‘halfmanslengte’ hoog, geflankeerd door de Kleine Walgraaf en de Walgraaf. De eerste was kleiner dan zoals beschreven in 1609 en 1613, wellicht vanwege de dubbele uitvoering. Ruim 500 m zuidelijker is een tweede profiel door de landweer gedocumenteerd. Er tekenden zich vier greppels af, die elkaar lateraal opvolgden - in tegenstelling tot noordelijker - in noordoostelijke richting. Deze greppels hadden vergelijkbare afmetingen en werden kort na elkaar aangelegd. Na demping van de

laatste greppel wierp men een wal op van zo'n 4 m breed en een 'halfmanslengte' hoog. In Tereyken bestond de landweer aanvankelijk uit een sloot van ongeveer 2 m breed en 1,5 m diep. Grofweg in de 16e/17e eeuw werd die vergroot. Na demping werd enkele meters zuidelijker meermaals een nieuwe loop uitgegraven, die zich in zuidwestelijke richting opvolgden. Deze slootbreedten sluiten op hoofdlijnen aan bij de beschrijvingen in de vroege 17e eeuw. De landweer bestond hier uit drie greppels en twee wallichamen, en pal ten zuidwesten van de Walgraaf lag een strook (zandwin)kuilen parallel hieraan. Uit het onderzoek blijkt dat de landweer zich in beide deelgebieden in lateraal opzicht meermaals in tegenovergestelde richting ontwikkelde (oost <-> west en west <->oost). In combinatie met het daterings- onderzoek toont dit de complexe ontwikkelingsgeschiedenis van de landweer.
Er zijn ook andere grondsporen opgetekend. Er zijn rabatten in het bos aangelegd in de 18e of vroege 19e eeuw, wellicht eerder. In Tereyken zijn drie bundels karrensporen aangesneden. De oudste gaat wellicht terug tot 1500 en kan Tereyken en Achterst Grotel met elkaar hebben verbonden. De jongste dateert uit de 20e eeuw en sluit aan op een nog bestaande brug over een stuw in de Snelleloop. Verder zijn verspreid enkele waterkuilen en kleine (paal)kuilen opgetekend, maar (gebouw) structuren zijn niet herkend. In Walgraven zijn deze gelegen op een lage dekzandrug. Wellicht werden hier al in de vroege 16e eeuw (landbouw)activiteiten ontplooid en mogelijk was er ook enige bewoning. Hierop wijzen enkele vondsten uit de omgeving, zoals aardewerk en een maal-/wrijfsteen. Gezien de ligging in een nat gebied was deze lage rug echter niet bijzonder aantrekkelijk voor bewoning.
Aan de hand van een uitgebreid pollen- en macrorestenonderzoek is de menselijke activiteit en de lokale milieuomstandigheden op en rond de landweer achterhaald. In de oudste fase zijn nauwelijks resten van cultuurgewassen of andere gebruiksplanten gevonden. In of vlak langs de greppels stonden vooral plantensoorten uit natte milieus, vooral oever- en moerasplanten die groeien op kale, natte, modderige plekken. De directe omgeving lijkt een ruig karakter te hebben gehad met veel bomen, struiken en onkruidsoorten die kenmerkend zijn voor regelmatig omgewerkte, niet al te natte grond. Vlakbij was een bomenrijke omgeving, zoals een bosrand, een bosrestant of een houtwal. De lage pollenpercentages bomen en cultuurgewassen uit de oudste ophoging zijn kenmerkend voor perioden waarin de mens nog nauwelijks invloed op het landschap had. Er zijn wel waterplanten, planten van natte, modderige plaatsen en planten van nat grasland aangetroffen. Pas later in de ontwikkeling van de landweer is relatief veel pollen van cultuurgewassen - boekweit, gerst en/of tarwe en kers of pruim - aangetroffen, in de nabijheid van een bosrand of houtwal. Het hoge aandeel rogge wijst op een nabijgelegen akker. Ook zijn water-, oever- en moerasplanten goed vertegenwoordigd.

Datering Late Middeleeuwen B – Nieuwe tijd

Complextype Bewoning (inclusief verdediging)

Literatuur X. v. Dijk, 2023: Plangebied Snelle Loop, gemeenten Gemert-Bakel en Laarbeek; een archeologische begeleiding (deelgebied Walgraven) en een archeologisch proefsleuvenonderzoek met doorstart naar opgraving (deelgebied Tereyken)

Allesporen overzicht uit RAAP-rapport.

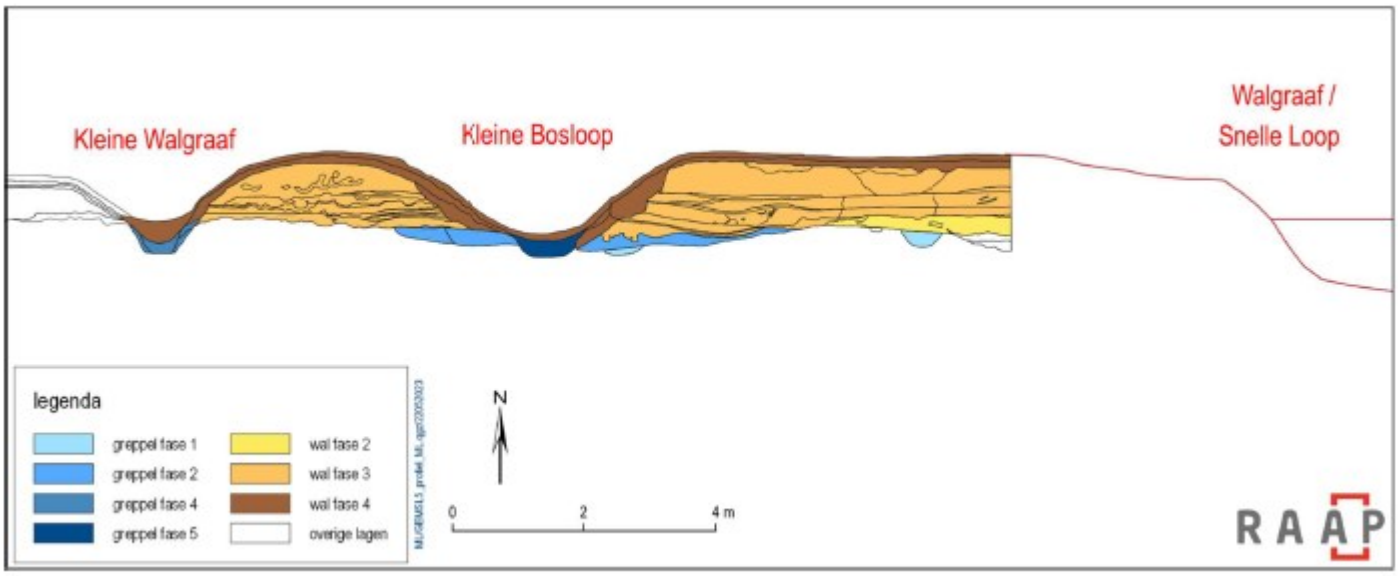

Overzicht van de ontwikkeling van de (Beekxe) Grave in Walgraven ter hoogte van sleuf 100.

Vindplaats nr.	**40**
Zaak ID Archis	4928157100
Vondstomstandigheden	Proefsleuven
Plaats	Bakel
Toponiem	Wilbertsplein
Jaartal vondst	2020
Toelichting	Tijdens het proefsleuvenonderzoek is op een diepte van 70 cm - mv een graf aangetroffen. Vastgesteld kan worden dat tenminste op deze diepte er begravingen

	aanwezig zijn. De contour van de begraafplaats kan op basis van het proefsleuvenonderzoek niet vastgesteld worden.
Datering	Late Middeleeuwen B – Nieuwe tijd
Complextype	Begraving
Literatuur	T. Hos, 2020: Archeologisch proefsleuvenonderzoek Wilbertsplein te Bakel, gemeente Gemert-Bakel

Vindplaats nr.	**41**
Zaak ID Archis	4948245100
Vondstomstandigheden	Proefsleuven
Plaats	Milheeze
Toponiem	Berken 9
Jaartal vondst	2021
Toelichting	Uit historische bronnen komt naar voren dat de bewoning op het perceel nog verder teruggaat, wellicht tot de Late Middeleeuwen. De tijdens het onderzoek aangetroffen sporen zijn een bevestiging van deze lange bewoningsgeschiedenis. Behalve de boerderij zelf, zijn een waterput en een perceelsgreppel aangetroffen.
Datering	Late Middeleeuwen B – Nieuwe tijd C
Complextype	Bewoning (inclusief verdediging)
Literatuur	Milheeze, Berken 9, gemeente Gemert-Bakel (NB). Een inventariserend veldonderzoek d.m.v. proefsleuven, karterende en waarderende fase (Transect-rapport 3250), auteurs: N. Magdelijns, D. Scheeringa, conceptversie 1.2 , 2021

Vindplaats nr.	**42**
Zaak ID Archis	5012825100
Vondstomstandigheden	Opgraving – variant archeologische begeleiding
Plaats	Gemert
Toponiem	St. Annastraat
Jaartal vondst	2021
Toelichting	exacte locatie van de voormalige gracht van windmolen ‘De Beer’ kon worden vastgesteld. Bij de archeologische begeleiding van de nieuwe inrichting van de St Annastraat had het archeologisch bureau aanvankelijk aangegeven de gracht niet te hebben aangetroffen. Ze stuurden een foto waarop duidelijk de vulling van een gracht aanwezig is. Ze beschouwden dat als een verstoring.
Datering	Late Middeleeuwen – Nieuwe tijd
Complextype	Bewoning (inclusief verdediging)
Literatuur	P. Bringmans, 2022: Rapportage Archeologische Begeleiding St.-Annastraat te Gemert in de gemeente Gemert-Bakel

Vindplaats nr.	**43**
Zaak ID Archis	5172355100
Vondstomstandigheden	Proefsleuven
Plaats	Gemert
Toponiem	Kapelaanstraat
Jaartal vondst	2022
Toelichting	Het plangebied is duidelijk onderhevig geweest aan diverse fasen van bebouwing minstens daterend vanaf de periode 1811- 1833. Mogelijk ook iets ouder (zie kadastrale minuut). De laatste twee bebouwingsfases vallen in de 20e eeuw.
Datering	Nieuwe tijd C
Complextype	Bewoning (inclusief verdediging)
Literatuur	N. v.d. Feest, 2022: Archeologisch inventariserend veldonderzoek door middel van proefsleuven Kapelaanstraat 67 te Bakel (gemeente Gemert-Bakel).

Vindplaats nr.	**44**
Zaak ID Archis	5253599100
Vondstomstandigheden	Proefsleuven en opgraving
Plaats	De Mortel
Toponiem	Lochterweg
Jaartal vondst	2022

Toelichting	Het onderzoek heeft aangetoond dat binnen het onderzoeksgebied resten voorkomen van een boerenerf dat in 1857 in onbruik is geraakt. Resten van de boerderij bestaan onder andere uit een 6 bij 6 meter grote potstal en de resten van de erfinrichting uit onder andere een 5 m lange en 140 cm brede kuil waarvan de functie onbekend is.
Datering	Nieuwe tijd C
Complextype	Bewoning (inclusief verdediging)
Literatuur	R. Roggen, 2022: Nieuwbouwwijk Lochterweg te De Mortel, gemeente Gemert-Bakel; Archeologisch vooronderzoek: een proefsleuvenonderzoek met doorstart naar opgraving

Vindplaats nr.	**45**
Zaak ID Archis	5282548100
Vondstomstandigheden	Proefsleuven en opgraving
Plaats	Gemert
Toponiem	Komweg-Haageijk
Jaartal vondst	2022
Toelichting	vindplaats met een hoge spoordichtheid en een redelijke hoeveelheid aan vondstmateriaal. Uit het gevonden aardewerk blijkt dat de aanvangsdatum van de vindplaats in de 13de eeuw te plaatsen is. Uit historische bronnen is bekend dat het historisch lint minstens terug gaat tot het einde van de 15de eeuw.
Datering	Late Middeleeuwen - Nieuwe tijd C
Complextype	Bewoning (inclusief verdediging)
Literatuur	RAAP Evaluatie- en selectierapport Plangebied Komweg te Gemert (fase 1)

Vindplaats nr.	**46**
Zaak ID Archis	5475222100
Vondstomstandigheden	Proefsleuven
Plaats	Handel
Toponiem	Haveltweg ong.
Jaartal vondst	2023
Toelichting	Uit het archeologisch onderzoek in plangebied Handel Haveltweg blijkt dat in het plangebied de resten zijn aangetroffen van de uit historische bronnen bekende Virmundtse Hoeve en bijbehorend erf. Uit historische bronnen is bekend dat deze hoeve in de 17de eeuw is gebouwd en in 1886 is afgebrand. Het is aannemelijk dat deze hoeve een laatmiddeleeuwse voorganger heeft gehad, maar dit kon met het uitgevoerde onderzoek nog niet vastgesteld worden.
Datering	Late Middeleeuwen - Nieuwe tijd
Complextype	Bewoning (inclusief verdediging)
Literatuur	B. Rendering, 2023: Handel, Haveltweg ong. Gemeente Gemert-Bakel (NB). Een inventariserend veldonderzoek d.m.v. proefsleuven, karterende en waarderende fase (Transect-rapport 5008)

Vindplaats nr.	**47**
Zaak ID Archis	3983624100
Vondstomstandigheden	Proefsleuven
Plaats	Gemert
Toponiem	Fitland - Vicaris van Asdonckstraat
Jaartal vondst	2016
Toelichting	Binnen het plangebied zijn geen bewoningsresten aangetroffen. Wel duiden de aangetroffen greppels op het gebruik van het plangebied in de Nieuwe Tijd (late ontginning). De greppels werden aangelegd voor afwatering, vermoedelijk was het plangebied in gebruik als graasland voor vee. Het gebied was en is zeer nat, verbouw van gewassen lijkt daarom onwaarschijnlijk. Binnen het gebied was ook een verdedigingslinie uit de Tweede Wereldoorlog aanwezig. Er werden geen vondsten gedaan.
Datering	Nieuwe tijd
Complextype	percelering en linie
Literatuur	B.A.T.M. Weekers- Hendrikx, Gemert,Viscaris van Asdonckstraat. Een inventariserend Veldonderzoek in de vorm van proefsleuven (Amersfoort 2016), 13.

Vindplaats nr. 48

Zaak ID Archis	2771142100
Vondstomstandigheden	Veldkartering
Plaats	Elsendorp
Toponiem	Vossenberg
Jaartal vondst	1978
Toelichting	vuursteen afslag. Zowel patina als silicaglans zijn verschijnselen die op vuursteenvondsten uit het jong-paleolithicum en latere perioden nauwelijks voorkomen, dus de vondst moet wel ouder zijn dan het jong-paleolithicum.
Datering	Paleolithicum
Complextype	complextype niet te bepalen
Literatuur	J. Timmers, Paleolitische vondsten in Gemert, Gemerts Heem 1983, jrg. 25, nr. 2

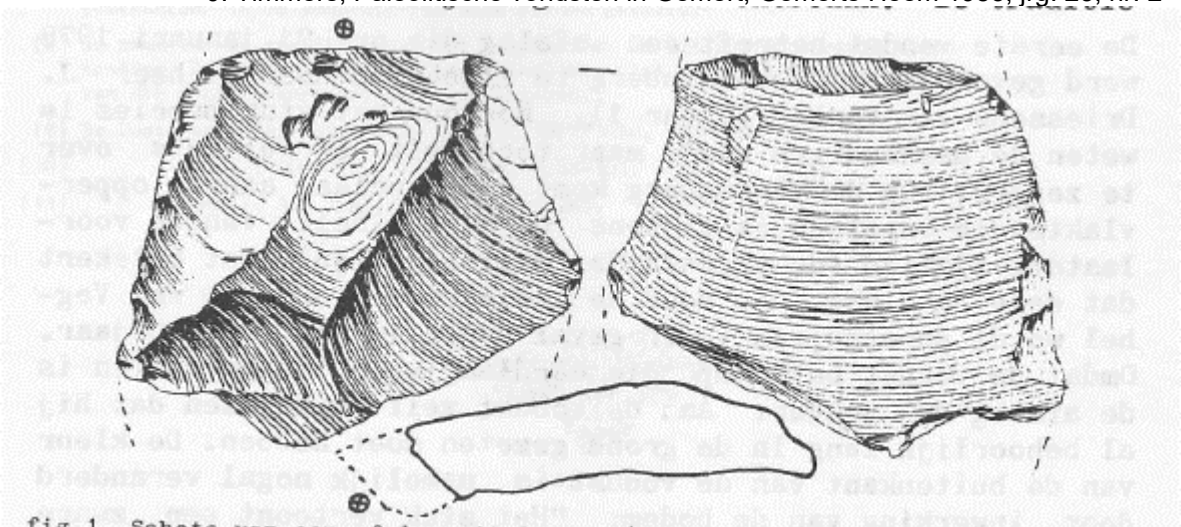

fig.1. Schets van een afslag uit Gemert (vindplaats Elsendorp), daterend van tenminste 35.000 voor Christus.

Vindplaats nr.	**49**
Zaak ID Archis	2771353100
Vondstomstandigheden	oppervlaktevondst op de oever van de oude Zuth in Bakel
Plaats	Bakel
Toponiem	oude Zuth
Jaartal vondst	1970
Toelichting	vuursteen vuistbijl, compleet, biface cordiforme/hartvormige vuistbijl. Alle stukken, waarvan de vindplaats redelijk goed bekend is, kwamen te voorschijn in situaties met (vroeger) water in de nabijheid. De meeste voorwerpen werden langs dalranden gevonden. Wsch geldt dit ook voor Bakel - het betreft hier opgevulde oude erosiegeulen.
Datering	Midden-Paleolithicum
Complextype	complextype niet te bepalen
Literatuur	**-** D. Stapert, Palaeolithicum, in: G.J. Verwers, Noord-Brabant in Pre- en Protohiostorie, Oosterhout 1975; - E. Rensink, Midden-Paleolithicum in Zuid-Nederland, in: De Steentijd van Nederland, Archeologie 11/12

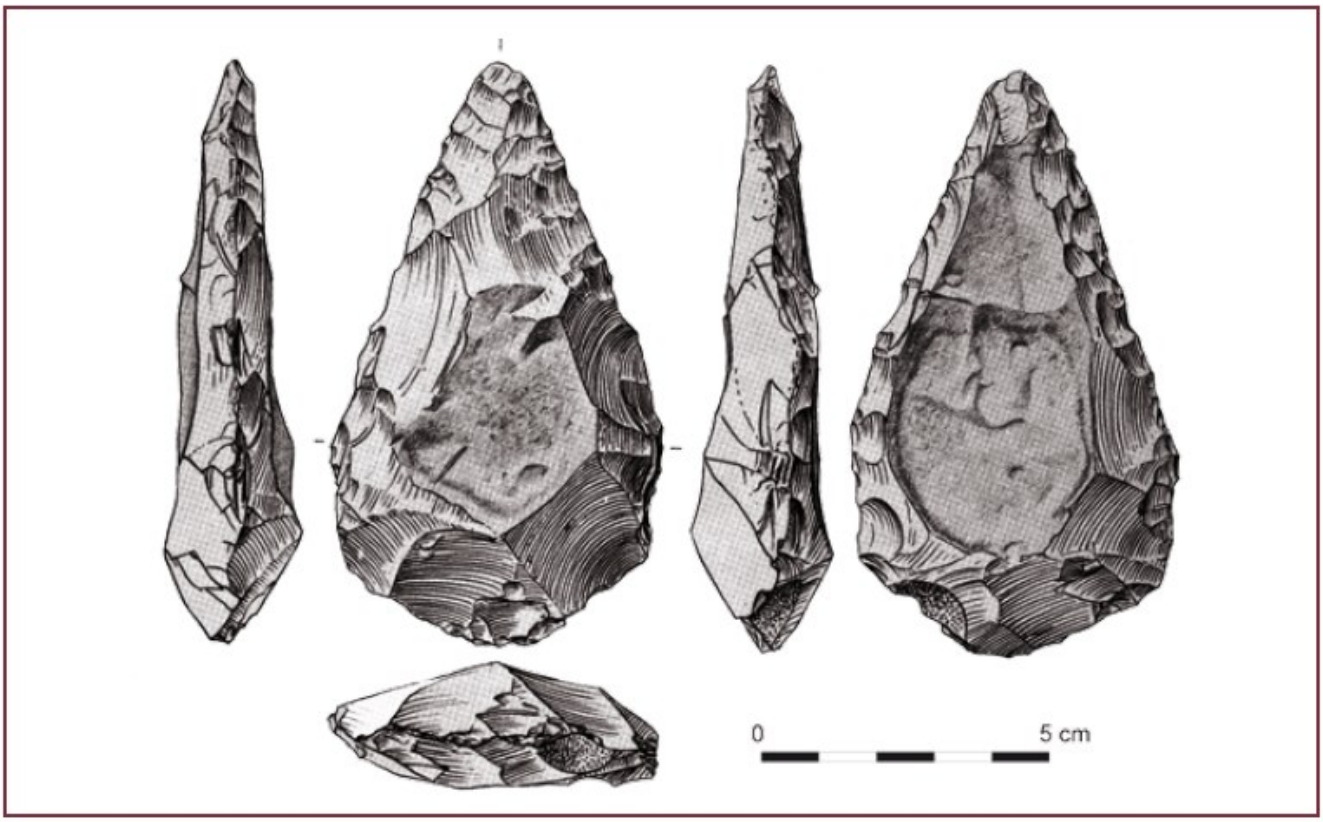

Vuistbijl uit het midden-paleolithicum, gevonden op de Heibloem te Bakel-Milheeze (naar Stapert 1975. Tekening H. Roelink (Groningen).

Vindplaats nr.	**50**
Zaak ID Archis	2773662100
Vondstomstandigheden	Veldkartering
Plaats	Gemert
Toponiem	Esdonk
Jaartal vondst	1981 en 1983
Toelichting	Levallois-kling, vuursteen afslagen, aardewerkfragmenten en pijpenkoppen
Datering	Midden-Paleolithicum, Laat-Paleolithicum, Mesolithicum, Nieuwe tijd
Complextype	complextype niet te bepalen
Literatuur	J. Timmers, Paleolitische vondsten in Gemert, Gemerts Heem 1983, jrg. 25, nr. 2

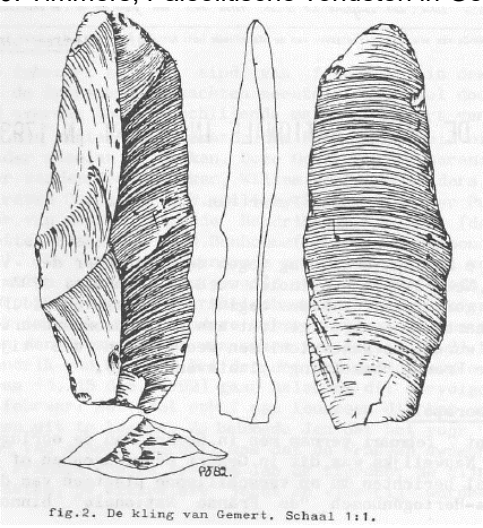
fig.2. De kling van Gemert. Schaal 1:1.

Vindplaats nr.	**51**
Zaak ID Archis	2779462100
Vondstomstandigheden	Niet archeologisch graafwerk?
Plaats	Milheeze
Toponiem	Peeldijk

Jaartal vondst	1960
Toelichting	vuursteen onbekend
Datering	Laat Paleolithicum B
Complextype	Bewoning (inclusief verdediging) onbepaald
Literatuur	-

Vindplaats nr.	**52**
Zaak ID Archis	2779470100
Vondstomstandigheden	Niet archeologisch graafwerk?
Plaats	Milheeze
Toponiem	Peeldijk
Jaartal vondst	1960
Toelichting	vuursteen onbekend
Datering	Laat Mesolithicum
Complextype	Bewoning (inclusief verdediging) onbepaald
Literatuur	-

Vindplaats nr.	**53**
Zaak ID Archis	2779479100
Vondstomstandigheden	Niet archeologisch graafwerk?
Plaats	Milheeze
Toponiem	Oude Bakelsedijk
Jaartal vondst	1960
Toelichting	vuursteen onbekend
Datering	Laat Mesolithicum
Complextype	Bewoning (inclusief verdediging) onbepaald
Literatuur	-

Vindplaats nr.	**54**
Zaak ID Archis	2779487100
Vondstomstandigheden	Niet archeologisch graafwerk?
Plaats	Milheeze
Toponiem	Oude Bakelsedijk
Jaartal vondst	1960
Toelichting	vuursteen onbekend
Datering	Laat Paleolithicum
Complextype	Bewoning (inclusief verdediging) onbepaald
Literatuur	-

Vindplaats nr.	**55**
Zaak ID Archis	2830126100
Vondstomstandigheden	niet-archeologisch graafwerk
Plaats	Gemert
Toponiem	Esdonk
Jaartal vondst	1981
Toelichting	Vuursteen, pijlpunt, driehoek met tweezijdige oppervlakte retouche, zeer fraai; Wommersomkwartsiet, afslag, ongeretoucheerd; aardewerk
Datering	Paleolithicum - Nieuwe tijd
Complextype	complextype niet te bepalen
Literatuur	-

Vindplaats nr.	**56**
Zaak ID Archis	2864699100
Vondstomstandigheden	oppervlaktevondst bij het ploegen
Plaats	Elsendorp
Toponiem	Vossenberg
Jaartal vondst	1935
Toelichting	Omstreeks 1935 werd op de Vossenberg onder Elsendorp tijdens ploegwerkzaarnheden bij het ontginnen van de Peel een vuurstenen bijl gevonden. De bijl is lang, smaltoppig en bij de snede gedeeltelijk geslepen.

Datering Vroeg Neolithicum B - Laat Neolithicum B
Complextype complextype niet te bepalen
Literatuur - Onbekend, 1958: Noord-Brabant: Gemert. Arch. Nieuws, pag. 57*, in: Bulletin van de (Koninklijke) Nederlandse Oudheidkundige Bond
- J. Timmers, Neolithische vondsten uit Gemert, Gemerts Heem 1984, jrg. 26, nr. 1
- J. Timmers, Prehistorie rond de Ripse paal, Gemerts heem, 2000, jrg. 42, nr. 3

Gepolijste vuurstenen bijl gevonden op 'de Vossenberg': 5000 jaar oud! (foto: Rijksdienst Oudheidkundig Bodemonderzoek, Amersfoort)

Vindplaats nr. **57**
Zaak ID Archis 2864714100
Vondstomstandigheden verwervingswijze niet te bepalen
Plaats Bakel
Toponiem Klotterpeel
Jaartal vondst 1968
Toelichting vuurstenen afslag, compleet. Terrein waarin vuursteenvindplaatsen van de Tjongercultuur. Vindplaatsen liggen langs de westrand van de Klotterpeel.
Datering Laat Paleolithicum B
Complextype complextype niet te bepalen
Literatuur -

Vindplaats nr. **58**
Zaak ID Archis 2864747100
Vondstomstandigheden verwervingswijze niet te bepalen
Plaats Milheeze
Toponiem Heibloem
Jaartal vondst 1992
Toelichting Vindplaats van niet nader gedateerde en gedetermineerde vuurstenen artefacten. Aanvullende gegevens ontbreken.
Datering Paleolithicum - Mesolithicum
Complextype complextype niet te bepalen
Literatuur -

Vindplaats nr. **59**
Zaak ID Archis 2864755100
Vondstomstandigheden verwervingswijze niet te bepalen
Plaats Bakel
Toponiem Hilakker
Jaartal vondst 1969
Toelichting vuursteen artefacten gevonden aan de rand van een zandafgraving
Datering Mesolithicum
Complextype complextype niet te bepalen
Literatuur -

Vindplaats nr. **60**
Zaak ID Archis 2864796100
Vondstomstandigheden verwervingswijze niet te bepalen
Plaats Bakel
Toponiem Kaweise Brug
Jaartal vondst 1959
Toelichting Gepolijste bijl van grijze vuursteen. Gevonden ten n.o. van de Kaweisebrug. Aanvullende informatie niet te achterhalen.
Datering Vroeg Neolithicum B - Laat Neolithicum B
Complextype complextype niet te bepalen
Literatuur -

Vindplaats nr. **61**
Zaak ID Archis 2864966100
Vondstomstandigheden verwervingswijze niet te bepalen
Plaats Milheeze
Toponiem Groesvlaas, De Klef
Jaartal vondst 1925
Toelichting Vuurstenen Grand-Pressigny-dolk.
Datering Laat Neolithicum B
Complextype complextype niet te bepalen
Literatuur -

Vindplaats nr. **62**
Zaak ID Archis 2868862100
Vondstomstandigheden verwervingswijze niet te bepalen
Plaats Gemert
Toponiem Ridderplein
Jaartal vondst ??
Toelichting Vuurstenen Bijl. Administratief geplaatst.
Datering Vroeg Neolithicum B - Laat Neolithicum B
Complextype complextype niet te bepalen

Literatuur Onbekend, 195: Gemert. kol. 57*, in: Bulletin van de (Koninklijke) Nederlandse Oudheidkundige Bond

Vindplaats nr. **63**
Zaak ID Archis 2869015100
Vondstomstandigheden verwervingswijze niet te bepalen
Plaats Bakel
Toponiem Neerstraat - Witte ven
Jaartal vondst 1969
Toelichting Verzameling vuursteenafslagen en een kerfspits aangetroffen in een kuiltje met houtskool in profiel van een zandafgraving (vijver).
Datering Laat Paleolithicum B
Complextype complextype niet te bepalen

Literatuur -

Vindplaats nr.	**64**
Zaak ID Archis	2883830100
Vondstomstandigheden	verwervingswijze niet te bepalen
Plaats	Bakel
Toponiem	Hollevoort
Jaartal vondst	1936
Toelichting	Romeinse munt. Holwerda (1936, p .77). Deze vondst wordt tevens genoemd door Bijvanck (1947, p. 79). De vondst is administratief geplaatst.
Datering	Romeinse tijd
Complextype	complextype niet te bepalen
Literatuur	A.W. Bijvanck, 1947: Excerpta Romana III; J.H. Holwerda, 1936: Verslagen omtrent 's Rijksverzamelingen van Geschiedenis en Kunst 1935, Volgnr: LVIII

Vindplaats nr.	**65**
Zaak ID Archis	2889111100
Vondstomstandigheden	Literatuur
Plaats	Gemert
Toponiem	Esdonk
Jaartal vondst	nvt
Toelichting	Gerestaureerde bestaande kapel Esdonk.
Datering	Nieuwe tijd A - Nieuwe tijd C
Complextype	kapel
Literatuur	W. Knippenberg, 1961: 'De Esdonkse kapel', p.99-101, in: Brabants Heem XIII

Vindplaats nr.	**66**
Zaak ID Archis	2889128100
Vondstomstandigheden	niet-archeologisch graafwerk
Plaats	De Mortel
Toponiem	Abtshof
Jaartal vondst	1933
Toelichting	Siegburg kan. Afmetingen kan: hoogte ca. 20 cm, 10 cm in doorsnede. Decoratie: reliëfs voorstellende 3 Bijbelse scenes: 1. de verdrijving van Adam en Eva uit het Paradijs. 2. Christus predikend te midden van zijner apostelen. 3. Kruisdood van Jezus, waarbij Maria en Johannes.
Datering	Nieuwe tijd A
Complextype	complextype niet te bepalen
Literatuur	**-**

Vindplaats nr.	**67**
Zaak ID Archis	2954624100
Vondstomstandigheden	verwervingswijze niet te bepalen
Plaats	Milheeze
Toponiem	Groote Peel ; Oude Kerkbaan
Jaartal vondst	1980
Toelichting	Geröllkeule van zandsteen/kwartsiet. Bron: copie van tekening op millimeterpapier (1:1) met de tekst: 'Milheeze, Groote Peel. 52A 184.60 x 389.95. MACE-HEAD. Gevonden in +- 1980 door J. Manders (Bankert, Milheeze). Verzameling vinder, site thans weiland. [Bijtekening:] 1:1. Max.: 120x98x60 mm. Geklopt (?) gat, zandlopervormig. Tek.Nico Arts, 11.7.90'. Aanvullende informatie is ontleend aan de uitvoeriger beschrijving in Arts 1990 (zie Literatuur).
Datering	Laat Mesolithicum
Complextype	complextype niet te bepalen
Literatuur	**-** N. Arts, 1990: Bakel, Milheeze, Groote Peel (p. 136-137), in: Brabants Heem 42 - Archeologische Kroniek van Noord-Brabant 1988, p. 136.

Afb.3
Bakel, Milheeze. Groote Peel. Schaal 1:2

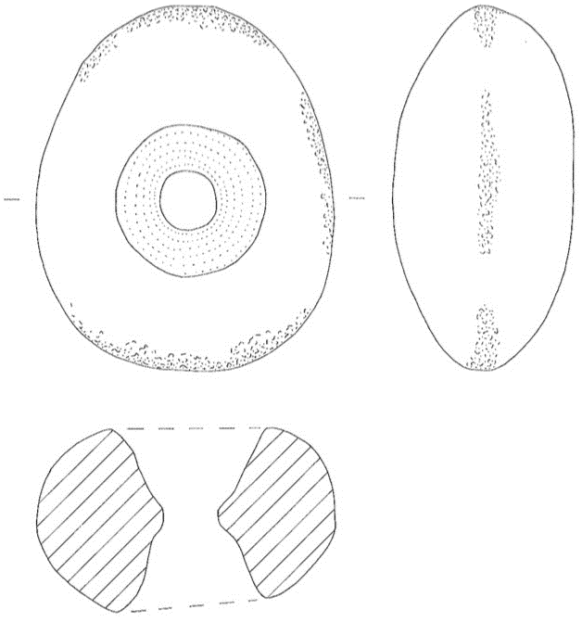

Vindplaats nr.	**68**
Zaak ID Archis	2954705100
Vondstomstandigheden	niet-archeologisch graafwerk
Plaats	Gemert
Toponiem	Molenbroek
Jaartal vondst	1972
Toelichting	drinkwaterput, in 4 delen gespleten eiken stam, uitgehold, binnendiameter 70cm, onderkant vlak. Bron: Een door G. Beex op een kladbokvel geschreven 'Archeologisch overzicht van de gemeente Gemert' met v.w.b. deze waarneming de tekst: 'Op een bouwterrein nu geheel bebouwd, werd op 22-2-1972 een drinkwaterput gevonden die vervaardigd was van een uitgeholde eikestam. De diameter binnenwerks bedroeg +- 70 cm. De onderzijde bleek afgezaagd. Scherven voor dateringwaren niet aanwezig (waarschijnlijk Middeleeuws). Kaartbl. 51 F. Coord.175.600 x 396.860. Archeologisch Nieuws 1972, p. 58'. In Beex 1972 (zie Literatuur) wordt bovendien nog gemeld dat de eikestam in 4 delen was gespleten alvorens uitgehold en vervolgens weer tot een geheel aan een gelast te worden. Terrein is nu geheel bebouwd (MK)
Datering	Middeleeuwen
Complextype	Bewoning (inclusief verdediging) onbepaald
Literatuur	G. Beex, 1972: Gemert, in: Archeologisch Nieuws (afl. 4, p. *58). Nieuwsbulletin van de Koninklijke Nederlandse Oudheidkundige Bond

Vindplaats nr.	**69**
Zaak ID Archis	2955223100
Vondstomstandigheden	(veld)kartering
Plaats	Gemert
Toponiem	Esdonk
Jaartal vondst	1981
Toelichting	Divers aardewerk. Bron: Copie van Archeologische Registratiekaart Heemkundekring met het registratienummer ED10 en de vondstomschrijving: 'afslagen van vuursteen, diverse aardewerkscherven en pijpfragmenten. - 8 ongeretoucheerde afslagen,- 1 ongeretoucheerde kling'. De vuurstenen artefacten worden ook genoemd in de 'Inventaris vuursteenvondsten, bewaard in de Heemkamer te Gemert en door J. Timmers te Gemert'.
Datering	Paleolithicum - Nieuwe tijd C
Complextype	complextype niet te bepalen
Literatuur	-

Vindplaats nr.	**70**
Zaak ID Archis	2955320100

Vondstomstandigheden (veld)kartering
Plaats Gemert
Toponiem St Magdalenaweg ; Esdonk
Jaartal vondst 1984
Toelichting Divers aardewerk. Bron: Copie van Archeologische Registratiekaart Heemkundekring met het registratienummer ED13 en de vondstomschrijving: 'aardewerkscherven (Siegburg)[...] vuursteenfragmenten'.
Datering Paleolithicum - Nieuwe tijd C
Complextype complextype niet te bepalen
Literatuur -

Vindplaats nr. **71**
Zaak ID Archis 2955459100
Vondstomstandigheden (veld)kartering
Plaats Gemert
Toponiem Peelse Loop; Rooije Hoefse Dijk
Jaartal vondst 1982
Toelichting vuurstenen afslag. Bron: Copie van 'Inventaris vuursteenvondsten, bewaard in de Heemkamer te Gemert en door J. Timmers te Gemert' met v.w.b. deze waarneming de tekst: 'determinatie Nico Arts, Zomer 1982. -Gemert-Peelse Loop PL1 (51f 179.00 x397.04): 2 ongeretoucheerde afslagen'. Op een copie van een Archeologische Registratiekaart Heemkundekring zijn tevens vondstdatum, vinder en depot vermeld. Een datering is ook hierop echter niet te vinden.
Datering Paleolithicum - Vroege IJzertijd
Complextype complextype niet te bepalen
Literatuur J. Timmers, Mesolitische vondsten in Gemert, Gemerts Heem 1983, jrg. 25, nr. 3

Vindplaats nr. **72**
Zaak ID Archis 2955467100
Vondstomstandigheden veldkartering
Plaats Gemert
Toponiem Tuundert ; Koks
Jaartal vondst 1982
Toelichting vuurstenen kernverniewingsafslag. Bron: Copie van 'Inventaris vuursteenvondsten, bewaard in de Heemkamer te Gemert en door J. Timmers te Gemert' met v.w.b. deze waarneming de tekst: 'determinatie Nico Arts, Zomer 1982. -Gemert-Tuundert ED6 (51 f 173.89 x398.43): 1 kernvernieuwingsstuk'. Datering en vinder en/of depot per vindplaats zijn niet vermeld.
Datering Mesolithicum
Complextype complextype niet te bepalen
Literatuur -

Vindplaats nr. **73**
Zaak ID Archis 2955475100
Vondstomstandigheden veldkartering
Plaats Gemert
Toponiem Esdonk; Het Mortelke
Jaartal vondst 1980
Toelichting vuursteen afslagen. Bron: Archeologische Registratiekaart Heemkundekring met het registratienummer ED1 en de vondstomschrijving: '- 3 vuursteenafslagen en een splinter van een gepolijste bijl. - stukje vuursteen met afdruk van een schelp.- diverse [..] scherven, o.a. vroeg steengoed (XV) uit Siegburg, Raeren'.
Datering Paleolithicum - Nieuwe tijd C
Complextype complextype niet te bepalen
Literatuur J. Timmers, Neolithische vondsten uit Gemert, Gemerts Heem 1984, jrg. 26, nr. 1

Vindplaats nr. **74**
Zaak ID Archis 2955483100
Vondstomstandigheden (veld)kartering
Plaats Gemert

Toponiem	Deusing ; Leigraaf
Jaartal vondst	1972
Toelichting	vuursteen fragmenten, artefacten, afslagen. Bron: Archeologische Registratiekaart Heemkundekring met het registratienummer DS1 en de aan Beex 1972 (zie Literatuur) ontleende vondstomschrijving 'concentratie mesolithische vuursteen artefacten en afslag'.
Datering	Vroeg Mesolithicum
Complextype	complextype niet te bepalen
Literatuur	G. Beex, 1972: Gemert, in: Archeologisch Nieuws (afl. 4, p. *58). Nieuwsbulletin van de Koninklijke Nederlandse Oudheidkundige Bond

Vindplaats nr.	**75**
Zaak ID Archis	2955491100
Vondstomstandigheden	(veld)kartering
Plaats	Gemert
Toponiem	Berglaren; Dribbelheide
Jaartal vondst	1981
Toelichting	divers aardewerk. Bron: Archeologische Registratiekaart Heemkundekring met het registratienummer DH2 en de vondstbeschrijving: 'Diverse aardewerkscherven, o.a.:- tuit van Andenne-kan XII-XIII, - kegelvormig pootje van grape uit Schinveld 13d, - andere fragmenten Schinveld aardewerk, - Pingsdorf-fragmenten,- Paffrath, - Elmpt 1200-1350, - vroeg steengoed (1280-1320), - blauwgrijsXII t/m XV, Keuls (wit met koperglazuur) XVI-XVII'. Gevonden oostelijk Dribbelheidseweg, laagliggend perceel.
Datering	Late Middeleeuwen - Nieuwe tijd A
Complextype	complextype niet te bepalen
Literatuur	**-**

Vindplaats nr.	**76**
Zaak ID Archis	2955507100
Vondstomstandigheden	(veld)kartering
Plaats	Gemert
Toponiem	Berglaren; Dribbelheide
Jaartal vondst	1981
Toelichting	aardewerk, vuursteen afslagen. Bron: Archeologische Registratiekaart Heemkundekring met het registratie-nummer DH3 en de vondstomschrijving: 'Diverse scherven aardewerk, o.a.- stukje paffrath, - blauwgrijs, - kogelpot, - schinveld-brunssum (pseudo-pingsdorf, vroeg steengoed), - siegburg, - paffrath, - [..] afslag'. Gevonden oostelijk vd Dribbelheidseweg, zuidelijk vd loop, vnl. Hooggelegen gedeelte
Datering	Mesolithicum - Nieuwe tijd A
Complextype	complextype niet te bepalen
Literatuur	**-**

Vindplaats nr.	**77**
Zaak ID Archis	2955515100
Vondstomstandigheden	(veld)kartering
Plaats	Gemert
Toponiem	Boekent 7
Jaartal vondst	1985
Toelichting	Bron: Archeologische Registratiekaart Heemkundekring met het registratie-nummer BK4 en de vondstomschrijving: 'Scherven materiaal o.a. blauwgrijs,pafrath, vroeg steengoed, pingsdorf, slijpsteentje'.
Datering	Late Middeleeuwen - Nieuwe tijd A
Complextype	complextype niet te bepalen
Literatuur	**-**

Vindplaats nr.	**78**
Zaak ID Archis	2955523100
Vondstomstandigheden	(veld)kartering
Plaats	Gemert
Toponiem	Burgemeester De Bekkerlaan
Jaartal vondst	1980

Toelichting	Bron: Archeologische Registratiekaart Heemkundekring met het registratienummer BL2 en de vondstomschrijving: 'vuursteen afslagen: - een geretoucheerde kling, twee ongeretoucheerde afslagen'.
Datering	Vroeg Mesolithicum
Complextype	complextype niet te bepalen
Literatuur	-

Vindplaats nr.	**79**
Zaak ID Archis	2955531100
Vondstomstandigheden	(veld)kartering
Plaats	Gemert
Toponiem	Esdonk
Jaartal vondst	1984
Toelichting	Bron: Archeologische Registratiekaart Heemkundekring met het registratienummer ED12 en de vondstomschrijving: 'aardewerkscherven (o.a. prehistorisch ?), vuursteenfragmenten (oud paleolithisch ?). Coördinaten: vanaf174.83 ; 399.00 tot aan 174.83 ; 398.70'.Een summier ingevuld ARCHIS-fiche met de coördinaten 174.780/398.780 bevat voorts nog de vondstbeschrijving: 'complextype: NX, cultuur: LMESO ; complextype: NX, cultuur: Oud-Paleo ?'.
Datering	Paleolithicum - Nieuwe tijd C
Complextype	complextype niet te bepalen
Literatuur	-

Vindplaats nr.	**80**
Zaak ID Archis	2955548100
Vondstomstandigheden	(veld)kartering
Plaats	Gemert
Toponiem	Torenwiel; Esdonk
Jaartal vondst	1984
Toelichting	Wommersom kwartsiet afslagen. Bron: Copie van Archeologische Registratiekaart Heemkundekring met het registratienummer ED15 en de vondstomschrijving: 'oppervlaktevondsten, verspreid over perceel. ED15a afslag Wommersom kwartsiet'.
Datering	Vroeg Mesolithicum
Complextype	complextype niet te bepalen
Literatuur	J. Timmers, Mesolitische vondsten in Gemert, Gemerts Heem 1983, jrg. 25, nr. 3

Vindplaats nr.	**81**
Zaak ID Archis	2955556100
Vondstomstandigheden	(veld)kartering
Plaats	Gemert
Toponiem	Oude Helmondse Weg ; Leigraaf
Jaartal vondst	1986
Toelichting	Bron: Copie van Archeologische Registratiekaart Heemkundekring met het registatienummer HP6 en v.w.b. deze waarneming de vondstomschrijving: 'Jordan Bevers, april 1986. 4 afslagen, o.a. Obourg'.
Datering	Vroeg Mesolithicum
Complextype	complextype niet te bepalen
Literatuur	-

Vindplaats nr.	**82**
Zaak ID Archis	2955564100
Vondstomstandigheden	verwervingswijze niet te bepalen
Plaats	Gemert
Toponiem	Heytsveld ; Rips
Jaartal vondst	1965
Toelichting	Bron: Copie van Archeologische Registratiekaart Heemkundekring met het registratienummer HV1 en de vondstomschrijving: 'kannetje van steengoed uit Raeren (hals ontbreekt). Buitendiameter voet 8 cm, binnendiameter hals 5,4cm, buitendiameter buik 14-15 cm. Datering: XVId. Datum vondst: jaren '60'. Oostelijk van Rips, gevonden bij het dieper dan normaal omploegen.

Datering Nieuwe tijd A
Complextype complextype niet te bepalen
Literatuur -

Vindplaats nr. **83**
Zaak ID Archis 2955572100
Vondstomstandigheden (veld)kartering
Plaats De Mortel
Toponiem Kranebraken
Jaartal vondst 1979
Toelichting vuursteen afslagen en klingen, aardewerk. Bron: Copie van Archeologische Registratiekaart Heemkundekring met het registratienummer KB4 en de vondstomschrijving: '- 5 vuursteenafslagen, ongeretoucheerd, 2 ongeretoucheerde klingen } determinatie N. Arts, 1982. - ijzertijd aardewerk, - paffrath, - blauwgrijs, diverse fragmenten aardewerk na middeleeuwen'. De vuurstenen artefacten zijn ook opgenomen in de 'Inventaris vuursteenvondsten, bewaard in de Heemkamer te Gemert en door J. Timmers te Gemert'.
Datering Mesolithicum – ijzertijd en Middeleeuwen-Nieuwe tijd
Complextype complextype niet te bepalen
Literatuur J. Timmers, Mesolitische vondsten in Gemert, Gemerts Heem 1983, jrg. 25, nr. 3

Vindplaats nr. **84**
Zaak ID Archis 2955580100
Vondstomstandigheden niet-archeologisch graafwerk
Plaats Gemert
Toponiem Kromstraat; Armehoeve
Jaartal vondst 1976
Toelichting Bron: Copie van Archeologische Registratiekaart Heemkundekring met het registratienummer: KR1 en de vondstomschrijving: 'bodemsporen: 1. paalgaten met vlechtwerk, 2. lens van zwarte aarde met houtskool'.
Datering Paleolithicum - Nieuwe tijd C
Complextype Bewoning (inclusief verdediging) onbepaald
Literatuur -

Vindplaats nr. **85**
Zaak ID Archis 2955589100
Vondstomstandigheden (veld)kartering
Plaats De Mortel
Toponiem Kranebraken
Jaartal vondst 1972
Toelichting vuursteen afslagen en artefacten. Bron: Copie van Archeologische Registratiekaart Heemkundekring met het registratienummer KB1 en de aan Beex 1972 (zie Literatuur) ontleende vondst-omschrijving: 'concentratie mesolithische artefacten en afslagen van vuursteen'.
Datering Vroeg Mesolithicum
Complextype complextype niet te bepalen
Literatuur - G. Beex, 1972: Gemert, in: Archeologisch Nieuws (afl. 4, p. *58). Nieuwsbulletin van de Koninklijke Nederlandse Oudheidkundige Bond
- J. Timmers, Mesolitische vondsten in Gemert, Gemerts Heem 1983, jrg. 25, nr. 3

Vindplaats nr. **86**
Zaak ID Archis 2955597100
Vondstomstandigheden (veld)kartering
Plaats Gemert
Toponiem Kromstraat
Jaartal vondst 1986
Toelichting aardewerk, vuursteen fragmenten, bewerkt en afslag, pijlpunt. Bron: Copie van Archeologische Registratiekaart Heemkundekring met het registratienummer KR4 en de vondstomschrijving: 'aardewerk o.a.: Paffrath, Pingsdorf, Blauw-grijs, Elmpt, Siegburg,

	Proto-Steengoed, twee stukken bewerkte vuursteen, een afslag met (minimale) retouche'.
Datering	Paleolithicum - Nieuwe tijd A
Complextype	complextype niet te bepalen
Literatuur	-

Vindplaats nr.	**87**
Zaak ID Archis	2955604100
Vondstomstandigheden	verwervingswijze niet te bepalen
Plaats	Gemert
Toponiem	Serisbeemden ; Esdonk
Jaartal vondst	1970-1980
Toelichting	vuursteen kling, vuursteen speerpunt, aardewerk, pijpenkop, loden kogel. Bron: Copie van Archeologische Registratiekaart Heemkundekring met het registratienummer SR1 en de vondstomschrijving: '- kling van donkerrode, enigszins transparante vuursteen, (waarschijnlijk uit Obourg) lengte 6 cm, breedte ruim 2 cm. Obourg vuursteen wijst in het algemeen op jong-paleolithisch- vuurstenen "speerpunt", die intussen weer is zoekgeraakt'.
Datering	Paleolithicum - Vroege IJzertijd
Complextype	complextype niet te bepalen
Literatuur	-

Vindplaats nr.	**88**
Zaak ID Archis	2955612100
Vondstomstandigheden	(veld)kartering
Plaats	Gemert
Toponiem	Wolff Van Westerrodeweg
Jaartal vondst	1980
Toelichting	Bron: Copie van Archeologische Registratiekaart Heemkundekring met het registratienummer WW1 en de vondstomschrijving: 'kernstukje, een zogenaamde klingkern (determinatie N. Arts)'. Deze kern is ook opgenomen in de 'Inventaris vuursteenvondsten, bewaard in de Heemkamer te Gemert en door J. Timmers te Gemert'.
Datering	Paleolithicum - Vroeg Neolithicum
Complextype	complextype niet te bepalen
Literatuur	-

Vindplaats nr.	**89**
Zaak ID Archis	2955629100
Vondstomstandigheden	verwervingswijze niet te bepalen
Plaats	De Mortel
Toponiem	Zwarte Water ; Dr. De Quayweg
Jaartal vondst	1980
Toelichting	vuursteen fragmenten. bodemsporen, een aantal zwarte verkleuringen in wand van zandafgraving. Er lag een dekzandrug op de westelijke oever van het Zwarte Water met daarop dennenbos, die werd gebruikt door boeren voor kleinschalige zandwinning. In het profiel was heel duidelijk aanwezig direct onder de strooilaag een 10 à 20 cm dikke, pikzwarte en harde zandlaag. In die laag zaten vuursteenafslagen. Het lijkt een ongestoorde woonlaag te zijn geweest. In het profiel op twee plaatsen sporen van een paal. De vindplaats strekte zich naar het zuiden over de dekzandrug uit, maar vanwege het bos is niet verder gezocht. Wel gemeld bij Verwers als provinciaal archeoloog, maar die heeft er niets mee gedaan. Bij de ruilverkaveling is het bos en de dekzandrug geheel verdwenen. Bron: Copie van Archeologische Registratiekaart Heemkundekring met het registratienummer ZW9 en de vondstomschrijving: '- bodemsporen (z.o.z.) <-paalkuilen. - 1 gebruikte afslag, 3 ongeretoucheerde afslagen, 2 ongeretoucheerde klingen } determinatie N. Arts'. De vuurstenen artefacten zijn eveneens opgenomen in de 'Inventaris vuursteenvondsten, bewaard in de Heemkamer te Gemert en door J. Timmers te Gemert'.
Datering	Mesolithicum - Nieuwe tijd C
Complextype	complextype niet te bepalen

Literatuur	J. Timmers, Mesolitische vondsten in Gemert, Gemerts Heem 1983, jrg. 25, nr. 3

Vindplaats nr.	**90**
Zaak ID Archis	2955742100
Vondstomstandigheden	(veld)kartering
Plaats	Gemert
Toponiem	Esdonk - St Magdalenaweg
Jaartal vondst	1988
Toelichting	vuursteen artefact. Bron: Brief d.d. 16-11-1993 van J. Timmers aan W.J.H. Verwers met v.w.b. deze waarneming de tekst: 'ED17. 174.51 - 399.02. oktober 1988, Hein van Eupen. 1 oud of midden paleolitisch artefact, ca 7 bij 6 cm'.
Datering	Vroeg Paleolithicum - Midden Paleolithicum
Complextype	complextype niet te bepalen
Literatuur	-

Vindplaats nr.	**91**
Zaak ID Archis	2955750100
Vondstomstandigheden	(veld)kartering
Plaats	Gemert
Toponiem	Esdonksedijk
Jaartal vondst	1986 en 1992
Toelichting	Het betreft een voormalig Terrein van Archeologische Betekenis dat in het kader van het project IWAT (een nadere waardering van Terreinen van Archeologische Betekenis in de provincie Noord-Brabant, uitgevoerd in 2003-2004) niet kon worden verkend. Het relatieve gebrek aan Archis-gegevens is aanleiding geweest tot een heroverweging van de status. Het monument is in maart 2004 afgevoerd. Oude omschrijving Archis: 1 laat of midden paleolithisch artefact, ca 4 bij 3,5 cm. In tuin Esdonksedijk 39
Datering	Vroeg Paleolithicum - Midden Paleolithicum
Complextype	complextype niet te bepalen
Literatuur	-

Vindplaats nr.	**92**
Zaak ID Archis	3117611100
Vondstomstandigheden	verwervingswijze niet te bepalen
Plaats	Milheeze
Toponiem	Klotterpeel
Jaartal vondst	1968
Toelichting	vuursteen afslag, compleet, Tjongercultuur. Oppervlaktevondst op zandpad
Datering	Laat-Paleolithicum
Complextype	complextype niet te bepalen
Literatuur	-

Vindplaats nr.	**93**
Zaak ID Archis	3118519100
Vondstomstandigheden	Literatuur
Plaats	Gemert
Toponiem	Koks
Jaartal vondst	1966
Toelichting	Vindplaats van een bronzen randbijl en twee vuurstenen bijlen. Eén van de vuurstenen bijlen is 20,5 cm lang. Onzekere vindplaats.
Datering	Vroeg Neolithicum - Vroege Bronstijd
Complextype	depot
Literatuur	- J.J. Butler, Bronze Age metal and amber in the Netherlands (part II: 1). Catalogue of flat axes, flanged axes and stopridge axes, in: Palaeohistoria 37/38 (1995/1996): Institute of Archaeology, Volumes 37-38 (1995/1996). - J. Butler, 1959: A Note on the Maas-Rhine Group of Irish early Bronze Age Exports. pp. 291- 292. Berichten van de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek 9; - J. Holwerda en Smit, 1917: Catalogus der Archeologische verzamelingen van het Provinciaal Genootschap in de provincie Noord-Brabant, p. 17-19;

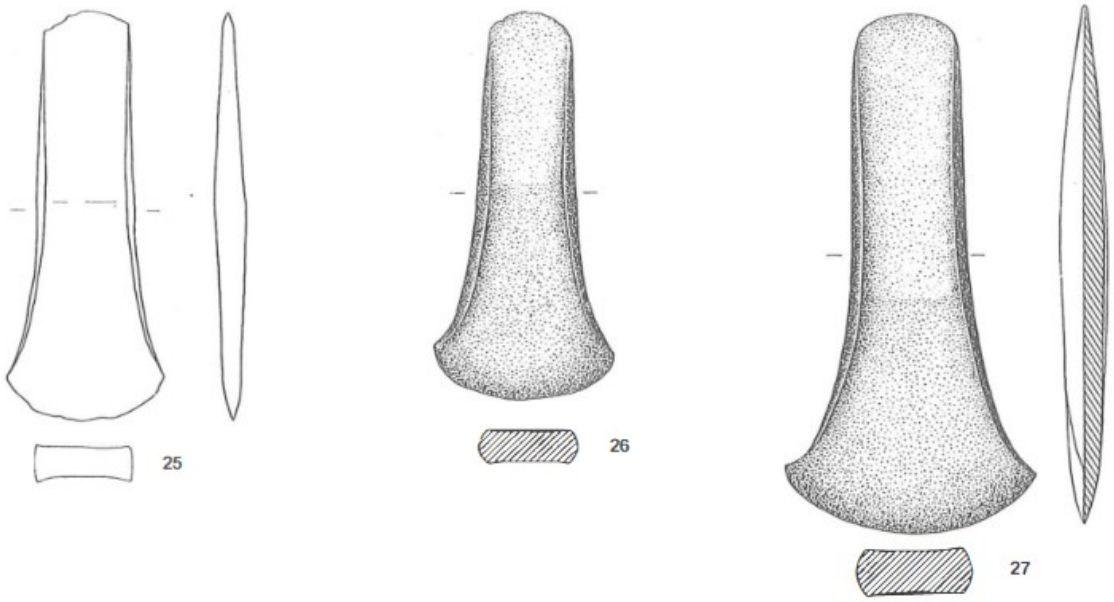

Fig. 10a. Undecorated low-flanged axes of British-Irish affinities (AXIB). 25. Groot Haasdal, Li (drawing, R.O.B.); 26. Gemert, N-B; 27. 's-Hertogenbosch, N-B.

Vindplaats nr.	**94**
Zaak ID Archis	3120681100
Vondstomstandigheden	Literatuur
Plaats	Bakel
Toponiem	St. Wilbertsplein
Jaartal vondst	1992
Toelichting	Romeinse munt gevonden te Bakel (Bijvanck, 1947, p. 79 en Verslagen omtrent 's Rijks Verzamelingen, 1935, p. 77). Locatie bij benadering.
Datering	Romeinse tijd
Complextype	complextype niet te bepalen
Literatuur	-

Vindplaats nr.	**95**
Zaak ID Archis	3122900100
Vondstomstandigheden	verwervingswijze niet te bepalen
Plaats	Milheeze
Toponiem	Achter de Hoeven
Jaartal vondst	1992
Toelichting	Vindplaats van complete Harpstedt urn (zonder crematie) bij Achter de Hoeven. Geschonken door dhr. D. van Diepen aan Centraal Noord-Brabants Museum te ’s-Hertogenbosch.
Datering	Vroege IJzertijd
Complextype	urnenveld
Literatuur	-

Vindplaats nr.	**96**
Zaak ID Archis	3125039100
Vondstomstandigheden	niet-archeologisch graafwerk
Plaats	Gemert
Toponiem	Centrum; Molenakker
Jaartal vondst	1950
Toelichting	Het betreft een vondst bij bouw van een nieuw pand aan het Ridderplein 35 in Gemert in 1950. CAA: Loeb-fiche geeft melding weer van Renaud. Gevonden werden "resten van middeleeuwse woningen, alsmede middeleeuws aardewerk, w.o. een zgn. baardman van grijs steenwerk uit de 15de eeuw". Buiten de huisresten en het aardewerk trof Renaud bij inspectie van de bouwput tevens nog "meer dan een brandlaag" opmerken. Gesproken wordt van 'putjes met houtskool' (met aanhalingstekens!). Hiermee zal

	bedoeld zijn de, met houtskool e.d. gevulde, paalkuilen van de gevonden configuratie(s). In BROB 1 (1950 afl.17, p.43) is een regel aan deze melding gewijd.
Datering	Late Middeleeuwen B
Complextype	Bewoning (inclusief verdediging) onbepaald
Literatuur	**-**

Vindplaats nr.	**97**
Zaak ID Archis	3125063100
Vondstomstandigheden	verwervingswijze niet te bepalen
Plaats	Bakel
Toponiem	Molenakkers
Jaartal vondst	1934
Toelichting	Vijzel met stamper van tufsteen, mogelijk nog vroeg middeleeuws. Hoogte stamper 12,5 cm, middellijn vijzel 14,5 cm. In Hermans (1865, p. 99) worden ook twee van dergelijke mortieren of vijzels van tufsteen opgevoerd, welke afkomstig zijn uit Deurne. Ze zijn eveneens aan het RMO geschonken. Coördinaten bij benadering.
Datering	Middeleeuwen
Complextype	complextype niet te bepalen
Literatuur	**-**

Vindplaats nr.	**98**
Zaak ID Archis	3149104100
Vondstomstandigheden	Niet archeologisch graafwerk
Plaats	De Mortel
Toponiem	Grotelse Loop; Milschot
Jaartal vondst	1972
Toelichting	Bron: Een door G. Beex op een kladblokvel geschreven 'Archeologisch overzicht van de gemeente Gemert' met v.w.b. deze waarneming de tekst: 'IJzertijd. De heer van den Broek, gemeentesecretaris, deelde mij mede dat hij talrijke urnscherven had gevonden op een perceel langs de Grotelse loop bij Midschot (mededeling op 23-2-1972). (Het terrein ziet er nogal "beschadigd" uit)'. Keramiek aardewerk, fragmenten, 2 stuks, klein, grijs
Datering	IJzertijd
Complextype	complextype niet te bepalen
Literatuur	G. Beex, 1973: Gemert, in: Archeologisch Nieuws (p. *13). Nieuwsbulletin van de Koninklijke Nederlandse Oudheidkundige Bond

Vindplaats nr.	**99**
Zaak ID Archis	3149575100
Vondstomstandigheden	(veld)kartering
Plaats	Gemert
Toponiem	Seris ; De Beemd
Jaartal vondst	1980
Toelichting	vuursteen artefacten, aardewerk. Bron: Copie van 'Inventaris vuursteenvondsten, bewaard in de Heemkamer te Gemert en door J. Timmers te Gemert' met v.w.b. deze waarneming de tekst: 'determinatie Nico Arts, Zomer 1982. -Gemert-Seris SR3 (51f +-173.37 x399.26): 1 eindschrabber, 1 geretoucheerde kling, 1 afslagkern, 2 ongeretoucheerde afslagen'. Op een copie van een Archeologische Registratiekaart Heemkundekring zijn tevens vondstdatum, vinder en depot vermeld. Een datering is ook hierop echter niet te vinden.
Datering	Paleolithicum - Vroege IJzertijd
Complextype	complextype niet te bepalen
Literatuur	**-**

Vindplaats nr.	**100**
Zaak ID Archis	3149591100
Vondstomstandigheden	(veld)kartering
Plaats	Gemert
Toponiem	Deusing ; Leigraaf
Jaartal vondst	1979

Toelichting	aardewerk, pijpfragmenten, vuursteen afslagen en kern. Bron: Archeologische Registratiekaart Heemkundekring met het registratienummer DS4 en de vondstomschrijving: '- diverse aardewerkscherven en pijp-fragmenten, o.a. blauwgrijs, pingsdorfachtig, schinveldachtig. - 1 afslag-kern, 2 ongeretoucheerde afslagen } determinatie Nico Arts, 1982'. De vuurstenen voorwerpen zijn ook opgenomen in de 'Inventaris vuursteenvondsten, bewaard in de Heemkamer te Gemert en door J. Timmers te Gemert'.
Datering	Vroeg Mesolithicum - Nieuwe tijd B
Complextype	complextype niet te bepalen
Literatuur	**-**

Vindplaats nr.	**101**
Zaak ID Archis	3149607100
Vondstomstandigheden	verwervingswijze niet te bepalen
Plaats	De Mortel
Toponiem	Boekent ; Hoge Akker
Jaartal vondst	1980
Toelichting	Bron: Archeologische Registratiekaart Heemkundekring met het registratie-nummer BK2 en de vondstomschrijving: 'Diverse aardewerkscherven, oa tweefragmenten Pingsdorf 11e-12e eeuw, waarvan een rand'.
Datering	Late Middeleeuwen A
Complextype	complextype niet te bepalen
Literatuur	**-**

Vindplaats nr.	**102**
Zaak ID Archis	3149615100
Vondstomstandigheden	(veld)kartering
Plaats	Gemert
Toponiem	Burgemeester De Bekkerlaan
Jaartal vondst	1980
Toelichting	vuursteen artefacten, aardewerk, pijpenkop. Bron: Archeologische Registratiekaart Heemkundekring met het registratienummer BL1/BL4 en de vondstomschrijving: '- vuurstenen schrabber (korte eind-schrabber), 1 kernvernieuwingsstuk, 2 afslagkernen, - fragment blauwgrijs aardewerk'.
Datering	Paleolithicum - Late Middeleeuwen B
Complextype	complextype niet te bepalen
Literatuur	**-**

Vindplaats nr.	**103**
Zaak ID Archis	3149623100
Vondstomstandigheden	(veld)kartering
Plaats	Gemert
Toponiem	Esdonk
Jaartal vondst	1981
Toelichting	aardewerk, vuursteen afslagen, steengoed knikker Steengoed spinklosje. Bron: Archeologische Registratiekaart Heemkundekring met het registratienummer ED11 en de vondstomschrijving: '4 afslagen van vuursteen, ongeretoucheerd, - aardewerkscherven, - knikker van steengoed, - spinklosje van steengoed.' De vuurstenen voorwerpen zijn ook opgenomen in de 'Inventaris vuursteenvondsten, bewaard in de Heemkamer te Gemert en door J. Timmers te Gemert' met determinaties van Nico Arts uit 1982.
Datering	Paleolithicum - Nieuwe tijd B
Complextype	complextype niet te bepalen
Literatuur	**-**

Vindplaats nr.	**104**
Zaak ID Archis	3149631100
Vondstomstandigheden	(veld)kartering
Plaats	Gemert
Toponiem	St Magdalenaweg ; Esdonk

Jaartal vondst	1984
Toelichting	vuursteen afslagen. Bron: Copie van Archeologische Registratiekaart Heemkundekring met het registratienummer ED14 en de vondstomschrijving: 'oppervlaktevondsten, o.a. vuursteen afslag'.
Datering	Paleolithicum - Vroege IJzertijd
Complextype	complextype niet te bepalen
Literatuur	-

Vindplaats nr.	**105**
Zaak ID Archis	3149648100
Vondstomstandigheden	(veld)kartering
Plaats	Gemert
Toponiem	Oude Helmondse Weg ; Leigraaf
Jaartal vondst	1981
Toelichting	Bron: Copie van Archeologische Registratiekaart Heemkundekring met het registratienummer HP6 en de vondstomschrijving: '-diverse aardewerk scherven, o.a. blauwgrijs, pingsdorf, steengoed, rood, proto-steengoed, elmpt, siegburg, een grote afslag vuursteen'.
Datering	Mesolithicum - Nieuwe tijd B
Complextype	complextype niet te bepalen
Literatuur	-

Vindplaats nr.	**106**
Zaak ID Archis	3149664100
Vondstomstandigheden	(veld)kartering
Plaats	Gemert
Toponiem	Heytsveld ; Borretstraat
Jaartal vondst	1980
Toelichting	diverse aardewerkscherven, o.a. blauwgrijs, schinveld, paffrath. - 1 kernvernieuwingsstuk, 1 af-slagkern, 1 ongeretoucheerde afslag } determinatie N. Arts 1982. - 1 stukje vuursteen gebruikt op een musket'. De prehistorische vuurstenen artefactenzijn ook opgenomen in de 'Inventaris vuursteenvondsten, bewaard in de Heem-kamer te Gemert en door J. Timmers te Gemert.
Datering	Mesolithicum - Nieuwe tijd B
Complextype	complextype niet te bepalen
Literatuur	-

Vindplaats nr.	**107**
Zaak ID Archis	3150538100
Vondstomstandigheden	Niet archeologisch graafwerk
Plaats	Gemert
Toponiem	Pelgrimsrust, Wolfsbos
Jaartal vondst	1989 of 1991
Toelichting	Stenen voorwerp, bewerkt, 101x46x22mm, langwerpige groef (slijpen van botten), 23 ronde putjes, door roterend voorwerp. Bron: Een door N. Arts aangeleverde copie van een tekening met de tekst: 'Gemert, 177.02 x 397.58. Verz. Johan Claassen, Gemert. evt. opgehoogde grond. Kwartsietische zandsteen, aansteker, 101 x 46 x 22 mm, 23 gaten, willekeurig patroon, diepte: 4-8 mm, [diam.] 4,5 - 10 mm. Afz. N. Arts,29-1-93'. In Arts 1992 wordt naast de verklaring voor de 23 op de steen aanwezige putjes (het gevolg van een roterende stok ter ontsteking van vuur) ook gesproken over een functie als slijpsteen n.a.v. de op de steen aanwezige groepen krassen en een langwerpige groef.
Datering	Vroeg Neolithicum
Complextype	complextype niet te bepalen
Literatuur	N. Arts, 1992: Gemert (p. 142-143), Brabants Heem 44

Afb. 4.
Gemert. Schaal 1:2

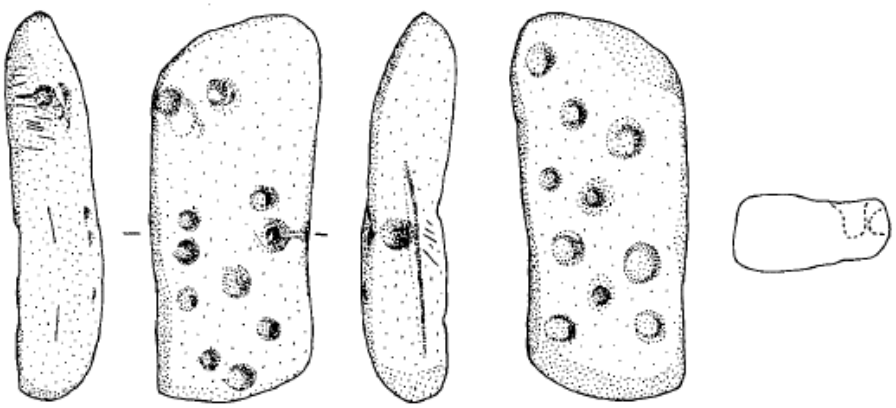

Uit Arts 1992.

Vindplaats nr.	**108**
Zaak ID Archis	2957840100
Vondstomstandigheden	Booronderzoek
Plaats	De Mortel
Toponiem	Ten Hogen Aarle
Jaartal vondst	2001
Toelichting	Booronderzoek op het (bebouwde) terrein van de versterkte hoeve Ten Hogen Aarle. Oudste vermelding 1366. Betreft dubbel grachtsysteem. Beide grachtenlopen waarschijnlijk rondom de hele hoeve, maar zijn mogelijk ten dele verdwenen/verstoord. Booronderzoek omvatte 62 boringen, waarvan 18 de gracht(vulling) raakten. Diepte van de gracht loopt uiteen van 133 - 210 cm. Voor het in kaart brengen van de exacte locatie, breedte en verloop van de grachten is aanvullend onderzoek nodig.
Datering	Late Middeleeuwen B - Nieuwe tijd B
Complextype	versterking onbepaald
Literatuur	R. Berkvens, 2001: Booronderzoek Gemert-Bakel. Esp, 't Slotje, Hazeldonk en Ten Hogen Aarle. Rapport Archeol. Vereniging Kempen- en Peelland (AWN-afdeling 23)

Vindplaats nr.	**109**
Zaak ID Archis	2964409100
SAS indexnummer GB	**23**
Vondstomstandigheden	Booronderzoek
Plaats	Gemert
Toponiem	Molenbroek; Het Slotje
Jaartal vondst	2001
Toelichting	Terrein waarin de archeologische resten van Het Slotje. Oudste vermelding eind 17e eeuw; gaat waarschijnlijk terug tot 15e eeuw. Resten bevinden zich in een park. Er werden 39 boringen gezet; 15 daarvan 'raakten' de gracht-vulling. Diepte gracht loopt uiteen van -110 tot -250 cm. Ook werd een grote hoeveelheid baksteenpuin en mogelijk funderingen aangeboord. Het zuidelijke deel van de gracht ligt waarschijnlijk onder een straat.
Datering	Late Middeleeuwen B - Nieuwe tijd B
Complextype	versterking onbepaald
Literatuur	R. Berkvens, 2001: Booronderzoek Gemert-Bakel. Esp, 't Slotje, Hazeldonk en Ten Hogen Aarle. Rapport Archeol. Vereniging Kempen- en Peelland (AWN-afdeling 23)

Vindplaats nr.	**110**
Zaak ID Archis	3150781100
Vondstomstandigheden	Booronderzoek
Plaats	Bakel
Toponiem	Esp
Jaartal vondst	2001
Toelichting	Omgrachte versterkte hoeve. Bij graafwerkzaamheden enkele jaren geleden is een rij aangepunte palen met horizontale verbindingsstukken gevonden. Mogelijk behoren ze tot een brugverbinding naar een terreintje binnen een annex van de omgrachting, in het

NO (restant motte?). Een deel van het gracht is nog zichtbaar aanwezig, zij het in smallere vorm dan oorspronkelijk. Het onderzoek omvatte 71 boringen; in 13 daarvan werd grachtvulling aangetroffen. Op verscheidene plaatsen was het zetten van een boring onmogelijk, vanwege baksteenpuin in de ondergrond (opvallend veel binnen de annex/ronde structuur in het NO).

Datering Late Middeleeuwen - Nieuwe tijd C
Complextype moated site & omgrachte hoeve
Literatuur R. Berkvens, 2001: Booronderzoek Gemert-Bakel. Esp, 't Slotje, Hazeldonk en Ten Hogen Aarle. Rapport Archeol. Vereniging Kempen- en Peelland (AWN-afdeling 23)

Vindplaats nr. **111**
Zaak ID Archis 3150821100
Vondstomstandigheden Booronderzoek
Plaats Gemert
Toponiem De Hazeldonk
Jaartal vondst 2001
Toelichting Bodemsporen van de grachten van de middeleeuwse hoeve Hazeldonk. Booronderzoek op het terrein van de versterkte hoeve Hazeldonk. Oudste vermelding 1383, maar waarschijnlijk al bestaand in 1326. Rond 1930 fungeerde het dubbele grachtenstelsel als gemeentelijke stortplaats; vlak na WO II gedempt. Later bij ruilverkavelingswerkzaamheden aangesneden. Terrein is geheel vrij van bebouwing (grasland). Booronderzoek omvatten 38 boringen, waarvan 14 de gracht(vulling) raakten. Diepte gracht varieert van 50 - 150 cm en werd al aangetroffen meteen onder de bouwvoor; buitenste gracht is het smalst en ondiepst. Op de 'oevers' van de binnengracht veel puin aangeboord.
Datering Late Middeleeuwen B - Nieuwe tijd C
Complextype omgrachte hoeve
Literatuur R. Berkvens, 2001: Booronderzoek Gemert-Bakel. Esp, 't Slotje, Hazeldonk en Ten Hogen Aarle. Rapport Archeol. Vereniging Kempen- en Peelland (AWN-afdeling 23)

Vindplaats nr. **112**
Zaak ID Archis 3171866100
Vondstomstandigheden (veld)kartering
Plaats Gemert
Toponiem Esdonksedijk
Jaartal vondst 1981
Toelichting vuursteen, aardewerk. Voormalig monument. Terrein met mogelijk sporen van begraving uit de periode bronstijd-Romeinse tijd. Het betreft een voormalig Terrein van Archeologische Betekenis dat in het kader van het project IWAT (een nadere waardering van Terreinen van Archeologische Betekenis in de provincie Noord-Brabant, uitgevoerd in 2003-2004) niet kon worden verkend. Het relatieve gebrek aan Archis-gegevens is aanleiding geweest tot een heroverweging van de status. Het monument is in maart 2004 afgevoerd. Oude omschrijving Archis: Brief van Timmers aan Verwers met de tekst: niet geretoucheerde vuursteen afslag, diverse aardewerk scherven, uit late middeleeuwen en recenter. De aardewerk scherven zijn niet erg interessant en lijken met de bemesting (o.a. stadsafval van Den Bosch) opgebracht te zijn. De afslag is tevens opgenomen in de Inventaris vuursteenvondsten, bewaard in de Heemkamer te Gemert. Terrein met sporen van bewoning (vuursteenvondsten) uit de periode laat paleolithicum - neolithicum. Volgens Timmers zijn op het onderhavige en omliggende percelen in totaal enkele tientallen lithische vondsten gedaan (Wommersom kwartsiet, vuursteen). Daarnaast zijn er aardewerk scherven gevonden. De melding van Timmers geschiedde naar aanleiding van een geplande ontgronding.
Datering Paleolithicum - Vroeg Mesolithicum
Complextype complextype niet te bepalen
Literatuur Kluiving, S.J. & J.J. Arts, 2004: Catalogus Inventarisatie en Waardering Archeologische Terreinen in de Provincie Noord-Brabant (IWAT)

Vindplaats nr. **113**
Zaak ID Archis 3178938100
Vondstomstandigheden verwervingswijze niet te bepalen
Plaats De Rips

Toponiem	Klotterpeel
Jaartal vondst	1992
Toelichting	Vindplaats van schijfvormige krabbers, vuursteen fragmenten, schrabbers, afslagen. Aanvullende informatie ontbreekt.
Datering	Laat-Paleolthicum B
Complextype	complextype niet te bepalen
Literatuur	-

Vindplaats nr.	**114**
Zaak ID Archis	3227578100
Vondstomstandigheden	Metaaldetectie
Plaats	Gemert
Toponiem	Schoorswinkel
Jaartal vondst	2003
Toelichting	Tijdens metaaldetectie is op een akkerterrein op de Schoorswinkel in Gemert een vijftal objecten uit de periode NTA-NTB, waaronder twee interessante muntgewichten, een zegelstempel, een vroege zilveren ring en een Hollandse zilveren rijgnaald, gevonden.
Datering	Nieuwe tijd A - Nieuwe tijd C
Complextype	complextype niet te bepalen
Literatuur	Jaarverslag Provinciaal Depot 2007-2208, p. 112

Vindplaats nr.	**115**
Zaak ID Archis	3230930100
Vondstomstandigheden	Metaaldetectie
Plaats	Bakel
Toponiem	Neerakker
Jaartal vondst	2008
Toelichting	Tijdens metaaldetectie is op een akkerperceel op de Neerakker in Bakel een vrijwel intacte, maar nogal verbogen laatmiddeleeuwse pittentrekker gevonden.1x pittentrekker, koper (latoen-koper), datering: 15e eeuw, gedecoreerd met lijn-versieringen, de pittentrekker is (waarschijnlijk tijdens zijn verblijf in de bodem) nogal verbogen. Aangezien het hier om een losse vondst van een hoge enkeergrond (esdek) gaat, kan ik niet met zekerheid ervan uitgaan dat deze niet van secundaire aard is. Vandaar de onbekende context.
Datering	Late Middeleeuwen B
Complextype	complextype niet te bepalen
Literatuur	Jaarverslag Provinciaal Depot 2007-2208, p. 111

Vindplaats nr.	**116**
Zaak ID Archis	3232948100
Vondstomstandigheden	(veld)kartering
Plaats	Milheeze
Toponiem	Peeldijk
Jaartal vondst	2009
Toelichting	vuurstenen afslagen en werktuigen
Datering	Laat Paleolithicum B
Complextype	complextype niet te bepalen
Literatuur	-

Vindplaats nr.	**117**
Zaak ID Archis	3241022100
Vondstomstandigheden	Archief
Plaats	Gemert
Toponiem	Kasteel Lankveld, Doonheide
Jaartal vondst	2009
Toelichting	grondsporen.
Opmerking	onduidelijke melding: kasteel lankveld is Huize Lankveld oftewel Het Slotje en dat is niet op Doonheide!
Datering	Late Middeleeuwen – Nieuwe tijd
Complextype	versterking onbepaald

Literatuur

Vindplaats nr.	**118**
Zaak ID Archis	3241030100
Vondstomstandigheden	Archief
Plaats	Gemert
Toponiem	Kasteel Gemert
Jaartal vondst	2009
Toelichting	intacte funderingen kasteel
Datering	Late Middeleeuwen – Nieuwe tijd
Complextype	kasteel
Literatuur	

Vindplaats nr.	**119**
Zaak ID Archis	3242951100
Vondstomstandigheden	(veld)kartering
Plaats	Bakel
Toponiem	Grotel
Jaartal vondst	2007
Toelichting	landweer
Datering	Late Middeleeuwen
Complextype	landweer
Literatuur	Timmers, J., 2008: De landweer tussen Bakel en Aarle-Rixtel. Een historisch landschapselement uit de middeleeuwen

Vindplaats nr.	**120**
Zaak ID Archis	3274428100
Vondstomstandigheden	Metaaldetectie
Plaats	Handel
Toponiem	De Rooije Plas
Jaartal vondst	2012
Toelichting	In juli 2012 is tijdens metaaldetectie op een akkerperceel bij De Rooije Plas een vrijwel intacte randbijl met lage randen uit de Vroege Bronstijd gevonden. Het betreft hier zeer waarschijnlijk een rituele depositie, gezien het feit dat de vondstlocatie in een oud (nu opgedroogd) beekdal ligt. Tot ca. 1900 stroomde hier van het NO naar het ZW de 'Peelsche Loop', die nu omgelegd en grotendeels gekanaliseerd is.
Datering	Vroege Bronstijd
Complextype	depot
Literatuur	- Nieuwsbrief Archeologie Kempen- en Peelland (jaargang 2, nr 3, oktober 1998, p. 16) - Jaarverslag Provinciaal Depot 2012-2014, p. 37

Bronzen randbijl met lage randen uit de Vroege Bronstijd uit Handel, vooraanzicht. Foto: G. Scheijvens, Provincie Noord-Brabant.

Vindplaats nr.	**121**
Zaak ID Archis	3288611100
Vondstomstandigheden	Metaaldetectie
Plaats	Gemert
Toponiem	De Hazeldonk
Jaartal vondst	2013
Toelichting	In mei 2013 heeft de vinder tijdens metaaldetectie op een akkerperceel op de Hazeldonk bij Gemert een klein zilveren religieus hangertje in de vorm van een doornenkrans met gotische inscripties gevonden dat waarschijnlijk uit de 15de of 16de eeuw dateert. Het hangertje heeft een duidelijke Rooms-Katholieke signatuur. De Hazeldonk is, zoals de naam aangeeft, een zanddonk: een plaatselijke verhoging in een verder laaggelegen en nat gebied. De Hazeldonk bevindt zich even ten westen van de NW-ZO door Gemert lopende Peelrandbreuk en wordt aan zijn noordelijke, westelijke en zuidelijke zijden omsloten door het beekdal van de Rips. In Gemert werden eerder (in 1996), tijdens het archeologisch onderzoek op het terrein van Raymakers (het Hooghuis-terrein), vondsten gedaan van laatmiddeleeuwse religieuze draaginsignes; deze zijn echter voornamelijk van lood-tin-legering vervaardigd.
Datering	Late Middeleeuwen B - Nieuwe tijd A
Complextype	complextype niet te bepalen
Literatuur	Jaarverslag Provinciaal Depot 2012-2014, p. 266.

Archis 441724 Gemert-Bakel: Gemert. Zilveren hanger met een doornenkrans en de inscriptie 'IHS' uit de Late Middeleeuwen B t/m de Nieuwe tijd A. Foto: G. Scheijvens, Provincie Noord-Brabant

Archis 441724 Gemert-Bakel: Gemert. Zilveren hanger met een doornenkrans en de inscriptie 'M J' uit de Late Middeleeuwen B t/m de Nieuwe tijd A. Foto: G. Scheijvens, Provincie Noord-Brabant

Vindplaats nr.	**122**
Zaak ID Archis	3989749100
Vondstomstandigheden	Metaaldetectie
Plaats	De Mortel
Toponiem	Tereyken
Jaartal vondst	2015
Toelichting	Eind januari 2015 werd door een particuliere vinder een muntdepot van vijf zilveren penningen aangetroffen op Tereyken bij De Mortel. De vijf vondstmunten werden door de vinder aangetroffen verspreid over een oppervlakte van ongeveer 2 m2. De grond ter plaatse was verploegd en bovendien leek er grond uit een nabijgelegen sloot te zijn gestort. De vijf penningen dateren alle van omstreeks 1100 AD. De samenstelling van het gevonden muntdepot is als volgt: - twee penningen van het Bisschopdom Utrecht, geslagen onder de autoriteit van bisschop Burchard (1099-1112), type Illisch 10.31; - twee penningen van het Aartsbisschopdom Keulen, geslagen onder de autoriteit van bisschop Frederik I van Schwarzenburg (1100-1131), van respectievelijk de typen Hävernick 431 en Lückger 114b; - een penning van het Bisschopdom Luik geslagen onder de autoriteit van bisschop Otbert (1091-1119), van een voorheen onbekend type; Het in De Mortel aangetroffen muntdepot is opmerkelijk en bijzonder om vier redenen: 1. Uit deze periode (omstreeks 1100 AD) zijn afgezien van losse vondsten nauwelijks muntvondsten bekend uit de Nederlanden en het aangrenzende Rijnland; 2. De vondst wijst erop dat er in dit gebied begin twaalfde eeuw al sprake was van een gemengde circulatie: de Keulse penningen zijn beduidend zwaarder dan die uit Luik en Utrecht; 3. De vondst is (vooralsnog?) het vroegste bewijs van een gemengde circulatie op het huidige Nederlandse grondgebied; 4. De munt van de Luikse bisschop Otbert is, voor

	zover bekend, een unicum. In het overzichtswerk van Dengis (2006) staat dit type niet vermeld. De gevonden penning is, gezien zijn geringe massa van 0,55 g., waarschijnlijk een product van een muntverzwakking gedurende Otbert's episcopaat. Penningen met een dergelijke massa worden door Dengis vanaf 1096 gedateerd.
Datering	Late Middeleeuwen A
Complextype	depot
Literatuur	**-** Benders, J., B.J. van der Veen en S. van Creij 2015: De muntvondst De Mortel (Gemert) 2015, verborgen begin twaalfde eeuw. Een vroeg bewijs van gemengde circulatie, Jaarboek voor Munt- en Penningkunde 102 (2015), pag. 97-102 - J. Timmers, Bijzondere muntvondst De Mortel, Gemerts heem 2016, jrg. 58, nr. 2.

Figuren 1 en 2: Utrechtse munten van bisschop Burchard (1099-1112)

Luikse munt van bisschop Otbert (1091-1119): een unicum

Vindplaats nr.	**123**
Zaak ID Archis	4636573100
Vondstomstandigheden	Metaaldetectie
Plaats	Milheeze
Toponiem	Kaweische Loop
Jaartal vondst	2018
Toelichting	Loden conisch weefgewicht, Gat is accentrisch en loopt taps toe naar onderkant. Voorwerp is gevonden met behulp van een metaaldetector. Vindplaats is in het beekdal van de Kaweische loop. Bij herstel van natuurlijke meandering van deze stroom (2010) is een strook van +/- 3 meter om de loop lager komen liggen dan omliggende esdekken. Lood afkomstig uit gele grond, niet uit voormalige ploegvoor van aangrenzende akkers. Vindplaats ligt hemelsbreed zo'n 800 meter van Kapelakker te Milheeze, waar bij opgravingswerkzaamheden in 2005 sporen uit de vroege (400 AD) en volle middeleeuwen (1050 - 1200) zijn aangetroffen.
Datering	Romeinse tijd - Middeleeuwen
Complextype	complextype niet te bepalen
Literatuur	https://archisarchief.cultureelerfgoed.nl/Archis3/Zaakdocumenten/463/4636573/afm/

Vindplaats nr.	**124**
Zaak ID Archis	4866557100

Vondstomstandigheden	Niet archeologisch graafwerk
Plaats	Milheeze
Toponiem	Stippelberg
Jaartal vondst	2020
Toelichting	neolithische steker van Rijckholt vuursteen met slagbult. 5x4x2 cm gevonden aan de rand van een akker
Datering	Vroeg Neolithicum - midden Neolithicum
Complextype	complextype niet te bepalen
Literatuur	**-**

Vindplaats nr.	**125**
Zaak ID Archis	4874787100
Vondstomstandigheden	Kartering
Plaats	Bakel
Toponiem	Stippelberg
Jaartal vondst	2020
Toelichting	Boor met steilgeretoucheerde distale uiteinde en geretoucheerde lange zijde - Gemaakt op een brede kling - Gemaakt van glasachtige, semi-translucent vuursteen (van top kwaliteit). Datering laat paleolithicum (Ahrensburg- of Federmesser cultuur). Oppervlaktevondst, aangetroffen bij visueel onderzoek van het terrein, op een uitgesleten zandpad.
Datering	Laat Paleolithicum
Complextype	complextype niet te bepalen
Literatuur	https://archisarchief.cultureelerfgoed.nl/Archis3/Zaakdocumenten/487/4874787/afm/

Vindplaats nr.	**126**
Zaak ID Archis	5332832100
Vondstomstandigheden	Metaaldetectie
Plaats	Elsendorp
Toponiem	Vossenberg
Jaartal vondst	2023
Toelichting	WOII jerrycan, houdt mogelijk verband met nabijgelegen (schijn)vliegveld
Datering	Nieuwe tijd
Complextype	complextype niet te bepalen
Literatuur	-

Vindplaats nr.	**127**
SAS indexnummer GB	**10**
Vondstomstandigheden	niet-archeologisch graafwerk
Plaats	Gemert
Toponiem	Boekent
Jaartal vondst	1984
Toelichting	paalgat , gevonden in rand van sloot tijdens graven van sloot bij ruilverkaveling
Datering	Mesolithicum - Nieuwe Tijd
Complextype	complextype niet te bepalen
Literatuur	**-**

Vindplaats nr.	**128**
SAS indexnummer GB	**11**
Vondstomstandigheden	Toevalsvondst
Plaats	Gemert
Toponiem	Boekent
Jaartal vondst	1984
Toelichting	aardewerk
Datering	Late Middeleeuwen
Complextype	complextype niet te bepalen
Literatuur	**-**

Vindplaats nr.	**129**
Vondstomstandigheden	metaaldetector

Plaats	Gemert
Toponiem	Kromstraat
Jaartal vondst	2010
Toelichting	pauselijk loden zegel, een zogeheten bulla, van Johannes XXII, paus in de periode 1316-1334. De vindplaats ligt op een zandpad over de Boerse Strepen (oude akkers), zijstraat van de Kromstraat.
Datering	Late Middeleeuwen
Complextype	complextype niet te bepalen
Literatuur	A. Otten & J. Timmers, Middeleeuwse pauselijke bulla in de Kromstraat, Gemerts heem, 2011, jrg. 53, nr. 2.

De pauselijke bulla 'van' Anton van Boekel. Aan de ene kant de hoofden van Paulus (links) en Petrus (rechts) met daarboven de letters SPASPE die staan voor 'Sanctus Paulus Apostulus Sanctus Petrus Episcopus'. Aan de andere kant 'JOHA NNES PP XXII'. (foto Rob de Haas)

Vindplaats nr.	**130**
SAS indexnummer GB	**30**
Vondstomstandigheden	Veldverkenning
Plaats	Gemert
Toponiem	Mortelseloop
Jaartal vondst	1979
Toelichting	aardewerk, glazen kraal, groen. Gevonden zuidelijk vd loop, oostelijk vd Dribbelheidseweg
Datering	Late Middeleeuwen
Complextype	complextype niet te bepalen
Literatuur	**-**

Vindplaats nr.	**131**
SAS indexnummer GB	**37**
Vondstomstandigheden	niet-archeologisch graafwerk
Plaats	Gemert
Toponiem	Koks
Jaartal vondst	1980
Toelichting	vuursteen, aardewerk
Datering	Mesolithicum - Nieuwe Tijd
Complextype	complextype niet te bepalen
Literatuur	**-**

Vindplaats nr.	**132**
SAS indexnummer GB	**47**
Vondstomstandigheden	onbekend
Plaats	Gemert
Toponiem	Esdonk
Jaartal vondst	-
Toelichting	aardewerk
Datering	Mesolithicum - Nieuwe Tijd
Complextype	complextype niet te bepalen
Literatuur	**-**

Vindplaats nr.	**133**
SAS indexnummer GB	**48**
Vondstomstandigheden	onbekend
Plaats	Gemert
Toponiem	Esdonk
Jaartal vondst	1981
Toelichting	aardewerk
Datering	Mesolithicum - Nieuwe Tijd
Complextype	complextype niet te bepalen
Literatuur	**-**

Vindplaats nr.	**134**
SAS indexnummer GB	**51**
Vondstomstandigheden	veldverkenning
Plaats	Gemert
Toponiem	Esdonk
Jaartal vondst	1984
Toelichting	**vuursteen en** aardewerk, mogelijk prehistorisch?
Datering	Mesolithicum - Nieuwe Tijd
Complextype	complextype niet te bepalen
Literatuur	**-**

Vindplaats nr.	**135**
SAS indexnummer GB	**58**
Vondstomstandigheden	niet-archeologisch graafwerk
Plaats	Gemert
Toponiem	Komweg, Gelind
Jaartal vondst	1991
Toelichting	vuursteen fragment en hardstenen kruis, hoog 25cm, breed 29cm, 5,5cm dik, in onderzijde gat met loodresten. Ook aardewerk, glas en bot. Gevonden in tuin Gelind 23, 50cm diep. Voormalig kerkhof, achter muur, nu parkeerplaats
Datering	Mesolithicum - Nieuwe Tijd
Complextype	complextype niet te bepalen
Literatuur	**-**

Vindplaats nr.	**136**
SAS indexnummer GB	**66**
Vondstomstandigheden	toevalsvondst
Plaats	Handel
Toponiem	Handel
Jaartal vondst	1987
Toelichting	vuursteen (o.a. gebroken kling), aardewerk
Datering	Late Middeleeuwen
Complextype	complextype niet te bepalen
Literatuur	**-**

Vindplaats nr.	**137**
SAS indexnummer GB	**68**
Vondstomstandigheden	niet-archeologisch graafwerk
Plaats	Gemert
Toponiem	Hazeldonk
Jaartal vondst	-
Toelichting	Bij de ruilverkaveling in de jaren 80 van de vorige eeuw werd dwars door de locatie van de omgrachte hoeve Hazeldonk een nieuwe sloot gegraven. De doorsnijdingen van de oude gracht waren zichtbaar. Het vrijgekomen zand werd doorzocht en leverde een flink aantal scherven op. Dat materiaal is tot nu toe niet bekeken of gedateerd. Het materiaal is in bewaring bij de Heemkundekring. (Nu Joffer Grevenbroekpad).
Complextype	Hoeve

Datering	vermoedelijk Late Middeleeuwen - Nieuwe tijd
Literatuur	-

Vindplaats nr.	**138**
SAS indexnummer GB	**71**
Vondstomstandigheden	onbekend
Plaats	Gemert
Toponiem	Oude Helmondseweg
Jaartal vondst	1980
Toelichting	Vuursteen artefacten en afslag
Datering	Paleolithicum - Neolithicum
Complextype	complextype niet te bepalen
Literatuur	-

Vindplaats nr.	**139**
SAS indexnummer GB	**72**
Vondstomstandigheden	onbekend
Plaats	Gemert
Toponiem	Leijgraaf, Oude Helmondseweg
Jaartal vondst	1980
Toelichting	vuursteen afslag, aardewerk
Datering	Mesolithicum en Late Middeleeuwen
Complextype	complextype niet te bepalen
Literatuur	-

Vindplaats nr.	**140**
SAS indexnummer GB	**74**
Vondstomstandigheden	onbekend
Plaats	Gemert
Toponiem	Leijgraaf, Oude Helmondseweg
Jaartal vondst	1980
Toelichting	Vuursteen afslag Oost van de Oude Helmondseweg
Datering	Paleolithicum - Neolithicum
Complextype	complextype niet te bepalen
Literatuur	-

Vindplaats nr.	**141**
SAS indexnummer GB	**76**
Vondstomstandigheden	onbekend
Plaats	Gemert
Toponiem	Oude Helmondseweg
Jaartal vondst	1988
Toelichting	Vuursteen artefacten en afslag, aardewerk
Datering	Paleolithicum - Neolithicum & Late Middeleeuwen
Complextype	complextype niet te bepalen
Literatuur	-

Vindplaats nr.	**142**
SAS indexnummer GB	**77**
Vondstomstandigheden	onbekend
Plaats	Gemert
Toponiem	Oude Helmondseweg
Jaartal vondst	1992
Toelichting	vuursteen afslagen
Datering	Paleolithicum - Neolithicum
Complextype	complextype niet te bepalen
Literatuur	-

Vindplaats nr.	**143**
SAS indexnummer GB	**78**
Vondstomstandigheden	onbekend
Plaats	Gemert
Toponiem	Heytsveld
Jaartal vondst	1980
Toelichting	aardewerk, pijpenkoppen gevonden westelijk van De Rips
Datering	Late Middeleeuwen
Complextype	complextype niet te bepalen
Literatuur	**-**

Vindplaats nr.	**144**
SAS indexnummer GB	**81**
Vondstomstandigheden	niet-archeologisch graafwerk
Plaats	Gemert
Toponiem	Berglaren
Jaartal vondst	-
Toelichting	bodemsporen van de grachten van middeleeuwse hoeve
Datering	Late Middeleeuwen
Complextype	Hoeve
Literatuur	**-**

Vindplaats nr.	**145**
SAS indexnummer GB	**85**
Vondstomstandigheden	niet-archeologisch graafwerk
Plaats	Gemert
Toponiem	Kasteel
Jaartal vondst	1983 en 1995
Toelichting	fundamenten met gedeelte van muur, aangetroffen in 1978 in de gracht van het kasteel. Schets gemaakt door architect Bekkers.
Datering	Late Middeleeuwen
Complextype	Kasteel?
Literatuur	**-**

Vindplaats nr.	**146**
SAS indexnummer GB	**87**
Vondstomstandigheden	niet-archeologisch graafwerk
Plaats	Gemert
Toponiem	Kasteel
Jaartal vondst	1979
Toelichting	bodemsporen van dubbele sloot
Datering	Late Middeleeuwen – Nieuwe tijd
Complextype	Hoeve
Literatuur	**-**

Vindplaats nr.	**147**
SAS indexnummer GB	**91**
Vondstomstandigheden	onbekend
Plaats	Gemert
Toponiem	Klooster, Kieboom
Jaartal vondst	1982
Toelichting	aardewerk gevonden tussen Churchillaan en muur van klooster Nazareth
Datering	Late Middeleeuwen – Nieuwe tijd
Complextype	complextype niet te bepalen
Literatuur	**-**

Vindplaats nr.	**148**
SAS indexnummer GB	**92**
Vondstomstandigheden	onbekend

Plaats	Gemert
Toponiem	Koks
Jaartal vondst	1979
Toelichting	vuursteen afslag ongeretoucheerd. Oostelijk van de Aa onder hoogspanningsleiding
Datering	Paleolithicum - Neolithicum
Complextype	complextype niet te bepalen
Literatuur	-

Vindplaats nr.	**149**
SAS indexnummer GB	**93**
Vondstomstandigheden	onbekend
Plaats	Gemert
Toponiem	Handelsesteeg
Jaartal vondst	1952-1954
Toelichting	vuursteen artefacten en kling.
Datering	Paleolithicum - Neolithicum
Complextype	complextype niet te bepalen
Literatuur	-

Vindplaats nr.	**150**
SAS indexnummer GB	**95**
Vondstomstandigheden	onbekend
Plaats	Gemert
Toponiem	Leijgraaf, Kranebraken
Jaartal vondst	1988
Toelichting	vuursteen schrabbertje
Datering	Mesolithicum
Complextype	complextype niet te bepalen
Literatuur	-

Vindplaats nr.	**151**
SAS indexnummer GB	**96**
Vondstomstandigheden	onbekend
Plaats	Gemert
Toponiem	Oude Bakelsedijk
Jaartal vondst	1981
Toelichting	Vuursteen fragment, afslag, ongeretoucheerd
Datering	Mesolithicum
Complextype	complextype niet te bepalen
Literatuur	-

Vindplaats nr.	**152**
SAS indexnummer GB	**97**
Vondstomstandigheden	onbekend
Plaats	Gemert
Toponiem	Kranebraken
Jaartal vondst	1980
Toelichting	vuursteen afslag
Datering	Paleolithicum - Neolithicum
Complextype	complextype niet te bepalen
Literatuur	-

Vindplaats nr.	**153**
SAS indexnummer GB	**99**
Vondstomstandigheden	onbekend
Plaats	Gemert
Toponiem	Kranebraken
Jaartal vondst	1979

Toelichting	aardewerk, blauwgrijs rand van schaal, bodem van kookpotje, rood. Noordelijk vd Leygraaf
Datering	Late Middeleeuwen
Complextype	complextype niet te bepalen
Literatuur	-

Vindplaats nr.	**154**
SAS indexnummer GB	**100**
Vondstomstandigheden	onbekend
Plaats	Gemert
Toponiem	Kranebraken
Jaartal vondst	1980
Toelichting	aardewerk, vuursteen fragmenten. Lage gedeelte zuidelijk van Leygraaf, tussen Helmondse Pad en Kranebraken
Datering	Mesolithicum - Nieuwe Tijd
Complextype	complextype niet te bepalen
Literatuur	-

Vindplaats nr.	**155**
SAS indexnummer GB	**102**
Vondstomstandigheden	onbekend
Plaats	Gemert
Toponiem	Kranebraken
Jaartal vondst	1981
Toelichting	Keramiek fragmenten, 2 bodemfragmenten van steengoed
Datering	Middeleeuwen - Nieuwe Tijd
Complextype	complextype niet te bepalen
Literatuur	-

Vindplaats nr.	**156**
SAS indexnummer GB	**104**
Vondstomstandigheden	onbekend
Plaats	Gemert
Toponiem	Kranebraken
Jaartal vondst	1993
Toelichting	aardewerk
Datering	Vroege Middeleeuwen
Complextype	complextype niet te bepalen
Literatuur	-

Vindplaats nr.	**157**
SAS indexnummer GB	**107**
Vondstomstandigheden	onbekend
Plaats	Gemert
Toponiem	Kranebraken
Jaartal vondst	1979-1980
Toelichting	aardewerk, vuursteen fragmenten. Zuidelijk vd Leygraaf, westelijk van de Oude Bakelse Dijk
Datering	Mesolithicum - Nieuwe Tijd
Complextype	complextype niet te bepalen
Literatuur	-

Vindplaats nr.	**158**
SAS indexnummer GB	**108**
Vondstomstandigheden	onbekend
Plaats	Gemert
Toponiem	Kromstraat
Jaartal vondst	1992
Toelichting	aardewerk (rood, Elmpt?). Twee afvalkuilen, aangesneden bij graven van sleufjes

Datering	Late Middeleeuwen
Complextype	complextype niet te bepalen
Literatuur	-

Vindplaats nr.	**159**
SAS indexnummer GB	**111**
Vondstomstandigheden	onbekend
Plaats	Gemert
Toponiem	Kromstraat
Jaartal vondst	-
Toelichting	aardewerk fragmenten, o.a. Blauwgrijs met borstelpatroon
Datering	Late Middeleeuwen
Complextype	complextype niet te bepalen
Literatuur	-

Vindplaats nr.	**160**
SAS indexnummer GB	**112**
Vondstomstandigheden	onbekend
Plaats	Gemert
Toponiem	Kromstraat
Jaartal vondst	1994
Toelichting	aardewerk Pingsdorfachtig
Datering	Late Middeleeuwen
Complextype	complextype niet te bepalen
Literatuur	-

Vindplaats nr.	**161**
SAS indexnummer GB	**113**
Vondstomstandigheden	niet-archeologisch graafwerk
Plaats	Gemert
Toponiem	Daalhorst
Jaartal vondst	1979
Toelichting	oppervlaktevondsten vuursteen
Datering	Mesolithicum
Complextype	complextype niet te bepalen
Literatuur	J. Timmers, Mesolitische vondsten in Gemert, Gemerts Heem 1983, jrg. 25, nr. 3

Vindplaats nr.	**162**
SAS indexnummer GB	**114**
Vondstomstandigheden	onbekend
Plaats	Gemert
Toponiem	Wolfsbosscheweg
Jaartal vondst	-
Toelichting	aardewerk
Datering	Late Middeleeuwen
Complextype	complextype niet te bepalen
Literatuur	-

Vindplaats nr.	**163**
SAS indexnummer GB	**118**
Vondstomstandigheden	niet-archeologisch graafwerk
Plaats	Gemert
Toponiem	Nieuwstraat
Jaartal vondst	-
Toelichting	aardewerk waaronder rood met lood en koperglazuur, gevonden bij pand huinr 13 en bij pand Gerits, bij aanleg stamriool
Datering	Mesolithicum - Nieuwe Tijd
Complextype	complextype niet te bepalen
Literatuur	-

Vindplaats nr.	**164**
SAS indexnummer GB	**120**
Vondstomstandigheden	toevalsvondst
Plaats	Gemert
Toponiem	Oudestraat
Jaartal vondst	1984
Toelichting	vuursteen fragment, bewerkt
Datering	Paleolithicum
Complextype	complextype niet te bepalen
Literatuur	**-**

Vindplaats nr.	**165**
SAS indexnummer GB	**166**
Vondstomstandigheden	onbekend
Plaats	Bakel
Toponiem	Hollevoort
Jaartal vondst	-
Toelichting	vuurstenen bijl gepolijst, Opp vondst op akker iets ten zuiden van woonhuis
Datering	Neolithicum
Complextype	complextype niet te bepalen
Literatuur	**-**

Vindplaats nr.	**166**
SAS indexnummer GB	**167**
Vondstomstandigheden	niet-archeologisch graafwerk
Plaats	Gemert
Toponiem	Kasteelterrein
Jaartal vondst	-
Toelichting	donkergroene gepolijste bijl van jadeïet
Datering	Midden Nieuwe Steentijd (Neolithicum, 3300 – 2150 v. Chr.)
Complextype	depositie
Literatuur	J. Timmers, Een bijl van jadeïet, Gemerts heem 2002, jrg. 44, nr. 3

De gepolijste bijl van jadeïet, gevonden op het kasteelterrein van Gemert.

Vindplaats nr.	**167**
SAS indexnummer GB	**169**
Vondstomstandigheden	niet-archeologisch graafwerk
Plaats	Bakel
Toponiem	Esp, Neerstraat
Jaartal vondst	-
Toelichting	houten put, uitgeholde boomstam; paalkuilen, klei. Graafwerkzaamheden bij bouw woonhuis

Datering	Late Middeleeuwen
Complextype	nederzetting
Literatuur	-

Vindplaats nr.	**168**
Zaak ID	2109364100
SAS indexnummer GB	**172**
Vondstomstandigheden	opgraving
Plaats	Milheeze
Toponiem	Milheeze
Jaartal vondst	2000
Toelichting	gebouwsporen en waterput, onderzoek door Archol. In de Griendsvenstraat in de dorpskern van Milheeze is in 2000 een tweetal proefsleuven uitgegraven waarbij een aantal paalsporen en een afvalkuil zijn opgegraven. De sporen en vondsten, bestaande uit kogelpotaardewerk en een groot fragment van een maalsteen van tefriet, dateren uit tussen de 10e en 13e eeuw na Chr. De sporen wijzen op bewoning op deze locatie gedurende de volle Middeleeuwen.
Datering	Late Middeleeuwen
Complextype	nederzetting
Literatuur	R. Jansen, 2000: Verkennende archeologische onderzoeken Gemert-Bakel, 5-7.

Middeleeuwse kogelpotten en een maalsteen van tefriet werden in 2000 gevonden aan de Griendsvenstraat in Milheeze. Schaal 1:4. Foto Theo de Jong en Cindy Vijsma.

Vindplaats nr.	**169**
SAS indexnummer GB	**174**
Vondstomstandigheden	toevalsvondst
Plaats	Gemert
Toponiem	De Quayweg, Zwarte water
Jaartal vondst	-
Toelichting	vuurstenen bijl gepolijst, oppervlaktevondst
Datering	Steentijd (Paleo - Neo)

Complextype complextype niet te bepalen
Literatuur -

Vindplaats nr. 170
SAS indexnummer GB 213
Vondstomstandigheden losse vondst
Plaats Bakel
Toponiem Benthem
Jaartal vondst -
Toelichting fragment vuurstenen bijl gepolijst, Besterd
Datering Steentijd (Paleo - Neo)
Complextype complextype niet te bepalen
Literatuur -

Vindplaats nr. 171
SAS indexnummer GB 98
Vondstomstandigheden onbekend
Plaats Gemert
Toponiem Oude Bakelsedijk, Kranebraken
Jaartal vondst 1982
Toelichting aardewerk langs pad, juist ten zuiden van nieuwe Leygraaf
Datering IJzertijd
Complextype complextype niet te bepalen
Literatuur -

Vindplaats nr. 172
SAS indexnummer GB 216
Vondstomstandigheden **niet archeologisch** graafwerk
Plaats Gemert
Toponiem Oude Bakelseweg 4-6
Jaartal vondst 2003
Toelichting **B**oomstam waterput en greppel uit Middeleeuwen aangetroffen in bouwput; onderzoek door werkgroep heemkundekring Gemert (J. van Schijdel). Archis Zaak ID 2275990100.
Datering Vroege - Volle Middeleeuwen
Complextype Nederzetting
Literatuur -

Goof van Eijck graaft de boomstamwaterput aan de Oude Bakelseweg leeg.

Vindplaats nr. 173
SAS indexnummer GB 217

Vondstomstandigheden losse vondst
Plaats Gemert
Toponiem Groene Steeg
Jaartal vondst -
Toelichting driedoornige pijlspits, tweezijdig retouche
Datering Steentijd (Paleo - Neo)
Complextype complextype niet te bepalen
Literatuur **-**

Driedoornige pijlpunt (foto B. Spierings).

Vindplaats nr. **174**
SAS indexnummer GB **141**
Vondstomstandigheden onbekend
Plaats Bakel
Toponiem Esp
Jaartal vondst -
Toelichting bodemsporen van de grachten van middeleeuwse hoeve
Datering Late Middeleeuwen
Complextype nederzetting
Literatuur **-**

Vindplaats nr. **175**
SAS indexnummer GB **148**
Vondstomstandigheden onbekend
Plaats Bakel
Toponiem Wilbertsdries
Jaartal vondst 1935 en 1966
Toelichting vuurstenen bijl en Romeinse munt
Datering Neolithicum en Romeinse tijd
Complextype complextype niet te bepalen
Literatuur **-**

Vindplaats nr. **176**
SAS indexnummer GB **33**
Vondstomstandigheden toevalsvondst
Plaats Gemert
Toponiem Esdonk
Jaartal vondst 1938
Toelichting gewei van hert of rendier. Torenwiel in de Aa bij het kanaliseren hiervan
Datering Mesolithicum?
Complextype complextype niet te bepalen
Literatuur Maasbode

Vindplaats nr. **177**

Vondstomstandigheden niet archeologisch graafwerk
Plaats Gemert
Toponiem Kasteel
Jaartal vondst -
Toelichting Kelderruimte onder de tweede poort van het kasteel Gemert. Het poortgebouw dateert volgens een opschrift van 1548 (landcommandeur Wijnand van Breyel). De kelderruimte grenst aan de donjon en is alleen toegankelijk via de kelderruimte onder de donjon. Het graafwerk werd verricht om het loopvlak in de kelder te verlagen om zodoende de ruimte voor gebruik geschikt te maken. Er werd een laag zand en puin van ca 60 cm verwijderd. Het graafwerk werd zodanig uitgevoerd dat eventuele sporen en vondsten opgemerkt zouden worden. Het graafwerk werd uitgevoerd op zaterdagen 11 en 18 februari en maandagavond 20 februari. De betrokkenen Jordan Bevers, Ton van Riet, Jan Timmers.
Waarnemingen: Een tweetal verschillende loopniveaus kon worden onderscheiden. Juist onder het niveau van de betonvloer in de donjonkelder bevond zich een recent loopvlak bestaande uit deels bakstenen, deels aangestampte grond boven op een leemlaag die hier en daar 'versterkt' was met gebruikte dakleien. De grond boven dit loopvlak was recent in de kelder gekomen, waarschijnlijk samen met allerlei afval via een later dichtgemetselde 'raam' opening in de buitenmuur. Circa 30 cm onder dit loopvlak bevond zich het oorspronkelijke loopvlak bestaande uit een ca 54 cm dikke, goed aangestampte bruinkleurige leem. Onder deze oppervlakte bevond zich nog ca 10 cm zand en daarna kwam een dikke laag bestaande uit puin en vooral kalkmortel, ontstaan tijdens de bouw van het geheel. Op een enkele plaats is deze kalklaag verwijderd. Eronder bleek een laag zwarte grond te zitten die in eerste oogopslag vrij van puin leek te zijn. De laag kalkmortel bevond zich overigens geheel onder de grondwaterspiegel, zodat onderzoek niet goed mogelijk was. De nieuwe vloer zal boven het grondwater worden aangebracht zodat eventuele dieperliggende sporen niet bedreigd zullen worden.
Vondsten: Nagenoeg alle vondsten werden aangetroffen in de laag tussen de twee loopniveaus. De meesten vlak boven het oorspronkelijke loopniveau. Het gaat om een hoeveelheid aardewerkscherven, organisch materiaal (botten en schelpen), metaal, puin (van kloostermoppen en dakleien), een tweetal munten, een achttal (delen van) natuurstenen kanonskogels.
Datering Late Middeleeuwen - Nieuwe tijd
Complextype Kasteel
Literatuur J. Timmers, Verslag archeologische waarneming donjon kasteel Gemert 1995.

Vindplaats nr. **178**
Vondstomstandigheden niet archeologisch graafwerk
Plaats Gemert
Toponiem Molenstraat
Jaartal vondst 2003
Toelichting Perceel Molenstraat 14 was in de late middeleeuwen bekend onder de naam Domhof en zou het woonhuis zijn van de daarachter gelegen 13e eeuwse watermolen. Alleen het voorste deel van het pand is gesloopt, het oude café gedeelte. De bouwput van 20 x 12 meter, zou tot 1,80m worden uitgegraven. O.a. waterput, houten leiding, muur. De put begint op ong 120cm onder maaiveld. Hij is tot 180cm afgegraven, de rest is nog aanwezig. Het aardewerk en steengoed varieert in tijd van een Romeinse scherf, verder een enkele 13e eeuw, meerdere 15e en 16e eeuw tot de 18e eeuw. De metalen voorwerpen zijn nog niet onderzocht. De waterput dateert waarschijnlijk uit de 15e, 16e eeuw, even als de vrij zeldzame houten wateraanvoer. De vondsten komen overeen met die van de watermolen.
Datering Late Middeleeuwen - Nieuwe tijd
Complextype Nederzetting (incl. verdediging)
Literatuur J. Timmers, Verslag archeologische begeleiding Gemert, Molenstraat 14, voormalige Commanderije Bar, 2003-1

Vindplaats nr. **179**
Vondstomstandigheden opgraving
Plaats Gemert
Toponiem Molenstraat
Jaartal vondst 1998

Toelichting

De opgraving in 1998 leidde niet tot de watermolen zelf, de opgravingsputten lagen waarschijnlijk rakelings naast het oude molengebouw. Toch werden in de bodem veel aanwijzingen gevonden dat de watermolen vroeger in de naaste omgeving stond. Tot de belangrijkste vondsten behoren diverse diepe molenwielen of kolkgaten, karrensporen en sloten, houten onderdelen van de watermolen zelf en fragmenten van maalstenen. Bovendien werden aanwijzingen gevonden dat de molen er ruim honderd jaar eerder stond dan de vroegste vermelding in een historisch bron die dateert uit 1326.
Dankzij inzet van de gemeente Gemert-Bakel en de medewerking van omwonenden kon een aanvullende archeologische waarneming onder het straatje Watermolen worden gerealiseerd. Deze archeologische waarneming werd uitgevoerd tussen 23 maart en 7 april 1999. Bij deze campagne werden tientallen aangepunte eikenhouten palen aangetroffen, ten dele op hun oorspronkelijke positie in de bodem. Hiermee was het gebouw van de watermolen getraceerd. Met behulp van dendrochronologisch onderzoek is een vermoedelijke bouwdatum verkregen van het gebouw. Eén van de ingeheide palen was gekapt in het najaar of in de winter van 1209/1210 na Chr. Een andere opvallende vondst was een grote kuil die als 'visvijver' is geïnterpreteerd. Verrassend was de oriëntatie van het gebouw, waaruit blijkt dat de wateraanvoer van de Molen vanuit de noordoost zijde langs de Beverdijk langs de watermolen stroomde. Het riviertje de Rips stroomde daarmee anders dat tot nu toe werd aangenomen. Van de watermolen is slechts een klein deel opgegraven. Het grootste deel van het gebouw ligt nog in de bodem in de noordwesthoek van het opgravingsterrein, ten dele onder het boerderijtje aan de Watermolen 14.

Datering Late Middeleeuwen - Nieuwe tijd

Complextype Watermolen

Literatuur
- T. de Jong, 1999: De Watermolen van Gemert opgespoord (ArcheoService Rapport 8).
- T. de Jong, Stille wateren, diepe gronden, Gemerts Heem 1998, jrg. 40, nr. 4

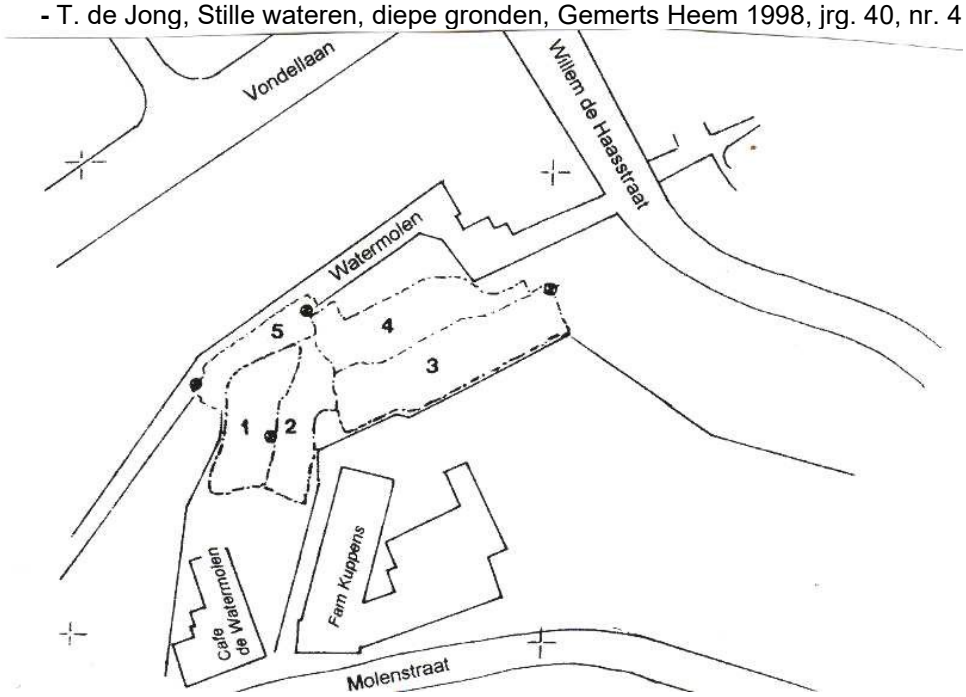

Ligging van de werkputten 1, 2, 3, 4 en 5 ten opzichte van de huidige omgeving.

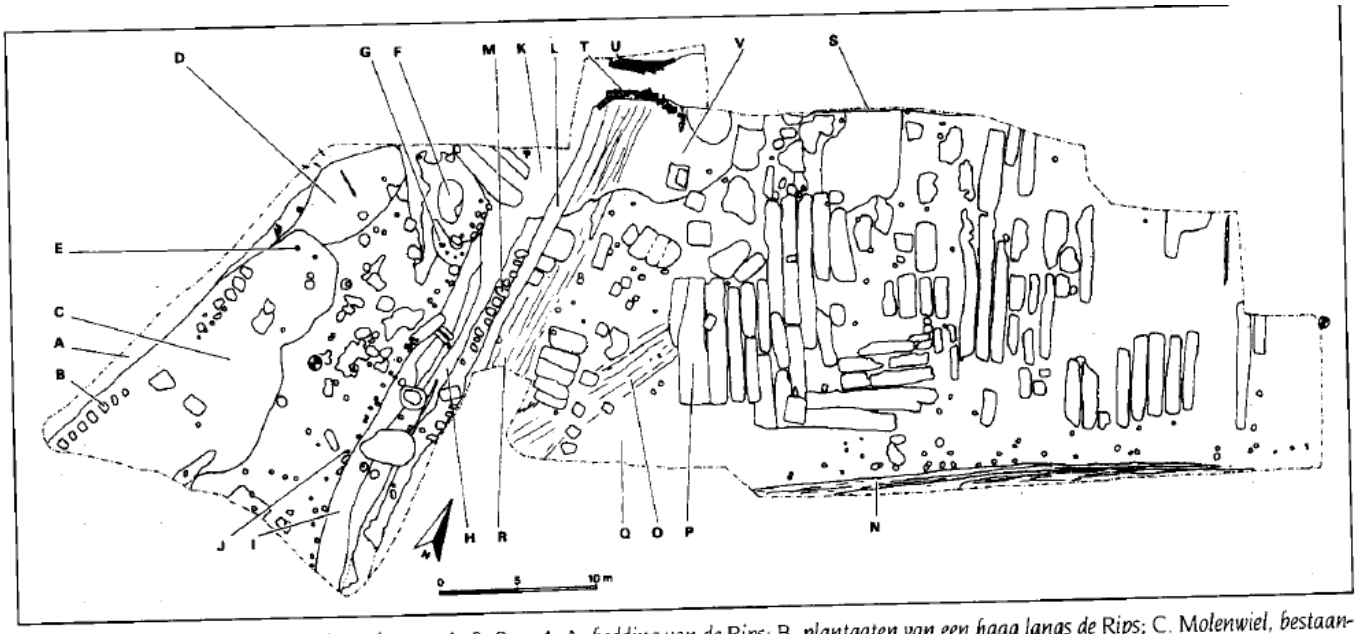

afb. 8. Overzicht van de sporen in de werkputten 1, 2, 3 en 4. A. bedding van de Rips; B. plantgaten van een haag langs de Rips; C. Molenwiel, bestaande uit twee kolkgaten 15de -16de eeuw; D. Molenwiel 14de-15de eeuw; E. Palen in situ , vermoedelijk van houten beschoeiing rond het molenwiel; F. Kuil met spoellaagjes en veel prehistorische vondsten; G. Kuil met versleten slijpsteen, brokken basaltlava en aardewerk van Andenne en Zuid-Limburg (ca 1150-1225); H. Sloot die afwatert in molenwiel (15de-16de eeuw); I. Sloot die afwatert in molenwiel (voorganger H) (15de eeuw); J. paaltjes langs sloot, mogelijk van beschoeiing; K. Molenwiel waar sloot H en I in uitmonden, vindplaats van schoep van rad (15de-16de eeuw); L. Sloot langs karrenspoor (19de--vroeg 20ste eeuw). M. Plantgaten van een haag langs de sloot. N. Karrenspoor onder zuidelijke erfscheiding; O. Karrenspoor schuin onder ontgrondingskuilen; P. Ontgrondingskuilen midden 19de eeuw; Q. Concentratie ijzeroerbrokken in het dekzand, aanwijzing voor Peelrandbreuk; R. Karrenspoor langs boerderij Kuppens, naar brug over de Rips; S. Vervolg oorspronkelijke bedding van de Rips, richting Willem de Haasstraat. T. Zuidmuur van brug over de Rips; U Noordmuur van brug over de Rips (tekening Th. de Jong).

Vindplaats nr.	**180**
Vondstomstandigheden	booronderzoek
Plaats	Gemert
Toponiem	De Eendracht
Jaartal vondst	??

Toelichting

Bij de Eendracht werd een korte boorraai uitgezet langs het trottoir van de doorgaande weg. In alle boorgaten werd de gracht om de voormalige windmolen aangeboord. Later onderzoek op basis van kaartmateriaal toonde aan dat daar inderdaad een gracht aanwezig was.

Bij de archeologische begeleiding van de nieuwe inrichting van de St Annastraat heeft het archeologisch bureau de gracht niet aangetroffen, zeggen ze. Dat blijkt niet te kloppen. Ze stuurden een foto waarop duidelijk de vulling van een gracht aanwezig is.

Ze beschouwden dat als een verstoring. Al met al is duidelijk dat de gracht er was volgens bovenstaande tekening.

Datering Late Middeleeuwen - Nieuwe tijd
Complextype gracht
Literatuur -

Vindplaats nr. **181**
Vondstomstandigheden booronderzoek
Plaats Gemert
Toponiem De Eendracht/Fitland, St Annastraat
Jaartal vondst -
Toelichting Het parkeerterrein van De Eendracht werd aan de noordoost kant uitgebreid met ongeveer 1000m2 op terrein van Fitland. Het terrein werd daarbij tot een diepte van 70-80cm uitgegraven. Door de kadasterkaart van 1832 over de ontwerptekening te projecteren, is te zien, dat er mogelijk een verbinding is geweest tussen de gracht om de molen die aan de westkant van De Eendracht heeft gestaan en de Rips die een honderdtal meters verderop oostwaarts stroomde. Verder is op de oude kaart een boerenschuur te zien. Het onderzoek is uitgevoerd met een Edelmanboor van 7 cm. Het dekzand zit op een diepte van 100 -120 cm. en bestaat uit uitgeloogd, vrij grof, heel licht zilvergrijs zand. De afscheiding is heel scherp. Bij de punten 2,7 t/m 11 zit tussen de 100 en 120cm nog een grijswitte leemlaag. Van een bouwvoor of podzolprofiel is niets terug te vinden. De aarde onder de eerste humuslaag is bruingrijs, bevat veel plantenresten in de vorm van takjes en boomworteltjes en wat kiezelsteentjes. Het terrein is misschien bemest geweest met plaggen. Het plangebied is waarschijnlijk regelmatig diep omgezet. Verder valt op dat er geen vermenging heeft plaatsgevonden met het onderliggende dekzand of leemlaag, daar de afscheiding heel scherp is. Een mogelijke verbinding tussen de gracht en de Rips is niet teruggevonden, evenmin als de resten van een schuur.
Datering Late Middeleeuwen - Nieuwe tijd
Complextype complextype niet te bepalen
Literatuur J. v. Schijndel, Archeologische bodemverkenning 2001-2: De Eendracht/Fitland, St Annastraat

Vindplaats nr. **182**
Vondstomstandigheden waarneming
Plaats Gemert
Toponiem Watermolen 23-25
Jaartal vondst -
Toelichting Bij de watermolen van Gemert is archeologisch onderzoek uitgevoerd. Later is er gebouwd naast het terrein dat werd opgegraven. In de bouwput zijn waarnemingen gedaan. Er werden zeker een tiental palen in de bouwput aangetroffen. Er is daarvan geen melding gedaan, maar gezien de hoeveelheid palen dicht bij elkaar, was dat de plaats waar de watermolen stond. Het gaat om de bouwput van wat nu Watermolen 21, 23, 25 is.
Datering Late Middeleeuwen - Nieuwe tijd
Complextype complextype niet te bepalen
Literatuur -

Vindplaats nr. **183**
Vondstomstandigheden niet archeologisch graafwerk
Plaats Gemert
Toponiem Daalhorst
Jaartal vondst -
Toelichting vondstconcentratie van mesolithisch materiaal in de Daalhorst achter op het erf van Daalhorst 38. Adriaan van Zeeland woonde daar en hij verzamelde diverse stukken bewerkte vuursteen. Het terrein ligt op een kleine verhoging, waar de Broekloop en de Leijgraaf voorheen bij elkaar kwamen. Het terrein is deels verstoord door bouw van stallen, maar deels ook niet, vooral achter op het erf waar nu nog een bomengroep staat.
Datering Mesolithicum

Complextype complextype niet te bepalen
Literatuur -

Vindplaats nr. **184**
Vondstomstandigheden waarneming
Plaats Gemert
Toponiem Hoeve Beverdijk
Jaartal vondst 2009-2010
Toelichting De gracht die rond de middeleeuwse hoeve lag, is teruggevonden bij de sloop van een boerderijtje, dat vervangen werd door een veel groter huis. Nu Deel 97-99. De gracht is ongeveer 5 meter breed geweest, langzaam aflopend naar het midden. In het midden een geul van 1,5 meter breed en ongeveer 2 meter diep. Daar komen ook alle vondsten uit, dus helemaal onder uit de gracht. Gegraven rond 1400: grijs en roodbakkend aardewerk niet geglazuurd. De gracht lijkt in de eerste helft van de 18e eeuw te zijn gedempt. Veel 16e e 17e eeuws steengoed en ander aardewerk. Pijpekopje 1700-1740. De gracht is gedempt met het puin van de afgebroken boerderij (grote bakstenen 23x12x5cm). Daarop is in de 18e eeuw de volgende hoeve gebouwd. Ook twee waterputten van plaggen.

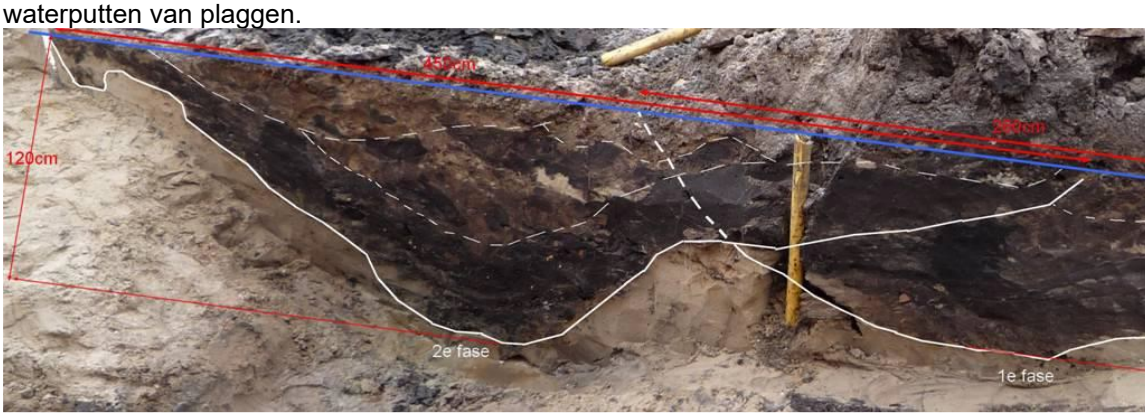

Profielen van de gracht. De gracht lag precies onder de boerderij, die vanwege nieuwbouw helemaal uitgegraven moest worden.

Datering Late Middeleeuwen – Nieuwe tijd
Complextype omgrachte hoeve
Literatuur -

Vindplaats nr. **185**
Vondstomstandigheden booronderzoek
Plaats Gemert
Toponiem Bonengang 11-13
Jaartal vondst 2015
Toelichting In de Bonengang 11-13 brandde een woning af en die werd vervangen door nieuwbouw. Met Jos van Schijndel is toen een serie boringen gedaan, omdat we daar een gracht verwachtten die rondom de oude kerk lag. In geen enkele boring is die gracht teruggevonden helaas.
Datering Late Middeleeuwen - Nieuwe tijd
Complextype complextype niet te bepalen
Literatuur J. Timmers, Verslag Booronderzoek Bonengang, 2015

Vindplaats nr. **186**
Vondstomstandigheden losse vondst
Plaats Gemert
Toponiem Mughof
Jaartal vondst ??
Toelichting Bij de verbouwing van de Mughof (Boekent 3) werd ter hoogte van de gevel langs de straat Boekent (zo ongeveer bij de voordeur) een dikke aangepunte eiken paal aangetroffen. Dat is toen niet gemeld. Later heeft de eigenaar het verteld en de eiken paal laten zien. De heemkundekring heeft een dendrodatering laten uitvoeren, maar dat leverde geen resultaat op.
Datering vermoedelijk Late Middeleeuwen - Nieuwe tijd

Complextype complextype niet te bepalen
Literatuur -

Vindplaats nr. **187**
Vondstomstandigheden onbekend
Plaats Gemert
Toponiem Esdonk
Jaartal vondst -
Toelichting Bijl van Esdonk
Datering Neolithicum
Complextype complextype niet te bepalen
Literatuur -

De Neolithische bijl van Esdonk (foto B. Spierings).

Vindplaats nr. **188**
Vondstomstandigheden proefsleuf
Plaats Gemert
Toponiem Cortenbachstraat
Jaartal vondst 1999
Toelichting Op 23 december 1999 werd op de plek van uitbreiding van de brandweerkazerne archeologisch onderzoek uitgevoerd door medewerkers van de Vrije Universiteit van Amsterdam iov gemeente en op verzoek van HKK. Het beschikbare terrein was maar klein, maar voldoende voor een proefsleuf van circa 2,5 meter breed en 18 meter lang. De sleuf moest bijna 1 meter diep worden gemaakt om de ongestoorde natuurlijke bodem te bereiken. De bovengrond is door alle bouwwerkzaamheden ter plaatse behoorlijk verstoord. Ook bleek dat de natuurlijke ondergrond voor een belangrijk deel verstoord was. Maar juist op de plaats waar die verstoring niet aanwezig was, bleek een oude greppel aanwezig te zijn. De conclusie die uit het vondstmateriaal getrokken kan worden is dat de greppel gedateerd kan worden in de Volle Middeleeuwen (circa 12de eeuw). Kort daarop is de greppel gedempt en is begonnen met de aanleg van de akker. De vondsten uit steentijd en ijzertijd geven aan dat er op de Molenakker in die tijd bewoning moet hebben plaatsgehad. Bewoning in de ijzertijd op de Molenakker is daarmee zeker. Niet alleen in de directe omgeving van het onderzoek, maar verspreid over een veel groter oppervlak.
Datering Steentijd, IJzertijd, Volle Middeleeuwen
Complextype complextype niet te bepalen
Literatuur J. Timmers, Archeologische verkenning bij de brandweerkazerne, Gemerts heem, 2000, jrg. 42, nr. 4.

Vindplaats nr. **189**
Vondstomstandigheden metaaldetector
Plaats Gemert
Toponiem Daalhorst
Jaartal vondst 2015
Toelichting bronzen speerpunt. De vindplaats ligt in het voormalige dal van de Broekloop. De vindplaats ligt iets ten zuiden van de Breuk van Gemert-Zuid. De vindplaats ligt in de

directe omgeving van de plaats waar een verdwenen zandweg, parallel aan de voorloper van de huidige straat Daalhorst, de voormalige Broekloop overstak.

Datering midden- of late bronstijd (circa 1600 - 800 v.Chr.).
Complextype depot
Literatuur J. Timmers, Een bronzen speerpunt uit Gemert, Gemerts heem 2016, jrg. 58, nr. 2

De bronzen speerpunt van Gemert. Afmetingen: 163 x 42 x 26 mm. (foto Laurens Mulkens)

Vindplaats nr. **190**
Vondstomstandigheden niet archeologisch graafwerk
Plaats Bakel
Toponiem Neerstraat 8
Jaartal vondst 1971-1981
Toelichting In de tuin aan de noordzijde van zijn huis trof M. L. Rovers uit Bakel bij graafwerk ongeveer 3500 aardewerk scherven aan. Zijn vondst werd gemeld door H. K. F. Boks van het Streekarchivariaat Peelland. Bij verkenning van de vindplaats bleken de scherven afkomstig te zijn uit een oude oost-west lopende brede greppel en drie kuilen. De onderkant van de 2,20 m brede greppel reikte tot 1,40 m onder het maaiveld. Over de dichtgeraakte greppel lag een 0,70 m dikke bouwvoor. Het oudst zijn enkele scherven van Limburgs en Elmpter aardewerk; ze geven de datering van de vermoedelijk eerste bewoning in de 13de/14de eeuw. Behalve vondsten uit de 15de en begin 16de eeuw, zijn voorwerpen uit de nieuwe tijd gevonden. Van veel van deze voorwerpen is niet bekend uit welk gedeelte van het erf deze afkomstig zijn. De meeste bestaan uit ruim 2200 veelal sterk gefragmenteerde potscherven van roodbakkend aardewerk met daarnaast scherven van majolica, faience, industrieel steengoed en industrieel witbakkend aardewerk. In het erf is bovendien een concentratie niet nader gedateerd baksteenpuin gevonden.
Vier voorwerpen, een complete baksteen en drie voorwerpen van ijzer, elk met een onbekende context, zijn vermeldingswaard. In de complete roodbruine baksteen bevindt zich een deels door kalkmortel bedekte afdruk van de blote rechter voet van een kind. Bij het ijzer gaat het om twee kluisters voor vee en een paardenbit.
Bij de vondsten uit de greppel gaat het gaat om 191 scherven en bijna complete potten van steengoed, 707 scherven van gedraaid grijsbakkend aardewerk, en een onbekend aantal scherven van roodbakkend aardewerk. Slechts een deel van de scherven van roodbakkend aardewerk uit de greppel is afzonderlijk bewaard. Víer potten van roodbakkend aardewerk uit de greppel zijn gerestaureerd, evenals enkele van grijsbakkend aardewerk en van steengoed. Het minimum aantal stuks aardewerk uit de greppel bedraagt 70 stuks, namelijk 28 kannen en kruiken van steengoed; 5 kannen, 9 voorraadpotten en 18 melkschalen van grijsbakkend aardewerk en tenminste 3 keer een grape, 1 kan, 2 voorraadpotten en 4 papkommen van roodbakkend aardewerk. Vrijwel alle potten kunnen in de 15de eeuw worden gedateerd. De enige uitzondering is een drie-orenkannetje uit de eerste helft van de 16de eeuw. Een van de steengoedkannen is een trechterbeker van Siegburger makelij, de rand ontbreekt. Het is het enige steengoed uit Siegburg en tevens het enige steengoed waarop zich appliques bevinden. In het applique staat het wapen met het kruis van de Duitse Orde. Opvallend is verder dat 18 van de minimaal 70 verschillende stuks aardewerk, melkschalen van grijs aardewerk zijn. Deze melkschalen zijn, zoals de naam al aangeeft, waarschijnlijk gebruikt om vers gemolken melk bij het afkoelen in room en ondermelk te scheiden.
Uit historische vermeldingen kan worden opgemaakt dat op het erf van Neerstraat B een hoeve stond die in de 15de eeuw werd bewoond door ene Alard Henricszoon Tymmerman. Leden van diens familie worden vanaf 1380 tot in de 15de eeuw

herhaaldelijk genoemd in archiefbronnen als bezitters van grond en soms als bouwers van hoeven.

Datering late middeleeuwen.

Complextype nederzetting (incl. verdediging)

Literatuur
- Archeologische Kroniek van Noord-Brabant 1977-1978, p. 68.
- N. Arts, 2021: Potten uit Bakel. Laatmiddeleeuws aardewerk van het Brabantse platteland, in: R. v. Oosten, A. Verhoeven, S. Ostkamp & M. Klomp, In kannen en kruiken. Studies over middeleeuws en post-middeleeuws aardewerk en glas aangeboden aan Hemmy Clevis, p. 51-55.

04 Een kan en een melkschaal van grijsbakkend aardewerk.

02 Een gebroken bit van ijzer en twee ijzeren kluisters voor vee uit het erf van Neerstraat 8.

Vindplaats nr. **191**

Vondstomstandigheden niet archeologisch graafwerk

Plaats Bakel

Toponiem Neerstraat 11

Jaartal vondst 1984

Toelichting vondstrijke vindplaats van veel laatmiddeleeuws aardewerk dat in 1984 tijdens de ruilverkaveling is gevonden in een oude beekloop, die werd aangetroffen in het talud van de toenmalige sloot ten zuiden van de huidige bebouwing Neerstraat 11A. De mogelijke ligging van deze oude loop op basis van zijn verhalen is aangegeven op figuur 6. Naar eigen zeggen heeft Dhr. Rovers deze loop voor een groot deel met de hand uitgegraven op zoek naar vondsten." Deze was volgens zijn herinnering circa 1.5m breed en 1 m diep en toonde een gelaagde vulling. Deze vondsten zijn nooit nader beschreven. Ze bevinden zich in het museum 'De Tolbrug' dat op de vindplaats is gehuisvest.

Datering late middeleeuwen.

Complextype nederzetting (incl. verdediging)
Literatuur S. Arnoldussen, 2002: Archeologische onderzoeken te Gemert - Hofgoed en Bakel - Neerstraat I IA (Archol (brief)rapport 10 / Archeologische Rapporten Maaskant 17).

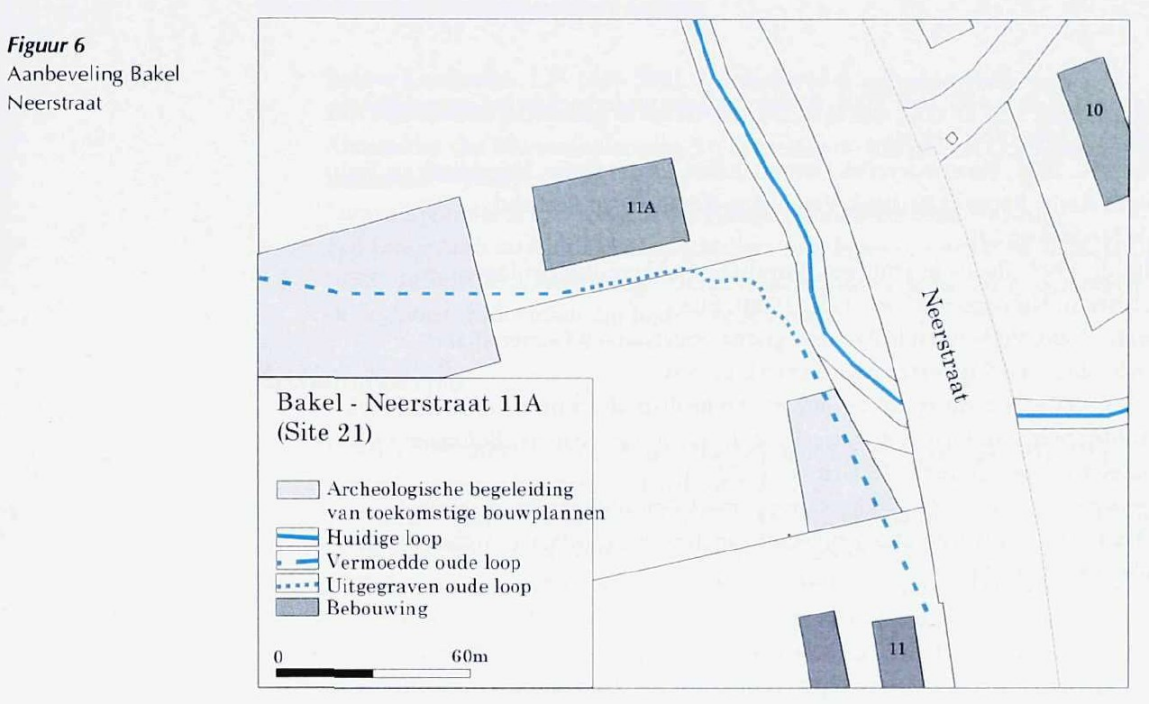

Vindplaats nr. **192**
Vondstomstandigheden niet archeologisch graafwerk
Plaats Elsendorp
Toponiem Ripse Paal
Jaartal vondst 2011
Toelichting Vuurstenen bijl gevonden door B. Ploegmakers tijdens het rooien van aardappelen. De vindplaats ligt laag in het landschap. Het is een zog. Vlakbijl gemaakt van bryozoënvuursteen. Dit type bijl is kenmerkend voor zowel de Trechterbekercultuur (3400-2900 v. Chr.) als de Enkelgrafcultuur (2900-2500 v.Chr.), maar zeer waarschijnlijk gaat het hier om de Enkelgrafcultuur. Voor Noord-Brabant is dit een extreem zeldzame vondst. Afmetingen 113x48x29 mm, gewicht 210 gram. Het gebruikte vuursteen (waarin zich fossielen bevinden die kenmerkend zijn voor vuursteen uit afzettingen van het landijs) komt van nature niet voor in het zuiden van Nederland. Het is duidelijk een import vanuit het noorden. Het vuursteen is gepartineerd (chemisch verweerd) door langdurig verblijf in een natte bodem, waardoor de kleur iets lichter is geworden. De enkele recente beschadigingen laten zien dat de steen roder is dan nu aan de buitenkant is te zien.
Datering Neolithicum-midden
Complextype depot
Literatuur Beschrijving N. Arts.

De vuurstenen bijl gevonden bij de Ripse Paal.

Vindplaats nr. **193**
Vondstomstandigheden niet archeologisch graafwerk
Plaats Bakel
Toponiem Witven
Jaartal vondst -
Toelichting Op de noordoostelijke oever van het Witven op het zandpad, vuursteenafslagen
Datering Paleolithicum - Neolithicum
Complextype complextype niet te bepalen
Literatuur

Vindplaats nr. **194**
Vondstomstandigheden veldkartering
Plaats Gemert
Toponiem Esdonk
Jaartal vondst -
Toelichting aardewerk fragmenten en vuursteen afslagen
Datering Paleolithicum – Nieuwe tijd
Complextype complextype niet te bepalen
Literatuur

Vindplaats nr. **195**
Vondstomstandigheden onbekend
Plaats Bakel
Toponiem Schoolstraat
Jaartal vondst 1936
Toelichting Romeinse munt, vinder Wiegersma?
Datering Romeinse tijd
Complextype complextype niet te bepalen
Literatuur

Vindplaats nr. **196**
Vondstomstandigheden Metaaldetectie
Plaats Gemert
Toponiem Kranebraken
Jaartal vondst -
Toelichting Drie Romeinse munten, waarvan twee zilveren (Faustina Diva) gevonden door B. Spierings
Datering Romeinse tijd
Complextype complextype niet te bepalen
Literatuur

Vindplaats nr. **197**
Vondstomstandigheden Niet archeologisch graafwerk
Plaats Gemert
Toponiem Pres Kennedystraat
Jaartal vondst 1978
Toelichting Munt, koperen duit Hollandia 1702
Datering Nieuwe tijd
Complextype complextype niet te bepalen
Literatuur

Vindplaats nr. **198**
Vondstomstandigheden Niet archeologisch graafwerk
Plaats Gemert
Toponiem Kasteel
Jaartal vondst 1979
Toelichting Bodemsporen van dubbele gracht, loodrecht op huidige buitengracht
Datering Nieuwe tijd
Complextype complextype niet te bepalen

Literatuur

Vindplaats nr.	**199**
Vondstomstandigheden	Niet archeologisch graafwerk
Plaats	Gemert
Toponiem	Beekse Dijk
Jaartal vondst	1980
Toelichting	divers aardewerk
Datering	Middeleeuwen – Nieuwe tijd?
Complextype	complextype niet te bepalen
Literatuur	

Vindplaats nr.	**200**
Vondstomstandigheden	Niet archeologisch graafwerk
Plaats	Gemert
Toponiem	Hazeldonklaan
Jaartal vondst	1990
Toelichting	divers aardewerk
Datering	Middeleeuwen
Complextype	complextype niet te bepalen
Literatuur	

Vindplaats nr.	**201**
Vondstomstandigheden	Niet archeologisch graafwerk
Plaats	Gemert
Toponiem	Binderseind
Jaartal vondst	1981
Toelichting	Keramiek aardewerk, bodem met standring, rood, binnenzijde loodglazuur
Datering	Middeleeuwen – nieuwe tijd
Complextype	complextype niet te bepalen
Literatuur	

Vindplaats nr.	**202**
Vondstomstandigheden	Niet archeologisch graafwerk
Plaats	Gemert
Toponiem	St. Janskerk
Jaartal vondst	1958
Toelichting	Textiel, 2 stukken van een stola, 2 breedarmige kruizen (Duitse Orde), 1 stuk niet te omschrijven. Verder geëtst fragment glas en gemetselde toog
Datering	Nieuwe tijd
Complextype	complextype niet te bepalen
Literatuur	

Vindplaats nr.	**203**
Vondstomstandigheden	Niet archeologisch graafwerk
Plaats	Milheeze
Toponiem	Bij de kapel-kerk
Jaartal vondst	1972
Toelichting	Bij graafwerkzaamheden in Milheeze tbv het leggen van riolering is men gestoten op menselijke botresten. De riolering moest worden gelegd door een gedeelte van het oud-kerkhof van de Milheezer parochie en door een pad dat als toegangsweg tot de kleuterschool werd gebruikt.
Datering	Late Middeleeuwen – Nieuwe tijd
Complextype	begraafplaats
Literatuur	krantenbericht, zie hieronder

Vindplaats nr.	**204**
Vondstomstandigheden	Niet archeologisch graafwerk
Plaats	Gemert
Toponiem	Julianastraat
Jaartal vondst	1982
Toelichting	Keramiek aardewerk, fragmenten, oa pijpekop ong 1640
Datering	Nieuwe tijd
Complextype	complextype niet te bepalen
Literatuur	

Vindplaats nr.	**205**
Vondstomstandigheden	Niet archeologisch graafwerk
Plaats	Gemert
Toponiem	Boekent
Jaartal vondst	1981
Toelichting	divers aardewerk
Datering	onbekend
Complextype	complextype niet te bepalen
Literatuur	

Vindplaats nr.	**206**
Vondstomstandigheden	Niet archeologisch graafwerk
Plaats	Gemert
Toponiem	Boekent
Jaartal vondst	1983
Toelichting	Keramiek aardewerk, oor van grote grijze pot
Datering	Late Middeleeuwen
Complextype	complextype niet te bepalen
Literatuur	

Vindplaats nr.	**207**
Vondstomstandigheden	Niet archeologisch graafwerk
Plaats	Gemert
Toponiem	Boekent
Jaartal vondst	1985/1986

Toelichting	Keramiek aardewerk, div fragm, Pingsdorf, Pafrath, steengoed
Datering	Late Middeleeuwen
Complextype	complextype niet te bepalen
Literatuur	

Vindplaats nr.	**208**
Vondstomstandigheden	Niet archeologisch graafwerk
Plaats	Gemert
Toponiem	Burg de Bekkerlaan
Jaartal vondst	1979
Toelichting	divers aardewerk
Datering	Nieuwe tijd
Complextype	complextype niet te bepalen
Literatuur	

Vindplaats nr.	**209**
Vondstomstandigheden	Niet archeologisch graafwerk
Plaats	Gemert
Toponiem	Bloemert
Jaartal vondst	-
Toelichting	Koperen Duit, Hollandia, jaartal onleesbaar
Datering	Nieuwe tijd
Complextype	complextype niet te bepalen
Literatuur	

Vindplaats nr.	**210**
Vondstomstandigheden	Niet archeologisch graafwerk
Plaats	Gemert
Toponiem	Rooye Plas
Jaartal vondst	1987
Toelichting	Vuursteen, kling, lengte 9cm, breed 3,5cm, retouche zijkant, retouche eindpunt en vuursteen schrabber.
Datering	Laat Paleolithicum
Complextype	complextype niet te bepalen
Literatuur	

Vindplaats nr.	**211**
Vondstomstandigheden	Niet archeologisch graafwerk
Plaats	Gemert
Toponiem	Ruysschenbergstraat
Jaartal vondst	1978
Toelichting	Keramiek aardewerk, wandtegel, gevlamd gemarmerd, wit, bruin, zwart. Pijpekop
Datering	Nieuwe tijd
Complextype	complextype niet te bepalen
Literatuur	

Vindplaats nr.	**212**
Vondstomstandigheden	Niet archeologisch graafwerk
Plaats	Gemert
Toponiem	Schoolstraat
Jaartal vondst	1957
Toelichting	aardewerk
Datering	Nieuwe tijd
Complextype	complextype niet te bepalen
Literatuur	

Vindplaats nr.	**213**
Vondstomstandigheden	Niet archeologisch graafwerk

Plaats	Gemert
Toponiem	Vondellaan
Jaartal vondst	1972
Toelichting	Drinkwaterput, in 4 delen gespleten eiken stam, uitgehold, binnendiameter 70cm, onderkant vlak
Datering	Vroeg-Volle Middeleeuwen
Complextype	complextype niet te bepalen
Literatuur	

Vindplaats nr.	**214**
Vondstomstandigheden	Niet archeologisch graafwerk
Plaats	Gemert
Toponiem	Vondellaan
Jaartal vondst	1980
Toelichting	aardewerk
Datering	onbekend
Complextype	complextype niet te bepalen
Literatuur	

Vindplaats nr.	**215**
Vondstomstandigheden	Niet archeologisch graafwerk
Plaats	Gemert
Toponiem	Broekstraat
Jaartal vondst	1984
Toelichting	aardewerk
Datering	onbekend
Complextype	complextype niet te bepalen
Literatuur	

Vindplaats nr.	**216**
Vondstomstandigheden	Niet archeologisch graafwerk
Plaats	Gemert
Toponiem	Boekelseweg
Jaartal vondst	diverse jaren
Toelichting	aardewerk divers, pijpenkoppen, Koperen Duit, Zeelandia, Vuursteen voor musket, Koperen duiten, Overijsel 1750, Groningen 1771, Gelder 1750-1790
Datering	Nieuwe tijd
Complextype	complextype niet te bepalen
Literatuur	

Vindplaats nr.	**217**
Vondstomstandigheden	Niet archeologisch graafwerk
Plaats	Gemert
Toponiem	Dr Cuyperslaan
Jaartal vondst	1975
Toelichting	Aarden pijpekop, geglazuurd, afb van Onze Lieve Vrouw van Kevelaer
Datering	Nieuwe tijd
Complextype	complextype niet te bepalen
Literatuur	

Vindplaats nr.	**218**
Vondstomstandigheden	Niet archeologisch graafwerk
Plaats	Gemert
Toponiem	Virmundstraat
Jaartal vondst	1975
Toelichting	Keramiek aardewerk, fragmenten, bodem van Keulse pot, grijs steengoed, inde bodem gat gemaakt
Datering	Nieuwe tijd
Complextype	complextype niet te bepalen

Literatuur

Vindplaats nr.	**219**
Vondstomstandigheden	Niet archeologisch graafwerk
Plaats	Bakel
Toponiem	Beeksedijk
Jaartal vondst	-
Toelichting	Romeinse zilveren munt
Datering	Romeinse tijd
Complextype	complextype niet te bepalen
Literatuur	

Vindplaats nr.	**220**
Vondstomstandigheden	Niet archeologisch graafwerk
Plaats	Gemert
Toponiem	De Wind
Jaartal vondst	1984
Toelichting	Keramiek aardewerk, 3 pijpekoppen
Datering	Nieuwe tijd
Complextype	complextype niet te bepalen
Literatuur	

Vindplaats nr.	**221**
Vondstomstandigheden	Niet archeologisch graafwerk
Plaats	Gemert
Toponiem	Wolff van Westerodeweg
Jaartal vondst	1980
Toelichting	Vuursteen fragment, kernstukje, zg klingkern
Datering	Mesolithicum
Complextype	complextype niet te bepalen
Literatuur	

Vindplaats nr.	**222**
Vondstomstandigheden	Niet archeologisch graafwerk
Plaats	Gemert
Toponiem	Zwarte Water
Jaartal vondst	-
Toelichting	Vuursteen fragmenten, kernstuk, afslagen
Datering	Mesolithicum
Complextype	complextype niet te bepalen
Literatuur	

Vindplaats nr.	**223**
Vondstomstandigheden	Niet archeologisch graafwerk
Plaats	Gemert
Toponiem	Doonheide
Jaartal vondst	-
Toelichting	Loden kogels
Datering	Nieuwe tijd
Complextype	complextype niet te bepalen
Literatuur	

Vindplaats nr.	**224**
Vondstomstandigheden	Niet archeologisch graafwerk
Plaats	Gemert
Toponiem	Esdonk
Jaartal vondst	1981
Toelichting	Keramiek aardewerk, fragment, en pijpfragmenten

Datering	Nieuwe tijd
Complextype	complextype niet te bepalen
Literatuur	

Vindplaats nr.	**225**
Vondstomstandigheden	Niet archeologisch graafwerk
Plaats	Gemert
Toponiem	Groenendaal
Jaartal vondst	1985
Toelichting	Keramiek aardewerk, fragmenten, o.a. Bord met koper en loodglazuur, radstempel en grafiti
Datering	Nieuwe tijd
Complextype	complextype niet te bepalen
Literatuur	

Vindplaats nr.	**226**
Vondstomstandigheden	Niet archeologisch graafwerk
Plaats	Gemert
Toponiem	Grootmeesterstraat
Jaartal vondst	-
Toelichting	Keramiek aardewerk, fragmenten, 2 tegels wit met blauwe voorstelling en 7 andere fragmenten. Steengoed, bodem grote Keulse pot grijs
Datering	Nieuwe tijd
Complextype	complextype niet te bepalen
Literatuur	

Vindplaats nr.	**227**
Vondstomstandigheden	Niet archeologisch graafwerk
Plaats	Gemert
Toponiem	De Haag
Jaartal vondst	1981-1982
Toelichting	Diverse aardewerk fragmenten, 5 pijpenkoppen-stelen (1 kop versier met Wapen Den Bosch), 2 wandtegels wit met blauw, majolica bodemscherf, wit glazuur met blauw geruit motief. E.e.a. duidt op afvalput, o.a. Tuitpot
Datering	Nieuwe tijd
Complextype	complextype niet te bepalen
Literatuur	

Vindplaats nr.	**228**
Vondstomstandigheden	Niet archeologisch graafwerk
Plaats	Gemert
Toponiem	Handelse Bergen
Jaartal vondst	1891
Toelichting	Steengoed, kan met figuren en woorden. Keramiek aardewerk, pot met 7 koppen erop
Datering	Onbekend
Complextype	complextype niet te bepalen
Literatuur	J. Timmers, Oudheidkundige vondsten uit Handel, Gemerts Heem 1985 nr 2

Vindplaats nr.	**229**
Vondstomstandigheden	Niet archeologisch graafwerk
Plaats	Gemert
Toponiem	Haageijk
Jaartal vondst	-
Toelichting	divers aardewerk
Datering	onbekend
Complextype	complextype niet te bepalen
Literatuur	

Vindplaats nr. **230**
Vondstomstandigheden Niet archeologisch graafwerk
Plaats Gemert
Toponiem Handel
Jaartal vondst 1990
Toelichting Plavuizen, 2 fragmenten, geglazuurd en glazen fles.
Datering Nieuwe tijd?
Complextype complextype niet te bepalen
Literatuur

Vindplaats nr. **231**
Vondstomstandigheden Niet archeologisch graafwerk
Plaats Bakel-Milheeze
Toponiem Achter de Kerk
Jaartal vondst 2001
Toelichting Zilveren tweestuiverstuk 1664
Datering Nieuwe tijd
Complextype complextype niet te bepalen
Literatuur

Vindplaats nr. **232**
Vondstomstandigheden Metaaldetectie
Plaats Gemert
Toponiem Galgeveldseweg
Jaartal vondst -
Toelichting Romeinse zilveren munt
Datering Romeinse tijd
Complextype complextype niet te bepalen
Literatuur

Vindplaats nr. **233**
Vondstomstandigheden Metaaldetectie
Plaats Gemert
Toponiem Kranebraken
Jaartal vondst -
Toelichting Romeinse zilveren munt
Datering Romeinse tijd
Complextype complextype niet te bepalen
Literatuur

Vindplaats nr. **234**
Vondstomstandigheden Veldkartering
Plaats Gemert
Toponiem Kranebraken
Jaartal vondst 1997
Toelichting afslag van grijze vuursteen met bruin oppervlak
Datering Laat-Paleolithicum - Mesolithicum
Complextype complextype niet te bepalen
Literatuur

Vindplaats nr. **235**
Vondstomstandigheden Veldkartering
Plaats Gemert
Toponiem Kranebraken
Jaartal vondst 2000
Toelichting afslag vuursteen met bruin oppervlak met cortex
Datering Laat-Paleolithicum - Mesolithicum
Complextype complextype niet te bepalen
Literatuur

Vindplaats nr. **236**
Vondstomstandigheden Veldkartering
Plaats Gemert
Toponiem Kromstraaat
Jaartal vondst 2000
Toelichting afslag van grijze vuursteen
Datering Laat-Paleolithicum - Mesolithicum
Complextype complextype niet te bepalen
Literatuur

Afslag vuursteen (foto B. Spierings).

Vindplaats nr. **237**
Vondstomstandigheden Veldkartering
Plaats De Mortel
Toponiem Daalhorst
Jaartal vondst 2000
Toelichting kling fragment
Datering Laat-Paleolithicum - Mesolithicum
Complextype complextype niet te bepalen
Literatuur

Klingfragment van vuursteen (foto B. Spierings).

Vindplaats nr. **238**
Vondstomstandigheden Veldkartering
Plaats Gemert
Toponiem Esdonk
Jaartal vondst 2011
Toelichting vuurstenen afslag
Datering Laat-Paleolithicum - Mesolithicum
Complextype complextype niet te bepalen
Literatuur

Vindplaats nr. **239**
Vondstomstandigheden Veldkartering
Plaats Gemert
Toponiem Waterkampen
Jaartal vondst 2001
Toelichting vuurstenen afslag met bruin oppervlak en gebruiksretouche
Datering Laat-Paleolithicum - Mesolithicum
Complextype complextype niet te bepalen

Literatuur

Vindplaats nr.	**240**
Vondstomstandigheden	Veldkartering
Plaats	Gemert
Toponiem	Boekent
Jaartal vondst	2003
Toelichting	vuurstenen afslag met kerf van grijsbruine vuursteen
Datering	Laat-Paleolithicum - Mesolithicum
Complextype	complextype niet te bepalen
Literatuur	

Vindplaats nr.	**241**
Vondstomstandigheden	Veldkartering
Plaats	De Mortel
Toponiem	De Mortel
Jaartal vondst	2004
Toelichting	gebroken kling van grijze vuursteen
Datering	Laat-Paleolithicum - Mesolithicum
Complextype	complextype niet te bepalen
Literatuur	

Vindplaats nr.	**242**
Vondstomstandigheden	Veldkartering
Plaats	Gemert
Toponiem	Esdonk
Jaartal vondst	2004
Toelichting	klingfragment van grijsbruine vuursteen
Datering	Laat-Paleolithicum - Mesolithicum
Complextype	complextype niet te bepalen
Literatuur	

Vindplaats nr.	**243**
Vondstomstandigheden	Veldkartering
Plaats	Gemert
Toponiem	Groenesteeg
Jaartal vondst	2006
Toelichting	afslag vuursteen
Datering	Laat-Paleolithicum - Mesolithicum
Complextype	complextype niet te bepalen
Literatuur	

Vindplaats nr.	**244**
Vondstomstandigheden	Veldkartering
Plaats	Gemert
Toponiem	De Hulst
Jaartal vondst	2006
Toelichting	afslag vuursteen
Datering	Laat-Paleolithicum - Mesolithicum
Complextype	complextype niet te bepalen
Literatuur	

Vindplaats nr.	**245**
Vondstomstandigheden	Veldkartering
Plaats	Gemert
Toponiem	Deel
Jaartal vondst	2007
Toelichting	vuursteen schrabber

Datering	Laat-Paleolithicum - Mesolithicum
Complextype	complextype niet te bepalen
Literatuur	

Vindplaats nr.	**246**
Vondstomstandigheden	Veldkartering
Plaats	Gemert
Toponiem	Groenesteeg
Jaartal vondst	2006
Toelichting	vuursteen afslag
Datering	Laat-Paleolithicum - Mesolithicum
Complextype	complextype niet te bepalen
Literatuur	

Vindplaats nr.	**247**
Vondstomstandigheden	Veldkartering
Plaats	Gemert
Toponiem	Broekkantseweg
Jaartal vondst	2009
Toelichting	vuursteen afslag
Datering	Laat-Paleolithicum - Mesolithicum
Complextype	complextype niet te bepalen
Literatuur	

Vindplaats nr.	**248**
Vondstomstandigheden	Veldkartering
Plaats	Gemert
Toponiem	Schoorswinkel
Jaartal vondst	2005
Toelichting	vuurstenen kling
Datering	Laat-Paleolithicum - Mesolithicum
Complextype	complextype niet te bepalen
Literatuur	

Vindplaats nr.	**249**
Vondstomstandigheden	Veldkartering
Plaats	Gemert
Toponiem	Beeksedijk
Jaartal vondst	2005
Toelichting	vuurstenen kling
Datering	Laat-Paleolithicum - Mesolithicum
Complextype	complextype niet te bepalen
Literatuur	

Vindplaats nr.	**250**
Vondstomstandigheden	Veldkartering
Plaats	Gemert
Toponiem	Kranebraken
Jaartal vondst	2006
Toelichting	vuurstenen afslag
Datering	Laat-Paleolithicum - Mesolithicum
Complextype	complextype niet te bepalen
Literatuur	

Vindplaats nr.	**251**
Vondstomstandigheden	Veldkartering
Plaats	Gemert
Toponiem	Kranebraken

Jaartal vondst 2005
Toelichting vuurstenen schrabber
Datering Laat-Paleolithicum - Mesolithicum
Complextype complextype niet te bepalen
Literatuur

Vindplaats nr. 252
Vondstomstandigheden Veldkartering
Plaats Gemert
Toponiem Milschot
Jaartal vondst 2004
Toelichting vuurstenen afslag
Datering Laat-Paleolithicum - Mesolithicum
Complextype complextype niet te bepalen
Literatuur

Vindplaats nr. 253
Vondstomstandigheden Veldkartering
Plaats Gemert
Toponiem Oude Bakelsedijk
Jaartal vondst 2007
Toelichting vuurstenen afslag
Datering Laat-Paleolithicum - Mesolithicum
Complextype complextype niet te bepalen
Literatuur

Vindplaats nr. 254
Vondstomstandigheden Veldkartering
Plaats Gemert
Toponiem Tereyken
Jaartal vondst 2007
Toelichting vuurstenen afslag
Datering Laat-Paleolithicum - Mesolithicum
Complextype complextype niet te bepalen
Literatuur

Vindplaats nr. 255
Vondstomstandigheden Veldkartering
Plaats Gemert
Toponiem Kromstraat
Jaartal vondst 2009
Toelichting vuurstenen afslag
Datering Laat-Paleolithicum - Mesolithicum
Complextype complextype niet te bepalen
Literatuur

Vindplaats nr. 256
Vondstomstandigheden Veldkartering
Plaats De Mortel
Toponiem Renseweg
Jaartal vondst 2008
Toelichting vuurstenen afslag
Datering Laat-Paleolithicum - Mesolithicum
Complextype complextype niet te bepalen
Literatuur

Vindplaats nr. 257
Vondstomstandigheden Veldkartering

Plaats Gemert
Toponiem Kleikampen
Jaartal vondst 2008
Toelichting vuurstenen kling
Datering Laat-Paleolithicum - Mesolithicum
Complextype complextype niet te bepalen
Literatuur

Vindplaats nr. 258
Vondstomstandigheden Veldkartering
Plaats Gemert
Toponiem Kromstraat
Jaartal vondst 2007
Toelichting vuurstenen afslag
Datering Laat-Paleolithicum - Mesolithicum
Complextype complextype niet te bepalen
Literatuur

Vindplaats nr. 259
Vondstomstandigheden Veldkartering
Plaats Gemert
Toponiem De Mortel
Jaartal vondst 2007
Toelichting vuurstenen afslag
Datering Laat-Paleolithicum - Mesolithicum
Complextype complextype niet te bepalen
Literatuur

Vindplaats nr. 260
Vondstomstandigheden Veldkartering
Plaats Gemert
Toponiem Vroede Vrouwelaan, Doonheide
Jaartal vondst 2008
Toelichting vuurstenen afslag
Datering Laat-Paleolithicum - Mesolithicum
Complextype complextype niet te bepalen
Literatuur

Vindplaats nr. 261
Vondstomstandigheden Veldkartering
Plaats Gemert
Toponiem Koks
Jaartal vondst 2008 en 2011
Toelichting vuurstenen afslagen
Datering Laat-Paleolithicum - Mesolithicum
Complextype complextype niet te bepalen
Literatuur

Vindplaats nr. 262
Vondstomstandigheden Veldkartering
Plaats Gemert
Toponiem **Deel**
Jaartal vondst 2008
Toelichting vuurstenen afslag
Datering Laat-Paleolithicum - Mesolithicum
Complextype complextype niet te bepalen
Literatuur

Vindplaats nr. **263**
Vondstomstandigheden Veldkartering
Plaats Gemert
Toponiem Molenbroek
Jaartal vondst 2003
Toelichting vuurstenen afslag
Datering Laat-Paleolithicum - Mesolithicum
Complextype complextype niet te bepalen
Literatuur

Vindplaats nr. **264**
Vondstomstandigheden Veldkartering
Plaats Gemert
Toponiem Broekstraat
Jaartal vondst 2004
Toelichting vuurstenen afslag
Datering Laat-Paleolithicum - Mesolithicum
Complextype complextype niet te bepalen
Literatuur

Vindplaats nr. **265**
Vondstomstandigheden Veldkartering
Plaats Gemert
Toponiem De Mortel
Jaartal vondst 2009
Toelichting vuurstenen afslag
Datering Laat-Paleolithicum - Mesolithicum
Complextype complextype niet te bepalen
Literatuur

Vindplaats nr. **266**
Vondstomstandigheden Veldkartering
Plaats Gemert
Toponiem Kranebraken
Jaartal vondst 2008
Toelichting vuurstenen afslag
Datering Laat-Paleolithicum - Mesolithicum
Complextype complextype niet te bepalen
Literatuur

Vindplaats nr. **267**
Vondstomstandigheden Veldkartering
Plaats Gemert
Toponiem Kranebraken
Jaartal vondst 2010
Toelichting vuurstenen afslag
Datering Laat-Paleolithicum - Mesolithicum
Complextype complextype niet te bepalen
Literatuur

Vindplaats nr. **268**
Vondstomstandigheden Veldkartering
Plaats Gemert
Toponiem Wijnboomlaan
Jaartal vondst 2008
Toelichting vuurstenen kling
Datering Laat-Paleolithicum - Mesolithicum
Complextype complextype niet te bepalen
Literatuur

Vindplaats nr. **269**
Vondstomstandigheden Veldkartering
Plaats Gemert
Toponiem De Mortel
Jaartal vondst 2008
Toelichting vuurstenen kling
Datering Laat-Paleolithicum - Mesolithicum
Complextype complextype niet te bepalen
Literatuur

Vindplaats nr. **270**
Vondstomstandigheden Veldkartering
Plaats Gemert
Toponiem Deel
Jaartal vondst 2009
Toelichting vuurstenen afslag
Datering Laat-Paleolithicum - Mesolithicum
Complextype complextype niet te bepalen
Literatuur

Vindplaats nr. **271**
Vondstomstandigheden Veldkartering
Plaats Gemert
Toponiem Esdonk
Jaartal vondst 2009
Toelichting vuurstenen afslag
Datering Laat-Paleolithicum - Mesolithicum
Complextype complextype niet te bepalen
Literatuur

Vindplaats nr. **272**
Vondstomstandigheden Veldkartering
Plaats Gemert
Toponiem Wijnboomlaan
Jaartal vondst 2009
Toelichting vuurstenen afslag
Datering Laat-Paleolithicum - Mesolithicum
Complextype complextype niet te bepalen
Literatuur

Vindplaats nr. **273**
Vondstomstandigheden Veldkartering
Plaats Gemert
Toponiem Koks
Jaartal vondst 2009
Toelichting vuurstenen afslag
Datering Laat-Paleolithicum - Mesolithicum
Complextype complextype niet te bepalen
Literatuur

Vindplaats nr. **274**
Vondstomstandigheden Veldkartering
Plaats De Mortel
Toponiem Lochterweg
Jaartal vondst 2009
Toelichting vuurstenen afslag
Datering Laat-Paleolithicum - Mesolithicum
Complextype complextype niet te bepalen
Literatuur

Vindplaats nr. **275**
Vondstomstandigheden Veldkartering
Plaats Gemert
Toponiem Daalhorst
Jaartal vondst 2010
Toelichting vuurstenen afslag
Datering Laat-Paleolithicum - Mesolithicum
Complextype complextype niet te bepalen
Literatuur

Vindplaats nr. **276**
Vondstomstandigheden Veldkartering
Plaats Gemert
Toponiem Verreheide
Jaartal vondst 2010
Toelichting vuurstenen afslag
Datering Laat-Paleolithicum - Mesolithicum
Complextype complextype niet te bepalen
Literatuur

Vindplaats nr. **277**
Vondstomstandigheden Veldkartering
Plaats Gemert
Toponiem Koks
Jaartal vondst 2010
Toelichting vuurstenen afslag
Datering Laat-Paleolithicum - Mesolithicum
Complextype complextype niet te bepalen
Literatuur

Vindplaats nr. **278**
Vondstomstandigheden Veldkartering
Plaats Gemert
Toponiem Kranebraken
Jaartal vondst -
Toelichting glazen La Tène armband
Datering Late IJzertijd
Complextype complextype niet te bepalen
Literatuur

La Tène armbandje (Foto B. Spierings).

Vindplaats nr. **279**
Vondstomstandigheden Veldkartering
Plaats Gemert
Toponiem Deel
Jaartal vondst -
Toelichting Hengseloog bronzen emmer
Datering Romeinse tijd
Complextype complextype niet te bepalen
Literatuur

Hengseloog van emmer (Foto B. Spierings).

Vindplaats nr.	**280**
Vondstomstandigheden	Veldkartering
Plaats	Gemert
Toponiem	Daalhorst
Jaartal vondst	-
Toelichting	Een zegelstempel met een boom erop en de letters HvdB. Hendrik van den Boom was ijkmeester in Den Bosch 1690-1699. Wellicht was het zijn zegelstempel.
Datering	Nieuwe tijd
Complextype	complextype niet te bepalen
Literatuur	

Zegelstempel van de Daalhorst (foto B. Spierings).

Vindplaats nr.	**281**
Vondstomstandigheden	Veldkartering
Plaats	Gemert
Toponiem	Broekstraat
Jaartal vondst	-
Toelichting	Gouden Roosebeker. Gouden munt van 1384, aangetroffen in gevouwen toestand.
Datering	Late Middeleeuwen
Complextype	complextype niet te bepalen
Literatuur	

Voor en achterzijde Gouden Roosebeker (foto B. Spierings).

Vindplaats nr.	**282**
Vondstomstandigheden	Veldkartering
Plaats	Gemert
Toponiem	Doonheide
Jaartal vondst	-
Toelichting	Ben Spierings constateerde dat er op drie percelen in Gemert een grote concentratie aan loden kogels gevonden werden. Op de eerste plaats was dat op de Doonheide, waar hij er zoveel vond dat hij ze niet meer bewaarde. Ook andere detectorzoekers vonden daar veel kogels.
Datering	Late Middeleeuwen – Nieuwe tijd
Complextype	complextype niet te bepalen
Literatuur	

Vindplaats nr.	**283**
Vondstomstandigheden	Veldkartering
Plaats	Gemert
Toponiem	Beeksedijk
Jaartal vondst	-
Toelichting	Concentratie loden kogels op het perceel langs de Beeksedijk tegenover de champignonkwekerij. Daar ging het met name om langgerekte loden kogels met een punt en twee dwarslijnen erop.
Datering	Late Middeleeuwen – Nieuwe tijd
Complextype	complextype niet te bepalen
Literatuur	

Vindplaats nr.	**284**
Vondstomstandigheden	Veldkartering
Plaats	Gemert
Toponiem	Tuundert
Jaartal vondst	-
Toelichting	Het derde perceel met veel loden kogels is op Esdonk bij Koks. De percelen binnen Serisweg, Handelsesteeg, Torenwiel en Esdonk. Dat heet de Tuundert (Turenhout).
Datering	Late Middeleeuwen – Nieuwe tijd
Complextype	complextype niet te bepalen
Literatuur	

Vindplaats nr.	**285**
Vondstomstandigheden	Toevalsvondst
Plaats	Milheeze
Toponiem	Bankert 10
Jaartal vondst	-

Toelichting	Gepolijste vuurstenen bijl uit de Nieuwe Steentijd gevonden op Bankert te Milheeze. De vondst werd tijdens de opgraving Milheeze-Zuid ter plaatse gemeld door dhr. G. van den Broek uit Milheeze. Omstreeks 1978 is bij het omspitten van de tuin aan Bankert 10 een vrijwel complete gepolijste bijl van lichtgrijze vuursteen met grijswitte vlekjes gevonden. Mogelijk gemaakt van vuursteen uit Rijckholt (L).
Datering	Neolithicum
Complextype	complextype niet te bepalen
Literatuur	T. de Jong, 2008: Archeologisch onderzoek Milheeze-Zuidrand (gemeente Gemert-Bakel). Omheinde nederzetting aan een splitsing van wegen (Rapportage vlakdekkend onderzoek).

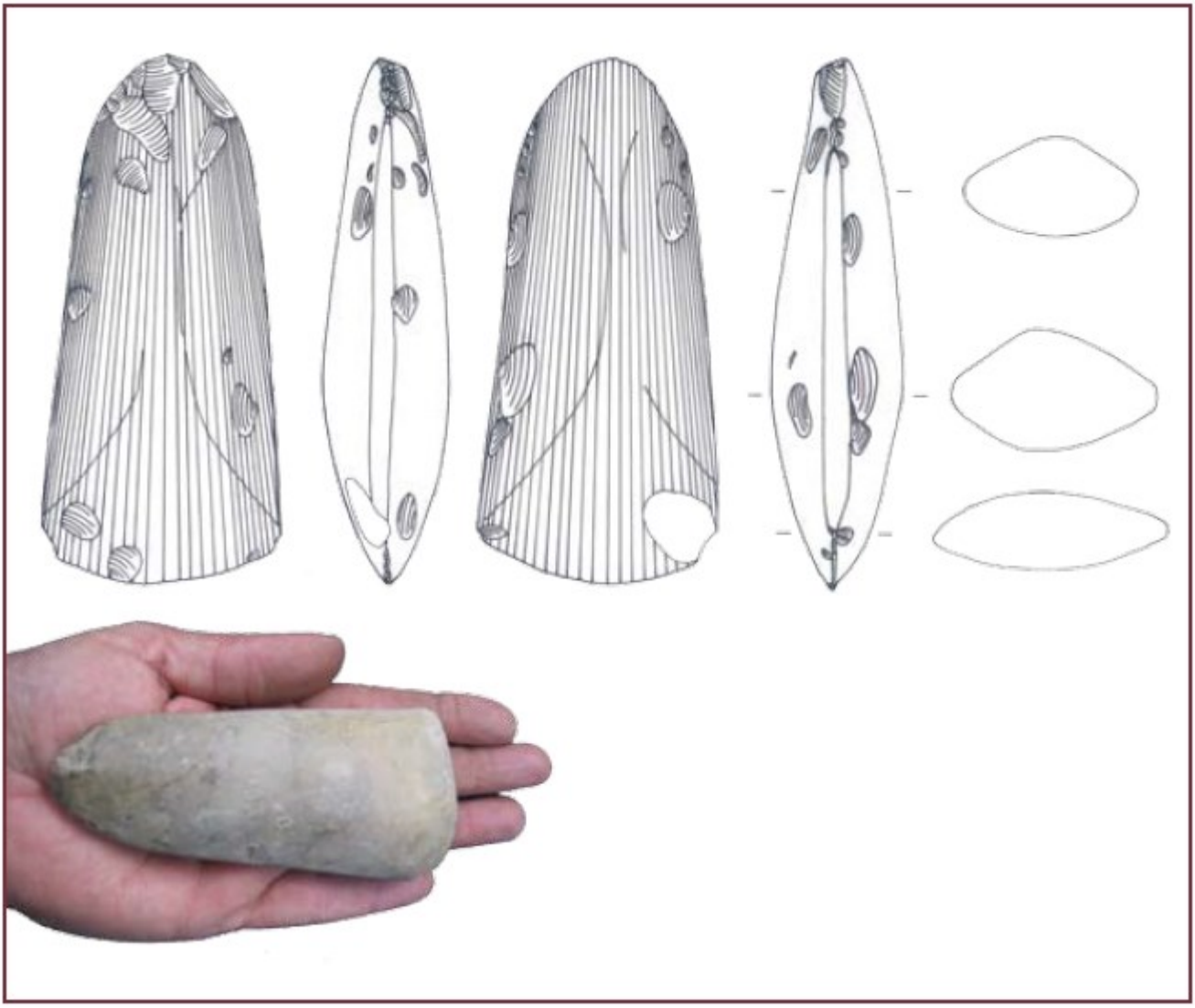

Gepolijste vuurstenen bijl uit de Nieuwe Steentijd, omstreeks 1978 gevonden op Bankert te Milheeze. Schaal 1:2. Foto en tekening Theo de Jong en Cindy Vijsma.

4. Vindplaatsen op basis van historische bronnen

1. Hooghuis & het Hofgoed

Het Hooghuis was het verblijf van de adellijke familie Van Gemert en was een zogenaamd mottekasteel, een gebouw op een kunstmatige heuvel (een motte). Direct bij het Hooghuis bevond zich de neerhof, een bij het kasteel behorende hoeve. Het geheel werd omgeven door een grachtenstelsel in de vorm van een acht. In de archieven komen we het Hooghuis o.a. als volgt tegen: ".....dat hues van Ghemert ... boven der valbruggen op den bergh...". Het Hooghuis raakt na de machtsovername van de Duitse Orde in Gemert in verval en bestaat als zodanig aan het eind van de vijftiende eeuw niet meer. Een restant van het Hooghuis complex wordt na verloop van enige tijd eigendom van minnaressen van opeenvolgende Commandeurs van Gemert. De woning heeft dan ongetwijfeld nog het nodige aanzien en het gebouw heeft dan (nog steeds) een omgrachting. Immers in 1587, als dit gebouw wordt aangekocht door Hendrik van Ruysschenberg ten behoeve- van de door hem gestichte Latijnse school, wordt de omgrachting vermeld. op de kadasterkaart van 1832 treffen we de omgrachting nog steeds aan. Naar alle waarschijnlijkheid is deze pas gedempt bij gelegenheid van de nieuwbouw van de Latijnse school rond 1890.

Op Den Hubert werden in 1905 bouwwerkzaamheden uitgevoerd ten behoeve van de daar inmiddels gevestigde textielfabriek Raymakers.[1] Bij deze werkzaamheden werd, zoals reeds opgemerkt, een zware houtconstructie op een diepte van circa één meter aangetroffen. Bij nader onderzoek van de afgegeven bouwvergunningen bleek in 1905 een nieuw ketelhuis gebouwd te zijn. Omdat het ketelhuis nog steeds aanwezig was, was de locatie van de vondst daarmee exact bekend.

De oudste sporen op het terrein, waar later het inmiddels gesloten politiebureau werd gebouwd, dateren uit de steentijd en ijzertijd, terwijl ook enkele scherven uit de vroege middeleeuwen afkomstig zijn. Sporen van continue bewoning zijn er vanaf omstreeks 1050. In die tijd werd binnen een gracht een houten zaalgebouw neergezet. Het lijkt erop dat het gebouw samenhangt met ontginning in die periode, maar het kan niet worden uitgesloten dat het een voortzetting was van eerdere bewoning. Al bij de eerste aanleg is er sprake van een meerledige aanleg van minstens twee omgrachte ‘eilanden’ met een brug en dam daartussen. Het tweede eiland, wellicht een voorburcht, is maar voor een klein deel opgegraven. Kerkstraat-Nieuwstraat-Haageijk is deel van een voorhistorische route. Langs die route werd een terrein ingericht, waarvan het elfde-eeuwse gebouw uit de opgraving het middelpunt was.

Op basis van het tracé van de rondgaande wegen Haag, Jezuïetenlaan-Ridder Rutgerlaan in combinatie met oude perceelgrenzen en historische bezitsverhoudingen is een reconstructie van de domeinhof van de heren van Gemert gemaakt. Een omheining al dan niet in de vorm van een aarden wal met daar middenin het burchtcomplex. De zuidelijke grens is het meest onzeker. Aangenomen is dat die grens lag tussen de Sint-Janskerk en het huidige kasteel. Het hoofdeiland van de domeinhof waarop het houten zaalgebouw stond, is in de periode van 1150 tot 1250 niet meer intensief gebruikt. Het zaalgebouw bestond niet meer. Er stond slechts een tweetal schuurtjes. De woning van de Van Gemerts zal zich hebben bevonden op een derde omgracht eiland, de plaats waar nu de Latijnse School staat. De voorhof bleef in gebruik voor de bedrijfsgebouwen. Het domein werd nog verder uitgebreid door de aanleg van een watermolen op de Rips net buiten de hof. De bouw ervan kon aan de hand van het gevonden hout worden gedateerd in het jaar 1210. Daarna werd circa 1250 op het hoofdeiland een compleet nieuwe burcht gebouwd. De gracht werd sterk verbreed en het eiland fors opgehoogd, waardoor een motte (kunstmatige hoogte) ontstond. Boven op de motte werd een bakstenen woontoren gebouwd. Het werd Hooghuis genoemd, vanwege de hoge ligging op een motte, maar wellicht ook omdat het gebouw zelf hoog was en uit meer dan één verdieping bestond. Vanwege de latere egalisatie van de motte zijn geen fundamenten van het gebouw teruggevonden.

[1] Krantenartikel in de Zuid-Wllemsvaart van 1905

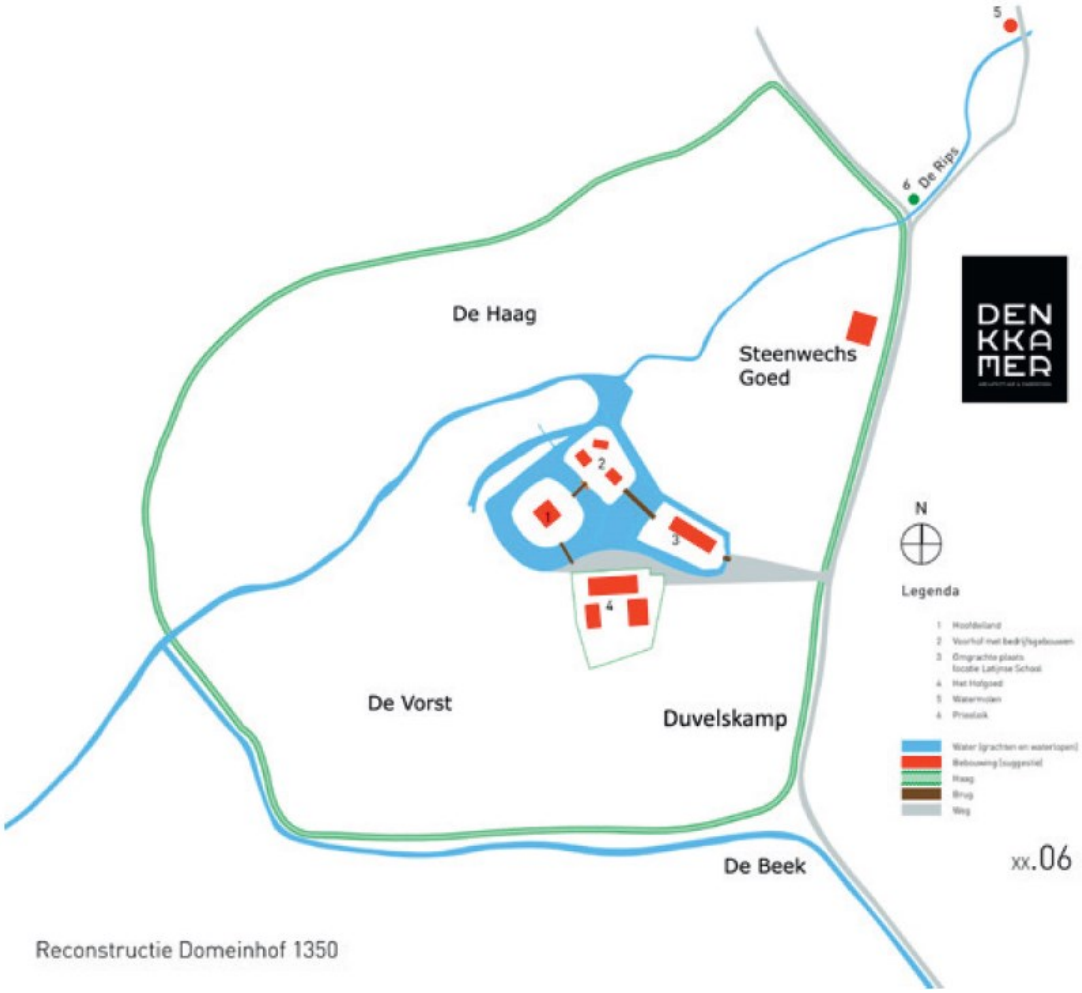

Een reconstructie van de domeinhof van de heren van Gemert omstreeks 1350. Grijs van boven naar beneden is de doorgaande weg Haageijk-Nieuwstraat-Kerkstraat. De groene lijn geeft de omheining, al dan niet in de vorm van een aarden wal aan. Het riviertje de Rips (blauw) loopt dwars door de domeinhof. Het toenmalige tracé van de Rips is niet exact bekend. Mogelijk stroomde het deels door de grachten. De Beek stroomde oorspronkelijk nog vanuit het zuiden langs de doorgaande weg en daarna naar het westen, waar nu de buitengracht van het kasteel ligt tussen de kerk en het kasteel. De nummers: 1 Het hoofdeiland met de plaats van het houten zaalgebouw en ook de plaats waar circa 1250 het Hooghuis werd gebouwd. 2 De voorhof met bedrijfsgebouwen. 3 Omgrachte plaats waar nu de Latijnse School staat. 4 Het Hofgoed, gebouwd circa 1330 tegelijk met de brug ernaartoe. 5 De watermolen aan De Rips, gebouwd in 1210. 6 Prieeleik, de plaats waar recht gesproken werd.

Een belangrijke ontwikkeling was de bouw van een eigen kerk door Diederik I van Gemert. In 1270 werd de kerk ingewijd tegelijk met een in dat jaar gegoten luidklok. Ook stelde de familie Van Gemert een eigen schepenbank samen, die aanvankelijk recht sprak onder een eikenboom, die in archiefstukken voorkomt als de Prieeleik. Hij moet gestaan hebben op de hoek van de Molenstraat en Haageijk. Aan die bijzondere eikenboom heeft de Haageijk zijn naam ontleend.

De volgende uitbreiding was de nieuwbouw van bedrijfsgebouwen. Aan de zuidoostkant van het Hooghuis werd over de brede gracht een nieuwe brug aangelegd, die recht naar een gebouwencomplex loopt dat later bekend staat als het Hofgoed. Nu is dat het notariskantoor aan de Ruijschenberghstraat. Het hout van de brug is gedateerd in 1330. Dat zal dus niet alleen het jaar zijn dat de brug werd aangelegd, maar ook het jaar van de aanleg en de bouw van het Hofgoed. De toegangsweg naar het Hofgoed is de Ruijschenberghstraat. Aanvankelijk zal die niet verder hebben doorgelopen dan tot de brug bij de Latijnse School, die de toegang vormt tot het burchtcomplex. Vanaf 1330 is de straat een stuk verlengd langs de gracht tot aan het Hofgoed. Tegelijkertijd zullen de bedrijfsgebouwen op de voorhof ten noordoosten van het hoofdeiland in onbruik zijn geraakt. Bij het archeologisch onderzoek bleek dat de voorhof na 1350 niet meer in gebruik was.

De situatie rondom het oude burchtterrein van de familie Van Gemert en het kasteel van de Duitse Orde omstreeks 1500. De omheining van de oude domeinhof is verdwenen en veel oude grachten zijn gedempt.
1 Den Hubert, plaats van het voormalige Hooghuis van Diederik van Gemert; het pand Ruijschenberghstraat 8 (de oude pastorie) heeft in de twintigste eeuw abusievelijk ook de naam D'n Hubert gekregen;
2 Het Hofgoed, voorheen van Diederik van Gemert, thans o.a. notariskantoor;
3 Percelen behorend tot het Hofgoed, waaronder De Vorst, thans o.a. textielfabriek Van den Acker;
4 Deel van de Duvelskamp, dat onbebouwd bleef tot 1477: 4a. Het perceel waarop Jan van Geldrop bouwde; 4b. Het perceel waarop Dirk van Geldrop bouwde; 4c. Het perceel van Dirk Maes Dirk Michiels (de westkant van 4b en 4c is nu grotendeels parkeerterrein Hofgoed);
5 Omgracht perceel met herenhuis, dat in 1587 werd aangekocht voor de stichting van de Latijnse School, nu Gemeentearchief en Heemkamer;
6 Perceel behorend bij het omgrachte huis; hier werd op de hoek Ruijschenberghstraat-Nieuwstraat omstreeks 1566 het latere geboortehuis van zeekapitein Jan van Amstel gebouwd;
7 Steenwechs goed;
8 Huidige kasteel van Gemert, bouw begonnen rond 1400;
9 St. Jans Onthoofding kerk, gebouwd vanaf 1430;
10 Plaats van het eerste Gasthuis van Gemert.
Aan De Haag zullen ook enkele woningen hebben gestaan, waarvan de positie onbekend is.

Bronnen:

- A. Thelen (red.), Het Hooghuis te Gemert. Archeologisch en historisch onderzoek betreffende het middeleeuws kasteel van de heren Van Gemert. Bijdragen tot de geschiedenis van Gemert nr. 27.
- J. Timmers, Het Hooghuis op den Hubert, Gemerts Heem 1985, jrg. 27, nr. 4.
- J. Timmers, Omgrachtingen in de middeleeuwen, Gemerts heem, 1995, jrg. 37, nr. 3.
- J.Timmers, De bakermat van Gemert, Een biografie van de domeinhof tot 1500, Gemerts Heem 2021, jrg. 63, nr. 1.

2. De kapel met Hof op Handel

Handel staat bekend als het oudste bedevaartoord van Maria in Noord-Brabant. Oude kronieken gaan terug tot het jaar 1220. Dat is ook het jaar waarin de Duitse Orde zich in Gemert gevestigd moet hebben. Het daaraan verbonden godshuis moet toen al zijn toegewijd aan Maria. Wetenswaardig is hier dat Maria de patrones was van de Duitse Orde en dat de Duitse Ridders van oudsher ook bekend stonden als de Marianen.

Handel was de eerste commandeurszetel van de Duitse Orde in Gemert. Het grondgebied was van oudsher, tot aan haar opheffing, volledig eigendom van de Orde. De kapel werd gebouwd op het grondgebied van de hoeve, en noch de bisschop van Luik, noch de aartsdiaken van Kempenland hadden daar enige macht of zeggenschap over. De Duitse Orde had al vanaf het begin van de 13e eeuw van de paus het recht verworven volledig autonoom kerken en kapellen te stichten en te bedienen. Het is daarom zeker niet ondenkbaar dat de kapel gebouwd en ingericht is als kapel van de Orde, toegewijd aan Maria, de patrones van de Orde. Ten zuiden van de kapel lag de middeleeuwse hof en de hoeven Het Zwart Kruis en De Duitse Meester.

Rond 1220 vond hier een wonder plaats. Er werd een houten Mariabeeldje gevonden in een meidoorn. Het beeldje is uit hout gesneden, ongeveer 35 cm groot en het stelt de Moeder Gods voor in staande houding met het kindje Jezus op de linkerarm. Het Mariabeeldje is nu nog, verguld, te bezichtigen. Een charter uit 1368 is de eerste (bekende) geschreven bron die de aanwezigheid van een Mariadevotie bevestigt. In de 15e eeuw begon Handel als bedevaartsoord gestalte te krijgen en brak er een periode van bloei aan die zich, met onderbrekingen) zal voortzetten tot in deze tijd. Bij de kerk is nog steeds de bron te zien die op wonderbaarlijke manier opwelde toen met de bouw van het kapelletje werd begonnen. Er was op dit afgelegen stuk land – het dorp Handel bestond nog niet – geen water en Maria zorgde er zelf voor dat er een bron ontsprong. Een bron die bovendien nog eens geneeskrachtig water bleek te bevatten. Overigens heeft deze bron alles te maken met het wijstverschijnsel. Aan de (hoge) westrand van de Peelhorst tussen Oss en Deurne welt water op dat niet kan wegstromen naar de lagere slenkgronden vanwege een ondoordringbare bodemlaag.

Onze Lieve Vrouw van Handel

Het bezit van de Duitse Orde in Handel is te herleiden tot het goederenbezit van Rutger van Gemert in de 12de eeuw. Een omvangrijk bezit dat toen nog grotendeels bestond uit heide. De oudste ontginningsfase is de kern van het middeleeuwse domeingoed van Rutger van Gemert. Tot het domein behoorden naast de oude akkers uitgebreide woeste gronden aan de oostkant en de zuidkant. Het gehele bezit, akkers, bos en heide, blijft eeuwenlang in het bezit van de Duitse Orde (en de kapel van Handel). Dat domeinbezit moet aanvankelijk rondom omgeven zijn geweest door een aarden wal. Delen ervan bestaan nu nog steeds. De wal aan de westkant van Handel is deels nog aanwezig, maar later gedeeltelijk overstoven door de Handelse Bergen.

Binnen de wal werden in de 12de eeuw – en wellicht nog eerder – varkens gehouden. In de loop van de 13de eeuw blijkt in heel Oost-Brabant dat het houden van varkens in bossen niet meer mogelijk is, om de doodeenvoudige reden dat de bossen dan nagenoeg zijn verdwenen. Door het jarenlange intensieve gebruik als ‘varkensbos’, maar ook door

het kappen van de bomen voor het hout en de aanleg van akkers, zijn de bossen helemaal ‘op’. De voormalige bossen zijn in de 13de eeuw heidevelden geworden en de boeren moeten noodgedwongen omschakelen van het houden van varkens in bossen naar het houden van schapen op de heide. Haenre Mast is als onderdeel van het oude domein nog steeds volledig eigendom van de Duitse Orde en vanaf de 13de eeuw wordt het gebruikt als heidegebied door de hoevenaars van de Orde. Elke hoeve krijgt een heimaat: het recht om een bepaalde tijd heide te maaien. De naam Haenlo duidt er op dat Handel van oorsprong een bos was en de naam Haenre Mast geeft aan dat dat bos voor de varkenshouderij werd gebruikt. We weten nu ook waarom destijds rondom het oude Handelse domein van de familie Van Gemert een wal werd aangelegd. De oudste ontginning van Handel moet dan ook al in de 12de eeuw of eerder hebben plaatsgehad. Delen van de wal rondom Handel bestaan nog steeds en moeten uit die tijd dateren.

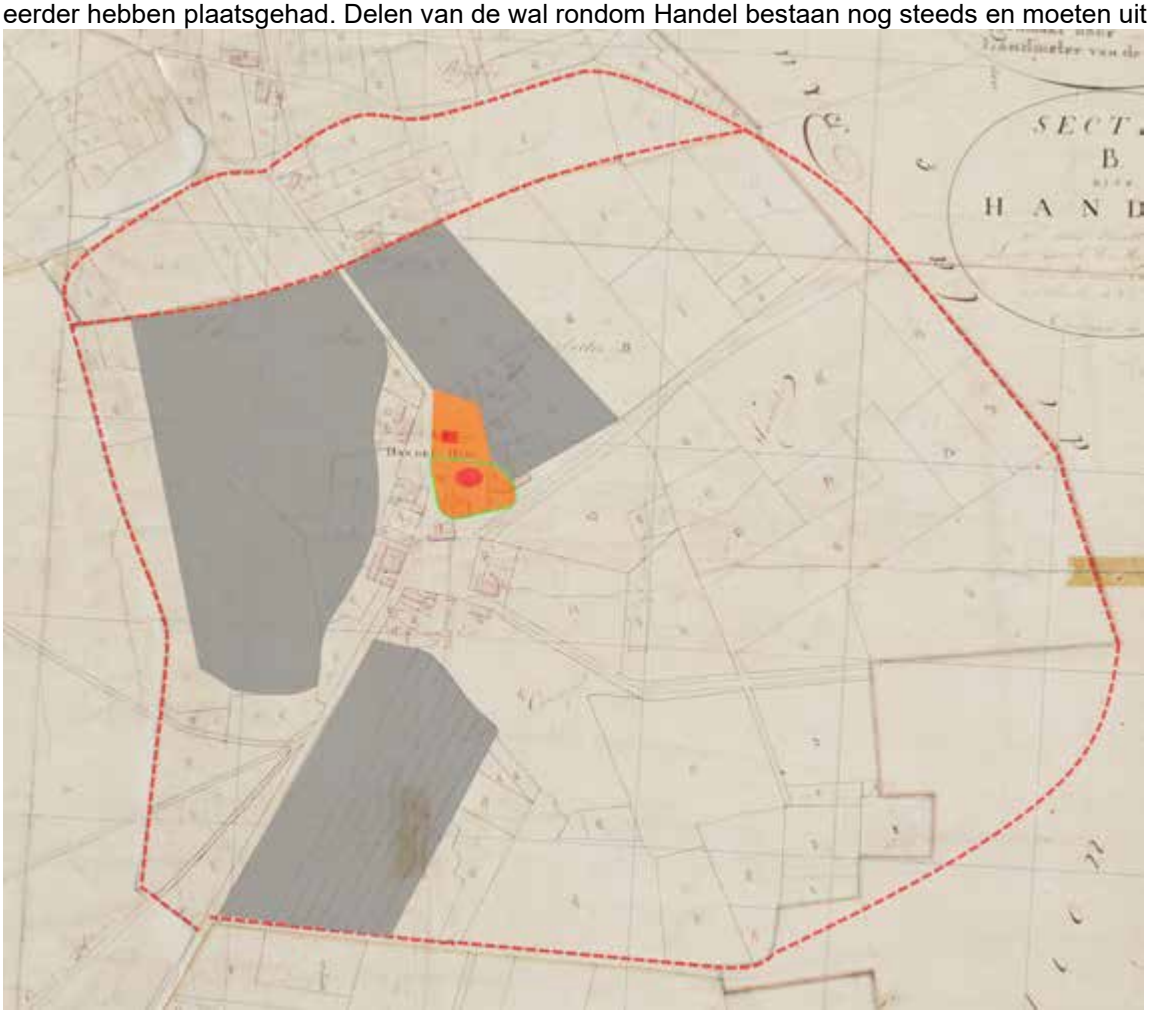

Het oude domein van Rutger van Gemert. Grijs: de ontgonnen akkers, oranje: de hof met de kapel. De rode streeplijn geeft de grens aan van het bezit en de plaats van de oude omwalling. Het noordelijk deel van het omwalde terrein is de Kruisenkamp, die later niet behoort tot de Duitse Orde, maar tot het gebied Strijbosch.

De summier bekende details van de hof in Handel geven aan dat het een aanzienlijk complex geweest moet zijn met een representatief uiterlijk. De Duitse Orde, die in 1366 de alleenheerschappij had gekregen over het vorstendom Gemert, had toen nog zijn onderkomen in Handel. De voor Gemert belangrijke machtsoverdracht in 1366 moet op de hof in Handel hebben plaatsgehad. De Duitse Orde verhuist pas van Handel naar Gemert na de bouw van het kasteel aan het Ridderplein en met die bouw wordt pas omstreeks 1400 een begin gemaakt. Het domein Handel met zijn akkers en heidevelden zal vanuit de centrale hof geëxploiteerd zijn, aanvankelijk door de familie Van Gemert, later door de Duitse Orde. Dat zal tot in de 14de eeuw het geval geweest zijn.

Bron:

- P. Lathouwers, 1990: Handel, een Mariaoord, in: T. Thelen, Commanderij Gemert beeldend verleden. Bijdragen tot de geschiedenis van Gemert nr. 14, Gemert, p. 87-104.
- J. v.d. Aa-Vogels, P. Hubers, A. Martens & J. Timmers, 2020: Van Haenle tot Handel. Een beeld van 800 jaar, Eindhoven.
- J. Timmers, Ontstaan en ontwikkeling van Handel, in: - J. v.d. Aa-Vogels, P. Hubers & A. Martens, 2020: Van Haenle tot Handel. Een beeld van 800 jaar, Eindhoven.

3. Kerk van Bakel

Bakel is een van de oudste nederzettingen in de Peel. De oudste vermelding van de plaats Bakel stamt al uit 714. In een 12e eeuwse kopie van een schenkingsoorkonde staat dat Pepijn van Herstal en zijn vrouw Plectrudis de kerk en het klooster in Susteren aan bisschop Willibrord schenken. Pepijn was een hofmeier van de Merovingische koning. Karel de Grote, de achterkleinzoon van Pepijn van Herstal werd keizer van het Frankische rijk. De schenkingsoorkonde van 714 werd opgetekend in Bakel. Dit betekent dat Pepijn en zijn vrouw in Bakel waren en dat Pepijn bezittingen had in Bakel. Of Willibrord zelf aanwezig was, is niet bekend. Volgens een overlevering zou Pepijn ziek op bed liggen in zijn huis in Bakel. Zijn vrouw Plectrudis zou gemachtigd zijn om de schenking te ondertekenen. De tweede vermelding is in 721. Bakel wordt in deze schenkingsorde geschreven als Baclaos. De naam Bagoloso uit de oorkonde van 714 en de naam Baclaos betekenen zo iets als ‘een beboste woonplaats op een hogere grond’. In de oorkonde schenkt Herelaef, zoon van Badagar, als goed christen een aantal goederen aan de Bakelse kerk. Die was toegewijd aan de heilige apostelen Petrus en Paulus en de heilige Lambertus. De kerk zou net daarvoor door hem zijn gebouwd. Bisschop Willibrord was op het moment dat de oorkonde werd opgemaakt het hoofd van de kerk. Uit zijn moederlijk erfdeel schenkt Herelaef in Bakel een herenboerderij met bijgebouwen, een omsloten tuin, een veeboerderij en drie afhankelijke boeren. De oorkonde is een 12e eeuwse kopie. De kopieën uit 714 en 721 komen uit het “Gulden boek van de abdij van Echternach” of zoals het ook wordt genoemd “Liber Aureus Epternacencis”. De originele teksten zijn helaas niet voorhanden. Uit de oorkonde blijkt dat Willibrord het hoofd van de Bakelse kerk was. Of Willibrord daadwerkelijk een aantal keren in Bakel is geweest, is niet bekend. Deskundigen denken dat Herelaef en Pepijn elkaar kenden en dat Herelaef in zijn opdracht de kerk in Bakel heeft gesticht. Bakel wordt dus veelvuldig in verband gebracht met Willibrord.

Als met de vermelding uit 714 Bakel niet het oudste dorp van Brabant is, dan is het zeker wel één van de oudste dorpen in de regio. De twee vermeldingen in de oorkonden en archeologisch onderzoek tonen aan dat Bakel al in de Vroege Middeleeuwen een dorp van betekenis is geweest. Niet voor niets hadden Pepijn en Willibrord bezittingen in en rond Bakel. De vermelding van een kerk in de vroege 8ste eeuw is bijzonder te noemen, de kerk is mogelijk de oudste binnen het huidige bisdom Den Bosch. Eeuwenlang behoorde de gehele regio tot de parochie Bakel. Dat gold in ieder geval voor Gemert, Deurne, Vlierden en Brouwhuis. Waar de kerk en de bezittingen van Herelaef hebben gelegen is niet duidelijk. Sommige mensen denken dat de huidige kerk op de plaats van de oude 8ste eeuwse kerk is gebouwd. Anderen denken dat de oorsprong van Bakel meer naar het westen toe ligt. Uit de tijd van Willibrord en de twee schenkingsoorkonden zijn (nog) geen bewoningssporen gevonden. Ook hebben we nog geen resten van de eerste kerk van Bakel gevonden. Archeologisch onderzoek kan in de toekomst mogelijk meer informatie geven over de oorsprong van het dorp Bakel.

De eerste stenen kerk is in de 11e of 12e eeuw opgericht, delen hiervan zijn nog zichtbaar in het kerkschip. In totaal hebben er drie kerken in Bakel gestaan, de eerste was een houten kerk die werd vervangen door een stenen romaanse kerk. De huidige kerk stamt uit het begin van de 16e eeuw, maar is meerdere malen ingrijpend vernieuwd en verbouwd onder meer ten gevolge van een brand in 1708.

Kerkschesteeg

Uit collectie Heemkundekring Bakel.

Bron: P. v.d. Meulenhof, 2002: De Middeleeuwen in Bakel.

4. Kasteel van Gemert

Het huidige kasteel Gemert werd rond 1400 gebouwd door de Ridders van de Duitse Orde. Deze Orde is opgericht tijdens de derde kruistocht, om precies te zijn tijdens het beleg van Acco (1190-1191). In 1199 bevestigde Innocentius III de leefregel van de nieuwe orde en paus Honorius III maakte in 1221 de Duitse Orde gelijkberechtigd aan de geestelijke ridderorden der Tempeliers en de Johannieters. De orde trachtte omstreeks het midden van de veertiende eeuw de macht in Gemert van de lokale heren over te nemen. Aan de rand van het dorp bouwden de Duitse ridders tussen 1437 en 1455 een kasteel met daarnaast een kerk. Het is waarschijnlijk dat ook ridders uit Gemert deel hebben genomen aan de kruistochten. Een goede kandidaat lijkt ene Rutger van Gemert, een edelman die, naar het zich laat aanzien, vóór 1220 zijn bezittingen nalaat aan de Duitse Orde.

Op het einde van de dertiende eeuw ontstond er een tweeheerlijkheid Gemert, die werd uitgeoefend door de commanderij en de heren van Gemert. Duidelijk moge zijn dat, hoe machtig de heren van Gemert ook nog waren, het de Commanderij was die dankzij het gezag van de Orde het bewind in de nederzetting langzamerhand over nam. En dat geldt ook voor de verdeling van de grond. Deze machtsovername ging niet zonder slag of stoot. In de jaren zestig van de veertiende eeuw kwam het tot ernstige gewelddadigheden tussen beide partijen, waarbij uiteindelijk de Commandeur een schatting werd opgelegd en de heer van Gemert op bedevaart naar Cyprus moest. Dit bracht de heer van Gemert, Diederik, in geldproblemen waardoor hij een flink deel van zijn bezittingen moest verkopen en rechten moest overdragen aan de hertog van Brabant. Al met al eindigde hij als leenman van deze landsheer. Reeds in 1366 gaf de hertog bevel aan Diederik zijn huis en heerlijkheid op te dragen aan de Orde. Hiermee was de rol van de heren van Gemert als vrijheer van Gemert uitgespeeld. Dit betekende het einde van de tweeheerlijkheid in Gemert. De heren en de familie van Gemert bleven echter lang in hoog aanzien in de gemeenschappen van Gemert en Den Bosch. Uiteindelijk kwam het in de loop van de vijftiende eeuw tot rust en orde. De Commanderij als onderdeel van de Commanderij in Alden Biesen hield de touwtjes in handen en de heren van Gemert fungeerden als trouwe dienaren. In het begin van die eeuw begon de bouw van het grote kasteel van de Orde.

Grofweg is de bouwgeschiedenis van kasteel Gemert te verdelen in twee periodes. De eerste, die duurde vanaf ongeveer 1437 tot het midden van de achttiende eeuw en het begin van de tweede periode, waarbij het accent valt op de herbouw in de jaren tussen 1737 en 1741.
Nadat in 1391 hertogin Johanna van Brabant toestemming verleende om een versterking te mogen oprichten, begon de bouw van het kasteel. Janssen (1996) rangschikt dit kasteel onder de compacte zaaltorenkastelen: een vierkant

bouwblok zonder uitspringende torens. De vorm en het uiterlijk ervan moet gezien worden in het licht van wat er door de Duitse Orde elders in Europa was gebouwd. Volgens Bas Aarts (1990) is de bouw van het kasteel in deze periode gebaseerd op onder andere de hoofdvestiging in Pruisen, het kasteel Marienburg. Verder zijn er allerlei elementen terug te vinden van de gebruikelijke bouwwijze van de Duitse Orde. De bouw is een samensmelting van een kasteel en een klooster, een verdedigbaar bouwwerk gecombineerd met de strakke en vaste indeling van het klooster. Dat maakt Gemert uniek.
Dit geldt ook voor de bouwstijl, de stijl waarin de Duitse Orde in de Oostzeelanden, het kerngebied van de Duitse orde, bouwde: baksteengebruik met veel versieringen, ornamenten aangebracht met en in de baksteen. Het kasteel was rijk versierd met hangtorentjes, trapvleugels, motieven aangebracht in het metselwerk, verticale lijnen en een rijk versierde ingangspartij. Opvallend was ook het ontbreken van duidelijke verdedigingselementen. Er zijn geen bewijzen voor een overdekte weergang en voor werpgaten. Vooral de geringe muurdikte (circa 1,3 m) maakt duidelijk dat het kasteel niet direct op militair gebruik was gericht. Alles wijst erop, aldus Aarts, dat het kasteel eerder bedoeld is geweest als status- en machtssymbool.
De tweede periode breekt aan in het derde decennium van de achttiende eeuw. De dan optredende commandeur, Damian Hugo von Schönborn, heeft de hoofdvestiging van de Duitse Orde in Zuid-Nederland, Alden Biesen, als voorbeeld genomen. Een belangrijke bron met betrekking tot de herbouw zijn de brieven van de drossaart en tevens rentmeester Johan Francois Vandergeest. Hij hield in deze briefwisseling voor zijn superieuren in Nieuwen Biesen (bij Maastricht) nauwkeurig de ontwikkelingen bij. De westvleugel van het middeleeuwse kasteel was er in die periode heel slecht aan toe en moest grotendeels worden gesloopt. De andere vleugels werden intern en extern aangepast. Een opvallend gegeven is dat de kelders, stammend uit de achttiende eeuw, door hun middeleeuwse uiterlijk verwijzen naar de twaalfde-eeuwse oorsprong van de Orde.
Toen in 1795 de Fransen ons land binnenvielen betekende dat het einde van vele eeuwen Duitse Orde in Gemert en omstreken. In 1809 werd de Duitse Orde in West-Europa opgeheven. Het kasteel wisselde daarna voortdurend van eigenaar, verwerd zelfs tot textielfabriek en raakte gedeeltelijk in verval. In 1865 overleed eigenaar Mathias Lüps, textielfabriqueur. Zijn dochter trouwde in 1869 met jhr. Everard Hugo Scheidius, van beroep rijksontvanger. Hij was het die het vervallen kasteel gedeeltelijk heeft laten herstellen, waardoor het er weer fatsoenlijk kwam uit te zien. Toen hij in 1879 met zijn gezin naar Arnhem verhuisde, waren het de Franse paters Jezuïten die het kasteel overnamen (1881).

Een brand in 1883 vernielde een deel van het kasteel en noodzaakte herstel, waarbij ook delen werden veranderd. Met een onderbreking van enige jaren bleven de paters in Gemert tot aan de Eerste Wereldoorlog. Zij vertrokken toen naar Frankrijk om daar hun dienstplicht te vervullen. Het kasteel vervulde in de oorlog de rol van onderkomen voor de paters van de Heilige Geest uit Leuven, missiepaters. Deze Congregatie heeft, zeker nadat het kasteel in de Tweede Wereldoorlog door een brand en sloop voor een groot deel was verwoest, het gebouw grondig laten herstellen.

We kunnen ons van het eerste Gemerts kasteel van de Duitse Orde een idee vormen aan de hand van nog bestaande afbeeldingen:

Tekening van 't Slot tot Gemert, 1675.

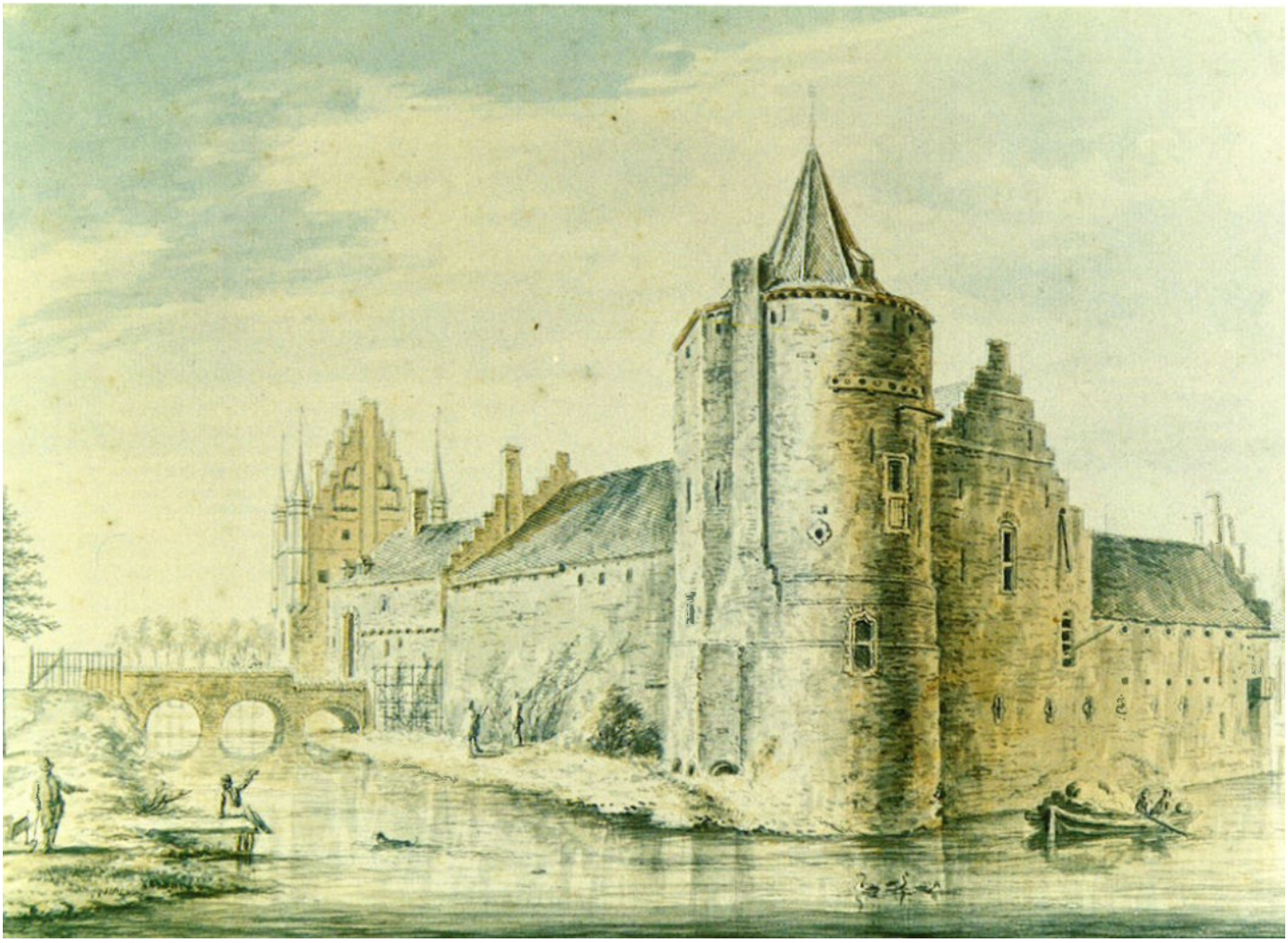

De voorburcht van het kasteel. Zicht op de ronde hoektoren met aansluitende vleugels. Verder links de ingangspartij met het kenmerkende hoekpaviljoen (de 'donjon'). Pentekening, toegeschreven aan Abraham Rademakers 1675 – 1735 (herkomst en foto: Katholieke Universiteit Brabant Tílburg, Brabanticacollectie).

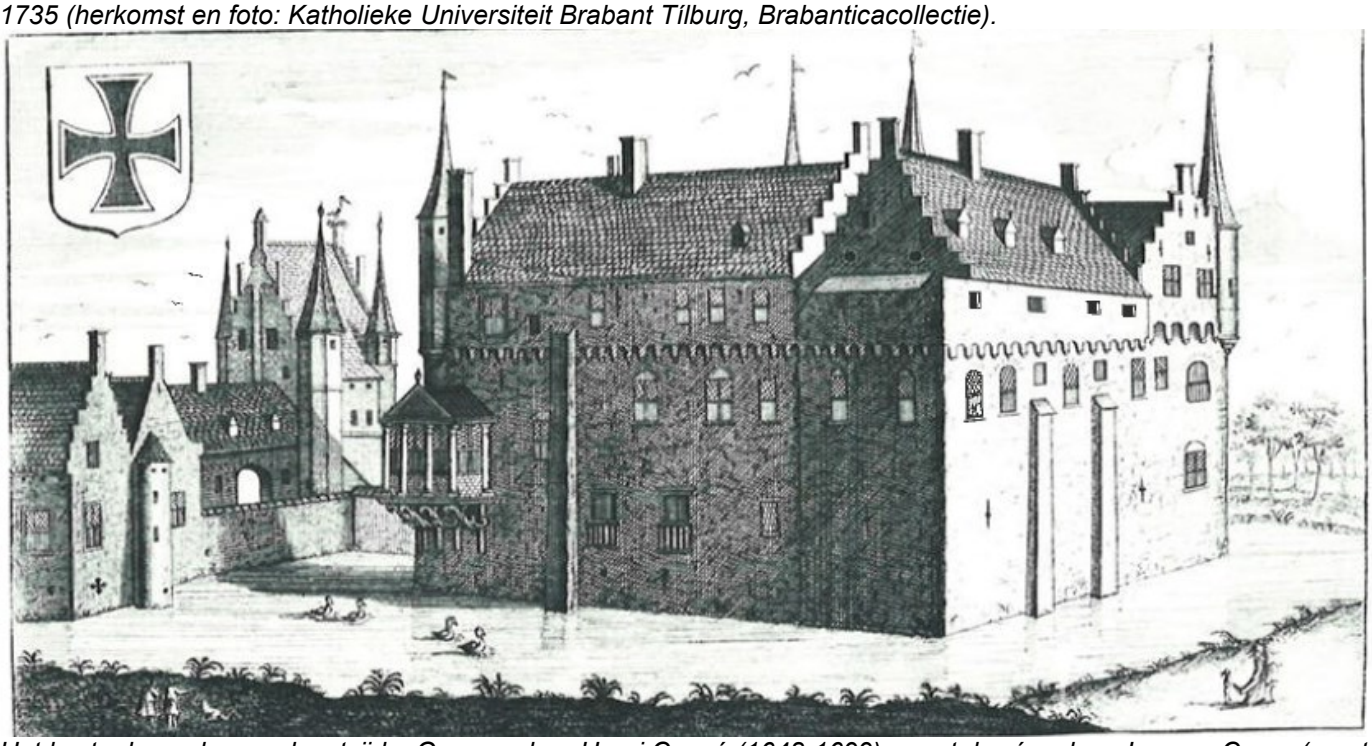

Het kasteel van de noordoostzijde. Gravure door Henri Causé (1648-1699) naar tekeníng door Jan van Croes (eerste publicatie 1694). Opmerkelijk' ís het "kabinetje" boven de gracht, uitgebouwd aan de 'commandeurskamer' (Le Roy, "Castella et Praetoria Nobiliutn Brabantiae etc." 1696).

Bronnen:

- B. Aarts, ‘Bouw en Verbouw van het kasteel van de Duitse Orde’. in: Thelen, T (red.), Commanderij Gemert beeldend verleden, Bijdragen tot de Geschiedenis van Gemert, nr 14 (Gemert, 1990), pag. 43-65.
- A. Otten, ‘De vestiging van de Duitse Orde in Gemert, 1200-1500’. In: Bijdragen tot de Geschiedenis van Gemert, nr 13 (Gemert 1987).

5. Middeleeuwse kapel Gemert

In 1326 bestaat er in Gemert al gedurende minstens drie generaties een kapel, omgeven door een gracht van acht voet breed, waarbinnen zich het kerkhof bevond en waar de heren van Gemert hun rechtszittingen organiseerden. Al in 1270 bestaat de kapel en krijgt dan binnen de parochie Bakel een bijzondere status. De bouw dateert wellicht uit de eerste helft van de 12e eeuw. Na de bouw van de huidige kerk van St Jan de Doper in de periode 1440-1450 wordt de kapel niet meer gebruikt. Nog lange tijd komt het terrein in Gemertse schepenprotocollen voor onder de naam “die alde kercke". Al in de 15e eeuw is er een herberg in gevestigd. Of de omgrachting dan nog bestaat, is onduidelijk. In de bronnen zijn er geen aanwijzingen voor te vinden, zodat we voorzichtig kunnen concluderen dat de gracht aan het eind van de Middeleeuwen al is verdwenen. Het terrein is gesitueerd tegenover het huidige kerkgebouw, op de hoek Kerkstraat-Bonengang.

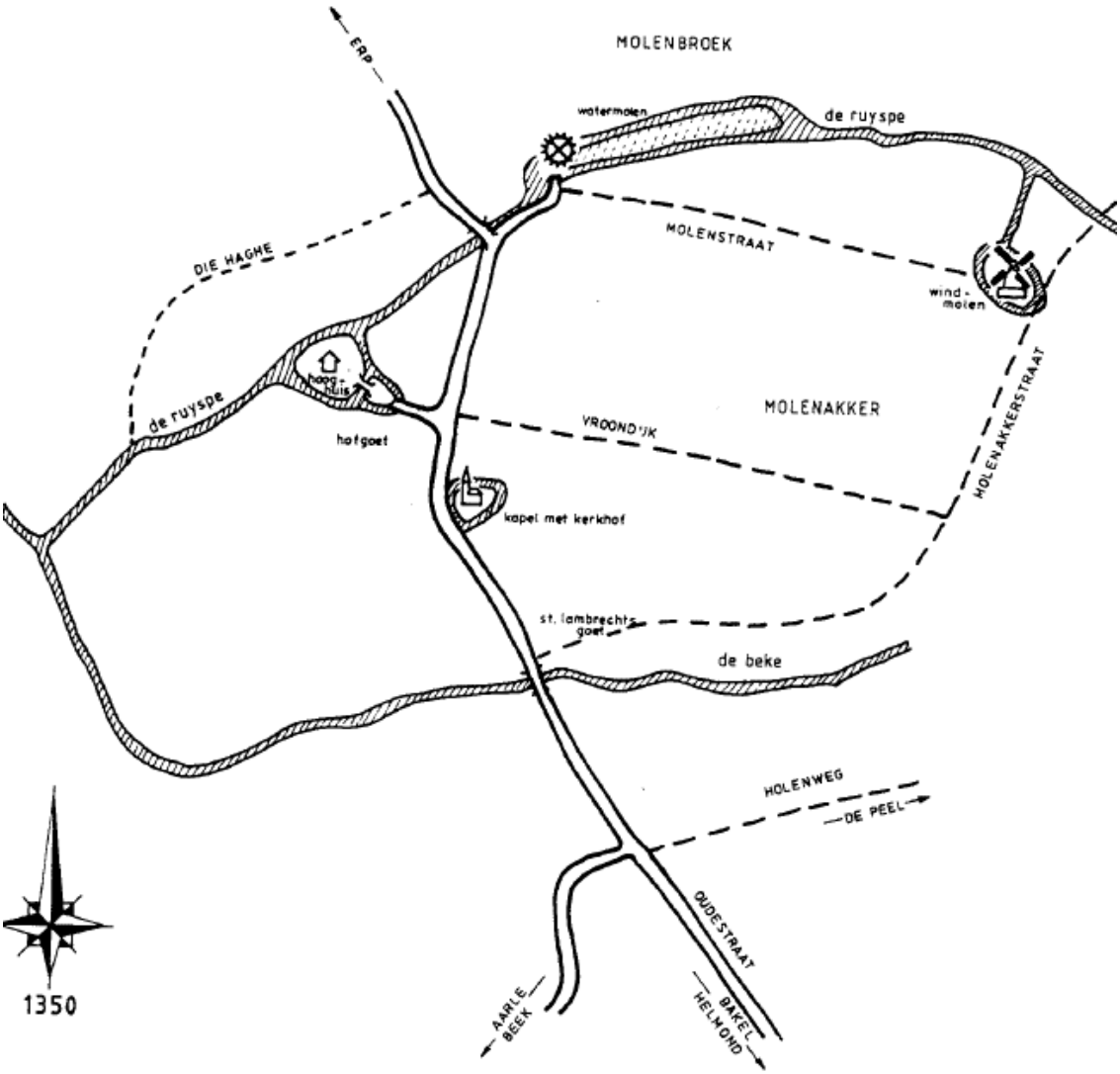

Reconstructie van Gemert omstreeks 1350. De middeleeuwse dorpskom met het omgrachte Hooghuis (thans: Ruijschenberghstraat); de omgrachte kapel (tegenover de huidige St. Jans kerk); de omgrachte windmolen (thans De Eendracht); Ook de waterwerken bij de voormalige watermolen (tussen Molenstraat en Willem de Haasstraat) zijn aangegeven.

Bron: J. Timmers, Omgrachtingen in de middeleeuwen, Gemerts heem, 1995, jrg. 37, nr. 3.

6. Middeleeuwse kapel Milheeze

In 1425 is in Milheeze een kapel gebouwd voor St. Antonius Abt door de heer van Helmond Jan van Berlaer. De historische locatie van de heerlijkheid lag tussen de kapel en Schutsboom (het voormalige gehuchtje en tegenwoordige straat). De stichting van deze Sint Antoniuskapel werd in 1440 door de bisschop van Luik goedgekeurd. De Antoniuskapel werd waarschijnlijk van ouds door een priester bediend, want Milheeze had ook een eigen begraafplaats. De kapel liep rond 1800 door een storm grote schade op. In 1844 is dan ook de huidige kerk, een Rijksmonument, op de restanten van de kapel gebouwd, waarbij een deel van de muren en de bestaande toren hergebruikt zijn. Toen is Milheeze ook een zelfstandige parochie geworden. In de oude kapel bevond zich ook een beeldje van ongeveer 80 cm. van de H. Antonius Abt met zijn varken, dat in de woelige protestantse tijd bewaard is gebleven in een oud huis op het Hof, bewoond door P. Relou. Later is dit beeldje boven de ingang van de kerk aangebracht en heeft daar gestaan tot 1897, toen het bij de beschildering van kerk verwijderd is.

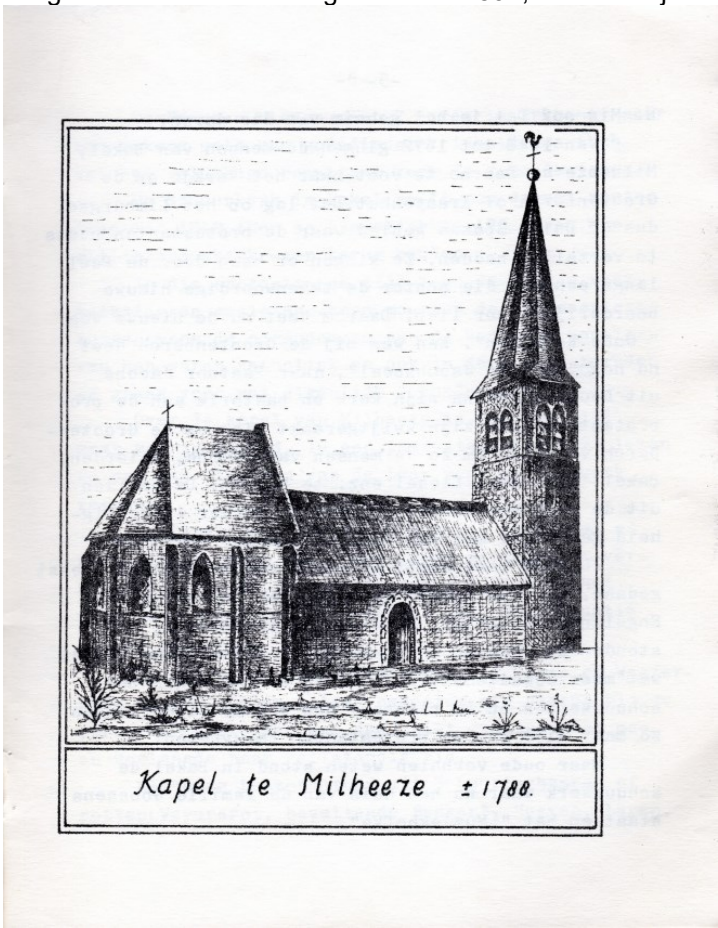

Bron: https://www.heemkundekringbakelenmilheeze.nl/milheeze-125

7. Middeleeuwse Gasthuis

Het gasthuis aan de Haageijk in Gemert wordt voor het eerst vermeld in 7-5-1438 (Bossche Protocollen R1208 f211). Eigendom van de Tafel vd H Geest van Gemert. Het perceel was in 1832 nog steeds eigendom van het Armbestuur. Het gaat dan om percelen sectie L nrs 43, 45 en 46. Het is nu het pand van woninginrichting Rooijackers aan de Haageijk, noordelijk van de Gasthuisgang, waarschijnlijk huisnrs 12 t/m 18.

8. Kerk Sint Jans Onthoofding van Gemert

Deze in 2010 gerestaureerde kerk stamt uit 1437 en is sterk verbonden met de religieuze ridderorde de Duitse Orde, wiens Gemerts hoofdkwartier het Kasteel van Gemert pal naast de kerk ligt. Hij is gewijd aan Sint Jans Onthoofding. Het bouwjaar 1437 is van belang omdat in dat jaar Gemert een zelfstandige parochie werd. Daarvoor was zij een onderdeel van de parochie Bakel. Uit dit jaar dateert het middenschip, terwijl de sacristie uit 1467-1482 stamt. Het koor dateert van voor 1437. Aan de kerk is een ‘gerfkamer’ gebouwd, een kleine kamertje met hoog beschilderd plafond, dat door de tijd heen meerdere functies heeft gehad, van sacristie en bidkapel tot doopkapel en mogelijkerwijs ook als ‘hagioscoop’. Mensen met besmettelijke ziekten konden daar buiten de kerk vanachter een traliehek de communie ontvangen.

De kerk van Sint-Jans onthoofding in Gemert, getekend door H. Verhees eind 18e eeuw.

Bron: https://www.heemkundekringgemert.nl/geschiedenis/monumenten/st-jans-onthoofding-kerk/

9. Watermolen & Hoeve ter Watermolen van Gemert

Op 24 iuni 1326 stelt Heer Diederik van Gemert de zogeheten Paelbrieve op om 'alle twiste ende calangie' met de Commandeur van Gemert te voorkomen. Ieders rechten over de (twee)Heerliikheid Gemert worden nader omschreven. Veel aandacht krijgt de watermolen. Het onderstreept het economisch belang van de molen en laat tegelijk uitkomen hoezeer die de ruimtelijke structuur van het omringende gebied bepaalde.
Heer Diederik van Gemert, eigenaar van de watermolen, mocht 'dat water houden hoghe of nedel naargelang het de molen het meest van nut was. Hij had het recht om 'die sluse op(en te) doen, ende dat water laten te gaend en Diederik was ook gerechtigd tot aanleg van diiken 'alsoa hoghe, alsoe breet ende alsoe verre alse men tot noch ghedaen heft' . En bij een onvoorziene 'wade brake'(: diikdoorbraak) mocht hij ter reparatie gebruikmaken van alle bruikbare grond uit de directe omgeving. Uit dit alles kan men opmaken dat boven de watermolen een flink waterbekken lag. De Paelbrief belicht ook een detail van de molensluis. Die bestond kennelijk uit twee watergangen. In de ene draaide het waterrad, terwijl het andere – aangeduid als 'wintgat'- gediend moet hebben om het water te lossen. Wetenswaardig is het verder dat de Commandeur van de Duitse Orde een biidrage leverde in het onderhoud van zowel de watermolen als de dijken van de Vloed, waarmee onmiskenbaar het waterbekken is bedoeld. Het lijkt erop alsof Diederik van Gemert in ruil voor de onderhoudsbijdrage van de commandeur, afstand doet van het visrecht op de wateren van de molen ten gunste van het Duitse Orde(ns)huis.

De Hoeve Ter Watermolen was gelegen tussen Haageiik, de Ruespe, de Molenwiel, de watermolen, de sluis, de Vloed, landerijen van respectievelijk de Hoeve Ter Beverdiik, het Huis Lankveld, en erven aan de Deel en aan het Kruiseind. Tegenwoordig op de hoek Molenstraat-Haageijk. In 1511 is het Goed Ter Watermolen in bezit van een zekere Peter Hogaerts. Uit de jaarlijkse verplichting tot afdracht bij den Commandeur op den Huize van Gemert is nog duidelijk een deel van de erfpacht uit 1407 van het oorspronkelijke Goed Ter Watermolen te herkennen. Door de steeds verdere opsplitsing van het oorspronkelijke Goed ter Watermolen ontstaat vanaf 1600 geleidelijk de geheel bebouwde straatwand aan Haageiik en Kruiseind.

In de oorkonde waarbij commandeur Clot 'het Goed Ter Watermolen' in erfpacht uitgeeft, wordt in de opsomming van de belendingen, behalve de watermolen nog een tweede molen genoemd. Deze tweede molen, in de oorkonde aangeduid als' de Wrijfmolen', valt gemakkelijk te lokaliseren. Hij moet gestaan hebben 'aan de hoge stenen brugge over de Ruesp' , op de hoek Haageiik-Molenstraat waar zich nu een parkeerterrein bevindt. De wrijfmolen, feitelijk een rosmolen, is eigendom van de Duitse Orde maar wordt beschouwd als staande op grond van het Goed Ter Watermolen.

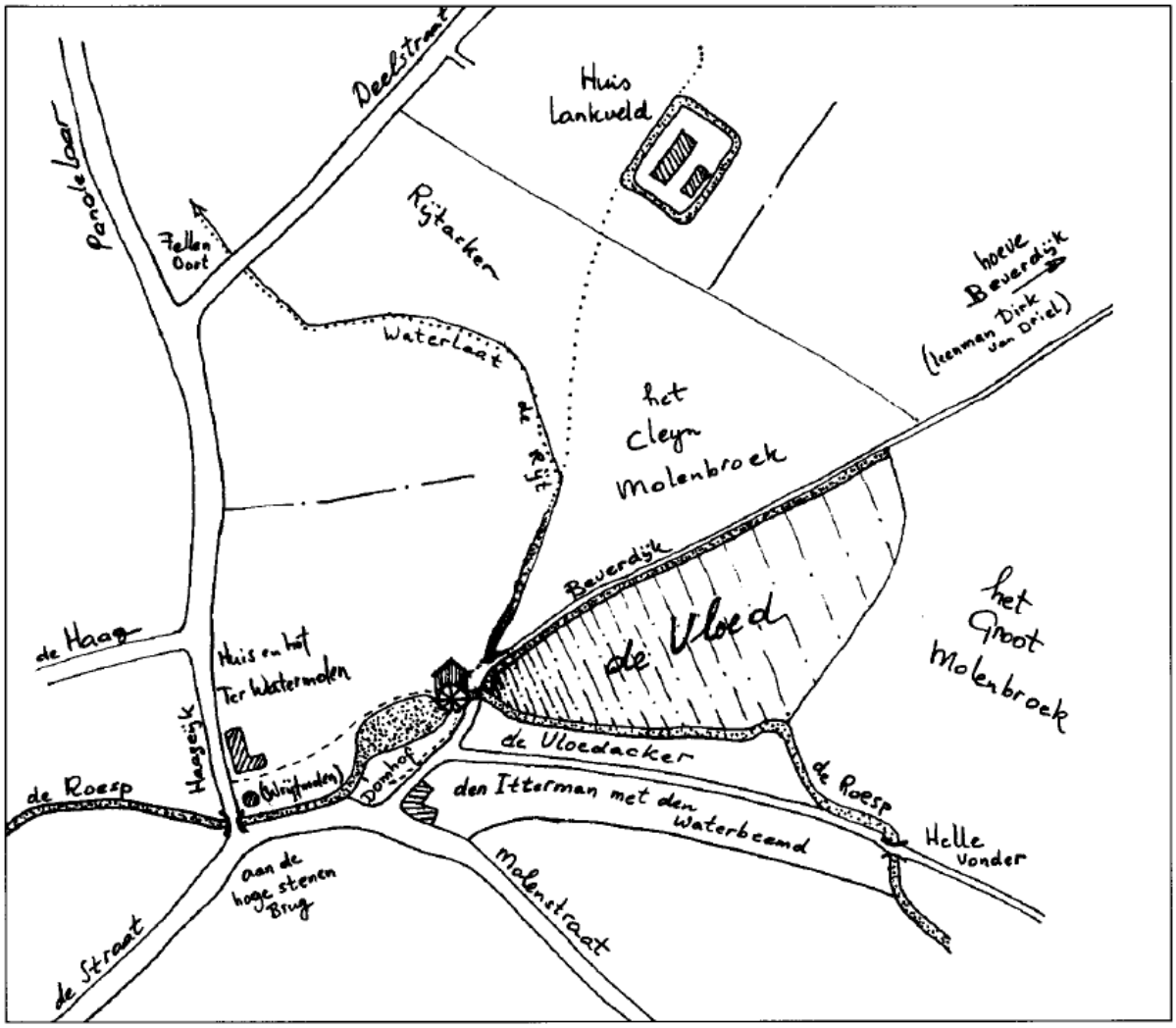

Reconstructie van de watermolen en zijn omgeving rond 1500

Bron: A. Otten, De Watermolen en zijn omgeving, Gemerts Heem 1998, jrg. 40, nr. 4.

10. Windmolen Gemert

De oude windmolen van de adellijke familie Van Gemert. De oudste vermelding is van 1364. Of de molen toen al een omgrachting kende is niet met zekerheid te zeggen, maar is wel waarschijnlijk. De oudste vermelding van een gracht rond de windmolen dateert van 1503 bij de erfdeling van de kinderen van Goort van den Bleek. Eén van de bezittingen lag aan de huidige St Annastraat tussen de brug over de Rips en de windmolen. Op de kadasterkaart van 1832 is nog een groot deel van de oorspronkelijke omgrachting aanwezig. Uit de vorm van de percelen lijkt een gesloten omgrachting niet moeilijk te reconstrueren. Het omgrachte terrein zelf lag ter hoogte van de huidige Eendracht, langs de St-Annastraat - Molenakkerstraat, wat toen, komende van de Lodderdijk richting Gemert-dorp, de doorgaande route lijkt te zijn geweest. Want alleen via het omgrachte terrein van de windmolen kon immers de voormalige Molenstraat (nu ook St Annastraat) op deze doorgaande weg uitkomen.

Opvallend op de kadasterkaart is een zeer langgerekt smal perceel, lopend van de molengracht naar de toen nog bestaande Rips. Het is zeer goed mogelijk dat dat perceel een, toen al gedempte, oorspronkelijke waterverbinding vormde tussen molengracht en Rips. Op een of andere manier zal immers voorzien moeten zijn in een toevoersloot om het waterpeil in de gracht op hoogte te houden.

De gracht rond de molen is aangesneden bij de archeologische begeleiding van de herinrichting Vondellaan in 2023, maar is door het archeologisch bureau beoordeeld als 'verstoring' en pas na correctie als zodanig gerapporteerd (zie vindplaats nr. 42).

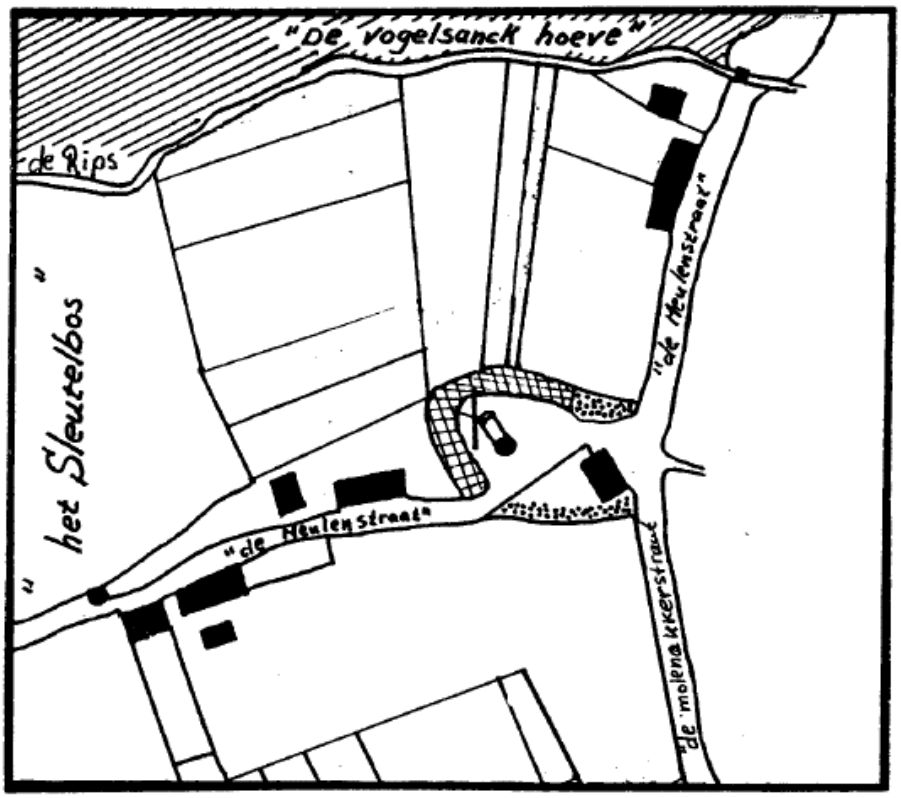

Reconstructie naar het kadaster van 1832. Het gebogen perceel rond de windmolen was in 1832 nog gracht. De gestippelde delen van de aangrenzende percelen waren dat vermoedelijk oorspronkelijk ook. "De Meulestraat" is de tegenwoordige St. Annastraat. (Tekening: P. v.d. Elsen)

Bron: J. Timmers, Omgrachtingen in de middeleeuwen, Gemerts heem, 1995, jrg. 37, nr. 3.

11. Hoeve Hazeldonk

De oudste vermelding van de hoeve Hazeldonk dateert van 1383. Echter al in een oorkonde van 1326 komt voor de persoon Engelbrecht van Hazeldonk, zodat we gevoeglijk mogen aannemen dat de hoeve toen al bestond. In de archiefstukken zijn tot op dit moment geen vermeldingen van de gracht gevonden. Op de kadasterkaart van 1832 staat deze echter wel aangegeven. De voormalige hoeve Hazeldonk aan de Broekkant is al in 1909 verdwenen. Rond 1930 fungeerde het grachtenstelsel als eerste gemeentelijke vuilnisstortplaats. De laatste resten van het grachtenstelsel van de Hazeldonk zijn pas vlak na de Tweede Wereldoorlog gedempt. Bij graafwerkzaamheden ten behoeve van de ruilverkaveling werd de oude omgrachting aangesneden, waarbij veel aardewerk tevoorschijn kwam. De oudste scherven dateren uit de l4e eeuw, waarmee feitelijk wordt aangetoond dat de gracht toen al bestond. Verder is opmerkelijk dat van de hoeve een 15e eeuws bestek bewaard is gebleven. Het terrein ligt in een bocht van een zandpad, zijstraat van de huidige Hazeldonklaan.

Het wegenpatroon rondom de hoeve Hazeldonk heeft een bijzonder karakter. De Hazeldonklaan, komende vanuit de Wijnboomlaan in het noorden, maakt een vreemde bocht, die volgens de kadasterkaart in 1832 nog veel scherper was. Die bocht heeft niet te maken met een hoogteverschil of een daarmee samenhangende natuurlijke barrière in de vorm van een moeras of waterloop. Er moet een andere reden zijn. Alles wijst er op dat de hoeve Hazeldonk aanvankelijk een ontginning was met een (deels) rondlopende vorm of met afgeronde hoeken. De scherpe hoeken in de weg bij de hoeve wijzen er verder op dat het noordelijk stuk van de Hazeldonklaan vanuit de Wijnboomlan de oude toegangsweg geweest zal zijn. De weg loopt recht naar de omheinde ontginning. Het heeft er alle schijn van dat de toegangsweg recht naar het hoofdgebouw van de Hazeldonk liep en dat dat hoofdgebouw op het erf stond van het huidige adres Hazeldonklaan 40, de boerderij van Jan van Dijk. Bij de bouw van een varkensstal hier op het erf zijn ook sporen van een gracht of brede sloot aangetroffen. Mogelijk was het oude hoofdgebouw al voorzien van een gracht. Het lijkt er op dat we hier te maken hebben met een latere verplaatsing van het hoofdgebouw. Op de kadasterkaart van 1832 staat er alleen in het zuidwestelijk deel van de oude omheinde ontginning een prominent gebouw: de omgrachte hoeve Hazeldonk. Als omgrachte hoeve bestond deze al in de 15de eeuw. De toenmalige eigenaar Henrick Becker liet in 1446 op het terrein een nieuwe hoeve bouwen en dat gebouw komen we in archiefstukken later steeds tegen als de hoeve Hazeldonk met grachten er omheen. In 1909 heeft de Latijnse School als toenmalige eigenaar de hoeve Hazeldonk vervangen door nieuwbouw op de plaats van het oude hoofdgebouw

van vóór 1400. De oude hoeve werd afgebroken en de grachten dienden als eerste stortplaats van huisvuil van de gemeente.

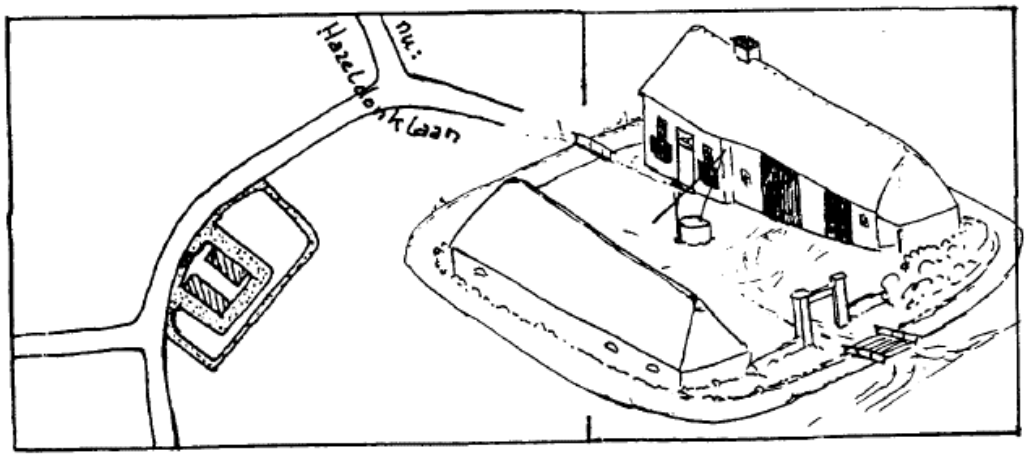

Plattegrond en reconstructie van de hoeve Hazeldonk, zoals Ad Otten die samenstelde aan de hand van beschrijvingen van Marinus de Wit (zie noot 6).

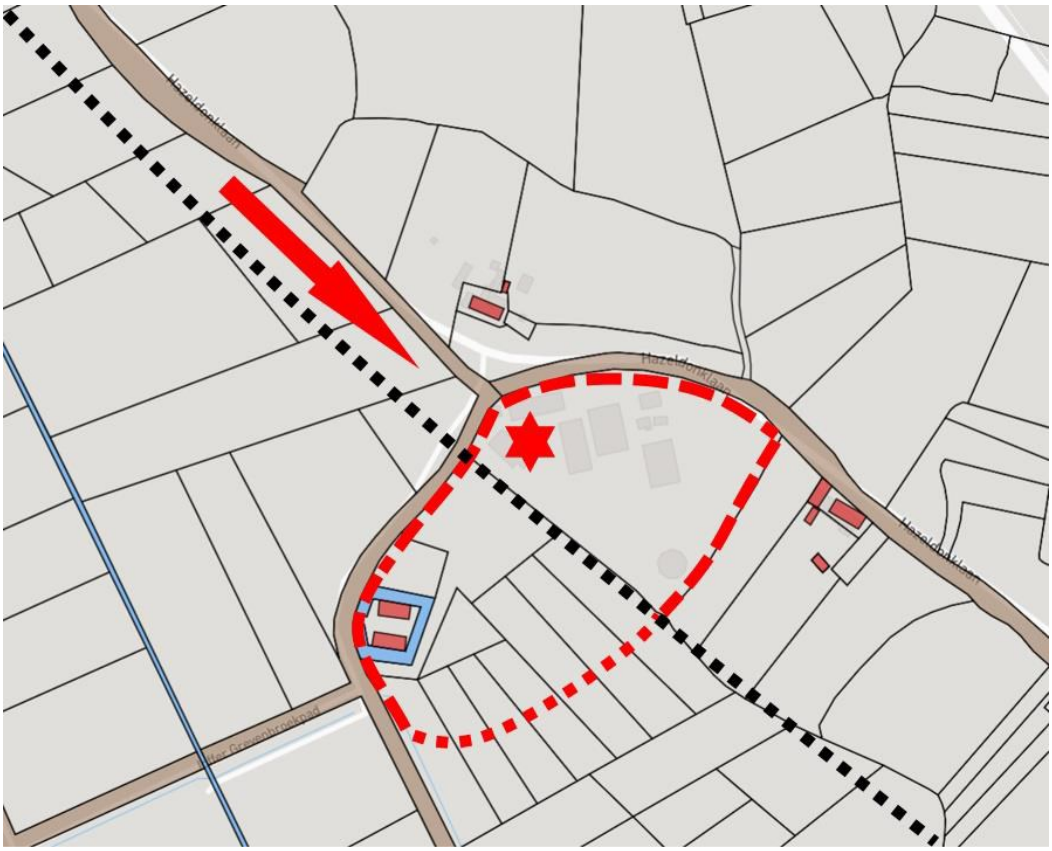

De omgeving van de hoeve Hazeldonk op de kadasterkaart van 1832. De zwarte stippellijn is de breuk van Gemert-Zuid. De rode lijn geeft een indicatie van de omvang van de oude omheinde hoeve. De streeplijn volgt perceelsgrenzen, die in 1832 nog bestonden. Het gestippeld deel is een veronderstelling. De rode pijl langs het noordelijk deel van de Hazeldonklaan geeft de toegangsweg naar de hoeve Hazeldonk aan vanuit de Wijnboomlaan. Het zuidoostelijk deel van de Hazeldonklaan is een weg van iets latere datum, die om de oude ontginning heen loopt en de omheining volgt. De ster geeft de vermoedelijke plaats aan waar het oude hoofdgebouw stond (uit Timmers 2024).

Bronnen:

- J. Timmers, Omgrachtingen in de middeleeuwen, Gemerts heem, 1995, jrg. 37, nr. 3.
- J. Timmers, Een nieuw gebouw op de Hazeldonk in 1446, Gemerts Heem, 1987, jrg. 29, nr. 3.
- J. Timmers, Oude ontginningen langs de breuk van Gemert-Zuid, Gemerts Heem 2024 nr 2.
- J. Timmers, Oude ontginningen langs de breuk van Gemert-Zuid, deel 2, Gemerts Heem 2024 nr 4.

12. Hoeve Ten Hogen Aarle

Oostelijk van de weg van De Mortel naar Bakel lag het goed Ten Hogen Aarle. De hoeve wordt voor het eerst vermeld in 1366 en is één van de oudste bezittingen van de adellijke familie Van Gemert. De omgrachting van Ten Hogen Aarle omgaf kennelijk het gehele erf, zodat een vonder voor de hoeve nodig was om op het erf te komen. Op de kadasterkaart van 1832 is nog een belangrijk deel van de omgrachting van de hoeve Ten Hogen Aarle zichtbaar. Het betreft hier heel duidelijk een dubbele omgrachting. De binnengracht omsloot toen nog het gehele erf. Het aanzien en de status van Ten Hogen Aarle moet dan ook erg groot zijn geweest. Dat blijkt dus niet alleen uit het gegeven dat de hoeve eeuwenlang het eigendom was van lokale adellijke families. Iets oostelijk van dit terrein treffen we bovendien nog een stuk gracht aan. De betekenis daarvan is onbekend. Misschien is het een restant van een voorganger van Ten Hogen Aarle, zoals dat in 1832 nog bestond. Misschien ook bestonden er in elkaars onmiddellijke nabijheid twee omgrachte terreinen. In 1587 is sprake van zowel het oude huis op Den Hogenaerle als het nieuwe huis aldaar, respectievelijk in bezit van Jonker Goort van Lankvelt de oude en Goort van Lankvelt de jonge.
De oude Hogen Aarle is nu Lagen Aarleseweg 29. De latere Hogen Aarle is Lagen Aarleseweg 13.

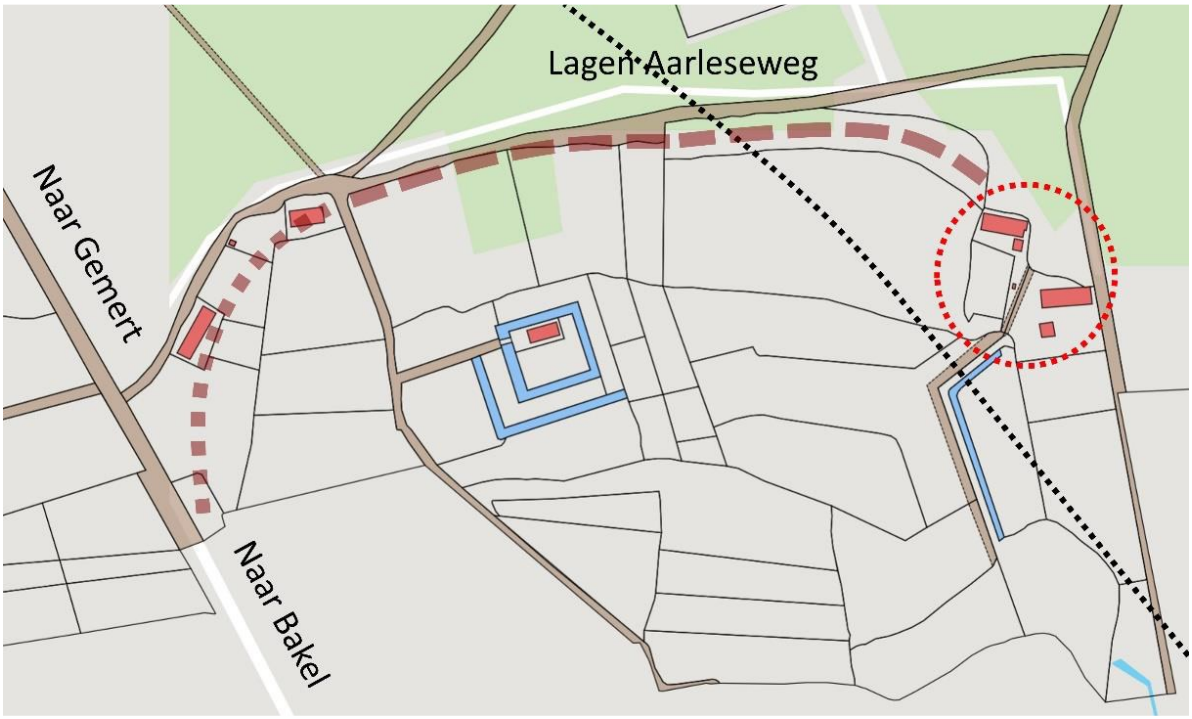

De omgeving van hoeve Ten Hogen Aarle aan de Lagen Aarleseweg in het zuiden van De Mortel op de kadasterkaart van 1832. De witte lijnen geven de huidige wegen aan. De zwarte stippellijn is de Peelrandbreuk. Midden op de kaart de omgrachte hoeve Ten Hogen Aarle aan de lage kant van de Peelrandbreuk. Rechts op de kaart aan de hoge kant van de Peelrandbreuk binnen de gestippelde cirkel een ander deel van Ten Hogen Aarle. Het oudste gebouw stond waarschijnlijk in de buurt van die plek. Daar ligt ook een restant van een oude gracht. Met een bruine streeplijn is de aarden wal aangegeven, die de akker aan de noordrand begrenst. Het bruin gestippelde deel links geeft een mogelijk verder verloop aan van een vroegere wal (uit Timmers 2024).

Bronnen:

- J. Timmers, Omgrachtingen in de middeleeuwen, Gemerts heem, 1995, jrg. 37, nr. 3.
- J. Timmers, Oude ontginningen langs de breuk van Gemert-Zuid, deel 2, Gemerts Heem 2024 nr 4.

13. Het Slotje huize Lanckvelt

Buiten het oorspronkelijke dorpscentrum, maar tegenwoordig binnen de bebouwde kom in de wijk Molenbroek ligt het terrein waarop vroeger Het Slotje stond. Alleen de straatnaam Het Slotje herinnert er nog aan. In de oudste archiefstukken komt de naam als zodanig nergens voor. Op een kaart van onze regio van Willibrordus van der Burght (naar de kaart van Bleau) staat Het Slotje vermeld als het Huis Lancvelt. Daarnaast is van Gemert alleen nog het kasteel op dezelfde kaart afgebeeld. Dat het gebouw toen de nodige uitstraling had blijkt daar afdoende uit.
Op de kadasterkaart van 1832 is Het Slotje nog voor een deel voorzien van een omgrachting. Dat de gracht oorspronkelijk het gehele erf omvatte is zeer waarschijnlijk.

De Jonkers van Lanckvelt waren leden van een adellijke familie, een jongere tak van de familie Van Erp. Het huis Lanckvelt moet na 1407 zijn afgesplitst van het goed Ter Watermolen. Gezien de vermeldingen van Goyart van

Lanckvelt zal hij tussen 1430 en 1435 zijn gehuwd met Jenneke van Gemert. We mogen aannemen dat de bouw van het huis Lanckvelt in diezelfde periode heeft plaatsgevonden.

Op de kadasterkaart van 1832 zijn ter plaatse twee gebouwen aanwezig met nog deels daaromheen de restanten van een brede gracht. Bovendien is op de topografische kaart buiten de brede binnengracht nog een smallere buitengracht aangegeven. In 2001 werd op de plaats van Het Slotje een booronderzoek uitgevoerd door de Archeologische Vereniging Kempen en Peelland met als doel de oorspronkelijke loop van de gracht beter in beeld te krijgen. Door de aanwezigheid van de bebouwing en gedeeltelijke verharding van het terrein is dat maar gedeeltelijk gelukt. Wel bleek dat aan de noordkant van Het Slotje ook een gracht gelegen heeft. Dat betekent dat de brede binnengracht een gesloten rechthoekige vorm had, waarbinnen de gebouwen zich bevonden. Tijdens rioleringswerkzaamheden in de buurt van het terrein kon Jos van Schijndel nog verdere waarnemingen doen. Uit die waarnemingen bleek dat er inderdaad een tweede, smallere gracht aanwezig was in ieder geval aan de zuidzijde en de oostzijde. Of er aan de noordkant en de westkant ook een buitengracht aanwezig was, kon helaas niet worden vastgesteld. Concluderend kunnen we zeggen dat er een rechthoekige (binnen)gracht aanwezig was, waarbinnen de gebouwen waren gelegen. Op iets grotere afstand was er minimaal aan twee zijden een tweede (buiten)gracht aanwezig, die smaller was dan de binnengracht. We zien dat de binnengracht en de gebouwen nagenoeg helemaal op het huidige plantsoen liggen tussen de Louis Couperusstraat, de woningen aan Het Slotje en de Torrentinusstraat. De mogelijkheid dat de buitengracht ook een gesloten rechthoek vormde, helemaal om de binnengracht moeten we echter niet uitsluiten.

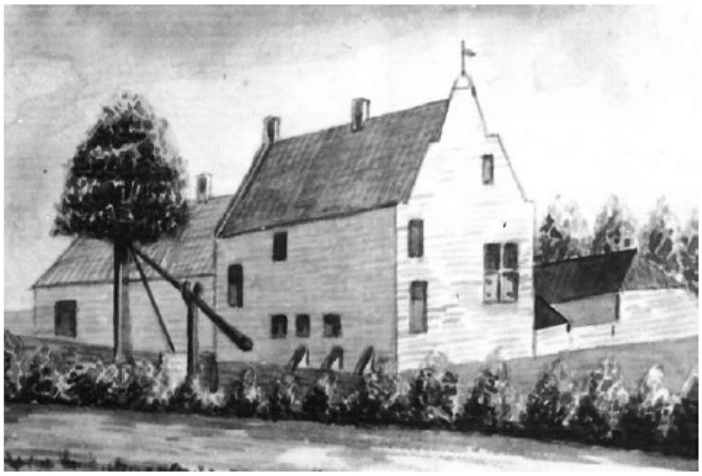

Het Slotje. Tekening in het Manuscript van A.C. Brock (1825).

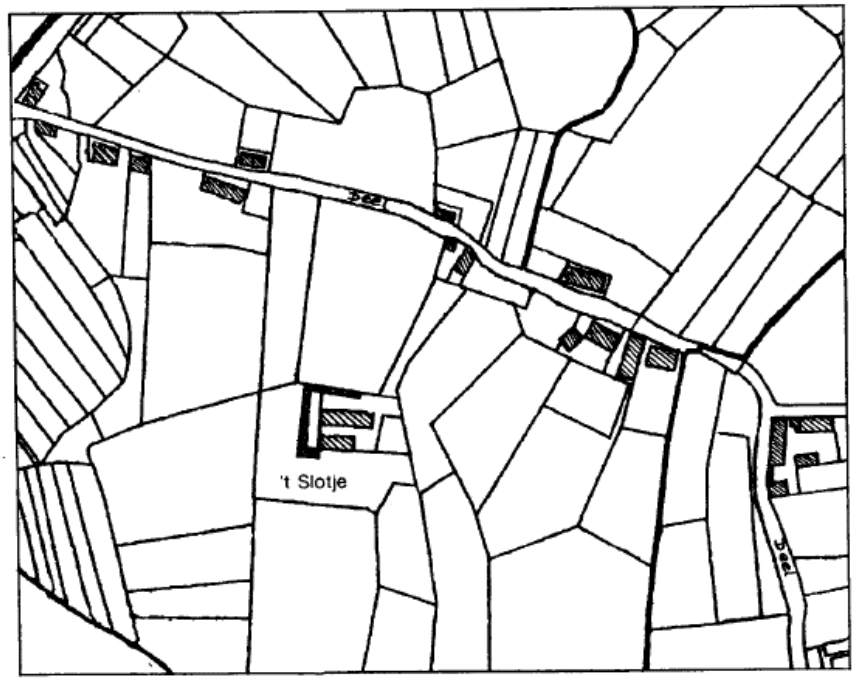

Fragment van de kadasterkaart anno 1832 van de omgeving van 't Slotje. Van de gracht resteert dan nog een U-vormig deel (kruislings gearceerd).

Van het vroegere huis Lanckvelt is slechts één tekening bewaard gebleven. De tekening moet dateren uit de periode 1820-1825. De afbeelding laat duidelijk een gebouw zien met het uiterlijk van een kasteel of adellijke woning. Hoge bakstenen gevels met een bijzonder vormgegeven topgevel. Het gebouw heeft twee verdiepingen en nog een

zolderverdieping, terwijl de aanwezige steunberen wijzen op de aanwezigheid van een kelder. Naast het hoofdgebouw zijn nog twee bijgebouwen weergegeven. Alles bij elkaar lijkt een gesloten hof aanwezig te zijn, bestaande uit een prominent hoofdgebouw en lagere bijgebouwen. Op de voorgrond van de afbeelding is het water van de binnengracht zichtbaar, omzoomd door begroeiing.

Bronnen:

- J. Timmers, Omgrachtingen in de middeleeuwen, Gemerts heem, 1995, jrg. 37, nr. 3.
- J. Timmers, Het Slotje, adellijk huis Lanckvelt, Gemerts heem 2007, jrg. 49, nr. 3.
- Het Slotje: adellijk huis Lanckvelt – Over cultuurhistorie en zo (jantimmerscultuurhistorie.nl)

14. Esper Hoeve

De oudste vermelding van het toponiem Esp dateert uit de 14e eeuw. Of hiermee ook het huidige terrein wordt bedoeld is niet duidelijk. In 1432 wordt de hoeve in ieder geval vermeld in het archief van de Commanderij van de Duitse orde te Gemert. Zij is dan het bezit van de kinderen van wijlen Gerrit van de Vondervoort. Deze verkopen de hoeve aan Jan van Amstel. In 1485 komt de hoeve in het bezit van de Duitse orde. Zij blijft in het bezit van de Duitse orde tot 1806. Hierna gaat de hoeve in verschillende handen over om, begin 20e eeuw in handen van de familie Kanters te geraken.

Van de hoeve bestaat een plattegrond van ca. 1788. Die plattegrond geeft een complex en bijzonder grachtenstelsel weer. Bij archeologisch onderzoek blijkt het grachtenpatroon uiteindelijk te bestaan uit een rechthoekig terrein van 72 meter bij 93 meter, omgeven door een gracht van gemiddeld 2 meter diep en 7 meter breed. Een rondlopende gracht met eeneiland sloot op dit rechthoekig terrein aan. De ronde gracht was gemiddeld 8 meter breed en 2,50 meter diep. Het eiland had een diameter van ca 24 meter. Op het eiland werd een fundering aangetroffen van een bakstenen gebouw uit circa 1450. Het fundament stond precies op de grens van de voormalige gracht en de vaste ondergrond daarbinnen. Het aanwezige woonhuis was kennelijk opgetrokken uit baksteen, met ramen voorzien van natuurstenen waterlijsten en een dakbedekking van leisteen. Alles bij elkaar mag worden geconcludeerd dat op het terrein een voor die tijd aanzienlijk woonhuis aanwezig was. Op het grotere, aansluitende rechthoekige terrein zullen bedrijfsgebouwen van de hoeve Esp hebben gelegen. Uit het onderzoek bleek ook dat er eind 16de eeuw een brand gewoed heeft. Meteen daarna zal een nieuw gebouw zijn geplaatst waarvan de houten gebinten nu nog aanwezig zijn in de huidige boerderij. Alles bij elkaar genomen mag worden verondersteld dat op de Esperhoeve circa 1450 een grachtenstelsel werd aangelegd, waarbinnen een bijzonder rijke woning werd gebouwd met afzonderlijke bijgebouwen. De huidige Espse hoeve is daarvan het restant.

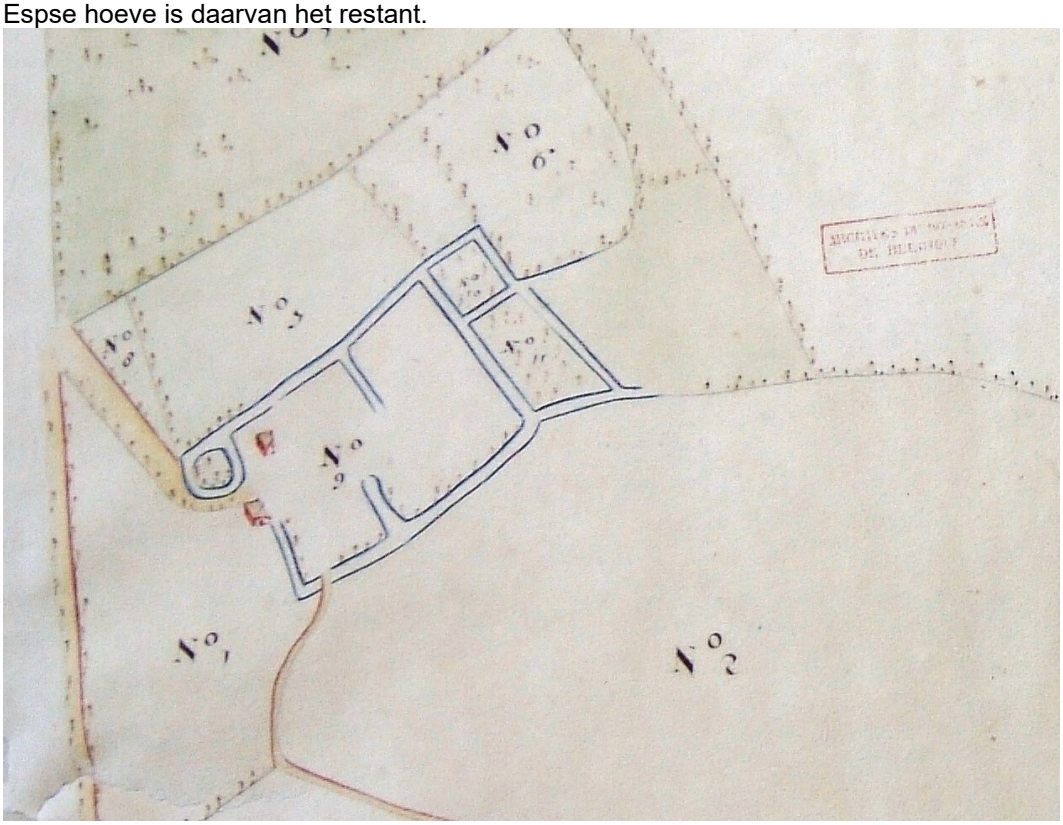

De Espesche hoeve op de kaart uit 1788. De grachten zijn met cijfers aangegeven.

In de oudste registers van grondeigenaren en grondgebruikers treffen we diverse personen aan op Esp. Uit die oude registers komt naar voren dat de adellijke familie Van Bruheze de belangrijkste grondbezitter op Esp was. Deze

familie noemde zichzelf naar haar belangrijkste bezit, het landgoed Bruheze, dat later uitgroeide tot het Bakelse kerkdorp Brouwhuis. In de loop van de 14de eeuw versnipperde het grondeigendom op Esp onder de verschillende erfgenamen van de familie van Bruheze: Jorden van Bruheze, Jorden van Esp, Melis van den Broek (met als erfgenamen de kinderen van Gerrit van de Vondervoort) en Melis van de Laar van Gemert. Allemaal mensen behorend tot de elite van Bakel en Gemert. De basis van de Esperhoeve werd gelegd vanaf 1430. Jan van Amstel, zoon van Gerard van Amstel en gehuwd met Elisabeth Geerlings van Nuwelant kocht in de periode tussen 1430 en 1450 veel bezit op van de erfgenamen van Gerrit van de Vondervoort en van de erfgenamen van Jorden van Esp, waardoor het nodige grondbezit op Esp werd herenigd. Jan van Amstel was een belangrijk grootgrondbezitter in de regio. Naast de bezittingen op Esp erfde hij via zijn vrouw Elisabeth van Nuwelant ook goederen in Nuenen (het goed Te Coll, het goed Papenvoort en de watermolens van Coll en Opwetten). De leden van de familie Van Amstel zijn afstammelingen van de bekende Utrechts/Hollandse familie Van Amstel. De nakomelingen van Gijsbrecht van Amstel, die betrokken was bij de moord op Floris V van Holland, vertrokken uit het Utrechtse en kwamen vervolgens in het noordoosten van Brabant terecht, vanwege hun verwantschap met de heren van Cuijk. Door het huwelijk van Sophia van Amstel, een kleindochter van Gijsbrecht, met de Bakelse ridder Hendrik van der Schaut kwamen de Van Amstels in de regio Bakel terecht.

Bronnen:

- M. Bink, 2004: Gemert-Bakel Espesche Hoeve / Commandeurs Hoeve. Definitief onderzoek (BAAC-rapport 03.149), Den Bosch.
- https://www.jantimmerscultuurhistorie.nl/nederzettingen/de-esper-hoeve-herstel-van-een-moated-site-in-bakel/
- Verzameling kaarten uit het Archief Kommanderij van de Duitse Orde te Gemert, inventarisnummer 627.

15. Goed Ten Broek of Armenhoef

De Armenhoef of goed Ten Broek, Kromstraat 37, is voor zover bekend de oudste boerderij van Gemert en tevens rijksmonument. De oude naam is het goed Ten Broek en wordt al vermeld in de 14de eeuw. Het huidige gebouw is een hoekgevelboerderij, waarvan de aanbouw (een kelder met opkamer) een afzonderlijk dak heeft. De dakconstructie boven de aanbouw is van latere datum dan de hoofdbouw. Wanneer deze aanbouw gerealiseerd werd, is onbekend. Daarvoor moet de Armenhoeve de vorm gehad hebben van een hallenhuis. Opmerkelijk is dat de zolder van het woongedeelte in de richting van de voorgevel schuin oploopt. De voorgevel kon om die reden voorzien worden van een extra hoog raam en deur. Het gaf de boerderij veel aanzien. In 1619 werd de boerderij voorzien van een nieuwigheid in die dagen. Voor de afvoer van de rook van het open vuur is toen een schouw aangebracht. In de schouwbalk staat de oudst bekende inscriptie in een boerderij in Noord-Brabant. Hij werd aangebracht door de toenmalige pachter Ansem Jegers. Mogelijk was hij ook verantwoordelijk voor de aanbouw met kelder. Vermoedelijk dateert de hoofdbouw uit de 15de eeuw, maar een hogere ouderdom is niet uit te sluiten. In 1966-1967 werd het woongedeelte verbouwd. De boerderij was voorzien van een grote losstaande schuur. In 1985 is die dwarsdeelschuur helaas gesloopt.
Het erf van de Armenhoeve heeft een bijzondere vorm. Aan de zuidkant van de boerderij ligt een ovaalvormig perceel. Deze vorm wijst er op, dat het gaat om het oudst ontgonnen perceel ter plaatse. Dit afgeronde perceel lag aanvankelijk ook wat hoger dan de omgeving. Inmiddels is het grotendeels geëgaliseerd. Bij de ontginning zal het perceel omgeven geweest zijn door een omheining. De oude schuur stond binnen het rondlopende perceel en op grond daarvan mag verondersteld worden dat daar ook het oudste gebouw heeft gestaan. Op grond van deze eigenschappen mag de oudste ontginning gedateerd worden in de 13de eeuw of eerder.

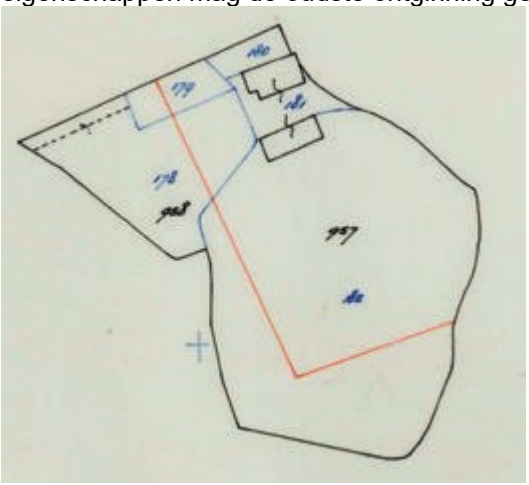

Hulpkaart G106 van 1976. Het min of meer rond lopende perceel aan de zuidkant van de Armenhoeve is het oudste gedeelte van de ontginning ter plaatse. De verdwenen schuur stond aan de rand hiervan.

Bij egalisatie van het terrein ten behoeve van de bouw van een nieuwe veestal en in de bouwput van die stal heeft Ad Otten een paar archeologische waarnemingen gedaan. Op de plaats van het sterretje met het cijfer 1 werden sporen

aangetroffen, die waarschijnlijk te maken hebben met de omheining op die plaats. Op de plaats van het sterretje met cijfer 2 trof Ad iets anders aan. Het is precies de plaats waar toen de nu nog bestaande veestal werd gebouwd, binnen de oude omheining. Midden op het oude omheinde terrein werden paalsporen aangetroffen van redelijk zware palen. Daartussen waren sporen zichtbaar van dunnere palen. Ad schreef erbij dat hij dacht dat het een palissade was. Hij trof ook nog iets anders aan, namelijk meerdere concentraties van een laag leem van enkele centimeters dik, die als bouwmateriaal gediend kunnen hebben. De sporen die Ad aantrof zullen door moderne archeologen anders geïnterpreteerd worden. Het gaat hier veel eerder over de wand van een huis bestaande uit vlechtwerk tussen zware stijlen. Dit is nog meer aannemelijk vanwege de aangetroffen leemlaagjes, die te interpreteren zijn als resten van een lemen vloer of mogelijk als resten van leem, waarmee het vlechtwerk van de wand werd besmeerd. De sporen wijzen erop dat er binnen de oude omheining een gebouw heeft gestaan. Het is heel goed mogelijk dat dit de resten zijn van het oudste hoofdgebouw van het goed Ten Broek. Destijds heeft er geen uitgebreid archeologisch onderzoek plaatsgehad en een datering van de gevonden resten kennen we daarom niet. We weten wel dat Goyart van Wermpt als eigenaar van Ten Broek omstreeks 1440 het landgoed heeft uitgebreid met delen van het aanpalende goed Ten Boer. Het is goed denkbaar dat hij in samenhang met die uitbreiding toen een nieuw hoofdgebouw liet bouwen buiten de oude omheining. De losstaande schuur van de Armenhoeve stond wel binnen de oude omheining en het is om die reden denkbaar dat de schuur al bestond tijdens de nieuwbouw van de Armenhoeve van circa 1440. Harde bewijzen voor deze ontwikkeling hebben we niet, maar het is wel aannemelijk.

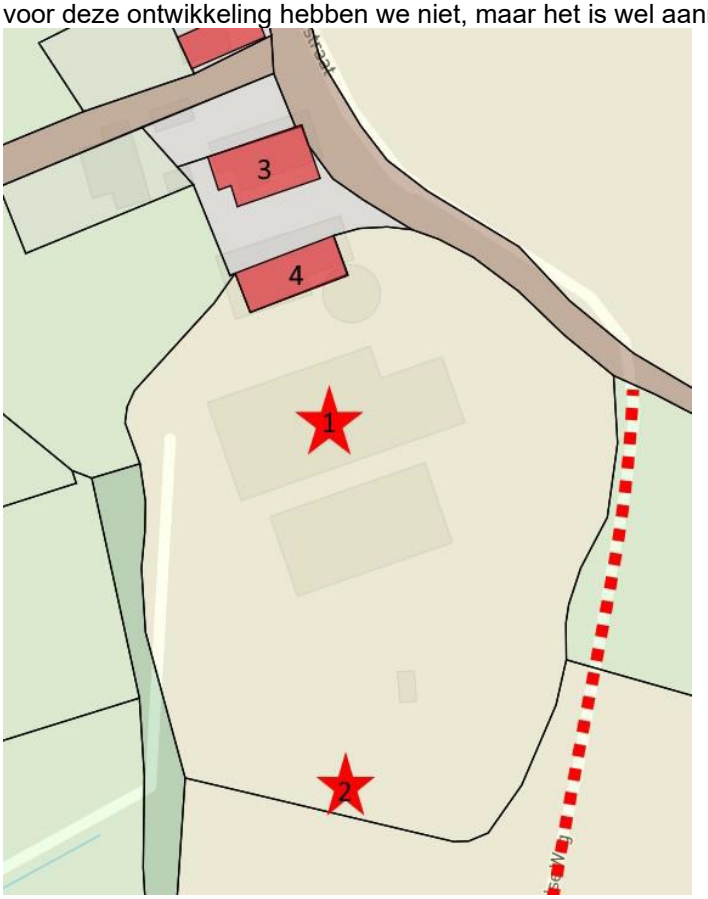

Het ovaalvormige perceel bij Ten Broek is de oude kern van de ontginning. Aan de oostkant ligt de Oude Helmondseweg, die de omheining ervan volgt. Dit pad is met een rode stippellijn ingetekend. Op de kadasterkaart staat deze niet aangegeven, omdat het privé eigendom was. Het pad liep over de akkers van Ten Broek en bestond al veel langer. De rode sterren 1 en 2 geven de plaatsen aan waar archeologische sporen werden aangetroffen. Het cijfer 3 geeft de bestaande boerderij aan en 4 is de losstaande schuur, die in de vorige eeuw gesloopt werd (uit Timmers 2024).

Bronnen:

- A. Otten, Armenhoeve is ook Herenhoeve, Gemerts Heem 2016 nr. 4. Er volgde nog een aanvulling in Gemerts Heem, 2017 nr. 1.
- J. Timmers, Boerderijen in de Kromstraat, Gemerts Heem 2023, jrg. 65, nr. 1.
- J. Timmers, Oude ontginningen langs de breuk van Gemert-Zuid, deel 2, Gemerts Heem 2024 nr 4.

16. Goed Nieuwenhuis

Het zuidwesten van Gemert, eigenlijk het zuidwesten van De Mortel, van Milschot tot en met Tereyken, was aan het eind van de middeleeuwen grotendeels in bezit van de Duitse Orde 1. Vermoedelijk werd het gebied vanaf de 13de eeuw, maar vooral in de 14de eeuw ontgonnen. De ontginning begon op Milschot. Al in 1379 is Jan Ansems van

Middelscoit één van de schepenen van Gemert. Gezien zijn naam en functie kan hij in verband gebracht worden met belangrijk bezit op Milschot, waarvan de oude schrijfwijze 'Middelscote' luidt. Verder naar het westen bezat de Duitse Orde nog drie hoeven: het goed Nieuwenhuis, De Nieuwe Hoeve Milschot (ook Berkes Hoeve genoemd) en het goed Ter Eyken. Deze drie hoeven maken onderdeel uit van een groot aaneengesloten grondgebied, dat in zijn geheel eigendom van de Orde was. De stichting van het goed Nieuwenhuis zal waarschijnlijk hebben plaatsgehad na verwerving van de gemeint door de Duitse Orde. Het gaat immers om een ontginning van de gemeint aansluitend bij landerijen die al eerder in cultuur gebracht waren. Uit de naam Nieuwenhuis mogen we wellicht afleiden dat het de eerste eigen stichting van de Duitse Orde in Gemert geweest is. De stichting van de hoeve Ter Eyken zal iets later plaats gehad hebben. Het goed Nieuwenhuis wordt voor het eerst vermeld in het jaar 1421. Ook de plaats van het hoofdgebouw van het goed Nieuwenhuis bleef ongewijzigd. De boerderij werd in de 20ste eeuw verbouwd tot stal, nadat een nieuw woonhuis werd toegevoegd. Van het oude gebouw resteert nu nog de brandgevel tussen voormalig woongedeelte en stalgedeelte. De wanden van de schuur bleven op nagenoeg dezelfde plaats. Bij het vervangen van de buitenmuren zijn nog een tweetal resten van de oude houten funderings- of constructiepalen teruggevonden. De teruggevonden paalresten zijn dendrochronologisch onderzocht, maar het bleek jammer genoeg niet mogelijk om de datering te bepalen. Gezien de gebruikte bouwwijze mogen we er wel vanuit gaan dat het gaat om restanten van het oorspronkelijke gebouw uit de 14de eeuw.

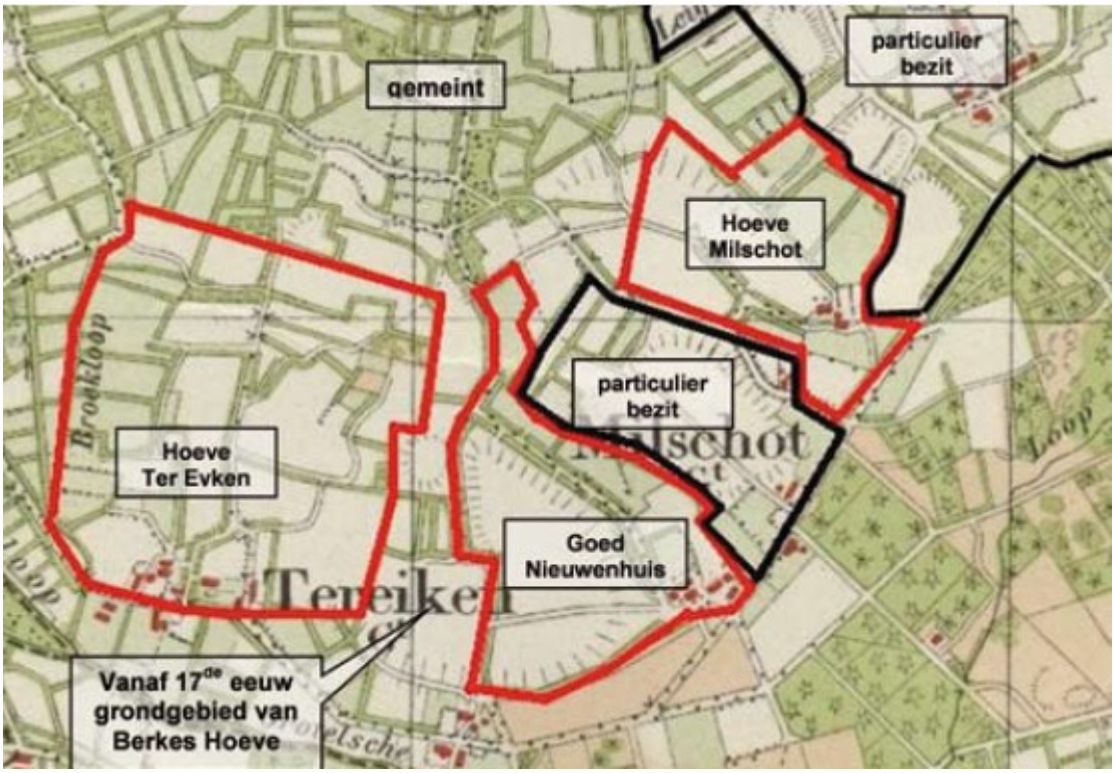

De situatie op Milschot-Tereiken rond het jaar 1400, geprojecteerd op de kaart van ca 1900. Het grondbezit van de Duits Ordens hoeven is met rood omgeven. Gebieden met particulier eigendom zijn met zwart omgeven. De rest is onontgonnen gemeint. Delen van het gebied ten noorden en westen van dit kampenlandschap werden pas in de 19de eeuw ontgonnen. In het zuidoosten de Milschotse Heide, die in 1900 nog onontgonnen was en momenteel nog voor een belangrijk deel bosgebied is.

Bronnen:
- J. Timmers, Het goed Nieuwenhuis op Milschot, Gemerts Heem 2009, nr. 3
- Verzameling kaarten uit het Archief Kommanderij van de Duitse Orde te Gemert, inventarisnummer 627.

17. Hoeve Milschot

Eerste vermelding 1421. Persoon die naar de hoeve verwijst is Jan Ansems van Middelscoit (1379). Kadaster 1832 perceel G347. Plaatsaanduiding Milschot.

Bronnen:
- J. Timmers, Middeleeeuwse hoeven en hun locaties, Gemerts heem, 1999, jrg. 41, nr. 4.
- Verzameling kaarten uit het Archief Kommanderij van de Duitse Orde te Gemert, inventarisnummer 627.

18. Hoeve Ter Eijcken

De huidige buurtschap Tereijken is in de loop van de tijd ontstaan uit een enkele hoeve, de hoeve Ter Eijcken, die eigendom was van de Duitse Orde. Met de hoeve worden niet alleen de gebouwen bedoeld, maar tevens de bijbehorende grond. De orde gaf de hoeve steeds voor een aantal jaren in pacht aan een hoevenaar. Het oudst bekende pachtcontract is van 9 juni 1386. Het was een omvangrijke hoeve, die op de oudste Gemertse kadasterkaart nog redelijk goed herkenbaar is. Wanneer de hoeve gesticht is, blijft vooralsnog onbekend. Het is aannemelijk dat het een ontginning is van de Duitse Orde. Aan het eind van de 14de eeuw gaat de Duitse Orde er toe over om een aantal hoeven die ze in bezit heeft, niet langer te verpachten, maar ze feitelijk te verkopen. Dat gebeurt ook met de hoeve Ter Eijcken, die in 1391 aan Melis Jan Maessoen van Gemert, alias van der Eijcken, in erfpacht wordt uitgegeven. In de loop van de tijd is de hoeve opgesplitst in delen door bijvoorbeeld verkoop of door erfenis, waarbij ze wordt verdeeld onder erfgenamen. Bij opsplitsing van de hoeve Ter Eijcken hebben nieuwe eigenaars ook nieuwe boerderijen op hun deel bijgebouwd. Op den duur is daaruit de buurtschap Tereijken ontstaan. In 1832 stond er een cluster van vijf boerderijen. Daarna is het aantal nog verder gegroeid, vooral door nieuwe ontginningen langs de Snelleloop aan de zuidkant en de westkant van de oude hoeve.

De vermoedelijke omvang van de middeleeuwse hoeve Ter Eijcken, aangegeven als rode stippellijn op de kadasterkaart van 1832. De rode ster geeft de meest waarschijnlijke plaats aan van de oudste locatie. Dat is het erf van het huidige adres Tereijken 29.

Bron: J. Timmers, 2023: De hoeve Ter Eijcken, van pacht naar erfpacht, Gemerts Heem jrg. 65, nr. 1.

19. Hoeve Ter Beverdijk

De gracht die rond de middeleeuwse hoeve lag, is in 2009 teruggevonden bij de sloop van een boerderijtje, dat vervangen werd door een veel groter huis. Nu Deel 97-99. De gracht is ongeveer 5 meter breed geweest, langzaam aflopend naar het midden.

Bron: J. Timmers, Middeleeeuwse hoeven en hun locaties, Gemerts heem, 1999, jrg. 41, nr. 4.

20. Hoeve Grotel

De hoeve Grotel, die van de Duitse Orde was bestaat niet meer, maar stond pal ten noorden van Speurgt 5A in Bakel. In het midden van de 17e eeuw bestond het goed naast een 'huys, schuere, schop, stallinge' uit ongeveer 30 lopensaten teulland en 35 lopensaten groesland en heidevelden (32).
Op Grotel lagen in de middeleeuwen minstens drie hoeven op Voorste, Middelste en Achterste Grotel. De Hoeve van de Duitse Orde lag op Voorste Grotel. Waar de hoeve van de H Geest van Helmond lag, is onbekend.

Bronnen:
- Heugten, W. van, 1990: Bezittingen van de Commanderij Gemert te Bakel. Gemerts Heem 1990-4.
- Bureauonderzoek en Inventariserend veldonderzoek - verkennende fase aanleg persleiding project vakantiepark

Grotelsche Heide te Bakel, gemeente Gemert-Bakel (NB).
- Verzameling kaarten uit het Archief Kommanderij van de Duitse Orde te Gemert, inventarisnummer 627.

21. Waarse Hoef Milheeze

Hoeve 't Hof in Milheeze, andere naam is Waarse Hoef of hoeve Ter Waarden. Staat als zodanig op de kadasterkaart van 1832 vermeld. Deze boerderij was lang eigendom van de familie Stercken. In 1830 woonde hier brouwer Jan van Griensven, die ook burgemeester was van Bakel en Milheeze. Hij heeft de verzamelkaart van het eerste kadaster op 20 december 1811 ondertekend samen met de Franse prefect in Den Bosch. Het landweggetje op de linkeroever draagt nog steeds de naam Griensvennersteeg. Deze 'heren van Milheeze' hebben hier – volgens de overlevering – hun watermolen gehad. Feit is dat de familie Cornelissen, wier boerderij deel was van de genoemde Waartse Hoef, hier bakstenen opploegde nadat de waterloop in de jaren '20 en '30 genormaliseerd is. De watermolen heeft waarschijnlijk gestaan ongeveer 100 meter stroomopwaarts van de stuw bij de Pottingen (mededeling van de heer Rein v/d Broek in Milheeze).[2]

De Waarse Hoef in Milheeze op de kadasterkaart van 1830.

22. Hoeve Kaweide

In buurtschap Kaweide stond, aan de noordzijde van de Wolfskamp, de middeleeuwse hoeve Kaweide die de buurtschap haar naam heeft gegeven. Wolfskamp 4, Milheeze, is de boerderij gebouwd in eerste helft 19e eeuw, op de plaats van de middeleeuwse hoeve Kaweide.

Bron: Cultuurhistorische analyse van de Kaweise Loop. Onderzoek naar de landschappelijke en cultuurhistorische betekenis van de Kaweise Loop en omgeving, van het Peelkanaal tot de uitmonding in de Bakelse Aa (Lantschapsstudies 69).

23. Hoeve De Wauw op Doonheide

Eerste vermelding 1366, Kadaster 1832 perceel K438. Gelegen op Doonheide 8.

Bron: J. Timmers, Middeleeuwse hoeven en hun locaties, Gemerts heem, 1999, jrg. 41, nr. 4.

[2] Haartsen, A., 2007: Cultuurhistorische analyse van de Kaweise Loop. Onderzoek naar de landschappelijke en cultuurhistorische betekenis van de Kaweise Loop en omgeving, van het Peelkanaal tot de uitmonding in de Bakelse Aa (Bureau Lantschap).

24. Hoeve leengoed Esdonk

Eerste vermelding 1366: Leengoed Esdonk. Persoon die naar de hoeve verwijst is Emont van Esdonk (1364). Kadaster 1832 perceel A144.

Bron: J. Timmers, Middeleeuwse hoeven en hun locaties, Gemerts heem, 1999, jrg. 41, nr. 4.

25. Hoeve Wijnboom

Eerste vermelding 1377. Persoon die naar de hoeve verwijst is Alard van Wijnboom (1473). Kadaster 1832 perceel I573/ Plaatsaanduiding Wijnboomlaan.

Bron: J. Timmers, Middeleeuwse hoeven en hun locaties, Gemerts heem, 1999, jrg. 41, nr. 4.

26. Hoeve Esdonk

Eerste vermelding 1390: Hoeve Esdonk. Persoon die naar de hoeve verwijst is Wauter van Esdonk (1364). Kadaster 1832 perceel A54. Plaatsaanduiding Esdonk.

Bron: J. Timmers, Middeleeuwse hoeven en hun locaties, Gemerts heem, 1999, jrg. 41, nr. 4.

27. Hoeve Ten Groenendaal

Eerste vermelding 1409. Persoon die naar de hoeve verwijst is Johan van den Gronendale (1385). Kadaster 1832 perceel H406. Plaatsaanduiding Groenendaal.

Bron: J. Timmers, Middeleeuwse hoeven en hun locaties, Gemerts heem, 1999, jrg. 41, nr. 4.

28. Hoeve De Vossenberg in De Mortel

Eerste vermelding 1413. Kadaster 1832 perceel F50. Plaatsaanduiding Renseweg.

Bron: J. Timmers, Middeleeuwse hoeven en hun locaties, Gemerts heem, 1999, jrg. 41, nr. 4.

29. Hoeve Ter Ynde

Eerste vermelding 1421. Kadaster 1832 perceel G242. Plaatsaanduiding Boekent 9.

Bron: J. Timmers, Middeleeuwse hoeven en hun locaties, Gemerts heem, 1999, jrg. 41, nr. 4.

30. Hoeve Strijbosch in Handel

Het noordelijk deel van de dorpskom van Handel draagt de naam Strijbosch. In de middeleeuwen wordt er een hoeve gesticht die ook de naam Strijbosch krijgt. De hoeve is particulier bezit met als gevolg dat bij veel erfdelingen meerdere familieleden een deel van de hoeve in bezit krijgen. Vaak wordt dat doorverkocht aan één van de erfgenamen, zodat de hoeve aan één eigenaar blijft behoren. Een aantal bijbehorende percelen worden aan derden doorverkocht, maar soms weer teruggekocht door een latere eigenaar van de hoeve. De landerijen die aanvankelijk tot de hoeve Strijbosch behoorden raken daardoor op den duur nogal versnipperd. Een groot deel blijft echter in wisselende samenstelling behoren tot Strijbosch. We gaan er van uit dat de boerderij op de hoek Strijbosscheweg – Pater Petrusstraat de oudste vestgingsplaats is. Die boerderij wordt nog steeds Strijbosch genoemd.

Als in 1364 voor de eerste keer de naam Strijbosch opduikt, betreft het een zekere Gevart van Strijbosch, die dan schepen is in het rechtsgebied van de Duitse Orde. Gevart van Strijbosch lijkt afkomstig te zijn uit Bakel. Hij is de zoon van Jan van Bakel en kleinzoon van een priester met de naam heer Gevart. Waarschijnlijk stamt hij uit de familie van de heren van Deurne. Hij wordt genoemd naar zijn belangrijkste bezit: Strijbosch. Zijn vader Jan van Bakel zal ook al op Strijbosch hebben gewoond, want naast zoon Gevart van Strijbosch heeft Jan van Bakel nog andere zonen

met de naam Strijbosch. Gevart van Strijbosch was schepen in Gemert in de periode 1364-1386 en zal kort daarna zijn overleden.

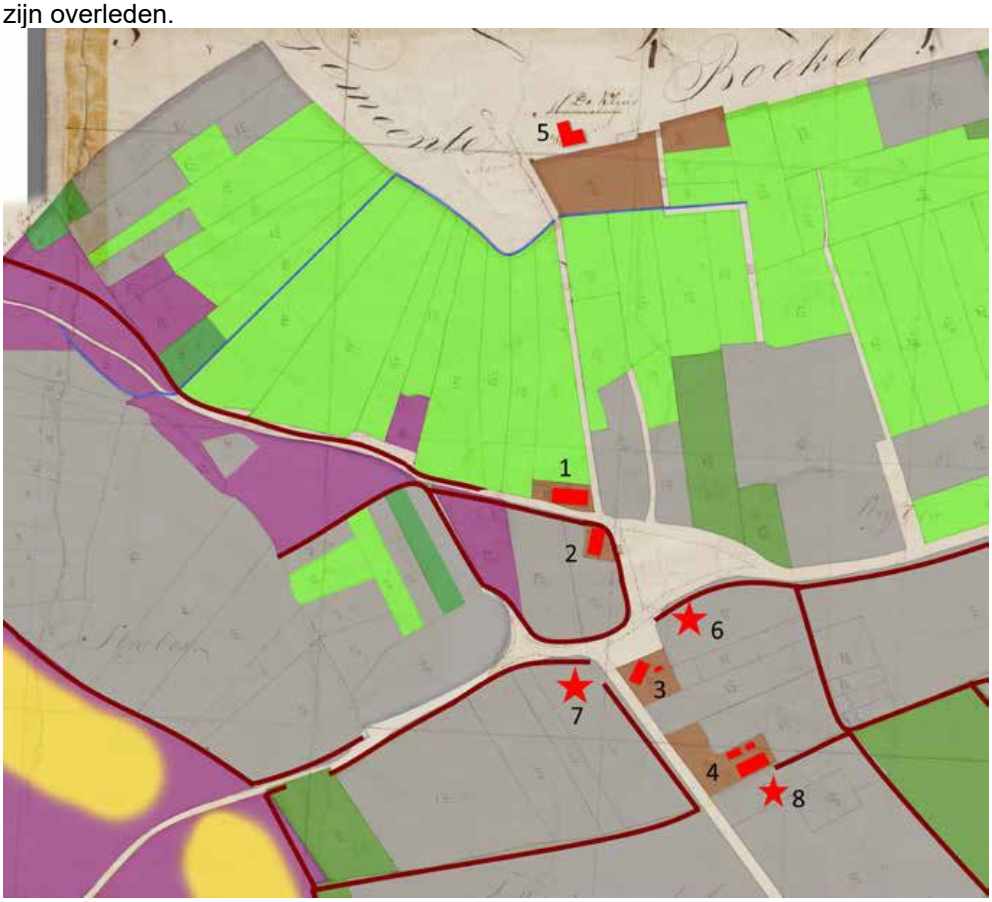

Strijbosch in 1832. De toen aanwezige panden (in rood) stonden op de huidige adressen: 1. Pater Petrusstraat 2 (hoeve Strijbosch), 2. Strijbosscheweg 2, 3. Pastoor Castelijnsstraat 46, 4. Pastoor Castelijnsstraat 33-35, 5.bovenaan op Boekels grondgebied, de nu nog bestaande kluis van Huize Padua. Met rode sterren zijn panden aangegeven die in 1832 al verdwenen waren. 6. Pastoor Castelijnsstraat 49 a,b,c, 7. hoek Landmeerseweg - Rector Coppensstraat, 8. de plaats van de oude kluis van broeder Hogardus. Het bruin gekleurde perceel ten zuiden van de Boekelse Kluis (5) aan de Handelse kant was een hof die door de broeders ook werd aangekocht. Daar werd later het kapucijnenklooster gebouwd. De huidige Rector Coppensstraat was de toenmalige hoofdweg. Later is de doorgaande weg iets naar rechts aangelegd, met een knik ter hoogte van pand nr 4.

Bron:
- J. v.d. Aa-Vogels, P. Hubers, A. Martens & J. Timmers, 2020: Van Haenle tot Handel. Een beeld van 800 jaar, Eindhoven.

31. Hoeve Mughof

Eerste vermelding 1482. Kadaster 1832 perceel G239. Plaatsaanduiding Boekent 3.

Bron: J. Timmers, Middeleeuwse hoeven en hun locaties, Gemerts heem, 1999, jrg. 41, nr. 4.

32. Hoeve Op de Aa

Eerste vermelding 1483. Kadaster 1832 perceel A214. Plaatsaanduiding Koksedijk.

Bron: J. Timmers, Middeleeuwse hoeven en hun locaties, Gemerts heem, 1999, jrg. 41, nr. 4.

33. Hoeve Ploesterdonk

Eerste vermelding 1368. Kadaster 1832 perceel 1560 of 563. Plaatsaanduiding Wijnboomlaan.

Bron: J. Timmers, Middeleeuwse hoeven en hun locaties, Gemerts heem, 1999, jrg. 41, nr. 4.

34. Hoeven Te Kieboom

Er zijn twee hoeven in Gemert met de naam Te Kieboom. Een aan het Binderseind rond L318, de andere op de hoek Oudestraat-Stereind. Dat is H306 en volgenden.
De hoeve aan de Oudestraat lag op de Nonnenakker naast herberg De Zwaan, schuin tegenover Keizersbosch, dat in de middeleeuwen ook onderdeel uitmaakte van het goed te Kieboom. Vanaf de 15e eeuw tot ergens in de 18de eeuw is dit stukje Gemert eigendom van het klooster Binderen in Helmond.
Eerste vermelding 1378 van hoeve De Kieboom aan het Binderseind. Persoon die naar de hoeve verwijst is Joan van den Kibome (1332).

Bron: J. Timmers, De Nonnenakker van Binderen en het goed Te Kieboom, Gemerts Heem 2018 nr 4.

35. Hoeve Ten Boer

Eerste vermelding 1380. Persoon die naar de hoeve verwijst is Henric van den Bore (1332). Kadaster 1832 perceel H662. Plaatsaanduiding Kromstraat.

Bronnen:
- J. Timmers, Middeleeuwse hoeven en hun locaties, Gemerts heem, 1999, jrg. 41, nr. 4.
- J. Timmers, Boerderijen in de Kromstraat, Gemerts Heem 2023, nr. 1.

36. Hoeve Ter Vondervoort

Eerste vermelding 1383. Persoon die naar de hoeve verwijst is Johan van den Wondernvoort (1332). Kadaster 1832 perceel H595 en 596. Plaatsaanduiding Broekstraat.
In 1430 treffen we de vermelding aan van een hofstad, genaamd Ter Vondervoert, ‘met zijn gebouwen, akkerland en beemden, binnen het geloect’. Behalve de gebouwen lagen er ook akkers en beemden binnen de omheining. Het gaat om een oude ontginning met een min of meer rondlopende of ovale vorm, in ieder geval met afgeronde hoeken.

Bron: J. Timmers, Middeleeuwse hoeven en hun locaties, Gemerts heem, 1999, jrg. 41, nr. 4.

37. Hoeve Paashoef

Eerste vermelding 1404. Kadaster 1832 perceel E306. Plaatsaanduiding hoek Paashoefsedijk/ Eeuwsel.

Bron: J. Timmers, Middeleeuwse hoeven en hun locaties, Gemerts heem, 1999, jrg. 41, nr. 4.

38. Steenwechs Goed

Eerste vermelding 1490. Kadaster 1832 percelen L122 en 123, huidige adressen Nieuwstraat 28 en 30.

Bron: J. Timmers, Steenwechs Goed en de ontwikkeling van de Nieuwstraat, Gemerts Heem 2023, nr 3.

39. Goed Ter Tuynen Milheeze

Het goed Ter Tuynen is in de middeleeuwen een grote hoeve in Milheeze. Bij de hoeve horen ook percelen grond in Helmond, Deurne, Aarle en Mierlo. Een omvangrijk bezit dus. Het goed komt niet voor in de cijnsregisters van de heer van Helmond, de hertog van Brabant of de abdij van Echternach. Het lijkt daarom een vrij eigen goed. Het moet dan onderdeel uitgemaakt hebben van de uitgestrekte eigendommen van de familie Van Scheepstal. De oudst bekende is Jan Van Scheepstal, die vanaf ongeveer 1300 uitgebreid bezit had in Aarle-Rixtel, Beek en Donk, Bakel en Milheeze. Omdat het goed Ter Tuynen niet in de cijnsregisters voorkomt, moet het een eigen ontginning van de Van Scheepstals zijn geweest. De familie had wellicht die mogelijkheid, omdat ze fungeerde als rentmeester van de Echternachse goederen.
De plaats van het goed is nog niet gelokaliseerd. De naam verwijst wel naar de plaats waar we moeten zoeken. Ter Tuynen betekent: bij de Tuyn. De term ‘tuyn’ heeft in de middeleeuwen de betekenis van omheining, vaak in de vorm van een al dan niet gevlochten heg of misschien in de vorm van een houten hekwerk. In Milheeze werd eerder een oude hoeve opgegraven op de oude akkers en die hoeve was omgeven door een palissade. Een andere hoeve die

waarschijnlijk ook ‘omtuint’ was met een omheining is het Hof van Milheeze of Waarse Hoef (zie nr. 21). Dat is de hoofdhoeve van de laatbank van Milheeze en eigendom van de Van Scheepstals en later Van der Aa. Mogelijk werd Ter Tuynen ontgonnen naast die hof.
De oudst bekende eigenaar van het goed Ter Tuynen is Melis van Milheeze in de 14de eeuw. Hij was een vooraanstaand burger en schepen van Helmond. Na de dood van Melis van Milheeze werd het goed Ter Tuynen verdeeld. Twee van diens erfgenamen kregen elk de helft van het goed. Dochter Aleit was gehuwd met Melis Maes van der Hofstad. Op 12-3-1446 wordt de helft van het goed Ter Tuynen in Milheeze verkocht door zijn erfgenamen aan Mathijs en Aert, zonen van Jan de Berker.
Yda, dochter van Melis van Milheeze was gehuwd met Jan Maes van Ghemert, die de andere helft van Ter Tuynen erft. Diens erfgenamen Maes Jan Maes, Ansem Jan Maes en Melis Hendrik Stoven geven in 1447 hun helft in erfpacht aan de broers Jan en Aert Mickarts, samen met Jan van Rijpelberg, die zijn deel in 1451 ook verkoopt aan beide broers Mickarts. De erfgenamen van Jan Maes van Gemert houden echter twee delen van Ter Tuynen in eigen bezit. Het gaat om twee bosjes (houtwassen) op de Berchflaes en de Berken.
Opvallend is dat Maes Jan Maes van Gemert in Milheeze het Maesbroekske in eigendom had, dat later van de familie Van Berflaes was. Berflaes is een verbastering van Berchflaes en dat moet een vlaas (dat is een ondiep ven) geweest zijn in de buurt van de Berken. Het Maesbroekske lijkt identiek aan de Berchflaes. In het cijnsboek van Milheeze worden genoemd: Jutte Ansems wijf vander Berfflaeschen was ende Dirck ende Mechtelt hoir kijnderen ende Henrixken Mechtelden dochter voirschreven, te betalen 9 denari ouds uut erffenisse Maessen van Gemert geheiten Maes Broexken.
Dit Maesbroek staat nu bekend onder de naam Mastbroek, het ligt ten noorden van het gebied De Berken. Daarmee wordt het erg aannemelijk dat zowel het Mastbroek als een deel van De Berken van oorsprong onderdelen waren van de middeleeuwse hoeve Ter Tuynen. Als dat zo is moeten we er ook aan denken dat oostelijk van de Berken, grenzend aan het Hof van Milheeze, wellicht het goed Ter Tuynen is. De afgeronde vorm van de ontginning bij de Berken wijst erop dat daar de oude omheining (de tuyn) van het Hof van Milheeze lag.

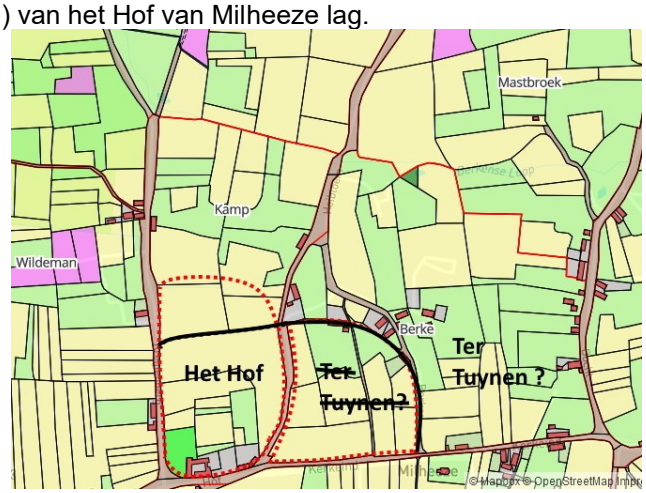

Bij nader inzien lijkt de Hof van Milheeze groter dan eerst gedacht. Het gebied tussen Nagtegaal en Berken hoorde er waarschijnlijk ook bij. Dat betekent dat het dan logischer is om te veronderstellen dat Ter Tuynen lag tussen de Berken en de Bogt. Onderzoek in de cijnsregisters kan wellicht meer helderheid geven.

Bron: J. Timmers, Aantekeningen over het goed Ter Tuynen in Milheeze, 2021.

40. Hoeve Handel

De hoeve Handel was een grote hoeve en zoals gebruikelijk in die tijd krijgt de pachter en bewoner ervan de naam van de hoeve als ‘familienaam’. We komen ze tegen onder de naam Van Haendel. De eerste in de rij is Everart van Haendel die voor het eerst genoemd wordt op 1-4-1364 als Everart van Hanel. Everart van Haenle was een man van aanzien, hij was president-schepen van Gemert in 1364-1366.

Plattegrond van de Hoeve Handel. De gebouwen waren zodanig gepositioneerd dat een binnenplaats is ontstaan. Drie gemetselde poorten gaven toegang tot die binnenplaats. 1: de poort aan de straatzijde, 2: de noordelijke poort, 3: de zuidelijke poort.

Bron:
- J. v.d. Aa-Vogels, P. Hubers, A. Martens & J. Timmers, 2020: Van Haenle tot Handel. Een beeld van 800 jaar, Eindhoven.
- Verzameling kaarten uit het Archief Kommanderij van de Duitse Orde te Gemert, inventarisnummer 627.

41. Hoeve Vogelsanck

Eerste vermelding voor 1500. Kadaster 1832 perceel K545, 546, 547. Plaatsaanduiding Lodderdijk.

Bronnen:
- J. Timmers, Middeleeuwse hoeven en hun locaties, Gemerts heem, 1999, jrg. 41, nr. 4.
- Verzameling kaarten uit het Archief Kommanderij van de Duitse Orde te Gemert, inventarisnummer 627.

42. Hoeve De Voort

Hoeve van de Duitse Orde.

Bron: Verzameling kaarten uit het Archief Kommanderij van de Duitse Orde te Gemert, inventarisnummer 627.

43. Hoeve Ter Schaut

Buurtschap De Schouw is ontstaan uit een hoeve uit de twaalfde of dertiende eeuw, het ‘goed ter Schaut’. In de vijftiende eeuw stond hier een aanzienlijk omgracht huis, de kern van het landgoed van de adellijke familie Van der Schaut. Het goed is verschillende keren gesplitst en de buurtschap omvatte in 1840 zes boerderijen.

Bronnen:
- Cultuurhistorische analyse van de Kaweise Loop. Onderzoek naar de landschappelijke en cultuurhistorische betekenis van de Kaweise Loop en omgeving, van het Peelkanaal tot de uitmonding in de Bakelse Aa (Lantschapsstudies 69).
- Cultuurhistorische en landschappelijke analyse van de Groene Peelvallei. Inventarisatie van de cultuurhistorische en landschappelijke aspecten van de Groene Peelvallei, het gebied tussen Deurne en Helmond.(Lantschapsstudies 103).

44. Hoeve Traonpot

De Traonpot is een hallenhuis uit minstens de 18e eeuw. Het gebouw was in gebruik als boerderij, maar ook als weefhuis. In een zijbeuk stonden jarenlang meerdere weefgetouwen. De bouwvorm is na 1832 nauwelijks gewijzigd. De voorgevel is een keer opnieuw opgemetseld en voorzien van knipvoegen. Er is aan de achterzijde een aanbouw gerealiseerd. Het stalgedeelte is nu woning. D’n hert in het oude woongedeelte is nog in de oude staat, inclusief een bedstee. In het landboek van 1717 wordt nog een huis vermeld, dat waarschijnlijk achter de huidige boerderij gestaan heeft, maar al in de loop van de 18de eeuw is verdwenen. Hendrik Jan Klaassen was daarvan de eigenaar. Opmerkelijk is nog dat voorheen aan D’n Traonpot een last was verbonden van jaarlijks twee broden en een vat rogge aan de koster. Bij de rondgang van de koster omstreeks 1637 om de broden op te halen, noemt hij ook huizen op

Boekent en één ervan is D'n Traonpot. Een dergelijke last zal ver teruggaan in de tijd en dat zou betekenen dat ter plaatse al in de middeleeuwen een pand stond.

Bronnen:
- J. Timmers, 2023: Boerderijen in de Kromstraat, in Gemerts Heem jrg 65, nr. 1, p. 13-24.
- J. Timmers, De zeven levens van D'n Traonpot, Bouwhistorische verkenning van Kromstraat 6 in Gemert, Gemert 2024.

45. Drogemans Kamp

Oude ontginning langs de Breuk van Gemert-Zuid. Op de hoek met de Beeksedijk lag Drogemanskamp, nu Hazeldonklaan 4. De oude ontginning Drogemanskamp zal omheind geweest zijn. De oudste vermelding van Drogemanskamp vinden we in 1422 in de Bossche Protocollen. Vertaald uit het latijn: Melis die Rademeker zoon van wijlen Melis van der Hofstat heeft een hofstad genaamd Droghemanscamp, deels akkerland, deels broekland, in Gemert gelegen tussen een perceel van Dirck Smeeds en Die Speecdonck, behorend tot de heren van Gemert aan de ene kant en tussen een perceel van Gerardt die Gheynser en de weg aan de andere kant, welke hofstad genoemde Melis voorheen van Goyart van Gemert in pacht verworven had volgens schepenbrieven van Gemert.

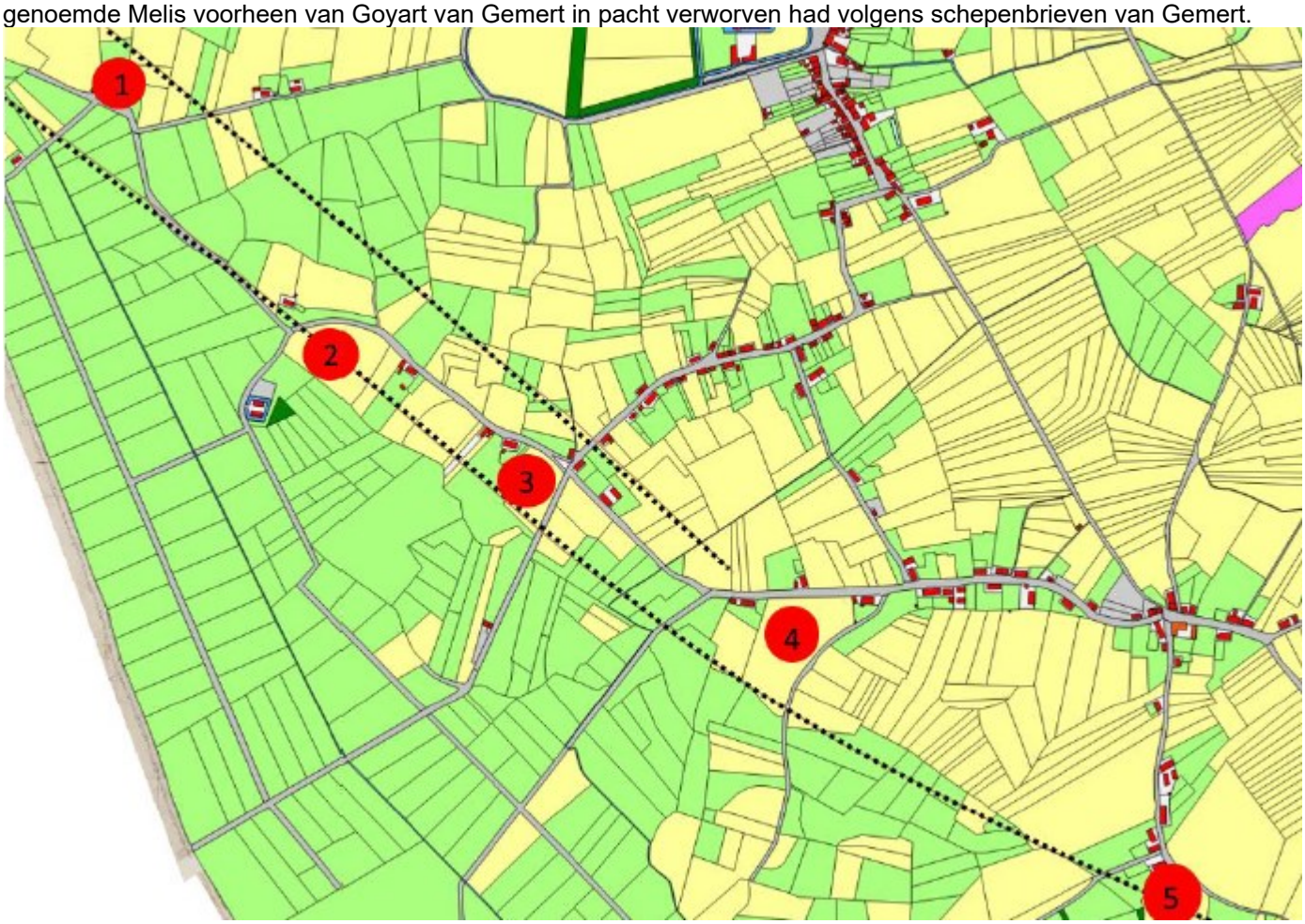

De nieuw getekende kadasterkaart van 1832 van het westelijke deel van Gemert (Historische Geografie Brabant). Met zwarte stippellijnen is de Breuk van Gemert-Zuid ingetekend. Het noordelijke deel bestaat uit twee parallelle breuken. Oude ontginningen van noord naar zuid: 1 hoeve Wijnboom, 2 hoeve Hazeldonk, 3 Drogemans Kamp, 4 het leengoed Ter Vondervoort en 5 het goed Ten Broek of de Armenhoeve Uit Timmers 2024).

Bronnen:
- J. Timmers, Oude ontginningen langs de breuk van Gemert-Zuid, Gemerts Heem 2024 nr 2.
- J. Timmers, Oude ontginningen langs de breuk van Gemert-Zuid, deel 2, Gemerts Heem 2024 nr 4.

46. Hoeve De Gebornde Eik[3]

Nu Hazeldonklaan 4.

[3] Er komt volgend jaar een artikel over deze hoeve in Gemerts Heem.

47. Klooster Milheeze en Hoberg

Klooster Milheeze en Hoberg in Milheeze waren hoeven van de abdij Binderen in Helmond.

Bronnen:
- K. Leenders, De Dynamische Hoeve, Veranderingen in boerderijgebouwen en hun omgeving in de Meierij van 's-Hertogenbosch 1662-2015, Woudrichem 2015;
- T. Meulendijks & E. Wijnen, De geschiedenis van Binderen en haar bewoners, Helmond 2018.

48. Relicten Tweede Wereldoorlog

In Gemert-Bakel resteren op verschillende plekken nog restanten uit de Tweede Wereldoorlog. Het gaat onder andere om een geïmproviseerde kazemat op het landgoed Cleefswit, het luchtverdedigingscomplex Freya radarsysteem en het NAD werkkamp in de Rips alsmede twee vliegvelden. Daarnaast kennen we uit Gemert-Bakel 32 sites waar vliegtuigen zijn gecrasht. Deze zijn allemaal opgenomen onder dit nummer en worden hieronder wat toegelicht.

Op de hoek van het bos aan de Landmeter van Beurdenweg en Hazenhutsedijk oftewel de Duitse weg, werd in 1941 een luchtverdediging complex gebouwd. Dit Bazikamp werd in de winter van 1941-42 ingericht en met circa 60 militairen bevolkt. De legering bestond uit barakken, werkplaatsen, transformatorhuisjes, schijnwerpers en een eetzaal met keuken. Het bastion moest, samen met de Luftwaffe, het Duitse gebied tegen de Britse aanvallen met bommenwerpers behoeden. De radars waren een belangrijk onderdeel van het Duitse radarstation dat Bazi werd genoemd. Het was gelegen aan de rand van het landgoed de Stippelberg bij de Rips. Het station werd bemand door 60 personen en werkte met 3 radars: een Freya zoekradar en twee Würzburg Riesen om de postie van een vliegtuig te meten. Dit kamp lag tussen de boerderijen van diverse Ripse families en zij hebben dan ook jaren tussen en met de Duitsers moeten leven.

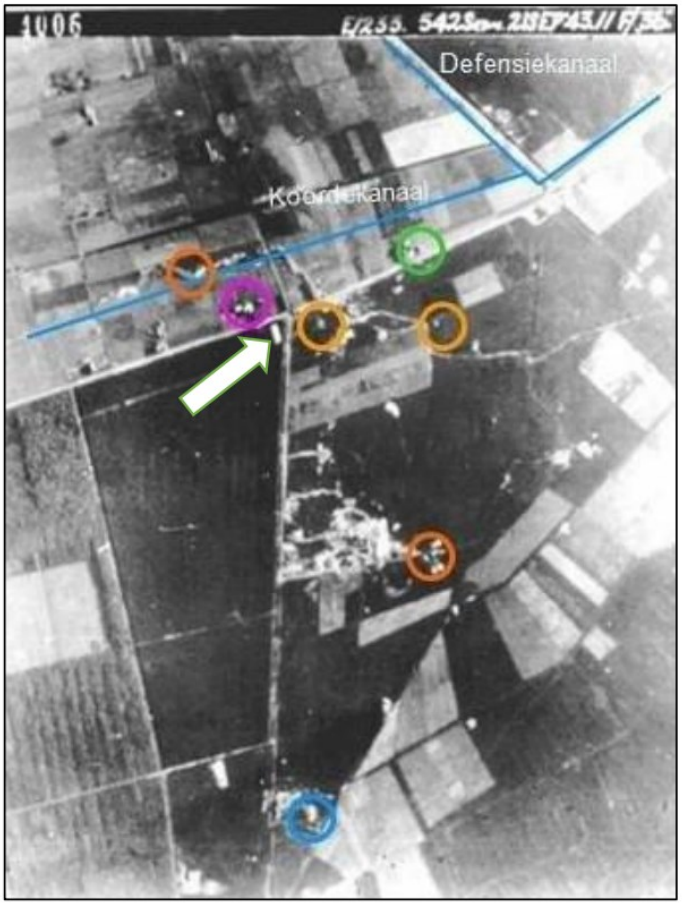

Links: Luchtfoto genomen van het Bazikamp op 23 september 1943 door een Spitfire PR XI van het 542 Squadron.

Bazikamp - witte gebouwtje bij de pijl

Freya richtingsradar

Würzburg richtradars

Torens met Y-pijlers

Boerderij familie Verwegen

Boerderij familie Logtens

Al lange tijd is bekend dat in het nabij gelegen landgoed De Sijp in Elsendorp een vliegveld was aangelegd door de Duitse bezetter. Door hen is niet of nauwelijks gebruik gemaakt van dit 'veld', maar dat veranderde direct na de bevrijding van Gemert op 25 september 1944. Direct na de bevrijding in sept. 1944 werd op de Vossenberg ook een vliegveld aangelegd. De geschatte lengte van het veldje was slechts een kleine 200 meter. De militairen die de vliegtuigen vlogen en onderhielden, waren ondergebracht in de ruime boerderij op de Vossenberg, waarbij enkele tenten waren geplaatst voor reparatiedoeleinden en waarin ook vaten met brandstof en smeermiddelen werden opgeslagen.

Topografische kaart met daarop rood gemarkeerd de vliegveld strips. Links vliegveld De Rips op De Sijp (B84), rechts van het midden 'vliegveld Vossenberg'.

Kamp De Rips was een rijkswerkkamp en werd eind 1940 gebouwd in opdracht van de Rijksdienst voor de Werkverruiming te 's-Hertogenbosch. Er waren vier woonbarakken, die plaats boden aan 192 bewoners. Er was een hoofdingang aan de Oude Rips en aan de zijkant waren twee kleine ingangen. Rechts van de hoofdingang stond een gebouw met keuken, kantine en berging. Bovendien woonden daar de kampbeheerder en de kok. De eerste bewoners waren Amsterdamse werklozen, die hier vrijwillig werkten aan de ontginning van de Klotterpeel in De Rips en de ontginningen voor de steenkoolmijn Laura. Hun loon was 30 cent per uur, dit was hoger dan de voorheen gekregen werklozenuitkering. Na de meidagen van 1940 verboden de Duitsers het om de Rotterdamse haven uit te varen, en werden 120 Chinezen tijdelijk ondergebracht bij de Chinese gemeenschap in Katendrecht en in diverse opvangtehuizen. Eind 1941 vertrokken de Amsterdamse bewoners en werden zij in De Rips ondergebracht. Ook zij moesten ontginnen in de Peel. Na de start van Operatie Market Garden probeerden de Duitsers de Chinezen in te zetten voor de aanleg van veldversterkingen, maar de meeste Chinezen verdwenen.
Op 25 september 1944 werd het dorp door het Britse leger bevrijd. Deze vestigden een tijdelijk hoofdkantoor in de pastorie van De Rips, terwijl de troepen de barakken van het kamp betrokken. Een van de barakken werd een ziekenpost. In oktober 1944 werden drie barakken bijgebouwd die de AMES 9422 eenheid had meegenomen. Britse en Canadese militairen betrokken de nieuwe barakken met hun mobiele radiozend- en ontvangststations, die daar tot 12 april 1945 dienstdeden.
Na de capitulatie kwamen er gerepatrieerde Nederlanders in het kamp. Velen hadden in Duitse werkkampen of gevangenissen gezeten. Daar werden ze geregistreerd, ontluisd en van kleding voorzien.
Kamp De Rips werd vervolgens een Centraal Vrijwilligerskamp. Ongeveer 1000 oorlogsvrijwilligers werden verspreid over dit kamp, kamp Hulten, kamp Wanroy en kamp Hilvarenbeek. Ze droegen burgerkleding en kregen geen persoonlijk wapen, hetgeen hen teleurstelde. Wel kregen ze veel sport en leerden ze Maleis. Om de verveling te doden leende een aantal van hen een kruiwagen bij een boer om in de omgeving oude mijnen en munitie zoeken. Op 23 juli 1945 vertrokken 300 vrijwilligers uit deze kampen naar Engeland om in Malvern Wells bij Worchester een opleiding te krijgen. Hier kregen ze ook eindelijk een uniform. In juli 1945 vertrok de laatste vrijwilliger uit De Rips.

De fundamenten van de Freya radarpost op een heuvel. Onderdeel van het BAZI kamp van de Duitsers (foto J. Timmers).

Bronnen:
- R. Wildekamp (red) en werkgroep, 2019: Vliegtuigcrashes en noodlandingen WOII Gemeente Gemert-Bakel.
- Heemkundekring D'n Blikken Emmer, https://www.blikkenemmer.nl/upload/13e%20nieuwsbrief%20oorlogshandelingen%201944-45%2026%20oktober%202020.pdf
- R. Wildekamp, Vliegveld Vossenberg, in: Gemerts Heem 1, 2015, p. 29-31.
- R. Wildekamp, Sporen van Oorlog, in Gemerts Heem jrg 50, 2008, nr. 1, p. 23-27.
- R. Wildekamp, Niet alleen bommen, in Gemert Heem jrg 50, 2008, nr. 3, p. 26.

49. De Walgraaf en Snelle Loop

De Snelle Loop ligt precies op de grens van Gemert met Aarle-Rixtel en Beek en Donk. Aan de ene kant de Vrije heerlijkheid Gemert van de Duitse Orde en aan de andere kant de gemene gronden die door de hertog van Brabant in 1300 werden uitgegeven aan de inwoners van Aarle, Rixtel, Beek en Donk. Opvallend aan de Snelle Loop is dat hij niet de vorm heeft van een natuurlijke, slingerende waterloop, maar dat hij een recht verloop heeft, dat hij niet de natuurlijke laagten in het landschap volgt en op sommige plaatsen dwars door hogere delen van het landschap loopt. Een kunstmatige constructie dus. Nog opvallender is dat de Snelle Loop over de gehele lengte van de grens met Aarle en Beek een dubbele waterloop is. Twee keurig parallel lopende waterlopen, zoals goed te zien is op de kadastrale kaart van 1832.

De meeste landweren dateren uit de middeleeuwen, voornamelijk de periode tussen 1350 en 1450. Ook op de grens van Gemert en Boekel lag een landweer, die in de archiefbronnen al voorkomt in het jaar 1478 en dus daarvóór aangelegd moet zijn. Van deze landweer is niets meer in het landschap zichtbaar. Ook daar echter fungeerde de landweer als waterafvoer. De naam verbasterde in de loop der tijd van landweer in Landmeerse Loop. Van de Snelle Loop kan ook gevoeglijk worden aangenomen dat hij in de genoemde periode zal zijn aangelegd.

Een landweer bestaat altijd uit een aarden wal met aan beide zijden ervan een greppel. Meestal is de greppel aan de ene kant van de wal wat dieper en breder dan die aan de andere kant, maar dat hoeft niet altijd het geval te zijn. De wal was aanvankelijk beplant met moeilijk doordringbaar struikgewas, veelal sleedoorn, meidoorn, braam of hondsroos. Later wordt de wal ook als hakhoutwal gebruikt met voornamelijk eik. Afhankelijk van de algemene terreingesteldheid was er water aanwezig in de greppels. Als de landweer over droge heide was aangelegd, was dat natuurlijk niet het geval, maar als de landweer in andere, nattere terreinen lag zal er (zeker tijdelijk) water in de greppels aanwezig zijn geweest. De greppels van een landweer hebben meestal geen primaire functie als waterafvoer, maar in een aantal gevallen hebben de greppels wel een dergelijke functie gekregen. De hoogte en breedte van de wal, en daarmee ook de breedte en diepte van de greppels, kan sterk variëren.

De herstelde dubbele loop na aanleg van de ecologische verbindingszone langs de Snelle Loop. Rechts de Snelle Loop, voorzien van flauwe oevers; links de opnieuw gegraven "vistrap" aan de Laarbeekse kant van de landweer en tussen de twee waterlopen de middeleeuwse wal. (foto J. Timmers).

In oktober 2020 is een onderzoeksleuf gegraven door de landweer langs de Snelleloop. De landweer bestaat uit twee flinke wallen en drie greppels. De totale breedte is ca 15 meter. (foto RAAP)

Bron: J. Timmers, De Walgraaf en De Snelle Loop. Een landweer op de grens van de Vrije Heerlijkheid Gemert, Gemerts heem, 2008, jrg. 50, nr. 3.

50. De landweer op Doonheide

De landweer heeft ten minste drie gebruiksfases gekend: in de eerste of aanlegfase bestond de landweer hoogstwaarschijnlijk uit een wal met ten noorden ervan een greppel (de meest noordelijke van de twee greppels). Mogelijk lag ten noorden hiervan al een aantal rijen struikelkuilen. Tijdens de eerste hergebruikfase is een extra greppel aangelegd en zijn de struikelkuilen en de noordelijke greppel weer uitgediept (en in het oostelijke deel opnieuw aangelegd). Tijdens de tweede gebruiksfase is alles nogmaals uitgediept. Het lijkt erop dat men de landweer herstelde als de situatie minder stabiel werd en dat het onderhoud in rustiger tijden verslofte. Vanwege de directe nabijheid van de Peelseloop werd vermoed dat deze onderdeel uitmaakte van de landweer.

Helaas is tijdens het onderzoek in Doonheide II en III, net als in het onderzoek Doonheide I, weinig vondstmateriaal in de landweer en de vroege fase van de Peelseloop aangetroffen. Om de verschillende fases van de landweer toch te kunnen dateren zijn tijdens de opgraving in Doonheide II verschillende monsters genomen11 voor pollen, C14- en OSL-datering. Er zijn C14-monsters genomen van houtskoolresten uit de struikelkuilen voor de landweer. Deze dateren van omstreeks 1200 na Chr. Dit lijkt in eerste instantie vrij vroeg te zijn voor de aanleg van een landweer. Voor zover bekend dateren de meeste landweren na 1350. Deze vroege datering komt echter overeen met de OSL dateringen. De oudste fase van de landweer dateert op basis van OSL in de twaalfde eeuw. Dat is een heel opmerkelijke datering, waarmee de Gemertse landweer voor zover bekend de oudst gedateerde landweer van Nederland is. Voor de bescherming van Gemert werd kennelijk al in de twaalfde eeuw een aarden verdedigingswal aangelegd. Het geeft de onafhankelijke status van het vorstendom Gemert nog meer allure. De OSL dateringen geven verder aan, dat een tweede fase van de landweer gedateerd wordt tussen 1475 en 1645 en een derde, jongste fase tussen 1700 en 1730.

Het meest opvallende resultaat van het onderzoek in Doonheide II was de vondst van een zes tot zeven meter brede doorgang in de oudste fase van de landweer. De aanwezigheid van een groot aantal karrensporen wijst erop dat hier een oude, doorgaande route richting Boekel gelopen heeft. Ten noorden en zuiden van de landweer is een uitwaaierend patroon van karrensporen te zien, dat steeds een nieuwe weg vond in veranderende terreinomstandigheden. Ter hoogte van de landweer komen de karrensporen steeds op hetzelfde punt samen om hier de landweer en de Peelseloop, die ten noorden lag, te kunnen passeren.

Nabij de doorgang in Doonheide II voor de oude route naar Boekel zijn nog eens 110 musketkogels gevonden. Die kogels zijn allemaal aangetroffen in de proefsleuven en dat is maar een fractie van de totale oppervlakte. Naast de

grote hoeveelheid loden kogels zijn twee vuurketsen en een laadstok van een musketgeweer aangetroffen. Daaruit kan opgemaakt worden dat er gevechtshandelingen bij de landweer hebben plaatsgevonden. Dit beeld wordt versterkt doordat ook een aantal van deze musketkogels overduidelijk gebruikt zijn. De vondsten wijzen op een veldslag die hier heeft plaats gevonden in 1603, midden in de 80-jarige oorlog.

Impressietekening van de landweer op de Doonheide met struikelkuilen en aanstormende ruiters. (tekening Paul Becx).

Gemert noord anno 1837 met de landweer. Rode doorgetrokken lijn is het archeologisch vastgestelde verloop. Rode stippellijn is het vermoedelijk verloop en in groen de nog aanwezige wal langs het verlengde van de Wolfsbosscheweg.

Bron: J. Bosman, J. Timmers & M. Bink, De landweer op de Doonheide en de Slag bij Gemert, Gemerts Heem 2022, jrg. 64, nr. 2.

51. De landweer in de Biezen

In de oorkonde van 1429 wordt nog een andere opmerkelijke getuigenis afgelegd. Behalve dat de geburen van Grotel een jaarlijkse last moesten betalen voor het gebruik van het Aarles Broek, waren zij ook verplicht om samen met lieden van Aarle, Rixtel en Beek de ‘grave’ tussen hun broekgebied en het broekgebied van Gemert te onderhouden. Ze weten te melden dat dat al meer dan zestig jaren het geval was. Het woord ‘grave’ moeten we hier opvatten als

graafwerk, zoals in veel middeleeuwse akten. Dat graafwerk behelsde niet alleen het graven van een greppel of gracht, maar tegelijkertijd ook het opwerpen van een wal. In de oorkonde wordt dan ook gesproken van het ópgraven. Hier vinden we de oudste getuigenis over de landweer langs de Snelleloop tussen het Aarles Broek en het Gemertse broek. Die landweer bestond in 1429 kennelijk al meer dan zestig jaren. Dat betekent dat de landweer in 1370 al bestond en misschien al ouder was. De landweer lag niet alleen op de grens tussen Gemert en Aarle, maar liep verder door op de grens tussen Gemert en Bakel.

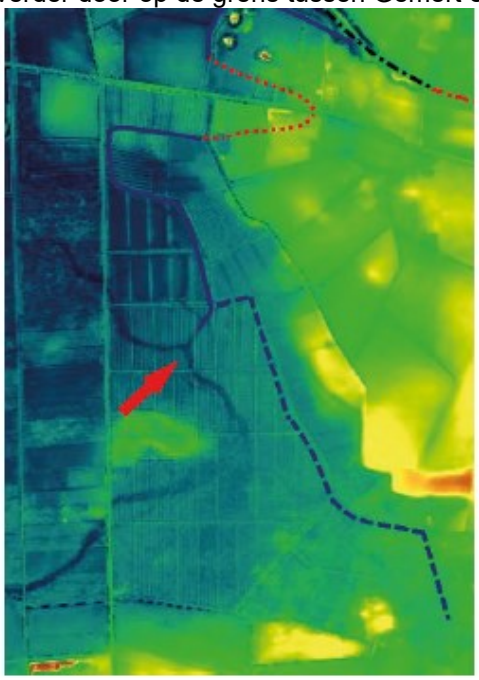

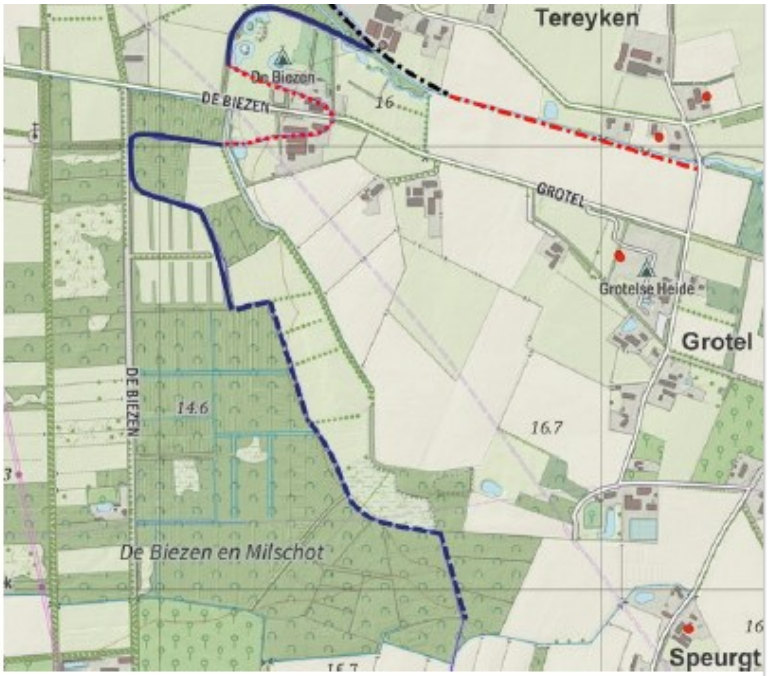

Links de hoogtekaart van het grensgebied tussen Bakel en Aarle-Rixtel en rechts de huidige topografische kaart. Op de hoogtekaart betekent geel hooggelegen gebied en donkerblauw is het laagst. De rode pijl wijst naar de plaats waar twee donkerblauwe, voormalige beddingen van de Ymelbeek bij elkaar komen, eentje vanuit het westen en eentje vanuit het zuiden. De doorgetrokken blauwe lijn geeft het nog bestaande deel van de Ymelbeek weer met daarlangs een landweer. De blauwe streeplijn geeft de landweer aan met daarlangs een al dan niet gegraven waterloop. De lus met de rode stippellijn is een verdwenen stuk van de Ymelbeek en de landweer. Rechts bovenaan op de kaartjes in zwart de nog bestaande landweer langs de Snelleloop en in rood het deel van de landweer dat in 2020 hersteld zal worden.

Op de kaart van 1953 staat met een rode stippellijn de huidige grens tussen Bakel en Aarle-Rixtel vanaf Scheepstal in het zuiden tot aan de grens met Gemert in het noorden. De zwarte stippellijn geeft het (deels verdwenen) tracé aan van de oude weg van Helmond naar Gemert via Grotel.

Bron: J. Timmers, De Ymelbeek en de landweer in De Biezen, Gemerts Heem 2020, jrg. 62, nr. 4.

52. De landweer tussen Boekel en Gemert

De landweer op de grens tussen Boekel en Gemert is al heel lang geleden aangelegd. In een schepenakte van 1484 lezen we: “land, hey en wey beneven de lantweer van Gemert op Espdonc”. Iets eerder in1478: “Everart Jans van Vaerlaer en zijn zoon Michiel bezitten de hoeve tot Strijbosch te Haendel tussen die hoeve tot Haendel en die lantweer van Boekel en met beider einden aan de gemeynt van Gemert”. De vroegste vermelding vinden we in de Bossche Protocollen betreffende Boekel in 1437: “Land die Haendonck tussen de landweer van Gemert en die Haenrehey”. Uit deze vermeldingen blijkt niet alleen dat de landweer al in 1437 bestond, maar ook dat hij zowel ter hoogte van Esdonk voorkwam als ten noorden van Handel. Hij zal zich hebben uitgestrekt vanaf de Aa tot voorbij Huize Padua, waar destijds het peelgebied begon. Het gaat dus om het westelijk grensgebied, waarvan aan het eind van de middeleeuwen al grote delen ontgonnen waren. Op dat deel van de grens werd dus een wal met aan weerszijden een greppel aangelegd. Het werd afdoende gevonden om de grens in het voormalige peelgebied aan te geven door middel van grenspalen.

De huidige Landmeerse Loop op de gemeentegrens geeft ongetwijfeld het tracé weer van de voormalige landweer, althans voor zover die waterloop de gemeentegrens volgt. Ter hoogte van Handel volgt de waterloop de grens niet meer. Op een kaart die getekend werd bij gelegenheid van een akkoord over de grens tussen Boekel en Gemert in de periode 1663-1665 wordt de landweer vermeld. Op de kaart van 1841 zien we niet alleen de grenspaal (G.Paal) bij de kluis (letter D op de kaart van 1664), maar we zien ook een grenspaal met de naam Logtwalpaal getekend. Het is de grenspaal die op de kaart van 1664 bij de letter C staat aangegeven. De naam van de paal is in dit geval belangrijk. Logtwalpaal betekent de grenspaal die op de Logtwal staat. Die naam op zijn beurt is de wal die ligt bij buurtschap De Logt en dat is het gebied van Boekel juist ten noorden van de grens. Belangrijk is dat hier dus een wal lag, een verhoging op de grens. Daarmee kan bijna niets anders bedoeld worden dan de wal die onderdeel is van de voormalige landweer. De landweer moet hier de grens gevolgd hebben.

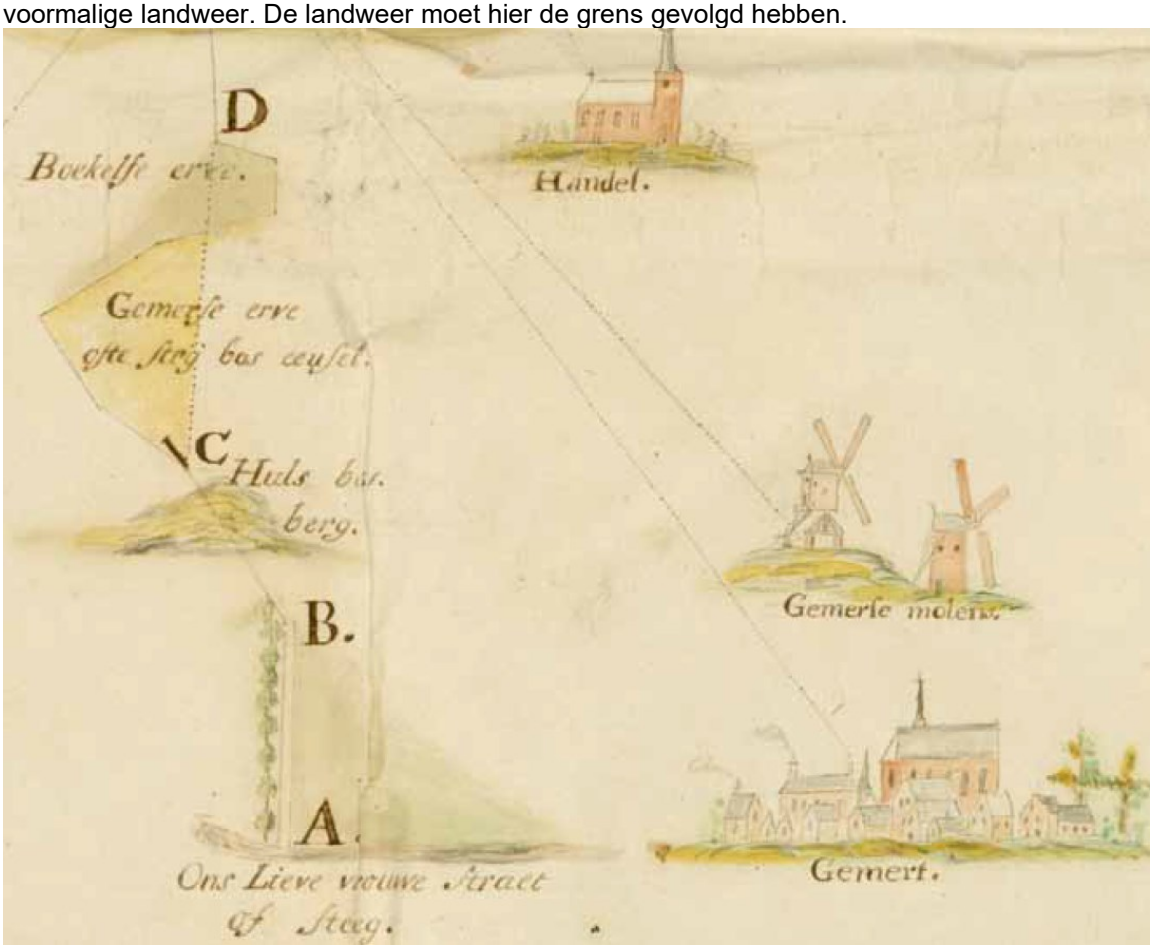

Fragment van een kaart van 1794 en dat is een kopie van een kaart van 1664, met daarop een deel van de grens tussen Handel en Boekel. Het noorden is links! Helemaal onderaan staat: Ons Lieve Vrouwe Straet of Steeg, die van rechts naar links (van zuid naar noord) loopt; bij de Hulsbos Berg is een grenspaal getekend en een stukje daarboven staat: Gemertse erve ofte Strijbos eusel, en daar weer boven: Boekelse erve. De letter D staat op de plaats waar de huidige weg van Handel naar Boekel de grens kruist bij de oude kluis.

Bronnen:

- J. v.d. Aa-Vogels, P. Hubers, A. Martens & J. Timmers, 2020: Van Haenle tot Handel. Een beeld van 800 jaar, Eindhoven.
- J. Timmers, De landweer tussen Boekel en Gemert en de Logtwalpaal, Gemerts heem 2012, jrg. 54, nr. 2.

53. De landweer ten noorden van Bakel en Milheeze

Op de kaart van Van der Voordt-Peick zijn ten noordoosten van Bakel en noorden van Milheeze een tweetal landweren aangegeven. Een gedeelte van een van deze landweren is nog (zij het beschadigd) aanwezig aan de noordgrens van het Zorgboogterrein (St Jozefheil en Jan de Witkliniek) in Bakel. Van de landweren boven Milheeze zijn geen fysieke restanten bekend. Wel is het opvallend dat een aantal toponiemen ten noorden van Milheeze wijzen op de aanwezigheid van fysieke grensconstructies. Het toponiem Hekkert is daarvan het beste voorbeeld. Het bevat de term 'hek' en verwijst daarmee naar de constructie die hier was ingericht. De huidige straatnaam Hekkert ligt overigens iets noordelijk van de plaats waar de naam Hekkert op oude kaarten staat vermeld. Een tweede toponiem ligt verder naar het oosten: De Haag. Een naam die doorgaans gekoppeld is aan oude omheiningen. 'Haag' wordt ook vaak gerelateerd aan meidoornheggen, een typische begroeiing van grenswallen en landweren. Juist waar de Bocht overgaat in de Haag ligt een splitsing van wegen. Het is waarschijnlijk dat juist hier een doorgang door een landweer aanwezig was. Juist bij die splitsing lag van oudsher het toponiem De Kaak. De naam is als straatnaam opgeschoven naar het noorden, maar lag oorspronkelijk bij de splitsing. Op zichzelf verwijst de naam 'kaak' niet naar een hekwerk of ander soort omheining. Hier stond de kaak, waar misdadigers aan de kaak gesteld werden als voorbeeld aan de bezoekers van het dorp. Zoals op veel andere plaatsen stonden de gerechtsplaatsen, zoals galgen en kaken, pal langs een toegangsweg op een plek waar bezoekers van buiten in ieder geval zouden passeren. De weg via De Haag langs De Kaak komt vanuit het noordoosten en vormt in de middeleeuwen en later een onderdeel van een verbindingsweg door de Peel vanuit Venray naar Milheeze en Bakel. Bij de Kaak moet een doorgang geweest zijn door de landweer.

Een fragment van de 19de eeuwse kaart van Van der Voordt-Pieck met daarop twee stukken van een landweer (bruin gestippeld). Op basis van toponiemen en het tracé van wegen kan een verdwenen deel van de landweer gereconstrueerd worden (rood gestippeld).

Bij de landweren stroomt ook nog de bovenloop van de Esperloop. Deels tussen twee stukken van een landweer door. Het lijkt er sterk op dat de Esperloop hier een duidelijke functie had als onderdeel van de landweer constructie. Mogelijk is dit deel van de Esperloop daarvoor gegraven. Mogelijk is ook dat er een natuurlijke beekloop was, die ter plaatse rechtgetrokken of gekanaliseerd werd.

Deze gegevens maken het mogelijk om de gekarteerde landweren ten noorden van Milheeze verder aan te vullen met een reconstructie van een verdwenen deel van de landweer ter plaatse. Die reconstructie loopt een stukje ten zuiden van de huidige straatnaam Hekkert verder naar het oosten naar de wegensplitsing bij De Haag. Het is niet

verwonderlijk dat op de heide ter hoogte van een belangrijke toegangsweg een landweer werd opgeworpen. Doorgaand verkeer was daarmee beter controleerbaar.

Bron: J. Timmers, 2019: Landweren ten noorden van Bakel en Milheeze.

54. De landweer tussen Bakel en Deurne

Ook op de grens van Bakel met Deurne lag een landweer. Deze staat ook afgebeeld op de kaart van Van der Voordt-Pieck uit circa 1840. Landweren in Nederland zijn doorgaans aangelegd in de periode 1350-1450.

De landweer bij de Kaweische Loop op de grens met Deurne.

55. Weijers Gemert-Bakel

Zowel in Milheeze als in Bakel lagen in de late middeleeuwen visvijvers, zogeheten weijers.

Op de Klef in Milheeze lag al in de middeleeuwen een ven dat ingericht was als visvijver en dat de naam Eggelmeer had. Een dergelijke visvijver werd een weijer genoemd. Al in 1332 verkoopt Goyart van Scheepstal, grootgrondbezitter in Bakel en Milheeze, deze weijer aan de Commanderij Gemert van de Duitse Orde. Zo'n visvijver kan beschouwd worden als viskwekerij. Om die te kunnen gebruiken werden er kaden en stuwen aangelegd zodat het water in de weijer opgestuwd kon worden. De eigenaar van het Eggelmeer had het recht om het water richting de Peel zo hoog op te stuwen als hij wilde en bovendien mocht hij sloten graven om water aan en af te voeren. Nu nog stroomt ter plaatse de bovenloop van de Snelle Loop, die waarschijnlijk als afvoersloot van de visvijver werd gegraven. In het Eggelmeer was bovendien een zogenaamd visgeweer ingericht. Een visgeweer bestaat uit vlechtwerkwanden in het water om de vis naar een fuik te leiden. Al in 1332 was een visgeweer in de weijer van Milheeze aanwezig. Hoe lang de weijer als visvijver in gebruik is gebleven is onbekend. Al vóór 1782 is de waterplas drooggelegd en ontgonnen. De naam Eggelmeer duidt er op dat in de vijver veel eggels voorkwamen. Een eggel is een middeleeuwse benaming voor een bloedzuiger.
Aan de hand van oude kaarten, maar ook aan de hand van het landschap ter plaatse is het mogelijk om de locatie van de middeleeuwse visvijver met de naam Eggelmeer, op een kaart aan te geven. De begrenzing op bijgaande luchtfoto is ruim gekozen. Het is mogelijk dat de oude visvijver alleen het oostelijk stuk van het omlijnde gebied omvatte.

De begrenzing van de voormalige weijer van Milheeze in rood aangegeven op een fragment van Google Maps, oostelijk van het dorp Milheeze (bron J. Timmers).

De weijer van Bakel ligt westelijk van de Neerstraat en heet het Goor. De vermoedelijke inlaat lag langs de Neerstraat en de vermoedelijke uitlaat aan de noordwestkant. Tot nu is er nooit over gepubliceerd, maar landschappelijk gezien is hier een vermoedelijke weijer met gegraven omleiding, terwijl in archieven een visvijver wordt vermeld, behorend bij de hoeve Esp.

Bron J. Timmers, De weijer van Milheeze, 2017 (https://www.jantimmerscultuurhistorie.nl/water/de-weijer-van-milheeze/).

5. Archeologische onderzoeksmeldingen[4]

zaak ID Archis	plaats	toponiem	Jaartal uitvoering	Onderzoekswijze	uitvoerder	omschrijving	Literatuur
2008916100	Milheeze	Stippelberg	1992	verwervingswijze niet te bepalen	Provincie Noord-Brabant		
2012171100	Gemert	Wolfsveld	2001	Bureau- en booronderzoek	RAAP Archeologisch Adviesbureau	In het plangebied zijn geen archeologische vindplaatsen vastgesteld. Door diepspitten is een groot deel van het oorspronkelijke bodemprofiel verstoord. In die gebiedsdelen die weinig zijn verstoord, kunnen mogelijk nog resten van verspreid liggende laatmiddeleeuwse boerenhoeven aanwezig zijn. Behalve deze hoeven kunnen off-site sporen en kampplaatsen van jagers/vissers/verzamelaars voorkomen.	Polman, S.P., 2001: Plangebied Wolfsveld, gemeente Gemert-Bakel; een Aanvullende Archeologische Inventarisatie
2012447100	Bakel	Esp	2002	Proefsleuven	BAAC BV	Op basis van het aantreffen van 14e -15e eeuwse scherven in de grachtvulling en een bakstenen gebouw uit de 15e eeuw op het (vermoedelijke) eilandje binnen de ronde gracht lijkt het meest waarschijnlijke dat de Espesche of Commandeurs hoeve uit de 15e eeuw dateert. Op basis van historische gegevens kan verondersteld worden dat de verantwoordelijke voor de aanleg van het grachtenstelsel de familie van de Vondervoort, Jan van Amstel of de Duitse Orde is geweest. Dit grachtenstelsel is tegenwoordig nog gedeeltelijk zichtbaar en in archeologische zin grotendeels compleet. De huidige hoeve dateert op z'n minst uit de 17e eeuw en is daarmee een bestaand onderdeel van het omgrachtte boerderijcomplex. De grachten om de hoeve zijn meer dan 5 meter breed geweest en de fundering van het gebouw op het eilandje was slechts 0,40 meter breed. Het opgaande muurwerk zal nog minder zijn geweest. Een verdedigbaar huis was het niet. De reden om de hoeve op deze drassige plek te bouwen is op het eerste gezicht niet bepaald logisch. De hoge grondwaterstand kon er echter voor zorgen dat de grachten altijd vol water bleven staan en wellicht is juist dat de reden geweest om voor deze locatie te kiezen.	Mooren, J.R., 2003: Gemert-Bakel, Espesche hoeve, BAAC rapport 02.089.
2016651100	Milheeze	Hutseberg	1988	verwervingswijze niet te bepalen	Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed	onbekend	
2022223100	Gemert	Molenakker	2000	Opgraving	Vrije Universiteit	Proef onderzoek op een complex van oude bouwlanden ('esdek'). Hierbij werd vast gesteld dat het esdek en het archeologische niveau wat er onder zat, zwaar verstoord waren. Dit door (sub-)recente ingravingen vanaf de 19e eeuw. Alleen in het midden van de put was een	

[4] Archis maart 2024.

zaak ID Archis	plaats	toponiem	Jaartal uitvoering	Onderzoekswijze	uitvoerder	omschrijving	Literatuur
						ongestoorde zone van 1,5 m breed aanwezig. In de natuurlijke ondergrond bevond zich daar een greppel, N-Z georienteerd. Uit deze greppel kwamen vondsten als opspit (mogelijk wijzend op activiteiten/ bewoning tijdens de IJzertijd en Romeinse tijd). Behalve dit werden er 3 fragmenten natuursteen, 2 fragmenten baksteen en 1 fragment van een rode dakpan gevonden.	
2023600100	Bakel	Achter De Molen	2002	Opgraving	Archeologisch Onderzoek Leiden BV	Kort samengevat wijst het aantreffen van een gering aantal vuurstenen werktuigen op een zéér incidenteel gebruik van terrein in het laat-Paleolithicum, het Mesolithicum en de vroege bronstijd, waarbij over de aard van de uitgevoerde activiteiten nauwelijks uitspraak gedaan kan worden. Vervolgens wordt het terrein aan het eind van de 9e eeuw in gebruik genomen voor bewoning. Twee woonhuizen verrijzen (na elkaar), waarbij vermoedelijk ook enkele bijgebouwen werden opgericht. Het is mogelijk dat de nu aangetroffen resten (vondsten en structuren) de randzone vormden van een grotere nederzetting. Deze zou zowel meer naar het zuiden, zuidoosten of zuidwesten hebben kunnen lopen, waarbij de huizen 18 en 19 zowel de meest oostelijke bewoning van een nederzetting vertegenwoordigen, als aan kunnen sluiten bij een meer richting de dorpskern van het huidige Bakel gelegen (nog niet ontdekte) gelijktijdige nederzetting. Vermoedelijk aansluitend blijft het terrein gebruikt als nederzetting in de 10e eeuw, waarbij er mogelijk zelfs twee gelijktijdige huizen hebben bestaan. Er wordt een veelheid aan bijgebouwtjes geplaatst, waarbij de kern van de bewoning zich over het centrale deel van het opgegraven terrein 'Achter de Molen' uitstrekt. Verder worden er kuilen, waterputten en greppels gegraven. Dit kleine gehuchtje blijft vermoedelijk bewoond tot in de eerste helft van de 11e eeuw. De huizen van deze fase zijn 'klassieke' voorbeelden van bootvormige boerderijplattegronden uit de volle Middeleeuwen. Rondom deze huizen werden ook bijgebouwen aangelegd en werden waterputten gegraven. Ergens in de 11e, 12e of 13e eeuw wordt vrijwel het gehele terrein in gebruik genomen als akkerland. Hierbij raakt het oude oppervlak van de nederzetting verploegd. Vanaf de 14e eeuw wordt over het gehele gebied plaggen bemesting toegepast. Op een gegeven moment wordt vrijwel het gehele terrein met de hand doorgespit, waarbij enkele greppels (die mogelijk akkergrenzen aangeven) als diepere banen schopsteken archeologisch zichtbaar werden.	S. Arnoldussen e.a., 2003: Archol Rapport 16. Middeleeuwse bewoning te Bakel - Achter de Molen (Brabant)

zaak ID Archis	plaats	toponiem	Jaartal uitvoering	Onderzoekswijze	uitvoerder	omschrijving	Literatuur
2032251100	Bakel	Achter de molen	2001	Proefsleuven	Archeologisch Onderzoek Leiden BV	De hoeveelheid en aard van de sporen, gecombineerd met het aangetroffen vondstmateriaal geven aan dat we te maken hebben met een bewoningslocatie uit de volle en mogelijk ook de vroege middeleeuwen.	S. Arnoldussen & E. Ball, 2001: Archeologische onderzoeken te Gemert-Bakel (Archol rapport 6)
2031239100	Milheeze	Elzenstraat 3	2001	Bureau- en booronderzoek	Archeologisch Onderzoek Leiden BV		Arnoldussen, S. en E.A.G. Ball, 2001: Archeologische onderzoeken te Gemert-Bakel, Archol Rapport 6.
2031247100	Bakel	Overschotseloop	2001	Bureau- en booronderzoek	Archeologisch Onderzoek Leiden BV		Arnoldussen, S. en E.A.G. Ball, 2001: Archeologische onderzoeken te Gemert-Bakel, Archol Rapport 6.
2031255100	Bakel	Beekakker	2001	Bureau- en booronderzoek	Archeologisch Onderzoek Leiden BV		Arnoldussen, S. en E.A.G. Ball, 2001: Archeologische onderzoeken te Gemert-Bakel, Archol Rapport 6.
2041137100	Bakel	Esp	2003	Opgraving	BAAC BV	Uit alle onderzoeken van de Espesche hoeve blijkt dat het eerste gebruik van het terrein voorlopig te dateren is in de 15e eeuw. Een stenen gebouw binnen gracht 1 dateert uit deze periode. Waarschijnlijk is in deze periode ook gracht 3 aangelegd; waarbij mag worden aangenomen dat ook de oudste bebouwing van het terrein tussen grachten 2, 3, 4 en 6 in deze periode dateert. Rond het begin van de 16e eeuw is gracht 3 opgeschoond. In de loop van de 16e eeuw is de gracht alweer gedempt, waarna een kleinere gracht of kuil is gegraven die tegen het einde van de 16e eeuw is opgevuld met houtskool en dakpanresten, mogelijk afkomstig van een brand in de boerderij. De huidige hoeve, die minimaal uit de 17e eeuw dateert, kan hierna gebouwd zijn.	M. Bink, 2004: Gemert-Bakel Espesche Hoeve / Commandeurs Hoeve. Definitief onderzoek
2044167100	Handel	Laarschotstraat	2003	Proefsleuven	Archeologisch Onderzoek Leiden BV	In de proefsleuf werd slechts één spoor waargenomen, waarvan enkel op basis van de vulling en het feit dat het duidelijk afgedekt werd door het esdek gezegd kan worden dat het ouder is dan het afdekkende esdek. Het onderzoeksgebied ligt nabij de stuifzandwal van de Handelse Bergen, een wal die ontstaan is door het opstuiven van zand uit de achterliggende heidevelden tijdens de Middeleeuwen. Door verschraling van de bodem als gevolg van plaggensteken en overbegrazing verstoof het zand. Om dit tegen te houden werden wallen van bomen opgetrokken waartegen het zand neersloeg. De stuifzandwal nabij de onderzoekslocatie betreft één van de hoogste plaatsen in deze wal. Het esdek dat aansluiting vindt bij deze randwal en deels is ondergestoven, dateert uit de Late Middeleeuwen en is op basis van de vondsten vermoedelijk gevormd tussen de 14e en 16e eeuw.	E. Heirbaut, 2004: Waarderend Archeologisch Onderzoek te Handel, Rector van de Laarschotstraat
2053288100	Handel	Boekelseweg 31	2002	Bureau- en booronderzoek	SOB Research		Gazenbeek, A. E., Aanvullende Archeologische Inventarisatie Bestemmingsplan

zaak ID Archis	plaats	toponiem	Jaartal uitvoering	Onderzoekswijze	uitvoerder	omschrijving	Literatuur
							Ontgrondingsproject Jozefhoeve/ Boekelseweg 31, Handel. SOB Research Rapport 2003.
2066248100	Milheeze	Zuidrand (Hoevense Klamp)	2005	Opgraving	Gemeente Eindhoven	In de eerste werkput werden meer dan 270 archeologische sporen aangetroffen van gebouwen uit de volle middeleeuwen (circa 1000-1200 na Chr.), een eeuwenoud karrenspoor (mogelijk vanaf de prehistorie tot heden in gebruik) en laatmiddeleeuwse ontginningen. Ook zijn verschillende rijen rechtop ingegraven palenrijen aangetroffen, die in de middeleeuwen mogelijk dienst deden als afrastering of veekraal. Diverse paalsporen (de kuilen waarin de gebintstijlen van het huis werden ingegraven) van een 'bootvormig' gebouw uit de volle middeleeuwen zijn aangetroffen aan de west en oostzijde van de Rooiweg. Deze straat oversnijdt daarmee deze middeleeuwse huisplattegrond. In westelijke richting is vervolgens een zespalige structuur gevonden (een bijgebouw of schuurtje) en een boomstamwaterput die vermoedelijk tot hetzelfde erf gerekend mogen worden. In westelijke richting is een omheining aangetroffen, bestaande uit een lange reeks van paalsporen die in een 'standgreppel' waren geplaatst. Deze palissade omheinde oorspronkelijk een vermoedelijk rechthoekig gebouw dat uit de vroege middeleeuwen (circa 800-1000 na Chr.) dateert. De bebouwing van dit erf strekt zich nog in zuidelijke richting uit, maar kon niet volledig worden opgegraven. Een aangrenzende tuin en een weide vormden hier de harde begrenzing van de opgravingsputten. Meer westelijk en zuidelijk van de huizen aan de Meijlakker werden nog twee boomstamwaterputten uitgegraven uit de volle middeleeuwen (circa 800-1200 na Chr.). Tevens werden in dit deel van de opgraving gebouwsporen gevonden die uit de ijzertijd dateren, een hoofdgebouw en een spieker werden terug gevonden. Enkele kuilen bevatten aardewerk wat kenmerkend is voor het vroegste deel van de ijzertijd (circa 800-650 voor Chr.). Ook werden hier in een kuil aardewerkscherven en bewerkte vuurstenen gevonden die uit de midden- of late bronstijd dateren. Een Merovingische glazen kraal (circa 400-650 na Chr.) en een tweetal fragmenten van 'strijkglazen' (circa 1000-1200 na Chr.) vormen de bijzondere vondsten van Milheeze Zuidrand. Zowel in het westelijk deel als in het oostelijk deel van het opgegraven terrein is een eeuwenoud karrenspoor aangetroffen. Het gebied ten zuiden van het opgegraven terrein verdiend bescherming tegen het verstoren van de bodem, omdat daar nog de sporen van	T. de Jong, 2008: Archeologisch onderzoek Milheeze-Zuidrand (gemeente Gemert-Bakel). Omheinde nederzetting aan een splitsing van wegen (Rapportage vlakdekkend onderzoek)

zaak ID Archis	plaats	toponiem	Jaartal uitvoering	Onderzoekswijze	uitvoerder	omschrijving	Literatuur
						de vroegmiddeleeuwse nederzetting en de ijzertijdbewoning zullen doorlopen. Aan de oostzijde ligt het eeuwenoude karrenspoor wat in oostelijke richting doorloopt. Mogelijk is naast het tracé van het karrenspoor nog bewoning uit de volle middeleeuwen herkenbaar.	
2066248100	Milheeze	Zuidrand (Hoevense Klamp)	2005	Opgraving	Gemeente Eindhoven	Bij de opgraving is het noordelijk deel van een nederzetting uit de Karolingische tijd en de Volle Middeleeuwen aangetroffen. Bijzonder is dat in een van de bewoningsfasen een palissade (?) om het terrein heeft gestaan. Tevens zijn nederzettingssporen uit de Steentijd en de IJzertijd aangetroffen. Het bedreigde terrein is volledig onderzocht en vrijgegeven voor bebouwing. In de eerste werkput werden meer dan 270 archeologische sporen aangetroffen van gebouwen uit de volle middeleeuwen (circa 1000-1200 na Chr.), een eeuwenoud karrenspoor (mogelijk vanaf de prehistorie tot heden in gebruik) en laatmiddeleeuwse ontginningen. Ook zijn verschillende rijen rechtop ingegraven palenrijen aangetroffen, die in de middeleeuwen mogelijk dienst deden als afrastering of veekraal. Diverse paalsporen (de kuilen waarin de gebintstijlen van het huis werden ingegraven) van een 'bootvormig' gebouw uit de volle middeleeuwen zijn aangetroffen aan de west en oostzijde van de Rooiweg. Deze straat oversnijdt daarmee deze middeleeuwse huisplattegrond. In westelijke richting is vervolgens een zespalige structuur gevonden (een bijgebouw of schuurtje) en een boomstamwaterput die vermoedelijk tot hetzelfde erf gerekend mogen worden. In westelijke richting is een omheining aangetroffen, bestaande uit een lange reeks van paalsporen die in een 'standgreppel' waren geplaatst. Deze palissade omheinde oorspronkelijk een vermoedelijk rechthoekig gebouw dat uit de vroege middeleeuwen (circa 800-1000 na Chr.) dateert. De bebouwing van dit erf strekt zich nog in zuidelijke richting uit, maar kon niet volledig worden opgegraven. Een aangrenzende tuin en een weide vormden hier de harde begrenzing van de opgravingsputten. Meer westelijk en zuidelijk van de huizen aan de Meijlakker werden nog twee boomstamwaterputten uitgegraven uit de volle middeleeuwen (circa 800-1200 na Chr.). Tevens werden in dit deel van de opgraving gebouwsporen gevonden die uit de ijzertijd dateren, een hoofdgebouw en een spieker werden terug gevonden. Enkele kuilen bevatten aardewerk wat kenmerkend is voor het vroegste deel van de ijzertijd (circa 800-650 voor Chr.). Ook werden hier in	T. de Jong, 2008: Archeologisch onderzoek Milheeze-Zuidrand (gemeente Gemert-Bakel). Omheinde nederzetting aan een splitsing van wegen (Rapportage vlakdekkend onderzoek)

zaak ID Archis	plaats	toponiem	Jaartal uitvoering	Onderzoekswijze	uitvoerder	omschrijving	Literatuur
						een kuil aardewerkscherven en bewerkte vuurstenen gevonden die uit de midden- of late bronstijd dateren. Een Merovingische glazen kraal (circa 400-650 na Chr.) en een tweetal fragmenten van 'strijkglazen' (circa 1000-1200 na Chr.) vormen de bijzondere vondsten van Milheeze Zuidrand. Zowel in het westelijk deel als in het oostelijk deel van het opgegraven terrein is een eeuwenoud karrenspoor aangetroffen. Het gebied ten zuiden van het opgegraven terrein verdiend bescherming tegen het verstoren van de bodem, omdat daar nog de sporen van de vroegmiddeleeuwse nederzetting en de ijzertijdbewoning zullen doorlopen. Aan de oostzijde ligt het eeuwenoude karrenspoor wat in oostelijke richting doorloopt. Mogelijk is naast het tracé van het karrenspoor nog bewoning uit de volle middeleeuwen herkenbaar.	
2077718100	Gemert	Vondellaan	2007	Proefsleuven	BAAC BV	Het onderzoek heeft aangetoond dat het onderzoeksgebied in het verleden niet bewoond is geweest. Dit is niet geheel verwonderlijk, omdat het gebied gelegen is in de wijstgronden ten oosten van de Peelrandbreuk. Hoewel deze gronden hoog gelegen zijn, zorgt een stagnerende waterafvoer voor een sterke vernatting, waardoor deze gronden voor bewoning minder geschikt zijn. De in de proefsleuf aanwezige geul is een oude bedding van Het Loopje, welke ten westen van het dorp in de Rips uitkwam.	Weerden van der,J.F., 2007: GEMERT VONDELLAAN; Inventariserend veldonderzoek door middel van proefsleuven (BAAC-rapport A-07.0322)
2080747100	Milheeze		2001	Bureau- en booronderzoek	Archeologisch Onderzoek Leiden BV		Arnoldussen, S. en E.A.G. Ball, 2001: Archeologische onderzoeken te Gemert-Bakel, Archol Rapport 6.
2086182100	Gemert	Doonheide	2004	Proefsleuven	Archeodienst Gelderland BV	Op het onderzoeksterrein zijn 17 proefsleuven aangelegd van 2 x 20 m en één proefsleuf van 2 x 13 m (totaal ca. 700 m²). Er werden geen archeologische sporen aangetroffen. Het noordelijke gedeelte van het onderzoeksterrein is tot in de C-horizont ten gevolge van diepploegen volledig verstoord. Er werden ook geen vondsten uit archeologisch relevante periodes aangetroffen.Wel werden enkele recente greppels en een recente aardewerkscherf aangetroffen. Een gedeelte van het terrein kon niet onderzocht worden door de aanwezigheid van grote gronddepots. Nader archeologisch onderzoek wordt niet aanbevolen.	Edwin Hoven en Jurgen de Kramer, 2005. Inventariserend veldonderzoek, waarderende fase.
2086969100	Milheeze	Kapelakker, Rooiseweg	2004	Proefsleuven	BILAN	Diverse bewoningssporen	N. Krekelbergh en J. Hoevenberg. 2006.Gemert-Bakel, Milheeze Zuidrand (NB). Proefsleuvenonderzoek. BILAN-Rapport 2006/159.

zaak ID Archis	plaats	toponiem	Jaartal uitvoering	Onderzoekswijze	uitvoerder	omschrijving	Literatuur
2090450100	Bakel	Aerlesche Vijvers	2005	Bureau- en booronderzoek	BILAN	Op basis van het veldonderzoek blijkt dat in het plangebied geen onverstoord podzolprofiel meer aanwezig is.	
2038595100	Gemert	Textielfabriek	1996	Opgraving	Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed	Tijdens het archeologisch onderzoek zijn gegevens over het kasteel van de heren Van Gemert stukje bii beetje blootgelegd. Paalsporen in het zand, dcorsneden door de gracht, determinatie van zaden, hout, botten, aardewerk, metaal en allerlei andere vondsten hebben elk afzonderlilk informatie opgeleverd over de bouw van het kasteel, het uiterliik, het landschap en de bewoners.	A. Thelen (red.), 2001: Het Hooghuis te Gemert. Archeologisch en historisch onderzoek betreffende het middeleeuws kasteel van de heren Van Gemert
2091811100	Gemert	Komschool	1997	Opgraving	Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed	Tijdens het archeologisch onderzoek zijn gegevens over het kasteel van de heren Van Gemert stukje bii beetje blootgelegd. Paalsporen in het zand, dcorsneden door de gracht, determinatie van zaden, hout, botten, aardewerk, metaal en allerlei andere vondsten hebben elk afzonderlilk informatie opgeleverd over de bouw van het kasteel, het uiterliik, het landschap en de bewoners.	A. Thelen (red.), 2001: Het Hooghuis te Gemert. Archeologisch en historisch onderzoek betreffende het middeleeuws kasteel van de heren Van Gemert
2098292100	Gemert	Grotel	2004	Bureau- en booronderzoek	BILAN	Er wordt voor het plangebied geen vervolgonderzoek aanbevolen. Noch een intact bodemprofiel met een oud oppervlak of sporenlaag, noch archeologische vondsten (of vondstenlaag) werden in het plangebied aangetroffen.	Krekelbergh, N. en R. Walraven, 2004: Gemert-Bakel, Grotel. Archeologisch vooronderzoek. BILAN rapport 2004/75.
2104828100	Bakel	Bakelse Plassen	2006	Bureau- en booronderzoek	Synthegra BV		
2105573100	Gemert	Doonheide	2006	Bureau- en booronderzoek	Sweco		
2109364100	Gemert	Milheeze Griendsvenstraat, Bakel Achter de Molen, Gemert Gemeentehuis	2000	Proefsleuven	Archeologisch Onderzoek Leiden BV	Voor de in dit rapport behandelde verkennende onderzoeken geldt alleen voor de locatie Milheeze dat er archeologische waarden zijn aangetroffen. De locaties te Gemert en Bakel zijn beide dermate verstoord dat eventuele archeologische waarden zijn verdwenen. Te Milheeze zijn bewoningssporen uit de Volle Middeleeuwen (1000- 1300 na Chr.) aangetroffen. Het betreft een kortstondige bewoning van vermoedelijk één erf. Na deze korte bewoning heeft het terrein gedurende de eeuwen daarop als akkergebied gefungeerd getuige het ruim een meter dikke esdekpakket.	R. Jansen, 2000: Verkennende archeologische onderzoeken Gemert-Bakel
2126236100	Gemert	Latijnse School	2006	Opgraving	Gemeente Eindhoven	De opgraving vond plaats op het kasteelterrein van Gemert, waarschijnlijk in de omgrachte voorhof. Bij de opgraving zijn de rand van de gracht, greppeltjes, kuilen en paalsporen aangetroffen. Het vondstmateriaal dateert uit de periode 12e tot 15e eeuw en 17e eeuw tot heden.Hoewel de oudste middeleeuwse vondsten dateren uit de 9e tot en met de 11e eeuw, dateren de oudste middeleeuwse sporen uit de 11e tot en met de 13e eeuw. De vondsten zullen waarschijnlijk samenhangen met de	M. v.d. Weele, S. Beumer & M. Teeuwisse, 2008: Archeologisch Onderzoek Gemert-Bakel, Latijnse School. Een omgracht terrein uit de late middeleeuwen

zaak ID Archis	plaats	toponiem	Jaartal uitvoering	Onderzoekswijze	uitvoerder	omschrijving	Literatuur
						eerste ontginningen. De sporen maken mogelijk deel uit van een structuur, maar helaas was het opgegraven oppervlak te klein om deze te kunnen reconstrueren. Het is niet duidelijk geworden of er sprake is van een relatie tussen deze sporen en het Hooghuis. Ditzelfde geldt voor de sporen uit de 14e en 15e eeuw. Ook kon hier geen structuur worden gereconstrueerd. De gracht is inderdaad aangetroffen, maar daarmee verbonden is ook een segment van vermoedelijk een tweede gracht gevonden. Deze is breder en lijkt naar het zuiden af te buigen. Het is mogelijk dat dit de gracht rondom een eventuele tweede voorburcht is.	
2133064100	Gemert	Wolfsbosscheweg	2006	Bureau- en booronderzoek	RAAP Archeologisch Adviesbureau	Er zijn verspreid over het gebied bemestingsaardewerk uit de Nieuwe tijd aangetroffen. Verder ontbreken duidelijke indicatoren die de aanwezigheid van archeologische resten in het plangebied doen vermoeden. Daarom worden geen aanbevelingen voor vervolgonderzoek gedaan.	
2133526100	Gemert	Wolfsveld, de Fuik	2006	Bureauonderzoek	RAAP Archeologisch Adviesbureau		
2135235100	Gemert	Groeskuilen	2006	Bureau- en booronderzoek	RAAP Archeologisch Adviesbureau	Tijdens het veldonderzoek is in het plangebied een wijstgrond aangetroffen die afgedekt is door een dun plaggendek. In twee boringen zijn archeologische indicatoren aangetroffen. Zij vormen aan aanwijzing dat het plangebied vanaf de Late Middeleeuwen landbouwkundig in gebruik is geweest. De bodem in het plangebied is voorafgaand aan de vorming van het esdek waarschijnlijk echter te nat geweest voor bewoning.	
2139520100	Gemert	Broekstraat 47	2006	Bureau- en booronderzoek	BILAN	De bodem is verstoord tot in de C-horizont en er werden geen indicatoren aangetroffen.	M. Mostert en C. Verbeek. 2007. Gemert-Bakel (NB), Broekstraat 47. Archeologisch vooronderzoek. BILAN-Rapport 2007/29.
2141415100	Bakel	Gemertseweg	2007	Bureau- en booronderzoek	RAAP Archeologisch Adviesbureau		
2141423100	Bakel		2007	Bureau- en booronderzoek	RAAP Archeologisch Adviesbureau		
2141431100	Bakel	achter de molen	2007	Bureau- en booronderzoek	RAAP Archeologisch Adviesbureau		
2141448100	Bakel	Buitencamp	2007	Bureau- en booronderzoek	RAAP Archeologisch Adviesbureau		

zaak ID Archis	plaats	toponiem	Jaartal uitvoering	Onderzoekswijze	uitvoerder	omschrijving	Literatuur
2141456100	Bakel	Buitencamp	2007	Bureau- en booronderzoek	RAAP Archeologisch Adviesbureau		
2142736100	Bakel	Welpenheuvel	2007	Bureau- en booronderzoek	RAAP Archeologisch Adviesbureau		
2143951100	Milheeze	Kapelakker, Rooiweg	2004	Bureau- en booronderzoek	BILAN		N. Krekelbergh en J.-J. van Suijlekom. 2004. Gemert-Bakel, Milheeze-Zuidrand (NB). Archeologisch vooronderzoek. BILAN-Rapport 2004/consept
2143968100	Gemert	Molenakkerstraat, Alde Biezenstraat, Wassenaarstraat	2004	Bureau- en booronderzoek	BILAN		N. Krekelbergh. 2004. Gemert-Bakel, Berglaren-Molenakkers (NB). Archeologisch vooronderzoek. BILAN-Rapport 2004/concept. - Deelgebied Molenakkers.
2143976100	Gemert	Berglaren-Molenakkers	2004	Bureau- en booronderzoek	BILAN		N. Krekelbergh. 2004.Berglaren-Molenakkers, Gemert-Bakel, C(NB). Archeologisch vooronderzoek. BILAN-Rapport 2004/concept. - Deelgebied Berglaren.
2147061100	Gemert	Doonheide	2007	Bureau- en booronderzoek	RAAP Archeologisch Adviesbureau		
2147986100	Gemert	Doonheide-Noord deelgebied A	2007	Proefsleuven	Gemeente Eindhoven	Alleen in het noordelijk deel van het terrein is vervolgonderzoek nodig. De rest van het gebied kan worden vrijgegeven.	
2148293100	Gemert	Wolfsveld-Groeskuilen	2007	Proefsleuven	RAAP Archeologisch Adviesbureau	Het onderzoek heeft 49 grondsporen opgeleverd: vooral greppels, maar daarnaast ook enkele kuilen en paalsporen. Vondstmateriaal is niet of nauwelijks aangetroffen; in totaal zijn 7 scherven en 1 koperen munt (duit) uit de Nieuwe tijd gevonden. De aangetroffen resten worden niet als vindplaats geïnterpreteerd, maar als zogenaamde off-site verschijnselen die te maken hebben met het in ontwikkeling brengen van het natte gebied in de 17e of 18e eeuw.	G.Tichelman, 2007: Plangebied Wolfsveld, deelgebied Groeskuilen, gemeente Gemert-Bakel; archeologisch vooronderzoek: een bureau- en inventariserend veldonderzoek proefsleuven
2149451100	Milheeze	Bankert 5b	2007	Bureau- en booronderzoek	BILAN		E. de Boer. Gemert-Bakel - Milheeze (NB), Bankert 5b. Archeologisch vooronderzoek. BILAN 2007 (intern concept).
2150966100	Gemert	Doonheide 26	2007	Proefsleuven	Gemeente Eindhoven	Geen archeologische sporen aangetroffen.	
2151127100	Milheeze	Bakelse Plassen	2007	Bureau- en booronderzoek	BAAC BV	De archeologische verwachting is voor alle deelgebieden bijgesteld naar laag. Derhalve is er geen vervolgonderzoek aanbevolen. Echter, in het zuidelijk deelgebied had een proefsleuvenonderzoek plaats moeten vinden. Daar is geboord om een ontgravingskaart op te stellen. Op basis van de ontgravingskaart gaat de golfbaan archeologievriendelijk aangelegd worden. Men dient er voor te zorgen dat tussen het archeologisch	

zaak ID Archis	plaats	toponiem	Jaartal uitvoering	Onderzoekswijze	uitvoerder	omschrijving	Literatuur
						niveau en het huidige en toekomstige oppervlak een afstand van 40 cm gemaakt dan wel behouden moet blijven.	
2151605100	Gemert	Grotel 7	2007	Proefsleuven	Gemeente Eindhoven	De herkende archeologische sporen bestaan uitsluitend uit greppels, die waarschijnlijk hebben behoord tot een akkercomplex uit de Nieuwe Tijd. Volgens de gehanteerde criteria is de vindplaats niet behoudenswaardig bevonden.	M. v.d. Weele, 2007: Archeologisch onderzoek Gemert-Bakel, Grotel 7. Inventariserend veldonderzoek – proefsleuven (waarderende fase), Archeologisch Centrum Eindhoven nr. 11
2151719100	Gemert	Kruiseind	2007	Bureauonderzoek	RAAP Archeologisch Adviesbureau		
2151727100	Gemert	Grootmeestersstraat	2007	Bureau- en booronderzoek	RAAP Archeologisch Adviesbureau		
2155680100	Bakel	Oudestraat 4	2007	Proefsleuven	BAAC BV	Beide proefsleuven zijn tot onder het archeologische vlak verstoord.	M. Bink, 2007: BAKEL (GEM. GEMERT-BAKEL) OUDESTRAAT 4. Inventariserend veldonderzoek door middel van proefsleuven
2155850100	Bakel	Dorpsstraat 72-74	2007	Proefsleuven	Gemeente Eindhoven	Bij het proefsleuvenonderzoek zijn geen relevante archeologische sporen en vondsten aangetroffen.	
2157138100	Gemert	Doonheide-Noord 'legerkampje'	2007	Opgraving	Gemeente Eindhoven	Tijdens het vervolgonderzoek in Gemert, project Doonheide is een landweer opgegraven. Een landweer is een verdedigingssysteem dat een gebied moet beschermen tegen indringers. In totaal is de landweer over een lengte van ongeveer 125 meter in zijn geheel blootgelegd. Uit de opgraving is gebleken dat de landweer is aangelegd en vervolgens twee maal is hergebruikt. Deze drie fases zijn het beste herkenbaar aan de oostzijde van het onderzoeksgebied. Een extra motivatie om juist op deze locatie een landweer aan te leggen was de aanwezigheid van de beek, de Peelsche Loop. Deze beek had vroeger steile oevers en was snelstromend. Ze vormde zodoende een extra hindernis voor binnendringers. Helaas is de datering van de verschillende fases van de landweer, door de weinige dateerbare vondsten die zijn aangetroffen, erg lastig. Alleen voor de laatste twee fases is daterend materiaal, dat wil zeggen aardewerk, metaal en loden kogels, beschikbaar. Deze twee dateren respectievelijk in de 16e en 17e eeuw. Een exactere datering is helaas niet mogelijk.	J. Bosman, 2009: Archeologisch onderzoek De landweer aan de Doonheide (gemeente Gemert-Bakel). Een opgraving in het onderzoeksgebied Doonheide - Noord, deelgebied A.
2158889100	Gemert	De Peij	2007	Booronderzoek	BAAC BV		
2161269100	Gemert	Berglaren	2007	Proefsleuven	Gemeente Eindhoven	Het terrein is zodanig verstoord dat de kans miniem is dat er nog archeologische sporen worden aangetroffen.	L. v.d. Bruel, 2008: Archeologisch onderzoek Gemert-Bakel, Berglaren en Molenakker. Inventariserend veldonderzoek-proefsleuven (Archeologisch Centrum Eindhoven rapport 16)
2162249100	Bakel	Neerakker	2007	Bureau- en booronderzoek	BAAC BV		BAAC-rapport V-07.0195

zaak ID Archis	plaats	toponiem	Jaartal uitvoering	Onderzoekswijze	uitvoerder	omschrijving	Literatuur
2170576100	Milheeze	Milheeze-Noord	2007	Bureau- en booronderzoek	BAAC BV		BAAC-rapport V-07.0355
2172300100	Gemert	Molenakker	2007	Proefsleuven	Gemeente Eindhoven	De ondergrond in de sleuven bleek voor een groot gedeelte verstoord te zijn onder andere door de aanleg van zandwinningskuilen en funderingsleuven van gebouwtjes. Er zijn alleen enkele scherven van ijzertijdaardewerk aangetroffen, niet in een archeologisch spoor.	L. v.d. Bruel, 2008: Archeologisch onderzoek Gemert-Bakel, Berglaren en Molenakker. Inventariserend veldonderzoek-proefsleuven (Archeologisch Centrum Eindhoven rapport 16)
2173979100	Bakel	Hoekendaal, deelgebied 1	2007	Opgraving	BAAC BV	Op het onderzoeksterrein Woonbos-Hoekendaal is een klein deel van een nederzetting uit de 10de eeuw aangetroffen. Binnen deze nederzetting werd een 8-palig bijgebouw herkend. De overige (paal)sporen konden vooralsnog niet aan een plattegrond worden toegewezen. Met onderzoek in de directe omgeving, aansluitend op het onderzochte bouwblok, zouden mogelijk meerdere plattegronden kunnen worden herkend. Na het in onbruik raken van de nederzetting werd het gebied overstoven met zand. Een esdek is in het onderzoeksgebied niet aangetroffen.	J. de Winter, 2008: GEMERT-BAKEL. PLANGEBIED WOONBOS HOEKENDAAL. Definitief archeologisch onderzoek (BAAC rapport A-07.0362)
2174091100	Bakel	Neerakker	2007	Proefsleuven	BAAC BV	In een deel van het plangebied zijn archeologische sporen aangetroffen, daterend in de Late Middeleeuwen (omstreeks 12de eeuw). Het gaat hierbij waarschijnlijk om verschillende erven, verspreid over het noordelijk, centrale en deels westelijk deel van het plangebied. Naast gebouwstructuren (bootvormig) zijn tenminste één waterput, vele greppels en kuilen herkend. Mogelijk zijn ook sporen uit de IJzertijd te verwachten, aangezien enkele fragmenten aardewerk uit deze periode zijn aangetroffen, waarschijnlijk in een oud akkerlaagje. Hoewel enkele gïsoleerde sporen uit de IJzertijd kunnen zijn, zijn structuren uit deze periode vooralsnog niet herkend.	Mousch, R.G. van (e.a.), 2008: Gemeente Gemert-Bakel. Neerakker. Inventariserend veldonderzoek door middel van proefsleuven, BAAC-rapport A-07.0391, 's-Hertogenbosch.
2174091100	Bakel	Neerakker	2007	Proefsleuven	BAAC BV	In een deel van het plangebied zijn archeologische sporen aangetroffen, daterend in de Late Middeleeuwen (omstreeks 12de eeuw). Het gaat hierbij waarschijnlijk om verschillende erven, verspreid over het noordelijk, centrale en deels westelijk deel van het plangebied. Naast gebouwstructuren (bootvormig) zijn tenminste één waterput, vele greppels en kuilen herkend. Mogelijk zijn ook sporen uit de IJzertijd te verwachten, aangezien enkele fragmenten aardewerk uit deze periode zijn aangetroffen, waarschijnlijk in een oud akkerlaagje. Hoewel enkele gïsoleerde sporen uit de IJzertijd kunnen zijn, zijn structuren uit deze periode vooralsnog niet herkend.	Mousch, R.G. van (e.a.), 2008: Gemeente Gemert-Bakel. Neerakker. Inventariserend veldonderzoek door middel van proefsleuven, BAAC-rapport A-07.0391, 's-Hertogenbosch.

zaak ID Archis	plaats	toponiem	Jaartal uitvoering	Onderzoekswijze	uitvoerder	omschrijving	Literatuur
2177631100	Milheeze	Snelle Loop	2007	Bureau- en booronderzoek	BILAN		bilanrapport 2008/10
2187198100	Gemert	Schoorswinkel	2008	Bureau- en booronderzoek	BILAN		E. de Boer. Gemert-Bakel - Gemert (NB), Schoorswinkel. Archeologisch bureau- en inventariserend veldonderzoek (karterende fase). BILAN-rapport 2008/120.
2189199100	Gemert	De Stroom - Blok 4	2008	Bureau- en booronderzoek	BILAN		E. de Boer. Gemert-Bakel - Gemert (NB), De Stroom - Blok 4, deelgebied 1 en 2. Archeologisch bureau- en inventariserend veldonderzoek (karterende fase). BILAN-rapport 2008/122.
2190534100	Mortel	Renseweg en Bakelseweg	2008	Bureau- en booronderzoek	RAAP Archeologisch Adviesbureau		RAAPnotitie 2665
2190542100	Mortel	Bakelseweg	2008	Bureau- en booronderzoek	RAAP Archeologisch Adviesbureau		RAAPnotitie 2665
2191230100	Gemert	De Peij	2008	Proefsleuven	BAAC BV	De opgraving heeft, naast enkele losse vondsten en een greppel uit de Nieuwe Tijd, verder niets aan het licht gebracht.	J. v.d. Weerden, 2008: GEMERT PLANGEBIED DE PEIJ. Inventariserend veldonderzoek door middel van proefsleuven
2191336100	Bakel	Kaweise Loop	2008	Bureauonderzoek	Geo-logical		
2194585100	Gemert	Gemert, Kruiseind	2008	Proefsleuven	BAAC BV	Het terreindeel langs het Kruiseind bevat de resten van bebouwing uit de Nieuwe Tijd. De achterterreinen bevatten geen archeologiscvhe resten door diepgaande verstoringen. Alleen het terreindeel aan het kruiseind is potentieel behoudenswaardig.	M. Bink, 2008: GEMERT-BAKEL KRUISEIND. Inventariserend veldonderzoek door middel van proefsleuven
2199007100	Milheeze	Peeldijk 3	2008	Bureau- en booronderzoek	Synthegra BV		
2199120100	Bakel	Bolle akker	2008	Bureau- en booronderzoek	Archeologisch Onderzoek Leiden BV		
2199429100	Gemert	Kasteeltuin	2008	Bureau- en booronderzoek	BAAC BV		BAAC-rapport V08.0077
2199826100	Handel	Haveltweg	2008	Bureauonderzoek	SOB Research		
2200537100	Gemert	Het Laar	2008	Bureau- en booronderzoek	BAAC BV		
2205616100	Gemert	Dr. Kuijperstraat 18	2008	Bureau- en booronderzoek	Becker en Van de Graaf		
2206775100	Gemert	Schoorswinkel	2008	Proefsleuven	BAAC BV	Tijdens het onderzoek zijn aan archeologische resten slechts twee greppels aangetroffen. Beide greppels zijn ook afgebeeld op de oudste kadasterkaart uit 1818 en komen overeen met de huidige perceelsgrenzen.	M. Bink, 2008: Gemert Schoorswinkel. Archeologisch onderzoek
2209789100	Milheeze	Kerkeind 9-13	2008	Bureau- en booronderzoek	BILAN	Gezien het ontbreken van restanten van een oorspronkelijke bodemprofiel en de ligging achter het bebouwingslint uit de periode vanaf de late Middeleeuwen wordt een lage verwachting voor archeologische waarden	E. de Boer. Gemert-Bakel (NB) - Milheeze, Kerkeind 9-13. Archeologisch bureau- en inventariserend veldonderzoek (karterende fase). BILAN-rapport 2008/121.

zaak ID Archis	plaats	toponiem	Jaartal uitvoering	Onderzoekswijze	uitvoerder	omschrijving	Literatuur
						uit de steentijd en de late Middeleeuwen en Nieuwe tijd toegekend. Gezien de kleine oppervlakte waarvoor nog een middelhoge verwachting blijft bestaan, wordt voor het gehele plangebied geen vervolgonderzoek geadviseerd.	
2211853100	Handel	De Rooye Asch	2008	Bureau- en booronderzoek	SOB Research		
2212817100	Milheeze	Kapelakker	2008	Proefsleuven	Archeologisch Onderzoek Leiden BV	Het plangebied aan de Kapelakker te Milheeze bevat archeologische sporen daterend uit de ijzertijd en de nieuwe tijd.Waarschijnlijk maakt de structuur uit de ijzertijd deel uit van een nederzetting. De sporen uit de nieuwe tijd horen bij een karrenspoor met een oostwest-oriëntatie, die ligt aan de zuidkant van het plangebied. Deze houdt mogelijk verband met een weg die al tijdens de opgraving van het aanliggende perceel in 2005 is gevonden. Baksteenfragmenten en aardewerk dateren het vroegste gebruik van het karrenspoor op 15e tot 17e eeuw. Het plangebied is gedeeltelijk verstoord door zandafgravingen en een gedeelte is archeologisch leeg.	R. de Leeuwe, 2008: Een inventariserend archeologisch onderzoek te Milheeze - Kapelakker, gemeente Gemert-Bakel
2213473100	Bakel	Neerakker	2008	Opgraving	Archaeological Research en Consultancy	De oudste sporen stammen uit de Vroege IJzertijd, globaal rond 800 v. Chr. Er is sprake van een erf dat in twee opeenvolgende fasen is bewoond. Dit erf bestaat uit een huis, een of twee schuren en een veekraal. Ook zijn er akkers die bij de IJzertijdbewoning horen. Het best bewaarde huis kan worden toegeschreven aan Type Oss 3B. Pas in de Volle Middeleeuwen, rond 1150, wordt het terrein opnieuw in gebruik genomen. In oorkondes uit 1148 en 1161 bevestigt de paus aan het klooster Echternach dat Echternach bezittingen heeft bij Bakel, namelijk de kerk en 'Een Gehoft' met daarop een aantal hoeves. Deze hof inde de belastingen voor klooster Echternach. In deze periode zijn deze cijnzen in natura. Uit de vele grondsporen kon 'De Hof' worden gereconstrueerd. Strategisch gelegen, nabij een bevaarbare waterloop en aan een landweg, ligt het hoofderf. Dit is een omgracht erf, met daarop een opvallend groot huis en een zeer grote schuur. Op dit erf werden de goederen opgeslagen en getransporteerd naar Echternach of een andere bestemming. Centraal op het terrein van 'De Hof' bevindt zich een driehoekig perceel, waar leem werd gewonnen. Rondom dit perceel zijn er vijf andere erven. Deze erven vervulden elk een specifieke rol binnen 'De Hof', in het aanleveren en verwerken van de goederen die als belasting moesten worden betaald. Omstreeks 1250 is 'De Hof' verlaten. De inning van de belastingen, nu inmiddels geldcijnzen, gebeurt dan elders. De erven verliezen daarmee hun bestaansrecht en	A. Ufkes e.a., 2010: 'De Hof', Een bezit van klooster Echternach. Een archeologische opgraving van sporen uit de IJzertijd en de Volle Middeleeuwen op het plangebied 'Neerakker' te Bakel, gemeente Gemert-Bakel (N.-Br.)

zaak ID Archis	plaats	toponiem	Jaartal uitvoering	Onderzoekswijze	uitvoerder	omschrijving	Literatuur
						worden verlaten. Het hoofderf blijft nog twee generaties bewoond en uiteindelijk wordt het hele terrein rond 1300 in gebruik genomen als akkerland. Twaalf niet-ge¨explodeerde Britse 1000-ponders uit 1944 kunnen tot de jongste archeologische vondsten worden gerekend.	
2215677100	Gemert	Het Laar	2008	Proefsleuven	BAAC BV	Geen nader onderzoek aanbevolen vanwege het ontbreken van archeologische vindplaatsen met uitzondering van subrecente verkavelingssporen.	Nuenen, F. van 2009: Gemert Het Laar, Plangebied 2 Inventariserend veldonderzoek door middel van proefsleuven (waarderende fase). BAAC rapport A-08.0357. 's-Hertogenbosch/Deventer.
2215685100	Gemert	Kasteeltuin	2008	Proefsleuven	BAAC BV	Verspreid over het gehele onderzoeksgebied zijn veel verstoringen in de vorm van grondverbeteringskuilen of moestuinbedden aangetroffen. Verder enkele greppels en een kuil uit de late middeleeuwen - nieuwe tijd	M. Tump & N.J. Krekelberg, 2008: Gemert, Kasteeltuin. Inventariserend veldonderzoek door middel van proefsleuven. 's Hertogenbosch (BAAC rapport A08-0352).
2217718100	Bakel	De Kaweise Loop	2008	Bureau- en booronderzoek	BAAC BV		baac-rapport 08.0350
2220106100	Gemert	Molenakker	2004	Proefsleuven	Gemeente Eindhoven		
2220211100	Gemert	Berglaren	2005	Proefsleuven	Gemeente Eindhoven		
2220228100	Mortel	De Vraant	2006	Proefsleuven	Gemeente Eindhoven	Op het voormalige moestuinencomplex De Vraant in De Mortel werd één proefsleufgegraven. Onder een dikke humeuze akkerlaag werd een sterk ijzerhoudende dekzandbodem angetroffen. Een groot gedeelte van het terrein (ruim 2/3 deel van het opgravingsvlak in de proefput) was gedurende de late middeleeuwen in banen ontgonnen. Bij de opgraving was dit herkenbaar aan de donkerbruine humeuze vulling van de spitsporen die contrasteerden met het natuurlijke geelbruinedekzand. Gedurende de ontginningen stonden er op dit terrein enkele bomen, die bij het ontginnen bleven staan. In de proefput werden geen aanwijzingen gevonden voor bewoning op dit terrein voorafgaand aan de ontginningen. Bij het uitgraven van de proefput werden geen archeologische vondsten (meestal scherven van aardewerk potten) aangetroffen. Mogelijk is het gebied eeuwenlang onbewoond gebleven, omdat het nabij de Peelrandbreuk ligt, waar door kwelwater natte wijstgronden liggen. De Peelrandbreuk ligt ongeveer 200 meter westelijk van het plangebied. De ontginning van dit terrein vond vermoedelijk plaats in de late middeleeuwen (15e of begin 16e eeuw).	T. de Jong & L. Korthorst, 2008: Archeologisch onderzoek gemeente Gemert-Bakel, De Mortel - Vraant en Bakel – Soersel. Ontginningen en ruilverkavelingen in een moestuincomplex en een akkergebied Rapportage inventariserend veldonderzoek – proefsleuven, Archeologisch Centrum Eindhoven rapport 32
2220244100	Bakel	Soersel	2006	Proefsleuven	Gemeente Eindhoven	Op de weilanden en de maïsakker in het plangebied Soersel in Bakel zijn vier proefsleuven gegraven. De vier sleuven liggen voor het grootste deel in een natte bodem met een leemrijke ondergrond. Uit de resultaten van	T. de Jong & L. Korthorst, 2008: Archeologisch onderzoek gemeente Gemert-Bakel, De Mortel - Vraant en Bakel – Soersel. Ontginningen en ruilverkavelingen in een moestuincomplex en een

zaak ID Archis	plaats	toponiem	Jaartal uitvoering	Onderzoekswijze	uitvoerder	omschrijving	Literatuur
						het proefsleuven onderzoek is geen bewijs gevonden voor vroegere bewoning op deze gronden. Wel is er vermoedelijk in het verleden in dit gebied leem gewonnen. De proefsleuven 3 en 4 liggen iets meer noordelijk tegen de doorgaande weg Roessel aan. In de noordelijke helft van deze twee proefsleuven ligt een hoger gelegen dekzandpakket. Dit pakket is in principe geschikt voor bewoning (in de (pre-)historie). Ook tegenwoordig staan er nog enkele boerderijen verspreid over het gebied. Deze boerderijen (of hun voorgangers) staan ook al op het kadastraal minuutplan vanomstreeks 1830. Het hooggelegen terrein in de proefputten 3 en 4 laat echter sporen van ontgrondingen zien. Deze zijn in elk geval ten dele het gevolg van de ruilverkavelingen in dit gebied van omstreeks 1985. Ook vonden er voor die tijd al zandwinningen plaats op deze terreinen. Daarmee zijn alle eventuele archeologische sporen sterk aangetast of verwoest.	akkergebied Rapportage inventariserend veldonderzoek – proefsleuven, Archeologisch Centrum Eindhoven rapport 32
2223096100	Mortel	Leijgraaf	2008	Bureauonderzoek	BAAC BV	Aanbevolen wordt op basis van dit bureauonderzoek voor het gehele plangebied een karterend booronderzoek. Het plangebied ligtca 200m naast een prehistorisch grafveld (IJzertijd) en een middeleeuwse vindplaats (veel scherven)	
2223485100	Bakel	Heuvelacker	2008	Opgraving	De Steekproef	Op deze locatie zijn dertien sporen waargenomen: een waterput, zeven paalgaten, twee kuilen en drie greppels. De waterput bevat scherven aardewerk die in de late middeleeuwen te dateren zijn. Er zijn geen andere vondsten gedaan. De hier aangetroffen grondsporen zijn niet in enige relatie tot elkaar aangetroffen en kunnen daarom niet tot een herkenbare structuur gerekend worden. Gezien de vorm, omvang en kleur van met name de kuilen is het aannemelijk dat deze dateren uit de periode voor of in de late middeleeuwen.	C. Tulp & A.M. v. Waveren, 2008: Bakel, Plangebied Woonbos Hoekendaal Gemeente Gemert-Bakel (N-B.) Twee Definitieve Archeologische Onderzoeken (De Steekproefrapport 2008-10/01)
2223493100	Bakel	Buitencamp	2008	Opgraving	De Steekproef	In totaal zijn op deze locatie vijftien sporen aangetroffen: tien paalgaten, twee mogelijke paalgaten, één mogelijke kleine kuil en twee houtskoolmeilers. De houtskoolmeilers zijn hoogstwaarschijnlijk uit de ijzertijd of romeinse tijd. De paalgaten zijn niet aan enige structuur te koppelen. Het vondstmateriaal (aardewerk en hutteleem) werd voornamelijk tijdens het trekken van het vlak aangetroffen en dateert vooral uit de middeleeuwen.	C. Tulp & A.M. v. Waveren, 2008: Bakel, Plangebied Woonbos Hoekendaal Gemeente Gemert-Bakel (N-B.) Twee Definitieve Archeologische Onderzoeken (De Steekproefrapport 2008-10/01)
2224392100	Handel	Pastoor Castelijnstraat 13	2008	Bureau- en booronderzoek	BAAC BV		
2224602100	Milheeze	Bocht	2008	Bureau- en booronderzoek	BAAC BV		

zaak ID Archis	plaats	toponiem	Jaartal uitvoering	Onderzoekswijze	uitvoerder	omschrijving	Literatuur
2227981100	Milheeze	Kapelakker	2009	Opgraving	ADC ArcheoProjecten	Tijdens het archeologisch onderzoek aan de Kapelakker zijn resten gevonden uit de Vroege/Midden IJzertijd. De resten bestaan uit een 10-palige structuur, die ook al tijdens het proefsleuvenonderzoek in 2008 werden aangetroffen. Naar aanleiding van het proefsleuvenonderzoek werd het advies uitgebracht het gebied rond de structuur verder te onderzoeken. Het huidige onderzoek heeft echter voor het plangebied geen aanvullende gegevens opgeleverd. Behalve de structuur werd slechts één paalkuil aangetroffen die mogelijk in de IJzertijd gedateerd zou kunnen worden..	A. v. Benthum, 2009: Milheeze Kapelakker, gemeente Gemert-Bakel Een archeologische opgraving (ADC Rapport 1772)
2234306100	Bakel	Bernhardstraat	2009	Bureau- en booronderzoek	BILAN		E. de Boer. 2010. Gemert-Bakel (NB) - Bakel, Bernhardstraat 25. Archeologisch bureau- en inventariserend veldonderzoek (karterende fase).BAAC-BILAN-rapport B1646.
2235019100	Handel	Broeder Hogardusstraat	2009	Bureau- en booronderzoek	BILAN		E. de Boer. 2010. Gemert-Bakel (NB) - Handel, Broeder Hogardusstraat. Archeologisch bureau- en inventariserend veldonderzoek (karterende fase). BAAC-BILAN-rapport B1635.
2235910100	Gemert	Bolle Akker	2009	Proefsleuven	BILAN	Er werden geen bewoningssporen aangetroffen, alleen off-site patronen uit de Nieuwe Tijd. Direct ten westen van het plangebied is eerder een nederzetting aangetroffen uit de Middeleeuwen in het gebied met de naam Neerakker. Aan de hand van de resultaten uit het onderhavige onderzoek bleek dat deze nederzetting niet doorloopt in het plangebied Bolle Akker en dat de rand van de nederzetting in het gebied tussen beide plangebieden verwacht moet worden. Door de bodemingrepen in de Nieuwe Tijd, zoals de winning van zand en de aanleg van gewasbedden, is het archeologisch niveau voor een deel verstoord.	Mostert M. & C. Verbeek 2009: Gemert-Bakel (NB) - Bakel, Bolle Akker. Inventariserend veldonderzoek door middel van proefsleuven. BILAN rapport 2009/99
2237069100	Handel	Pastoor Castelijnsstraat	2009	Proefsleuven	BAAC BV	Tijdens het proefsleuvenonderzoek is alleen (de restant van) een akkerlaag aangetroffen, de enige waargenomen sporen zijn recente greppelachtige sporen en een recente kuil.	Veenstra M. 2009: Handel, Pastoor Castelijnsstraat. BAAC rapport A-09.0083
2237490100	De Mortel	de Leijgraaf	2009	Proefsleuven	BAAC BV	Tijdens het proefsleuvenonderzoek is een vindplaats aangetroffen, bestaande uit oude perceelsgrenzen. Een aantal van deze sloten/greppels bleek overeen te komen met kadastrale perceelsgrenzen zoals zichtbaar op een kaart uit 1818. Daarnaast zijn er ook aanwijzingen gevonden voor een reeds in 1818 verdwenen percelleringssysteem. Hiervan zijn zes parallel lopende sloten/greppels aangetroffen die een noordwest-zuidoost oriëntatie hebben. De aangetroffen perceelsgrenzen stammen uit de nieuwe tijd; aanwijzingen voor een oudere	Tump M. & C.C. Kalisvaart 2009: De Mortel, De Leijgraaf. Inventariserend veldonderzoek door proefsleuven. BAAC rapport A-09.0062

zaak ID Archis	plaats	toponiem	Jaartal uitvoering	Onderzoekswijze	uitvoerder	omschrijving	Literatuur
						datering (bijvoorbeeld in de late middeleeuwen) zijn niet gevonden.	
2240924100	Milheeze	Kreijtenberg	2009	Proefsleuven	BAAC BV	Tijdens het proefsleuvenonderzoek is een greppelsysteem aangetroffen dat grotendeels overeenkomt met de kadastrale situatie in 1811-1832. In één van de greppels (spoor 1) is aardewerk uit de periode 1575-1650 aangetroffen. Er kan echter niet worden uitgesloten dat het greppelsysteem al eerder in gebruik was.Waarschijnlijk staan de greppels en het aardewerk in relatie tot het nabijgelegen gehucht Kreijtenberg. De Tweede Wereldoorlog wordt vertegenwoordigd door een kanonstelling. Deze Duitse stelling is niet als zodanig in actie gekomen.	Tump M. & J.F. van der Weerden 2009: Milheeze, Kreijtenberg. Inventariserend veldonderzoek door middel van proefsleuven. BAAC rapport A-09.0131
2247923100	Bakel	Kaweise Loop, deelgebied Kaweide	2009	Proefsleuven	BAAC BV	Het proefsleuvenonderzoek heeft slechts weinig archeologische resten opgeleverd. Er zijn geen aanwijzingen gevonden voor een brug of voorde, en ook niet voor rituele deposities. De brug of voorde wordt eerder verwacht ten oosten van de Oldert; de weg is namelijk in de loop der tijden naar het westen verlegd.	Tump M. 2009: Bakel, de Kaweise Loop (deelgebied Kaweide). Inventariserend veldonderzoek door middel van proefsleuven. BAAC rapport A-09.0184
2254354100	Gemert	Doonheide-Molenbroekse Loop	2009	Bureau- en booronderzoek	BAAC BV		Bergman W.A. 2009: Gemeente Gemert-Bakel, Doonheide, Molenbroekse Loop te Gemert. Bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek (verkennende fase). BAAC rapport V-09.0260
2258794100	Milheeze	Peeldijk	2009	Bureau- en booronderzoek	Vestigia BV		Visser C.A. & S. Nederpelt 2009: Agrarische bedrijfsuitbreiding Peeldijk 26 te Milheeze, gemeente Gemert-Bakel. Een bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek (verkennende en karterende fase) door middel van boringen en veldverkenning. Vestigia rapport V691
2260607100	Gemert	Wolfsveld	2009	Proefsleuven	BAAC BV	Duidelijk is dat het deelgebied Groeskuilen geheel is verstoord en dat deelgebieden Lodderdijk en Raam plaatselijk zijn verstoord. Het esdek is op alle locaties in de bouwvoor opgenomen en slechts plaatselijk als nazak in greppels zichtbaar gebleven. De enige vondsten die zijn aangetroffen (bij de aanleg van het vlak) dateren in de nieuwe tijd.De enkele sporen, zoals kuilen en greppels op het terrein aan de Lodderdijk en de Raam betreffen ontginningssporen.	van de Venne A.C. 2009: Gemert, Wolfsveld, deelgebieden Groeskuilen, Lodderdijk en Raam. Inventariserend veldonderzoek door middel van proefsleuven. BAAC rapport A-09.0307
2260801100	Gemert	Groeskuilenstraat	2009	Bureau- en booronderzoek	Archaeological Research en Consultancy		Wijnen J.J.A. 2009: Archeologisch bureauonderzoek Groeskuilenstraat ong. te Gemert in de gemeente Gemert-Bakel. rapport nr. 09083494
2261677100	Mortel	Lochterweg	2009	Bureauonderzoek	BAAC BV		Miedema F. 2010: Centrum de Mortel, gemeente Gemert-Bakel. BAAC rapport V-09.0409

zaak ID Archis	plaats	toponiem	Jaartal uitvoering	Onderzoekswijze	uitvoerder	omschrijving	Literatuur
2267290100	Gemert	't Gelind	2010	Proefsleuven + opgraving	BAAC BV	Naast een aantal kuilen en greppels is één waterput aangetroffen. Deze waterput was voorzien van een koepel, waarbij door middel van een loden waterleiding water naar een pomp werd gezogen. Het perceel waarop de waterput is aangetroffen heeft haar voorzijde aan het Ridderplein, vroeger bekend als de Kerkstraat. Hier begon Carel Lucas Swinkels in 1880 brouwerij "Het Anker". De gemeente Gemert-Bakel heeft tijdens het onderzoek besloten deze waterput te documenteren door middel van een doorstart naar een kleinschalige opgraving. Dit is aansluitend aan het proefonderzoek gebeurd.	Bink M. 2011: Gemert, 't Gelind. De waterput van brouwerij 't Anker. Inventariserend veldonderzoek door middel van proefsleuven. BAAC rapport A-10.0342
2270457100	Gemert	Doonheide-Molenbroekse Loop	2010	Proefsleuven	BAAC BV	Tijdens het onderzoek zijn dertig sporen blootgelegd, waaronder perceleringsgreppels, kuilen, paalkuilen en spitsporen, voornamelijk uit de nieuwe tijd. Ook zijn twee fragmenten roodbakkend aardewerk uit de nieuwe tijd aangetroffen.	van de Glind M. & W. Bergman 2010: Molenbroekse Loop te Gemert. BAAC rapport A-09.0413
2273008100	Mortel	Centrum De Mortel	2010	Bureau- en booronderzoek	BAAC BV		Witte N. & P. Wetering 2010: Gemert-Bakel, de Morten, Centrumplan. BAAC rapport A-10.0169
2281035100	Gemert	Gelind in de Mortel	2010	Bureau- en booronderzoek	BAAC BV		van Putten M.J. 2010: Gemeente Gemert-Bakel, plangebied Gelind in de Mortel te Gemert. Bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek (verkennende fase). BAAC rapport V-10.0107
2285661100	Handel	Centrum	2010	Bureau- en booronderzoek	Archeopro		Exaltus R.P. & P.J. Orbons 2010: MFA te Handel, gemeente Gemert-Bakel. Inventariserend veldonderzoek (IVO-O): bureauonderzoek en karterend booronderzoek. Archeopro rapport 1045
2285678100	Bakel	Hendrikstraat	2010	Bureau- en booronderzoek	Archeopro		Exaltus R.P. & P.J. Orbons 2010: Beatrixstraat, Bakel Archeopro rapport 1046
2287451100	Gemert	Molenakkerstraat 71-79	2010	Bureauonderzoek	Arcadis		Graven J. & T. Vanderhoeven 2010: Bureauonderzoek Molenakkerstraat te Gemert. Arcadis rapport 5
2292821100	De Mortel	Centrum - Kastanjelaan	2010	Proefsleuven	BAAC BV	In de proefsleuf die op het terrein is aangelegd, werden geen archeologische indicatoren aangetroffen.	
2297285100	Mortel	St. Antoniusstraat	2010	Bureau- en booronderzoek	Synthegra BV		
2299804100	Bakel	Mathijseind 7 te Bakel	2010	Bureau- en booronderzoek	Archeodienst Gelderland BV		Helmich C. 2010: Bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek, verkennende fase, Mathijseind 7 te Bakel. Archeodienst rapport 48
2300548100	Gemert	Paashoefsedijk 35	2010	Bureau- en booronderzoek	ADC ArcheoProjecten		de Boer A.G. & J.M. Blom 2010: Paashoefsedijk 35 te de Mortel (gemeente Gemert-Bakel). Een bureauonderzoek en een inventariserend veldonderzoek in de vorm van

zaak ID Archis	plaats	toponiem	Jaartal uitvoering	Onderzoekswijze	uitvoerder	omschrijving	Literatuur
							een verkennend booronderzoek. ADC rapport 2468
2303601100	Milheeze	Hof	2010	Bureau- en booronderzoek	Archeopro		DevilleT., S. Houbrechts & J. Orbons 2010: Hof, Milheeze, gemeente Gemert-Bakel. Archeopro Rapport 1095
2309734100	Gemert	Wolfsveld	2011	Proefsleuven	BAAC BV	Tijdens het onderzoek van het plangebied Wolfsveld, deelgebieden A, B en C zijn geen sporen of resten aangetroffen die dateren voor het einde van de zestiende eeuw. Uit de in deelgebied A aanwezige greppels en uit de onderkant van het esdek zijn enkele scherven afkomstig met een datering in de late zestiende en de zeventiende eeuw. Vermoedelijk dateren deze scherven de ontginning van dit deel van dit terreindeel.	Coppens E. 2011: Gemert, Wolfsveld deelgebieden A-B-C. Inventariserend veldonderzoek door middel van proefsleuven. BAAC rapport A-10.0426
2310162100	Milheeze	Milheesestraat 2	2010	Bureau- en booronderzoek	Synthegra BV		van den Berkmortel B.J.H.M. 2014: Bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek, verkennend booronderzoek, Milheesestraat 2 te Milheeze, gemeente Gemert-Bakel. Synthegra rapport S100324
2313216100	Milheeze	Zuidrand	2011	Bureau- en booronderzoek	Archeopro	Geen sporen en vondsten	DevilleT., S. Houbrechts & J. Orbons 2011: Zuidrand Milheeze, gemeente Gemert-Bakel. Inventariserenv deldonderzoek (IVO-o): bureauonderzoek en verkennend booronderzoek. ArcheoPro rapport 10140
2314359100	Bakel	Achter de kerk	2001	Proefsleuven	Archeologisch Onderzoek Leiden BV	Het gehele terrein lijkt tot op grote diepte verstoord te zijn. De getrokken proefsleuven hebben geen sporen of vondstmateriaal opgeleverd. De aangetroffen munt is door zijn herkomst uit verrommelde lagen geen zekere aanwijzing voor menselijke bewoning of activiteiten gedurende de Nieuwe Tijd (1500 AD – heden).	S. Arnoldussen & E. Ball, 2001: Archeologische onderzoeken te Gemert-Bakel (Archol rapport 6)
2317583100	Bakel	Rootvlaas 2	2011	Bureau- en booronderzoek	RAAP Archeologisch Adviesbureau		Vansweevelt J. 2011: Plangebied Rootvlaas 2 te Bakel, gemeente Gemert-Bakel. Archeologisch vooronderzoek: een bureau- en verkennend booronderzoek . RAAP notitie 3746
2322004100	Milheeze	Milheeze Kapelakker en Millekens	2011	Proefsleuven	ADC ArcheoProjecten	Het onderzoek heeft echter uitgewezen dat er naast een oud karrenspoor uit de Middeleeuwen en Nieuwe tijd geen noemenswaardige archeologische sporen aanwezig zijn. Op perceel Kapelakker is nog een kuil met een kogelpotscherf aangetroffen, maar dit was een geïsoleerd spoor. De overige sporen betroffen op zowel perceel Kapelakker als op perceel Millekens uit spitsporen en sloten uit (sub)recente periode.	Hendrikx B.A.T.M. 2011: Milheeze-Kapelakker en Millekens (gemeente Gemert-Bakel). Een inventariserend veldonderzoek in de vorm van proefsleuven. ADC rapport 2811
2322159100	Bakel	Bolle Akker II	2011	Proefsleuven	BAAC BV	In het noordwesten van het plangebied werd één spoor en een aantal scherven uit de vroege ijzertijd gevonden. Het spoor en de vondsten zijn in verband te brengen met de in de 2008 op de Neerakker, direct ten westen van het plangebied, opgegraven ijzertijdnederzetting. In vrijwel het	van Horssen J. 2011: Bakel, plangebied Bolle Akker fase 2. BAAC rapport A-11.0106

zaak ID Archis	plaats	toponiem	Jaartal uitvoering	Onderzoekswijze	uitvoerder	omschrijving	Literatuur
						gehele plangebied is onder het esdek een begraven middeleeuwse akkerlaag aanwezig.Op grond van het in de akkerlaag aangetroffen middeleeuwse aardewerk is deze in verband te brengen met het op de Neerakker opgegraven hof uit de tweede helft van de 12e en de eerste helft van de 13e eeuw.	
2324492100	Gemert	Groenendaal	2011	Bureau- en booronderzoek	Archeopro	Geen vondsten en sporen.	
2324508100	Gemert	Oude Bakelsedijk	2011	Bureau- en booronderzoek	Archeopro	Geen vondsten en sporen.	
2324516100	Gemert	Milschot	2011	Bureau- en booronderzoek	Archeopro	Geen vondsten en sporen.	
2325837100	Gemert	Doonheide (ongenummerd)	2011	Bureau- en booronderzoek	Archaeological Research en Consultancy		Wullink A.J. 2012: Een archeologisch bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek door middel van boringen aan de Doonheide en de Lodderdijk te Gemert, gemeente Gemert-Bakel (NB). ARC rapport 2012-27
2330064100	Bakel	Mathijseind 10	2011	Bureau- en booronderzoek	Econsultancy BV		Stiekema M. & G.J. Boots 2011: Archeologisch bureauonderzoek en verkennend booronderzoek Mathijseind 10 te Bakel in de gemeente Gemert-Bakel. Econsultancy rapport 11040350
2331060100	Gemert	Hazeldonklaan	2011	Bureau- en booronderzoek	Archeopro	Geen vondsten en sporen	
2331069100	Gemert	Esdonk	2011	Bureau- en booronderzoek	Archeopro	Geen vondsten en sporen	
2331077100	Gemert	Esdonk	2011	Bureau- en booronderzoek	Archeopro	Geen vondsten en sporen	
2331085100	Gemert	Landmeerseloop	2011	Bureau- en booronderzoek	Archeopro	Geen vondsten en sporen	
2331733100	Gemert	Handelsesteeg	2011	Bureau- en booronderzoek	Archeopro	Geen vondsten en sporen	
2336407100	Milheeze	Kloosterweide	2011	Bureau- en booronderzoek	Archeopro	Geen vondsten en sporen.	
2337371100	Bakel	Dorpsstraat 64	2011	Bureau- en booronderzoek	BAAC BV		de Ruiter D.L. 2011: Gemeente Gemert-Bakel, Plangebied Dorpsstraat 64 te Bakel. BAAC rapport V-11.0219
2338813100	Bakel	Molenweg en Kortestraat	2011	Proefsleuven	Econsultancy BV	De enige sporen die aangetroffen zijn bleken recent te zijn of van natuurlijke aard. Ook is op het gehele terrein geen vondst ouder dan 50 jaar gedaan.	Schutte A.H. & G.J. Boots 2012: Archeologisch proefsleuvenonderzoek Molenweg - Kortestraat te Bakel, gemeente Gemert-Bakel. Econsultancy rapport 11080654
2344620100	Gemert	Molenbroekseloop	2011	Bureau- en booronderzoek	RAAP Archeologisch Adviesbureau		Rondags E.J.N. 2011: Plangebied Molenbroekseloop - Deel te Gemert, gemeente Gemert-Bakel: archeologisch vooronderzoek: een

zaak ID Archis	plaats	toponiem	Jaartal uitvoering	Onderzoekswijze	uitvoerder	omschrijving	Literatuur
							bureau- en verkennend inventariserend veldonderzoek. RAAP notitie 3994
2349010100	Gemert	Deel / Beverdijk	2011	Archeologische Begeleiding	AWN - Vereniging van Vrijwilligers in de Archeologie		
2352364100	Gemert	Hof van Nazareth	2011	Bureau- en booronderzoek	Archeopro		Paulussen R. 2012: Klooster Nazareth, Gemert, gemeente Gemert-Bakel. Inventariserend Veldonderzoek (IVO-O): bureauonderzoek en verkennend/karterend booronderzoek. ArcheoPro rapport 11135
2354438100	Gemert	Nieuwstraat 2	2012	Proefsleuven	ADC ArcheoProjecten	Tijdens het onderzoek bleek de ondergrond verstoord tot onder het archeologische niveau	Prangsma N.M. & T.H.L. Hos 2012: Gemert, Nieuwstrat 2 (Gemeente Gemert-Bakel). Een inventariserend veldonderzoek in de vorm van proefsleuven. ADC rapport xxx
2358472100	Milheeze	Molenbroek	2012	Bureau- en booronderzoek	Archeopro	Geen vondsten en sporen	
2358480100	Milheeze	Milheesestraat	2012	Bureau- en booronderzoek	Archeopro	Geen vondsten en sporen	
2358975100	Gemert	Doornheide/Lodderdijk	2012	Bureau- en booronderzoek	Archaeological Research en Consultancy		Verboom-Janssen M. 2011: Een archeologisch bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek door middel van boringen aan de Doonheide te Gemert, gemeente Gemert-Bakel (NB). ARC rapport 2011-57
2359639100	Bakel	Geneneind	2012	Bureau- en booronderzoek	Archeopro	Geen vondsten en sporen.	Paulussen R. 2012: Bronherstel Esperloop, Bakel, gemeente Gemert-Bakel. Inventariserend veldonderzoek (IVO-O): bureauonderzoek en verkennend booronderzoek. ArcheoPro rapport 12023
2360780100	Handel	De Rooye Asch	2012	Bureauonderzoek	SOB Research	actualisatie eerder uitgevoerde onderzoeken	Ras J. & L.R. van Wilgen 201: Actualisatie Archeologisch Bureauonderzoek en Inventariserend onderzoek door middel van grondboringen (verkennend). Plangebied De Rooye Asch, Handel, gemeente Gemert-Bakel. SOB rapport 1947-1202
2361306100	Milheeze	Milheesestraat	2012	Bureau- en booronderzoek	Archeopro		exaltus R.P. & P.J. Orbons 2012: Binnenveld Milheeze. Archeopro Rapport 12010
2371723100	Milheeze	Kerkeind	2012	Bureau- en booronderzoek	BAAC BV		Voeten D.F.A.E. 2013: Gemeente Gemert-Bakel. Plangebied Kerkeind 31 te Milheeze. BAAC rapport V-12.0197
2373579100	Bakel	Vlomanshof/Roessel 2a	2012	Bureau- en booronderzoek	Transect		Nales T. 2012: Archeologisch bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek, Bakel, Vlomanshof. Transect rapport 112
2374080100	Handel	Mfa	2012	Bureau- en booronderzoek	Archeopro	Geen vondsten en sporen.	Exaltus R.P. & P.J. Orbons 2012: O.L.Vrouwestraat, Handel, gemeente

zaak ID Archis	plaats	toponiem	Jaartal uitvoering	Onderzoekswijze	uitvoerder	omschrijving	Literatuur
							Gemert-Bakel. Inventariserend Veldonderzoek (IVO-O): bureauonderzoek en karterend booronderzoek. Archeopro rapport 12056
2381840100	Handel	Handel Kern	2012	Proefsleuven	BAAC BV	Tijdens de begeleiding werden twee werkputten en een korte sleuf aangelegd. De aangetroffen muurresten en sporen zijn onderdeel van bebouwing uit de late 19e en 20e eeuw. Oudere sporen ontbreken. Alhoewel niet geheel uitgesloten kan worden dat zich elders op het terrein oudere sporen in de bodem bevinden lijkt dit gezien het geheel ontbreken van archeologische indicatoren niet waarschijnlijk maar kan niet uitgesloten worden. Er zijn geen sporen gevonden die in relatie te brengen zijn met de hoeve Handel en de huiskapel uit de late middeleeuwen of nieuwe tijd.	Peters S.A.L. 2013: Gemert-Bakel, Handel. Kernplan MFA. BAAC rapport A-12.0307
2385534100	Elsendorp	Paradijs	2012	Bureau- en booronderzoek	BAAC BV		Kalisvaart C.C. 2012: Gemeente Gemert-Bakel. Plangebied Paradijs 19 en 25a te Elsendorp. Bureauonderzoe en inventariserend veldonderzoek (verkennende fase) BAAC rapport V-12.0353
2385542100	Gemert	Gerele Peel	2012	Bureau- en booronderzoek	BAAC BV		
2386085100	Gemert	Bisonstraat-Oudestraat	2012	Bureau- en booronderzoek	Aeres Milieu	In het plangebied is mogelijk een oude akkerlaag aangetroffen, de beperkte verstoring van de bodem ter plaatse kan indicatief zijn voor potentieel goed bewaarde archeologische resten.	van der feest N.J.W. 2012: Archeologisch bureauonderzoek en een karterend veldonderzoek door middel van boringen. Oudestraat 30, 40 en 44 te Gemert. AM 12295
2393886100	Gemert	Lodderdijk	2013	Proefsleuven	Archaeological Research en Consultancy	In werkputten 4 en 5 zijn enkele sporen aangetroffen. Het gaat om enkele paalgaten die dateren uit de Nieuwe Tijd. De paalgaten maken geen onderdeel uit van een structuur. In werkput 4 zijn tevens twee sloten en een greppel aangetroffen. Deze zijn in de Nieuwe Tijd gedempt, voor de aanleg van het esdek.	Blom M.C. 2013: Een archeologisch inventariserend veldonderzoek door middel van proefsleuven (IVO-P) op een perceel aan de Doonheide / de Lodderdijk te Gemert, gemeente Gemert-Bakel. ARC-rapport 2013-10
2394022100	Gemert	Paradijs 19	2013	Bureau- en booronderzoek	BAAC BV		Voeten D.F.A.E. 2013: Plangebied Paradijs 19 te Elsendorp, gemeente Gemert-Bakel. Inventariserend veldonderzoek (karterende fase). BAAC rapport V-12.0443
2396412100	Bakel	Bernhardstraat 25	2013	Proefsleuven	RAAP Archeologisch Adviesbureau	Er werden twee vinplaatsen aangetroffen: De eerste vindplaats bestond uit vage, mogelijk prehistorische sporen, die werden aangetroffen op dekzandkoppen ten noordoosten en zuidwesten van een centraal gelegen laagte. Omdat aan deze sporen geen enkel dateerbaar vondstmateriaal gerelateerd kan worden, is de datering en de context van de vindplaats onbekend. Verspreid over het plangebied werden sporen en structuren aangetroffen, die op basis van vondsten en de stratigrafische ligging onder het plaggendek en stuifzand kunnen gedateerd worden in de periode 12e-16e/17e eeuw. In het	Rondags E.J.N. 2013: Bernhardstraat 25 in Bakel, gemeente Gemert-Bakel. Proefsleuvenonderzoek. RAAP rapport 2672

zaak ID Archis	plaats	toponiem	Jaartal uitvoering	Onderzoekswijze	uitvoerder	omschrijving	Literatuur
						noordwesten werden resten van een Middeleeuwse veekraal met stal óf van een erfgreppel met schuur aangetroffen. Centraal in het plangebied werden resten van een Middeleeuwse moestuin aangetroffen. Centraal en in het oosten van het plangebied werden greppels aangetroffen, die deel uitmaakten van houtwallen. Op basis van deze sporen worden in de directe omgeving binnen of net buiten het plangebied Middeleeuwse nederzettingsresten verwacht. Deze zijn onder het stuifzand en plaggendek goed bewaard.	
2402649100	Gemert	Ridderplein	2013	Bureau- en booronderzoek	RAAP Archeologisch Adviesbureau		Vansweevelt J & R. Timmerman. 2013: Plangebied Ridderplein in Gemert, gemeente Gemert-Bakel. Archeologisch vooronderzoek: een verkennend booronderzoek. RAAP notitie 4589
2406131100	Gemert	Randweg Noord-Om	2013	Bureau- en booronderzoek	Econsultancy BV		Stiekema M. 2013: Archeologisch bureauonderzoek en verkennend booronderzoek Randweg Noord-Om te Gemert in de gemeente Gemert-Bakel. Econsultancy rapport 13023079
2409072100	Bakel	Hoekendaal 13	2013	Bureau- en booronderzoek	ADC ArcheoProjecten		Jacobs E. 2013: Hoekendaal 13 te Bakel, gemeente Gemert-Bakel. Een bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek in de vorm van een verkennend onderzoek. ADC rapport 3418
2410821100	Bakel	Neerstraat 13	2013	Bureau- en booronderzoek	Archeopro	Geen vondsten en sporen.	Paulussen R. & J. Orbons 2013: Neerstraat 13, Bakel, gemeente Gemert-Bakel. Inventariserend veldonderzoek (IVO-O): bureauonderzoek en verkennend booronderzoek. ArcheoPro rapport 13044
2411259100	Milheeze	Esperloop	2013	Bureau- en booronderzoek	Archeopro	Geen vondsten en sporen.	Paulussen R. 2013: Esperloop Milheeze, gemeente Gemert-Bakel. Inventariserend veldonderzoek (IVO-O): verkennend booronderzoek. Archeopro rapport 13038
2422664100	Bakel	Neerstraat 13	2013	Archeologische Begeleiding	Econsultancy BV		Boots G.J. 2013: Archeologische begeleiding protocol opgraven Neerstraat 13 te Bakel in de gemeente Gemert-Bakel. Econsultancy rapport 13091711
2422859100	Gemert	Molenrand	2013	Bureau- en booronderzoek	Bureau voor Archeologie		
2429299100	Milheeze	Geneneind - Esperloop	2014	Archeologische Begeleiding	BAAC BV		Weterings P. 2014: Milheeze. Ecologische verbindingszone (EVZ) Esperloop. BAAC rapport A-13.0276
2433964100	Bakel	Dakworm achter nr 5	2014	Bureau- en booronderzoek	Bureau voor Archeologie	Geen vondsten.	Beckers I.S.J. 2014: Dakworm achter nr 5, Bakel, gemeente Gemert-Bakel: een bureau- en booronderzoek. rapport 2014.18
2434603100	Gemert	Peelse Loop	2014	Bureau- en booronderzoek	Archeopro		Paulussen R. 2014: Peelse Loop, Gemert, gemeente Gemert-Bakel. Inventariserend

zaak ID Archis	plaats	toponiem	Jaartal uitvoering	Onderzoekswijze	uitvoerder	omschrijving	Literatuur
							veldonderzoek (IVO-O): bureauonderzoek en verkennend booronderzoek. Archeopro rapport 13097
2436312100	Gemert	Hofgoed	2001	Proefsleuven	Archeologisch Onderzoek Leiden BV	Te Gemert - Hofgoed (site 14) zijn in verstoorde context archeologische indicatoren aangetroffen. De omstandigheden voor conservering van met name diepere sporen zijn matig te noemen.	Arnoldussen S. 2002: Archeologische onderzoeken te Gemert-Hofgoed en Bakel-Neerstraat 11A. Archol rapport 10
2436329100	Bakel	Neerstraat 11A	2001	Proefsleuven	Archeologisch Onderzoek Leiden BV	Op de locatie Bakel - Neerstraat 1 IA (site 21) werden geen sporen of vondsten in situ aangetroffen. Wel is op het terrein een (post)mlddeleeuwse greppel of sloot aanwezig geweest die recentelijk (1984) grotendeels is vergraven.	Arnoldussen S. 2002: Archeologische onderzoeken te Gemert-Hofgoed en Bakel-Neerstraat 11A. Archol rapport 10
2442590100	Gemert	Molenrand	2014	Proefsleuven	Econsultancy BV	In het plangebied zijn cultuurgronden uit de Nieuwe tijd en resten van grondstoffenwinning van zand en ijzeroer aangetroffen. De cultuurgronden bestaan uit spitsporen en een plaggendek dat is gevormd vermoedelijk vanaf de 16e-17e eeuw. De zandwinning is eveneens te dateren vanaf de 16e-17e eeuw. De ijzeroer-winning is uit de periode ervoor, vanaf de IJzertijd tot de 16e-17e eeuw.	Boots G.J. 2014: Proefsleuvenonderzoek met doorstartoptie naar opgraven, Molenrand te Gemert in de gemeente Gemert-Bakel. Econsultancy rapport 14041363
2444689100	Gemert	De Bloemerd	2014	Bureau- en booronderzoek	Econsultancy BV		Stiekema M. 2014: Archeologische bureauonderzoek en gecombineerd verkennend en karterend booronderzoek. Econsultancy rapport 14033259
2446462100	Helmond	Beekherstel Bakelse Beemden	2014	Archeologische Begeleiding	RAAP Archeologisch Adviesbureau		
2462168100	Bakel	zorgcomplex de Zorgboog	2014	Archeologische Begeleiding	BAAC BV		Tump M. 2015: Bakel, de Zorgboog. Archeologische begeleiding (protocol opgraven). A-14.0248
2462832100	Bakel	Hoekendaal 13	2015	Archeologische Begeleiding	ADC ArcheoProjecten		A. v. Benthem, 2015: Hoekendaal 13 te Bakel (gemeente Gemert-Bakel). Een archeologische begeleiding. ADC-rapport 3810
2483211100	Milheeze	Milheeze	1992	Bureau- en booronderzoek	Universiteit Groningen		
2682342100	Milheeze	Waterberging bij Bocht	2015	Bureau- en booronderzoek	Archeopro	Uit de resultaten blijkt dat de bodem tot in de C-horizont is verstoord. Er is geen sprake van een plaggendek en er zijn geen archeologische indicatoren of archeologische resten gevonden	R. Exaltus en J. Orbons, Waterberging, Milheeze Gemeente Gemert-Bakel Inventariserend Veldonderzoek (IVO-); Bureauonderzoek en karterend booronderzoek ArcheoPro archeologisch rapport nr. 15034 (Eijsden 2015).
3293577100	De Mortel	"Plan Zuid"	2015	Bureau- en booronderzoek	Econsultancy BV	Voor de verstoorde delen van het plangebied kan de gespecificeerde verwachting worden bijgesteld naar laag voor alle perioden. Voor de rest van het plangebied blijft de gespecificeerde archeologische verwachting die is opgesteld in het bureauonderzoek gelden.	M. Stiekema & P. Beurskens, 2015: Archeologische bureauonderzoek en verkennend booronderzoek "Plan Zuid" te De Mortel in de gemeente Gemert-Bakel

zaak ID Archis	plaats	toponiem	Jaartal uitvoering	Onderzoekswijze	uitvoerder	omschrijving	Literatuur
3294751100	Bakel	Asdonkseweg	2015	Bureau- en booronderzoek	Econsultancy BV	Op basis van de waargenomen bodemverstoringen, kan worden geconcludeerd dat archeologische waarden niet meer in situ worden verwacht	M. Stiekema, Archeologisch verkennend booronderzoek en proefputtenonderzoek Asdonkseweg te Bakel, gemeente Gemert-Bakel (Econsultancy) (2015), 15.
3295423100	Bakel	Landgoed Bakel - De Zorgboog BO	2015	Bureauonderzoek	Archeodienst Gelderland BV	diverse verwachtingen	E. v.d. Klooster & S. Koeman, 2015: Bureauonderzoek Landgoed Bakel – De Zorgboog gemeente Gemert - Bakel
3295756100	Handel	Kapelweg (ong.)	2015	Bureau- en booronderzoek	Econsultancy BV	De boringen tonen aan dat het bodemprofiel in het plangebied tot 120cm onder het maaiveld is verstoord	P. Beurskens, Archeologisch bureauonderzoek en verkennend booronderzoek Kapelweg ongenummerd te Handel in de gemeente Gemert-Bakel (Swalmen 2015).
3983624100	Gemert	Fitland - Vicaris van Asdonckstraat	2016	Proefsleuven	ADC ArcheoProjecten	Binnen het plangebied zijn geen bewoningsresten aangetroffen. Wel duiden de aangetroffen greppels op het gebruik van het plangebied in de Nieuwe Tijd (late ontginning). De greppels werden aangelegd voor afwatering, vermoedelijk was het plangebied in gebruik als graasland voor vee. Het gebied was en is zeer nat, verbouw van gewassen lijkt daarom onwaarschijnlijk. Binnen het gebied was er een verdedigingslinie uit de Tweede Wereldoorlog aanwezig. Er werden geen vondsten gedaan.	B.A.T.M. Weekers- Hendrikx, Gemert,Viscaris van Asdonckstraat. Een inventariserend Veldonderzoek in de vorm van proefsleuven (Amersfoort 2016), 13.
3989440100	De Rips	Luitenant Generaal Bestkazerne	2016	Bureau- en booronderzoek	BAAC BV		rapport niet aanwezig
4000405100	Gemert	Pandelaar	2016	Bureau- en booronderzoek	Aeres Milieu	Gezien de beperkte intactheid van de bodem binnen het plangebied en omdat de bodem vermoedelijk altijd te nat is geweest voor bewoning adviseert Aeres geen vervolgonderzoek uit te laten voeren.	Van der Feest, Hagens en Van Diepen, Aeres Milieu projectnummer AM16157 Rapport Archeologisch bureau- en verkennend veldonderzoek door middel van boringen Pandelaar Gemert (Roermond 2016).
4006351100	Gemert	Binderseind 2-4	2016	Bureau- en booronderzoek	BAAC BV	De kans op de aanwezigheid van archeologische waarden uit de nieuwe tijd en mogelijk late middeleeuwen in het plangebied is zeer groot.	W.A. Bergman & D. te Kiefte, 2016: Gemeente Gemert-Bakel. Plangebied Binderseind 2-4 te Gemert. Bureauonderzoek en Inventariserend veldonderzoek (verkennende fase)
4017440100	Gemert	Groeskuilen 91	2016	Bureau- en booronderzoek	Econsultancy BV	De bodemcondities maken dat het plangebied geen bijzonder gunstige vestigingslocatie heeft gevormd voor (pre)historische landbouwers. Ook voor jagers en verzamelaars is landschappelijk gezien geen sprake van een aandachtslocatie.	Spanjaard G.W.J., 2016, Archeologische quickscan en verkennend booronderzoek met profielputten. Groeskuilen 91 te Gemert in de gemeente Gemert-Bakel. Econsultancy-rapport 1886.005.
4019409100	Bakel	Muizenhol 1	2016	Bureau- en booronderzoek	Laagland Archeologie BV	Omdat de te slopen bebouwing tot 175 cm –mv is onderkelderd en de bij het nieuwe bouwblok te betrekken gronden vrijwel geheel tot tenminste 60 cm (gemiddeld tot 90 cm –mv) zijn verstoord tot in de C-horizont wordt geadviseerd om het plangebied vrij te geven	J. Wijnen, 2016: Archeologische quicscan en inventariserend veldonderzoek -verkennende fase. Muizenhol 1 te Bakel, gemeente Gemert-Bakel
4024739100	Bakel	Auerschootseweg 36	2016	Bureau- en booronderzoek	ADC ArcheoProjecten	hoge archeologische verwachting	van der Zee R.M., 2016, Auerschootseweg 36, Bakel (gemeente Gemert-Bakel). Een

zaak ID Archis	plaats	toponiem	Jaartal uitvoering	Onderzoekswijze	uitvoerder	omschrijving	Literatuur
							bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek in de vorm van een verkennend booronderzoek (ADC rapport 4238), Amersfoort.
4025192100	Gemert	Galgeveldseweg 15	2016	Bureau- en booronderzoek	Econsultancy BV	De aangetroffen bodemopbouw wijst op een minder gunstige landschappelijke ligging voor de vestiging van (pre/historische) nederzettingen alsook op de aanwezigheid van een (recente/moderne) diep verstoorde bovengrond.	Stiekema M., 2016, Archeologisch verkennend booronderzoek: Galgeveldseweg 15 te Gemert. Econsultancy rapport 2870.001.
4027955100	Gemert	Pastoor Attendornestraat	2016	Bureau- en booronderzoek	Archeopro	Uit het booronderzoek blijkt dat de bodem matig tot lokaal sterk verstoord is.	R. Paulussen en A. van de Water, 2016, Pastoor Attendorenstraat, Gemert. Gemeente Gemert-Bakel. Bureauonderzoek en verkennend booronderzoek. ArcheoPro Archeologisch rapport Nr. 16075.
4031429100	Gemert	Peelse Loop	2017	Proefsleuven	BAAC BV	Er is hier sprake van sporen die horen tot agrarische activiteiten. De datering van deze sporen ligt vermoedelijk in de nieuwe tijd; er zijn echter geen vondsten aangetroffen.	I. Cleijne, 2018: Gemert, Peelse Loop, IVO-P en begeleiding. BAAC-project A-16.0329
4031478100	Gemert	Noord-Om	2017	Proefsleuven	BAAC BV	De sporen en vondsten behoren toe aan landindeling en agrarische activiteiten en mogelijk ook aan bewoning die hier op de kaart van 1830 staat aangegeven. De sporen en vondsten in deze zone zijn echter sterk aangetast door het afgraven van de bovengrond dat ze niet meer als erg waardevol kunnen worden aangeduid.	J.F. van der Weerden, Plangebied Gemert Noord-Om, gemeente Gemert-Bakel. Proefsleuvenonderzoek (BAAC-rapport A-16.0330), Den Bosch, 2017.
4037901100	Bakel	Hoekendaal tussen 9 en 11	2017	Bureau- en booronderzoek	Econsultancy BV	Op grond van de resultaten van het bureau- en veldonderzoek adviseert Econsultancy om het deel van het plangebied waar nieuwbouw wordt gerealiseerd vrij te geven.	E.M. de Boo van Uijen en M. Stiekema, Archeologisch bureauonderzoek en verkennend booronderzoek. Hoekendaal tussen 9 en 11 te Bakel, Econsultancy rapport 36.16.001 (Swalmen 2017).
4039676100	Gemert	Binderseind 2-4	2017	Bureau- en booronderzoek	ADC ArcheoProjecten	De aangetroffen bodemopbouw wijst op een minder gunstige landschappelijke ligging voor de vestiging van (pre/historische) nederzettingen alsook op de aanwezigheid van een (recente/moderne) diep verstoorde bovengrond.	H.E. Bouter, Binderseind 2-4 Gemert (gemeente Gemert-Bakel) Een bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek in de vorm van een verkennend booronderzoek, ADCrapport 4375 (Amersfoort 2017)..
4561250100	Handel	Dorpshuis De Bron	2017	Archeologische Begeleiding	BAAC BV	Uit de begeleiding is gebleken dat het grootste deel van het onderzoeksgebied diep verstoord is tot in de C-horizont. Hierin zijn een aantal grondsporen uit de nieuwe tijd (18de eeuw) aangetroffen, die vermoedelijk gelinkt kunnen worden aan de historisch bekende bebouwing uit de 18de en 19de eeuw. Resten van de Duitse Orde zijn niet aangetroffen. De bodem is niet tot op het onverstoorde gele zand onderzocht en ook niet het hele gebied en kan daardoor niet worden vrijgegeven.	A. ter Wal, 2018: Dorpshuis De Bron, Handel, gemeente Gemert-Bakel. Archeologische Begeleiding, protocol proefsleuven, fase 1
4566192100	Bakel	Roessel ong.	2017	Bureau- en booronderzoek	KSP Archeologie	De bodem is zodanig verstoord dat er geen intacte archeologisch relevante niveaus meer worden verwacht.	S. Koeman, Bureauonderzoek en Inventariserend Veldonderzoek, verkennende fase Roessel ong. te Bakel Gemeente Gemert-Bakel, KSP- rapport 17066 (Duiven 2017).

zaak ID Archis	plaats	toponiem	Jaartal uitvoering	Onderzoekswijze	uitvoerder	omschrijving	Literatuur
4567804100	Bakel	Kerksedriessen 3	2017	Bureau- en booronderzoek	Aeres Milieu	Er worden geen verdere intacte resten verwacht. De bovengrond is verstoord. De combinatie van de relatief lage ligging van het plangebied en de boorgegevens geven aan dat relevante archeologische niveaus ontbreken. De specifieke verwachting van alle perioden kunnen bijgesteld worden naar laag.	L. van Diepen, M. Janssen, M.A.K. Vroomans e.a., Rapport Archeologisch bureau-en verkennend veldonderzoek, door middel van boringen Kerksedriessen 3 te Bakel, Aeres rapport AM 17252 (Roermond 2017). Idem, 15-16.
4569732100	Bakel	Esperloop, deelgebeid Geneneind	2017	Bureauonderzoek	RAAP Archeologisch Adviesbureau	Op basis van het archeologische bureauonderzoek is door RAAP een archeologische advieskaart opgesteld. Ten aanzien van de verwachtingen en bijbehorende aanbevelingen is het plangebied in vijf verschillende zones verdeeld.	M. Verhoeven, 2017: Plangebied Esperloop, deelgebied Geneneind te Gemert-Bakel, Gemeente Gemert-Bakel. Een archeologisch bureauonderzoek (RAAP notitie 6116), 14-12-2017
4574049100	Milheeze	Schutsboom ong.	2017	Bureau- en booronderzoek	KSP Archeologie	Het advies is om op grond van de aangetroffen bodemverstoringen de middelhoge archeologische verwachting voor de Bronstijd tot en met de Nieuwe tijd in het noordelijke deel van het plangebied op te heffen. In het zuidelijke deel van het plangebied blijft de middelhoge archeologische verwachting wel gehandhaafd.	Koeman S.M., 2017. Bureauonderzoek en Inventariserend Veldonderzoek, verkennende fase: Schutsboom ong. te Milheeze, Gemeente Gemert-Bakel. KSP rapport 17177.
4584182100	De Mortel	Bakelseweg 30	2018	Bureau- en booronderzoek	KSP Archeologie	In het grootste deel van het plangebied zijn diep verstoorde bodems aangetroffen. Hierdoor kan de verwachting bijgesteld worden naar laag.	Koeman S.M., 2018. Bureauonderzoek en Inventariserend Veldonderzoek, verkennende fase: Bakelseweg 30 te De Mortel, Gemeente Gemert-Bakel. KSP rapport 17191.
4584352100	Bakel	Kuundert 5	2018	Bureau- en booronderzoek	KSP Archeologie	Het advies is om op grond van de aangetroffen bodemverstoringen de hoge verwachting op de gemeentelijke archeologische beleidskaart voor het plangebied te laten vervallen.	Koeman S.M., 2018. Bureauonderzoek en Inventariserend Veldonderzoek, verkennende fase: Kuundert 5 te Bakel, Gemeente Gemert-Bakel. KSP rapport 17192.
4584385100	Bakel	Helmondsestraat 48a	2018	Bureau- en booronderzoek	Transect	hoge archeologische verwachting	Kerkhoven A.A., 2018. Helmondsestraat 48a te Bakel, Gemeente Gemert-Bakel (NB). Een Archeologisch Bureauonderzoek (BO) en Inventariserend Veldonderzoek (IVO), verkennende fase. Transect-rapport 1570.
4587414100	Gemert	Reconstructie N605	2018	Bureauonderzoek	Vestigia BV	lage tot hoge archeologische verwachting	C. Visser & R. Schrijvers: V17-3724: Archeologisch vooronderzoek in het kader van de planstudie voor de reconstructie van de N605 tussen Gemert en Boekel, gemeente Gemert-Bakel en gemeente Boekel
4593262100	Handel	Oude Kluis	2018	Bureau- en booronderzoek	KSP Archeologie	Het advies is om beide wallen in te passen in het nieuwbouwplan waardoor ze behouden kunnen blijven. Met name ter plaatse van zuidelijke wal en in verband met de greppel in een strook van 5 m aan de noordzijde daarvan dienen bodemingrepen te worden vermeden. Bij de noordelijke wal is dit in verband met de aangetroffen bodemverstoring minder van belang, zolang het landschappelijke element van de wal behouden blijft.	Koeman S.M., 2018. Bureauonderzoek en Inventariserend Veldonderzoek, verkennende fase: Oude Kluis te Handel, Gemeente Gemert-Bakel. KSP rapport 18213.
4595644100	Milheeze	Millekens (ong.)	2018	Proefsleuven	Transect	In het plangebied is sprake van vier vindplaatsen die alle het hele plangebied bedekken. Vindplaats 1 is het laatmiddeleeuwse ophoogpakket (esdek). De tweede	A. v. Bussel, 2020: Transect-rapport 2753. Milheeze, Millekens (ong.). Gemeente Gemert-Bakel (NB)

zaak ID Archis	plaats	toponiem	Jaartal uitvoering	Onderzoekswijze	uitvoerder	omschrijving	Literatuur
						archeologische vindplaats (vindplaats 2) is een oud akkerniveau uit de Late- Middeleeuwen.Vindplaatsen 3 en 4 bevinden zich beiden in het sporenniveau in de top van het dekzand (afgetopte Chorizont) onder het esdek. Het sporenniveau bevindt zich op een diepte vanaf 25,3-24,8 m +NAP. Er is een onderscheid gemaakt tussen vol-middeleeuwse resten en 'oudere resten' (periode Laat-Paleolithicum tot en met Romeinse tijd).	Een Inventariserend Veldonderzoek door middel van Proefsleuven (IVO-P) met doorstart naar Opgraven (DO)
4597272100	Milheeze	Milheesestraat 7	2018	Bureau- en booronderzoek	Aeres Milieu	De bodem zal naar verwachting geen archeologische resten herbergen in het grootste deel van het plangebied.	J. Curvers & L. v. Diepen, 2018: Archeologisch bureau- en verkennend veldonderzoek, door middel van boringen Milheesestraat 7 te Milheeze
4598690100	Bakel	Heikantse Beemd	2018	Bureau- en booronderzoek	BAAC BV	diverse verwachtingen	C. Kalisvaart, 2019: briefrapportage aanvullend inventariserend veldonderzoek, verkennende fase, Combiduct Heikantse Beemd
4600413100	Bakel	Dakworm ong.	2018	Bureau- en booronderzoek	Econsultancy BV	hoge archeologische verwachting	A.H. Schutte, Archeologisch onderzoek locatie Dakworm (ong.) te Bakel. Econsultancyrapport-5596.002, Swalmen, 2018
4605500100	Gemert	Hoekendaal 9a	2018	Proefsleuven	Econsultancy BV	Tijdens het onderzoek zijn in het plangebied twee sporen aangetroffen. Tijdens de aanleg van werkput 1 zijn in vlak 1, in de top van het stuifzand, twee kuilen (S999 en S1000) aangetroffen. Het betreft twee kuilen uit de Nieuwe tijd C, tweede helft van de 20de eeuw. In één kuil (S999) is een brok houtskool aangetroffen. In vlak 2 zijn geen sporen in de werkputten waargenomen.	P. Beurskens, 2018: Rapportage archeologisch proefsleuvenonderzoek. Hoekendaal 9a te Bakel in de gemeente Gemert-Bakel.
4615820100	Bakel	Auerschootseweg 36	2018	Proefsleuven	ADC ArcheoProjecten	De beide proefsleuven hebben geen archeologische resten opgeleverd. Wel zijn er fragmenten handgevormd aardewerk aangetroffen in natuurlijke sporen en in de onderzijde van het plaggendek.	B. Weekers-Hendrikx, 2018: Gemert-Bakel. Auerschootseweg 36 Een Inventariserend Veldonderzoek in de vorm van proefsleuven
4618007100	Milheeze	Schutboomsestraat ong.	2018	Bureau- en booronderzoek	Archeopro	Gezien de ondanks de uitvoering van een vlakdekkende oppervlaktekartering en het zeven van het zand van de in een extreem hoge dichtheid gezette boringen, ontbreken van relevante archeologische indicatoren, geven de resultaten van het onderzoek geen aanleiding om archeologisch vervolgonderzoek te adviseren.	R. Exaltus & J. Orbons, 2018: ArcheoPro Archeologisch rapport Nr 18081. Schutboomsestraat ong., Milheeze, Gemeente Gemert-Bakel. Inventariserend Veldonderzoek (IVO-O); Bureauonderzoek, oppervlaktekartering en karterend booronderzoek
4622438100	Gemert en Bakel	Alde Biezenstraat en Doctor Douvenstraat, Gemert en Nieuwe uitleg, Bakel	2018	Bureau- en booronderzoek	ADC ArcheoProjecten	Op basis van de resultaten van het onderzoek adviseert ADC ArcheoProjecten adviseert om het deelgebied 2 (Dr. Drouvenstraat en de Drossard Meijerstraat) vrij te geven voor de voorgenomen ontwikkeling.	Klerks, 2018: ADC Rapport 4672 Alde Biezenstraat en Doctor Douvenstraat, Gemert en Nieuwe uitleg, Bakel, Gemeente Gemert-Bakel. Een bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek in de vorm van een verkennend booronderzoek. Amersfoort
4625921100	Gemert	Vicaris van der Asdonckstraat	2018	Bureau- en booronderzoek	Transect	deels lage en deels hoge verwachting	J. Rap MA & J.G.E. Melman, 2018: Gemert, Vicaris van der Asdonckstraat, Gemeente Gemert-Bakel (NB). Een Archeologisch

zaak ID Archis	plaats	toponiem	Jaartal uitvoering	Onderzoekswijze	uitvoerder	omschrijving	Literatuur
							Bureauonderzoek (BO) en Inventariserend Veldonderzoek (IVO), verkennende fase
4650472100	Bakel	Nieuwe Uitleg	2018	Bureau- en booronderzoek	RAAP Archeologisch Adviesbureau	hoge archeologische verwachting	Roggen, R.E.E., 2018: Plangebied Nieuwe Uitleg te BakelGemeente Gemert-Bakel Archeologisch vooronderzoek: een bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek (verkennend booronderzoek), RAAP-RAPPORT 3672.
4657341100	Bakel	Boterbloemstraat ong.	2018	Bureau- en booronderzoek	Archeopro		rapport niet aanwezig
4678904100	Milheeze	Bakelse Plassen	2019	Bureau- en booronderzoek	Econsultancy BV	hoge archeologische verwachting	Spanjaard, G.J.W. Archeologisch verkennend booronderzoek, Bakelse Plassen te Milheeze, Econsultancy, rapport nr 8618.002, 2019
4684785100	Gemert-Bakel	klooster Nazareth	2019	Proefsleuven	RAAP Archeologisch Adviesbureau	Verspreid over de proefsleuven zijn verschillende archeologische resten aangetroffen, die aan een vindplaats kunnen worden toegeschreven. Het gaat om off-site-sporen (perceleringsgreppels en enkele kuilen) in werkputten 1 en 2, een laagte (poel), paalkuilen, een goot en funderingen in werkput 3. De greppels in werkputten 1 en 2 zijn te dateren in de nieuwe tijd. Hetzelfde geldt voor de vullingen van de laagte in werkput 3. De funderingen in werkput 3 zijn nog jonger en dateren in de 20ste eeuw.	M. Cschurmans, 2019: Gemert Klooster Nazareth, gemeente Gemert -bakel, archeologisch vooronderzoek: proefsleuvenonderzoek
4699510100	Milheeze	Binnenveld 7	2019	Bureau- en booronderzoek	Aeres Milieu	hoge archeologische verwachtingswaarde	Feest, van der, N.J.W./ D. Hagens, 2019: Archeologisch bureau- en verkennend veldonderzoek, door middel van boringen Binnenveld 7 te Milheeze (gemeente Gemert-Bakel), AM19072.
4699746100	Milheeze	Achter de Berken/ Bakelse Plassen	2019	Bureau- en booronderzoek	Vestigia BV	lage archeologische verwachting	Archeologisch vooronderzoek ten behoeve van de (beperkte) uitbreiding van de zandwinning 'Achter de Berke' / Bakelse Plassen, gemeente Gemert-Bakel. Ruimtelijk advies op basis van een karterend en waarderend veldonderzoek door middel van boringen (= Vestigia BV rapport V1788), auteurs: F.P.J. van Puijenbroek, J.P. Flamman, M. Petterson & R. Schrijvers, concept 15-1-2020
4701242100	Gemert	Snelle Loop tussen Tereyken en Grotel	2019	Bureauonderzoek	RAAP Archeologisch Adviesbureau	hoge archeologische verwachting landweer	E.T.A. van Veldhuizen en G.R. Ellenkamp, Plangebied Snelle Loop tussen Tereyken en Grotel. Gemeente Gemert-Bakel en Laarbeek. Archeologisch vooronderzoek: een bureauonderzoek (RAAP-Rapport 3988) 2019
4705341100	Gemert	Oost-Om	2019	Bureauonderzoek	Econsultancy BV		rapport niet aanwezig
4709579100	Gemert	Frans Brugske 23	2019	Bureau- en booronderzoek	Archeopro		rapport niet aanwezig
4714251100	Bakel	Nieuwe Uitleg	2019	Archeologische Begeleiding	ADC ArcheoProjecten		rapport niet aanwezig

zaak ID Archis	plaats	toponiem	Jaartal uitvoering	Onderzoekswijze	uitvoerder	omschrijving	Literatuur
4725754100	Bakel	Dorpsstraat 45	2019	Bureauonderzoek	Econsultancy BV	hoge verwachting	Archeologisch bureauonderzoek Dorpsstraat 45 te Bakel, gemeente Gemert-Bakel (Econsultancy) d.d. 13 augustus 2019, opgesteld door A.H. Schutte.
4739581100	Bakel	Dorpsstraat 45	2019	Proefsleuven	Econsultancy BV	Tijdens het proefsleuvenonderzoek zijn alleen een aantal (sub)recente verstoringen aangetroffen tot in de top van het dekzand. De verstoringen lijken samen te hangen met bouwactiviteiten in het plangebied sinds de jaren '20 van de vorige eeuw.	Rapportage proefsleuvenonderzoek Dorpsstraat 45 te Bakel in de gemeente Gemert-Bakel (= Econsultancy rapport 12254.001), auteur: A.C. Mientjes, 21 november 2019
4741387100	Bakel	Hagelkruis	2019	Bureau- en booronderzoek	RAAP Archeologisch Adviesbureau	hoge archeologische verwachting	Veldhuizen van E.T.A & D. Keijers, 2019: Plangebied Burgemeester Diepstratenlaan te Bakel, ge-meente Gemert -Bakel; archeologisch vooronderzoek: een bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek (verkennend booronderzoek) (RAAP-Rapport 4159), Weert.
4748101100	Gemert	Zandstraat 14	2019	Bureau- en booronderzoek	RAAP Archeologisch Adviesbureau	lage verwachting	Plangebied Zandstraat 14 te Gemert, gemeente Gemert-Bakel; archeologisch vooronderzoek: een bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek (verkennend booronderzoek) (RAAP rapport 4197) d.d. 13 november 2019, opgesteld door E.T.A. van Veldhuizen MA en M.H.P.M. Ruijters MA.
4752808100	Milheeze	Achter de Berke	2019	Proefsleuven	Vestigia BV	In de proefsleuven zijn er vrijwel geen archeologische sporen van belang aangetroffen. De zes gedocumenteerde (paal)kuilen zijn of recent, of mogelijk natuurlijk van aard. Ze liggen verspreid over het plangebied en vormen geen structuur. Ook is er geen vondstmateriaal uit afkomstig. Daarnaast zijn er 34 greppels dan wel sloten gedocumenteerd. Deze dateren uit de late 18e tot 20e eeuw en kunnen voor het merendeel worden gekoppeld aan de percelering en weggetjes die op kaartmateriaal uit de 19e en 20e eeuw staan weergegeven. In proefsleuf 7 zijn de resten van de voormalige Esperloop gedocumenteerd. De loop stond vermoedelijk in relatie tot een middeleeuwse landweer en was tot de tweede helft van de 20e eeuw nog binnen het plangebied aanwezig.	Archeologisch proefsleuvenonderzoek ten behoeve van de herbestemming van plangebied Achter de Berke te Milheeze, gemeente Gemert-Bakel. Een inventariserend veldonderzoek door middel van proefsleuven (= Vestigia rapport V1902), auteurs: R.M. Brouwer, J.P Flamman J. Kerpentier-McDonald en F.P.J. van Puijenbroek, concept 6 april 2020
4762317100	Milheeze	Binnenveld 1	2020	Bureau- en booronderzoek	Aeres Milieu	hoge archeologische verwachtingswaarde	Feest, van der, N.J.W./ D. Hagens, 2019: Archeologisch bureau- en verkennend veldonderzoek, door middel van boringen Binnenveld 7 te Milheeze (gemeente Gemert-Bakel), AM19072.
4765614100	Gemert	Sint Annastraat	2020	Bureau- en booronderzoek	Econsultancy BV	hoge archeologische verwachting	Archeologisch bureauonderzoek en verkennend booronderzoek Sint Annastraat te Gemert, gemeente Gemert-Bakel d.d. 31 januari 2020, opgesteld door M. Stiekema (Econsultancy)

zaak ID Archis	plaats	toponiem	Jaartal uitvoering	Onderzoekswijze	uitvoerder	omschrijving	Literatuur
4770960100	Bakel	Dakworm	2020	Bureau- en booronderzoek	RAAP Archeologisch Adviesbureau	Uit het archeologisch vooronderzoek blijkt dat het plangebied een hoge archeologisch verwachting heeft en dat vervolgonderzoek in de vorm van proefsleuven noodzakelijk is.	Plangebied Dakworm te Bakel, gemeente Gemert -Bakel; een archeologisch bureau- en verkennend booronderzoek (= RAAP-rapport 4337), auteur: M.P.F. Verhoeven, 2020.
4771219100	Gemert	Alde Biezenstraat	2020	Proefsleuven	De Steekproef	Er zijn geen archeologische grondsporen en mobilia ontdekt.	Gemert, Alde Biezenstraat, Gemeente Gemert-Bakel (N-Br.). Inventariserend Veldonderzoek d.m.v. Proefsleuven (IVO-P). (= Steekproefrapport 2020-02/02), auteur: J.B. Veenstra, concept mei 2020
4809005100	Bakel	Burg. Diepstratenlaan - Hagelkruis	2020	Proefsleuven	Econsultancy BV	De antropogene grondsporen die zijn aangetroffen, blijven beperkt tot spitsporen (proefsleuf 1) en een (recente) kuil (proefsleuf 3). De eerstgenoemde sporen zijn opgevat als het resultaat zijn van de ontginning van het gebied in de Late Middeleeuwen-Nieuwe Tijd.	Rapportage proefsleuvenonderzoek en begeleiding Burgemeester Diepstratenlaan – Hagelkruis te Bakel in de gemeente Gemert-Bakel (= Econsultancy rapport 12254.001), auteur: R.T.F. Stoots, concept 13 mei 2020
4853142100	Milheeze	Binnenveld	2020	Proefsleuven	Aeres Milieu		rapport niet aanwezig
4859518100	Bakel	Dakworm	2020	Proefsleuven	Econsultancy BV	Tijdens het proefsleuvenonderzoek is een behoudenswaardige vindplaats aangetroffen. Het betreft een omgreppeld terrein, waarbinnen tenminste één huisplaats aanwezig is. Enkele sporen liggen ten westen van de greppel.	Archeologisch proefsleuvenonderzoek Dakworm te Bakel, gemeente Gemert-Bakel, auteurs M. Valk en T. Hos (Econsultancy), 27 mei 2020
4874981100	Gemert	Wijnboomlaan 12-14	2020	Bureau- en booronderzoek	Transect	lage archeologische verwachting	Gemert, Wijnboomlaan 12-14, gemeente Gemert-Bakel (NB). Een Archeologisch Bureauonderzoek (BO) en Inventariserend Veldonderzoek (IVO), verkennende fase (= Transect-rapport 2858), auteur: J. Rap, concept d.d. 7-7-2020
4875694100	Elsendorp	Gerele Peel 16	2020	Bureau- en booronderzoek	Bureau voor Archeologie	lage archeologische verwachting	Gerele Peel 16, Elsendorp, gemeente Gemert-Bakel: een bureau- en inventariserend veldonderzoek in de vorm van boringen in de verkennende en karterende fase (Bureau voor Archeologie Rapport 943), auteur R. Barth, concept 17 juli 2020
4875945100	Milheeze	Berken 9	2020	Bureau- en booronderzoek	Transect	hoge verwachting	Milheeze, Berken 9, gemeente Gemert-Bakel (NB). Een Archeologisch Bureauonderzoek (BO) en Inventariserend Veldonderzoek (IVO), verkennende fase (= Transect-rapport 2866), auteur: J. Rap, concept d.d. 7-7-2020
4880050100	Gemert-Bakel	Snelle Loop	2020	Proefsleuven	RAAP Archeologisch Adviesbureau	In opdracht van het Waterschap Aa en Maas heeft RAAP van 8 augustus t/m 28 oktober 2020 met tussenpozen een archeologisch onderzoek uitgevoerd in plangebied Snelle Loop tussen de gehuchten Tereyken en Grotel, gemeenten Gemert-Bakel en Laarbeek. Het betrof een archeologische begeleiding protocol opgraving en een proefsleuf door de historisch bekende landweer (deelgebied Walgraven) en een proefsleuvenonderzoek met doorstart naar een opgraving (deelgebied Tereyken).	X. v. Dijk, 2023: Plangebied Snelle Loop, gemeenten Gemert-Bakel en Laarbeek; een archeologische begeleiding (deelgebied Walgraven) en een archeologisch proefsleuvenonderzoek met doorstart naar opgraving (deelgebied Tereyken)

zaak ID Archis	plaats	toponiem	Jaartal uitvoering	Onderzoekswijze	uitvoerder	omschrijving	Literatuur
4885008100	Bakel	Dakworm (ong.)	2020	Bureau- en booronderzoek	KSP Archeologie	middelhoge verwachting	E. Schorn, 2020: Bureauonderzoek en Inventariserend Veldonderzoek, verkennende fase (booronderzoek) Dakworm (ong.) te Bakel Gemeente Gemert-Bakel
4885438100	Gemert	Rooije Hoefsedijk 41	2020	Bureau- en booronderzoek	Econsultancy BV	lage archeologische verwachting	Archeologisch bureauonderzoek en verkennend booronderzoek Rooije Hoefsedijk 41 te Gemert, gemeente Gemert-Bakel, concept d.d. 24-8-2020, auteur: M. Stiekema (Econsultancy).
4885510100	Bakel	Roessel 2	2020	Bureau- en booronderzoek	Aeres Milieu	hoge verwachting	Archeologisch bureau- en verkennend veldonderzoek door middel van boringen Roessel 2 te Bakel (= Aeres Milieu rapport AM20059), auteurs: L. Kruithof, D. Hagens en M.A.K Vroomans concept 15 september 2020
4886061100	Milheeze	Milheeze-Snelleloop	2020	Bureauonderzoek	BAAC BV	een lage archeologische verwachting heeft voor het Laat-Paleolithicum en Mesolithicum. Hetzelfde geldt voor de perioden Late Middeleeuwen en Nieuwe Tijd. De verwachting voor de tijdspanne Neolithicum tot en met Volle Middeleeuwen is op laag tot middelhoog gesteld.	J. de Winter, 2020: Gemeente Gemert-Bakel. Plangebied Snelleloop. Archeologisch bureauonderzoek (BAAC-rapport V20.0211)
4889975100	Gemert	Doonheide II	2020	Proefsleuven	VUhbs archeologie	Bij het archeologisch onderzoek Doonheide II te Gemert zijn in het hele plangebied sporen van gebruik uit de late middeleeuwen en nieuwe tijd aangetroffen. Dit gebruik hangt samen met de landweer die hier in het noordelijk deel van het plangebied aanwezig was in de 15-17e eeuw, het slagveld uit 1603 en het inrichten van het landschap tot wei- en akkerland in de 18-20e eeuw.	M. Bink, 2021: Gemert – Doonheide II. Een proefsleuvenonderzoek tussen Doonheide I en de Boekelseweg (Zuidnederlandse Archeologische Notities)
4956686100	Gemert	Doonheide II	2021	Opgraving	VUhbs archeologie	De landweer is vermoedelijk al in de (late) 12de eeuw aangelegd. hiermee is de landweer te Gemert ook de oudst bekende landweer van Nederland, België en Duitsland. Historisch valt de aanleg van deze landweer nog voor de komst van de Duitse Orde naar Gemert (1215). De landweer zal dan ook zijn aangelegd onder de Heren van Gemert. Een tweede fase van de landweer dateert vermoedelijk in de (eerste helft van de) zeventiende eeuw en moet mogelijk gerelateerd worden aan de Tachtigjarige Oorlog. In deze fase is waarschijnlijk sprake van twee parallelle greppels.Binnen Doonheide II, net als aan de westzijde van Doonheide I, is een grote hoeveelheid musketkogels aangetroffen. Hoewel an sich moeilijk te dateren, kan deze vondstcategorie mogelijk in verband worden gebracht met de 'slag bij Gemert' die volgens historische bronnen in 1603 werd uitgevochten tussen Spaanse en Staatse troepen. Als deze slag inderdaad hier heeft plaatsgevonden, wat aannemelijk is, zal de locatie van	M. Catsman, 2023: Gemert-Doonheide II; Een opgraving tussen Doonheide I en de Boekelseweg in het verlengde van de Landweer (Vuhbs)

zaak ID Archis	plaats	toponiem	Jaartal uitvoering	Onderzoekswijze	uitvoerder	omschrijving	Literatuur
						deze slag waarschijnlijk door aanwezigheid van de landweer en de hier aanwezige doorgang bepaald zijn.	
4889983100	Gemert	Deel	2020	Proefsleuven	VUhbs archeologie	De binnen het onderzoeksgebied aangetroffen sporen kunnen worden toegeschreven aan één vindplaats, landgebruik uit de Nieuwe Tijd.	M. Bink, 2020: Gemert – Deel. Inventariserend veldonderzoek door middel van proefsleuven (Zuidnederlandse Archeologische Notities)
4915253100	Gemert	Doonheide III	2020	Proefsleuven	VUhbs archeologie	Bij het archeologisch onderzoek Doonheide III te Gemert zijn in het hele plangebied sporen van gebruik uit de late middeleeuwen en nieuwe tijd aangetroffen. Dit gebruik hangt samen met de landweer die hier in het zuidwestelijke deel van het plangebied aanwezig was in de 15-17e eeuw, de historische erven aan de voorganger van de Handelseweg en Doonheide en het inrichten van het landschap in de 18-20e eeuw.	Gemert – Doonheide III. Een proefsleuvenonderzoek tussen Doonheide I en de Handelseweg (Zuidnederlandse Archeologische Notities 930), auteur J. v. Hemert (red.) (VUhbs archeologie), april 2021.
4919530100	Gemert-Bakel	N615/N272	2020	Bureauonderzoek	Arcadis	Vanwege de hoge verwachting voor de periode Paleolithicum tot en met de Nieuwe Tijd wordt voor alle aaneengesloten deelgebieden met een oppervlakte groter dan 100m2 en breder dan 4m met een hoge en middelhoge archeologische verwachting zonder verharding (zijnde momenteel in gebruik als bijv. landbouwgrond, berm, groengebied, etc.) een proefsleuvenonderzoek geadviseerd.	Bureauonderzoek archeologie N615/N272 Beek en Donk – Gemert (arcadis archeologische rapporten 272), auteurs Koos Mol en Floris van Oosterhout d.d. 25 augustus 2021
4920064100	Gemert	Vicaris van der Asdonckstraat	2020	Proefsleuven	Econsultancy BV	Tijdens het proefsleuvenonderzoek is één vindplaats aangetroffen. Het betreft greppel S6, die op historische kaarten is afgebeeld als Het Loopje. In de vulling is aardewerk aangetroffen dat gedateerd kan worden in de 19e of 20e eeuw. De greppel is onmiskenbaar veel ouder.	T. Hos, 2020: Rapportage proefsleuvenonderzoek Vicaris van der Asdonckstraat te Gemert in de gemeente Gemert-Bakel
4928157100	Bakel	Wilbertsplein	2020	Proefsleuven	Econsultancy BV	Tijdens het proefsleuvenonderzoek is op een diepte van 70 cm - mv in proefsleuf 1 een graf aangetroffen. Vastgesteld kan worden dat tenminste op deze diepte er begravingen aanwezig zijn. De contour van de begraafplaats kan op basis van het proefsleuvenonderzoek niet vastgesteld worden. Econsultancy adviseert om alle bodemingrepen tot 50 cm -mv (20 cm marge) vrij te geven wat betreft archeologie. Diepere ingrepen dienen archeologisch begeleid te worden.	T. Hos, 2020: Archeologisch proefsleuvenonderzoek Wilbertsplein te Bakel, gemeente Gemert-Bakel
4944024100	Elsendorp	Paradijs 33	2021	Bureau- en booronderzoek	Bureau voor Archeologie		rapport niet aanwezig
4948245100	Milheeze	Berken 9	2021	Proefsleuven	Transect	Uit historische bronnen komt naar voren dat de bewoning op het perceel nog verder teruggaat, wellicht tot de Late Middeleeuwen. De tijdens het onderzoek aangetroffen sporen zijn een bevestiging van deze lange bewoningsgeschiedenis. Behalve de boerderij zelf, zijn een waterput en een perceelsgreppel aangetroffen.	Milheeze, Berken 9, gemeente Gemert-Bakel (NB). Een inventariserend veldonderzoek d.m.v. proefsleuven, karterende en waarderende fase (Transect-rapport 3250), auteurs: N. Magdelijns, D. Scheeringa, conceptversie 1.2 , 2021

zaak ID Archis	plaats	toponiem	Jaartal uitvoering	Onderzoekswijze	uitvoerder	omschrijving	Literatuur
4950375100	Bakel	Oldert 5	2021	Bureauonderzoek	Econsultancy BV	lage verwachting	A. Schutte, 2021: Archeologisch bureauonderzoek Oldert 5 te Bakel, gemeente Gemert-Bakel (Econsultancy rapport 15226.001)
4950820100	Bakel	Heidveld 4	2021	Bureauonderzoek	Econsultancy BV	lage verwachting	A. Schutte: Archeologisch bureauonderzoek Heidveld 4 te Bakel, gemeente Gemert-Bakel (Econsultancy rapport 15227.001), 2021
4951688100	Bakel	Leemskuilendijk 4	2021	Bureau- en booronderzoek	Aeres Milieu		rapport niet aanwezig
4988868100	Gemert	Kapelaanstraat	2021	Bureau- en booronderzoek	Aeres Milieu	middelhoge archeologische verwachting voor de periodes Neolithicum tot en met de Vroege Middeleeuwen; voor de periode Volle Middeleeuwen tot en met de Nieuwe tijd geldt een hoge verwachting op het aantreffen van sporen gerelateerd aan bewoning en agrarische activiteiten.	Archeologisch bureau- en verkennend veldonderzoek door middel van boringen Kapelaanstraat te Gemert (gemeente Gemert-Bakel) Aeres Milieu rapport AM18560), auteurs D. Hagens en N.J.W. van der Feest, d.d. 13-4-2021.
4989686100	Bakel	Esperloop Benedenloop Geneneind	2021	Archeologische Begeleiding	RAAP Archeologisch Adviesbureau	Het gaat om greppels/sloten uit de nieuwe tijd, die verband houden met landinrichting, afwatering en de waterhuishouding van het gebied.	Plangebied Esperloop te Bakel; gemeente Gemert-Bakel . Archeologische begeleiding van de werkzaamheden en proefsleuvenonderzoek (RAAP- rapport 5161), auteur: E.J.N. Rondags, d.d. 29-06-2021
5006791100	Bakel	Helmondsestraat 48a	2021	Proefsleuven	RAAP Archeologisch Adviesbureau	Uit het proefsleuvenonderzoek blijkt dat in het plangebied, ondanks een intacte bodem, geen resten aangetroffen zijn die wijzen op de verwachtte bewoning uit de Middeleeuwen.	Plangebied Helmondsestraat 48a te Bakel; gemeente Gemert-Bakel . Een archeologische proefsleuvenonderzoek (RAAP- rapport 5093), auteur: M. Verhoeven, 08-04-2021
5012825100	Gemert	St. Annastraat	2021	Archeologische Begeleiding	Econsultancy BV	exacte locatie van de voormalige gracht van windmolen 'De Beer' kon worden vastgesteld	P. Bringmans, 2022: Rapportage Archeologische Begeleiding St.-Annastraat te Gemert in de gemeente Gemert-Bakel
5072733100	Bakel	De Roessel	2021	Bureau- en booronderzoek	Econsultancy BV	Vanwege de bewoning op historische kaarten in de noordoostelijke hoek van het plangebied, die mogelijk teruggaat tot de Late Middeleeuwen, adviseert Econsultancy de dubbelbestemming archeologie te behouden. De rest van het plangebied kan op basis van de aangetroffen verstoringen en de aanwijzingen dat het plangebied in het verleden een nat gebied was en daardoor minder geschikt voor bewoning, archeologisch vrijgegeven worden.	Archeologisch bureauonderzoek en verkennend Booronderzoek De Roessel te Bakel (= Econsultancy rapport 15626.001), auteurs: J.A.M. Reynaert en M. Stiekema concept 24-6-2021
5089590100	Gemert	Binderseind, Gemert	2021	Bureau- en booronderzoek	Archeopro	Uit het rapport blijkt dat in het plangebied resten van bebouwing uit de Late Middeleeuwen en Nieuwe Tijd (tenminste vanaf de 14de eeuw), de bijbehorende achtererven (met o.a. waterputten/ kuilen) en resten m.b.t. het gebruik als akker verwacht worden.	Binderseind, Gemert, gemeente Gemert-Bakel; Inventariserend Veldonderzoek (IVO-O); bureauonderzoek en karterend booronderzoek (ArcheoPro rapport 21067), auteurs Richard Exaltus en Joep Orbons d.d. 27-07-2021.
5092068100	Gemert	Kasteel - Heilige-Geestlaan	2021	Bureauonderzoek	Econsultancy BV		Archeologisch bureauonderzoek Heilige-Geestlaan te Gemert (= Econsultancy rapport 16495.002), auteur: P. Beurskens 2de concept 20 oktober 2021
5099180100	Milheeze	De Berken	2021	Bureau- en booronderzoek	Laagland Archeologie BV	hoge archeologische verwachting voor bewoning vanaf het Neolithicum tot en met de Late Middeleeuwen	Bureauonderzoek en Inventariserend veldonderzoek - verkennende fase; De Berken (ong.), Milheeze, gemeente Gemert-Bakel (NB)

zaak ID Archis	plaats	toponiem	Jaartal uitvoering	Onderzoekswijze	uitvoerder	omschrijving	Literatuur
							(= Laagland rapport 715), auteurs: Jeroen Wijnen en Leon Theelen, 16 september 2021.
5110098100	Gemert	Heilige-Geestlaan	2021	Bureauonderzoek	Econsultancy BV	hoge archeologische verwachting	Archeologisch bureauonderzoek Heilige-Geestlaan te Gemert (= Econsultancy rapport 16495.002), auteur: P. Beurskens, 2021
5111450100	Gemert	Komweg 81/Schoolstraat 16 - 18	2021	Bureau- en booronderzoek	Econsultancy BV	hoge archeologische verwachting	Archeologisch vooronderzoek Komweg 81/Schoolstraat 16 - 18 in Gemert. Gemeente Gemert-Bakel (Econsultancy rapport 16624.001), auteur A.J. Wullink, versie 1 d.d. 11 oktober 2021.
5112544100	Gemert	Oudestraat-Dribbelei,	2021	Bureau- en booronderzoek	Laagland Archeologie BV	hoge archeologische verwachting	Bureauonderzoek en Inventariserend veldonderzoek - verkennende fase; Oudestraat - Dribbelei, Gemert, gemeente Gemert-Bakel (NB) (= Laagland rapport 731), auteurs: Jeroen Wijnen en Leon Theelen, concept 8 oktober 2021
5122718100	Elsendorp	Waterlopen nabij De Rips en Elsendorp	2021	Bureauonderzoek	Aeres Milieu		rapport niet aanwezig
5123439100	Gemert	Landerijen bij Kasteel	2021	Bureau- en booronderzoek	Econsultancy BV		rapport niet aanwezig
5135395100	Bakel	Gemertseweg 9	2021	Bureau- en booronderzoek	Aeres Milieu	lage verwachting door verstoorde bodem	Archeologisch bureau- en verkennend veldonderzoek door middel van boringen Gemertseweg 9 te Bakel (gemeente Gemert – Bakel = Aeres Milieu rapport AM21523), auteurs: L. Kruithof en N.J.W. van der Feest concept 7 december 2021
5136634100	Bakel	Kortestraat 16 en 18	2021	Bureau- en booronderzoek	ADC ArcheoProjecten	lage verwachting door verstoorde bodem	R.M. v.d. Zee, 2022: Kortestraat 16 en 18, Bakel (gemeente Gemert-Bakel); een bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek in de vorm van een verkennend booronderzoek
5137363100	Handel	Boskant 72, 74, 76, 84, 86 en 88	2021	Bureau- en booronderzoek	ADC ArcheoProjecten	De middelhoge archeologische verwachting voor vindplaatsen uit de periode Neolithicum t/m Vroege Middeleeuwen kan, vanwege de aanwezigheid van een esdek gehandhaafd blijven.	Boskant 72, 74, 76, 84, 86 en 88, Handel (gemeente Gemert-Bakel). Een bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek in de vorm van een verkennend booronderzoek (= ADC ArcheoProjecten rapport 5645)
5142709100	Gemert	Vondellaan - Boekelseweg	2021	Bureau- en booronderzoek	Econsultancy BV	Uit het archeologisch vooronderzoek is gebleken dat op twee locaties binnen het plangebied een hoge verwachting geldt op het aantreffen van archeologische resten uit de periode Late Middeleeuwen – Nieuwe Tijd: in het noordoosten ter hoogte van de Doonheide en ter hoogte van de kruising met de Willem de Haasstraat	Verheij, R.S. en A.J. Wullink, 2022: Archeologisch vooronderzoek Vondellaan - Boekelseweg in Gemert (Econsultancy rapport 17070.002), Rotterdam.
5149051100	Gemert	Gemert-Deelvoort	2022	Proefsleuven	VUhbs archeologie	Binnen het plangebied is geen vindplaats aangetroffen. Het gaat om off-site sporen en subrecente greppels	M. v. Merwe, 2022: Gemert – Deelvoort, een archeologisch proefsleuvenonderzoek
5150444100	Milheeze	De Berken	2022	Proefsleuven	Laagland Archeologie BV	Het onderzoek heeft aangetoond dat in recente verleden (20e eeuw) in het plangebied een ontzanding heeft plaatsgevonden. Omdat in het plangebied geen sporen en vondsten ouder dan 1600 zijn aangetroffen, bestaat het	Inventariserend veldonderzoek - proefsleuven De Berken te Milheeze, gemeente Gemert-Bakel (NB, Laagland Archeologie Rapport 810),

zaak ID Archis	plaats	toponiem	Jaartal uitvoering	Onderzoekswijze	uitvoerder	omschrijving	Literatuur
						vermoeden dat eventueel aanwezige nederzettingssporen tijdens die grondwerkzaamheden verstoord zijn geraakt. Wel zijn tijdens het onderzoek twee vindplaatsen uit de Nieuwe Tijd aangetroffen. Het gaat om sporen die horen bij de ontginning van het terrein en perceelsindeling (vermoedelijk vanaf de 15de eeuw) en paalsporen en kuilen uit de periode 1600-1800). In deze periode behoorde het plangebied hoogstwaarschijnlijk tot het akkergebied van de laatmiddeleeuwse hoeve 'Aan den Berken'.	auteurs: Nick Hendriks en Hans Oude Rengerink, 2022
5154332100	Bakel	Dakworm 1f	2022	Opgraving	VUhbs archeologie	Het onderzoek heeft archeologische sporen en vondsten uit de Volle en Late Middeleeuwen opgeleverd. Er kunnen grofweg drie fases onderscheiden worden. De eerste fase bestaat uit twee greppels en dateert vermoedelijk in de Vroege of Volle Middeleeuwen. De tweede fase omvat een 12de-eeuws boerenerf en de derde fase beslaat de gracht uit de 13de tot en met de 15de eeuw. Doordat maar een klein deel van het omgreppelde complex onderzocht kon worden en ook het erf deels buiten het onderzoeksgebied ligt blijft de interpretatie moeilijk.	J. v. Hemert, 2023: Opgraving in Bakel-Dakworm; een erf uit de Volle Middeleeuwen en een laatmiddeleeuwse gracht.
5157516100	Bakel	Overschot	2022	Bureau- en booronderzoek	RAAP Archeologisch Adviesbureau	In het westen van het plangebied duidt de aanwezigheid van waarschijnlijk in situ archeologische indicatoren (verbrande leem), op en rondom een kleine zandkop, waarschijnlijk op bewoning van landbouwende gemeenschappen uit de periode neolithicum-middeleeuwen.	M. Verhoeven, 2022: Plangebied Overschot te Bakel, gemeente Gemert -Bakel; een archeologisch bureau en verkennend booronderzoek
5160820100	Bakel	De Buytencamp	2022	Bureau- en booronderzoek	RAAP Archeologisch Adviesbureau	Er geldt een lage verwachting voor vindplaatsen van jager-verzamelaars, en een hoge verwachting voor vindplaatsen (huisplaatsen, nederzetting, infrastructuur, landbouw) van landbouwers uit de periode neolithicum-middeleeuwen.	M. Verhoeven, 2022: Plangebied De Buytencamp te Bakel, gemeente Gemert -Bakel; een archeologisch bureau- en verkennend booronderzoek
5161217100	De Mortel	Lochterweg	2022	Bureau- en booronderzoek	RAAP Archeologisch Adviesbureau	Hoewel het plangebied dus een diverse verwachting heeft , wordt alleen geadviseerd om het historische	E.T.A. van Veldhuizen MA & ir. L.J. Keunen, 2022: Plangebied Lochterweg te De Mortel, gemeente Gemert-Bakel; archeologisch bureau- en verkennend booronderzoek. RAAP rapport 5704
5165227100	Bakel	Hoekendaal 11	2022	Bureauonderzoek	Aeres Milieu	erf verder archeologisch te onderzoeken.	N. v.d. Feest, 2022: Archeologisch Bureauonderzoek Hoekendaal 11 te Bakel
5172355100	Gemert	Kapelaanstraat	2022	Proefsleuven	Aeres Milieu	Het plangebied is duidelijk onderhevig geweest aan diverse fasen van bebouwing minstens daterend vanaf de periode 1811- 1833. Mogelijk ook iets ouder (zie kadastrale minuut). De laatste twee bebouwingsfases vallen in de 20e eeuw.	N. v.d. Feest, 2022: Archeologisch inventariserend veldonderzoek door middel van proefsleuven Kapelaanstraat 67 te Bakel (gemeente Gemert-Bakel).

zaak ID Archis	plaats	toponiem	Jaartal uitvoering	Onderzoekswijze	uitvoerder	omschrijving	Literatuur
5173902100	Gemert	Komweg-Haageijk	2022	Bureau- en booronderzoek	RAAP Archeologisch Adviesbureau	hoge verwachting	M. Verhoeven, 2022: Plangebied Komweg te Gemert, gemeente Gemert-Bakel; een archeologisch bureau- en verkennend booronderzoek
5212133100	Bakel	Dorpsstraat 40-42	2022	Bureau- en booronderzoek	Econsultancy BV	voldoende duidelijk dat er sprake is van een mogelijke archeologische cultuurlaag, afgaande op de aangetroffen baksteen- en houtskoolresten	L. Veenendaal & J. Holl: Archeologisch vooronderzoek Dorpsstraat 40-42, te Bakel, gemeente Gemert-Bakel
5237406100	Bakel	Fabrieksloop.	2022	Bureauonderzoek	EARTH Integrated Archaeology BV	Waterschap Aa en Maas heeft hier grondverstorende werkzaamheden gepland ten behoeve van de optimalisatie van het watersysteem.	K. Grothe, E. Arler, J. de Moor, 2022: Optimalisatie watersysteem Goorloop-Snelleloop, gemeente Gemert-Bakel. Een archeologisch bureauonderzoek (BO)
5237422100	Gemert	Groenesteeg.	2022	Bureauonderzoek	EARTH Integrated Archaeology BV	Waterschap Aa en Maas heeft hier grondverstorende werkzaamheden gepland ten behoeve van de optimalisatie van het watersysteem.	K. Grothe, E. Arler, J. de Moor, 2022: Optimalisatie watersysteem Goorloop-Snelleloop, gemeente Gemert-Bakel. Een archeologisch bureauonderzoek (BO)
5237430100	Gemert	Pandelaarse Kampen.	2022	Bureauonderzoek	EARTH Integrated Archaeology BV	Waterschap Aa en Maas heeft hier grondverstorende werkzaamheden gepland ten behoeve van de optimalisatie van het watersysteem.	K. Grothe, E. Arler, J. de Moor, 2022: Optimalisatie watersysteem Goorloop-Snelleloop, gemeente Gemert-Bakel. Een archeologisch bureauonderzoek (BO)
5241812100	Bakel	Hoekendaal 11	2022	Archeologische Begeleiding	Econsultancy BV	De aangetroffen bewoning bij Hoekendaal dateert op basis van het vondstmateriaal in de 12e eeuw.	B. Tunker, 2022: Rapport Opgraving – Variant Archeologische begeleiding Hoekendaal 11 te Bakel in de gemeente Gemert-Bakel
5253599100	De Mortel	Lochterweg ongenummerd	2022	Proefsleuven	RAAP Archeologisch Adviesbureau	Het onderzoek heeft aangetoond dat binnen het onderzoeksgebied resten voorkomen van een boerenerf dat in 1857 in onbruik is geraakt. Resten van de boerderij bestaan onder andere uit een 6 bij 6 meter grote potstal en de resten van de erfinrichting uit onder andere een 5 m lange en 140 cm brede kuil waarvan de functie onbekend is.	R. Roggen, 2022: Nieuwbouwwijk Lochterweg te De Mortel, gemeente Gemert-Bakel; Archeologisch vooronderzoek: een proefsleuvenonderzoek met doorstart naar opgraving
5264769100	Gemert	Kasteel Gemert, Heilige-Geestlaan	2022	Archeologische Begeleiding	Econsultancy BV		nog geen rapport van
5282548100	Gemert	Komweg-Haageijk	2022	Proefsleuven en opgraving	RAAP Archeologisch Adviesbureau	vindplaats met een hoge spoordichtheid en een redelijke hoeveelheid aan vondstmateriaal. Uit het gevonden aardewerk blijkt dat de aanvangsdatum van de vindplaats in de 13de eeuw te plaatsen is. Uit historische bronnen is bekend dat het historisch lint minstens terug gaat tot het einde van de 15de eeuw.	RAAP Evaluatie- en selectierapport Plangebied Komweg te Gemert (fase 1)
5292495100	Bakel	Fabrieksloop Waterberging	2022	Proefsleuven	Archeologisch Onderzoek Leiden BV	Uitgaande van de lay out van het hofterrein hebben het westelijke en oostelijke deel van het plangebied tot het buitengebied van 'De Hof' behoord. Dit blijkt ook uit de aard van de hier aangetroffen sporen: met name sloten, greppels en (grondverbeterings) kuilen. Ze getuigen van een extensief landgebruik van het buitengebied: wellicht gras- en hooilanden in de westelijke laagte en akkerland op de overgang naar de wat hogere flank van de zandrug in het oosten van het plangebied.	T. Goossens & C. Spierings, 2023: Sporen van landgebruik behorende bij De Hof van Neerakker uit de volle middeleeuwen Een proefsleuvenonderzoek in plangebied Bakel-Fabrieksloop Waterberging, gemeente Gemert-Bakel

zaak ID Archis	plaats	toponiem	Jaartal uitvoering	Onderzoekswijze	uitvoerder	omschrijving	Literatuur
5294893100	Gemert	Sint-Gerardusplein 1-21 en Drossard de la Courtstraat 6-36	2022	Bureau- en booronderzoek	ADC ArcheoProjecten	Uit het archeologisch vooronderzoek blijkt dat het plangebied, vanwege de ligging nabij een prehistorische noord– zuidroute, een hoge archeologische verwachting heeft voor de periode Neolithicum – Vroege Middeleeuwen.	Van der Zee, R., 2022: Sint Gerardusplein 1-21 en Drossard de la Courtstraat 6-36, Gemert (gemeente Gemert-Bakel). Een bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek in de vorm van een verkennend booronderzoek (ADC Rapport 5914), Amersfoort
5299412100	Bakel	Esperloop	2022	Bureauonderzoek	EARTH Integrated Archaeology BV	Waterschap Aa en Maas heeft binnen het plangebied grondverstorende werkzaamheden gepland ten behoeve van de optimalisatie van het watersysteem.	K. Grothe, E. Arler & J. de Moor, 2022: Optimalisatie watersysteem Goorloop-Snelleloop, gemeente Gemert-Bakel. Een archeologisch bureauonderzoek (BO)
5300212100	Gemert-Bakel	kasteel Gemert	2022	Proefsleuven	Econsultancy BV		nog geen rapport van
5310743100	Bakel	Hilakker N2487 en 2934	2022	Bureauonderzoek	Bureau voor Archeologie	Hoge verwachting	Durczak, K. en C. de Jong, 2022: N2487 en 2934, Hilakker, Bakel, gemeente Gemert-Bakel: een bureauonderzoek (Bureau voor Archeologie Rapport 1270), Utrecht.
5320309100	Bakel	vakantiepark Grotelsche Heide	2022	Bureau- en booronderzoek	Laagland Archeologie BV	Vervolg in twee verwachtingszones (noord en zuidzones). Het aanboren van een slootvulling rond hoeve Grotel duidt mogelijk op de aanwezigheid van een historische hoeve met gracht. Een archeologische begeleiding kan informatie verschaffen over de historische Hoeve Grotel en de occupatie van het gebied.	Bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek – verkennende fase: Aanleg persleiding project vakantiepark Grotelsche Heide, Bakel, gemeente Gemert-Bakel
5324310100	Handel	Kapelweg ong.	2023	Bureau- en booronderzoek	Archeopro		rapport niet aanwezig
5328880100	Bakel	Hilakker N2487, 2933, 2934 en 2955	2023	Booronderzoek	Bureau voor Archeologie	Omdat de verwachting voor vindplaatsen van jager-verzamelaars groot is, wordt aanbevolen om het proefsleuvenonderzoek te combineren met een karterend booronderzoek.	Hilakker, Bakel, gemeente Gemert-Bakel: een inventariserend veldonderzoek in de vorm van boringen in de verkennende fase (Bureau voor Archeologie Rapport 1313), auteur C. de Jong d.d. 1 maart 2023
5335976100	Handel	Onze Lieve Vrouwestraat 36a	2023	Bureau- en booronderzoek	Transect	De ligging in de dorpskern maakt de kans op de aanwezigheid van resten van bebouwing en erf-gerelateerde resten uit de Late Middeleeuwen en Nieuwe Tijd groot. Op historische kaarten is bebouwing in het oostelijk deel van het plangebied te zien. Hier lag de Hoeve Handel.	Kroon, J. van der en L.M.C. Jansen of Lorkeers, 2023: Handel, Onze Lieve Vrouwestraat 36a. Gemeente Gemert-Bakel (NB). Archeologisch bureauonderzoek (BO) en inventariserend Veldonderzoek (IVO), verkennende fase (Transect-rapport 4585), Nieuwegein.
5337352100	Gemert	Gemert-Prinzenhuis	2023	Bureauonderzoek	VUhbs archeologie		rapport niet aanwezig
5337400100	Milheeze	Snelle Loop - Kaak	2023	Archeologische Begeleiding	Geonius		rapport niet aanwezig
5338105100	Handel	Boskant 72 t/m 88	2023	Proefsleuven	ADC ArcheoProjecten	Bij het onderzoek is slechts één spoor aangetroffen, toe te schrijven aan perceelindeling, en geen vondsten.	Boskant 72, 74, 76, 84, 86 en 88, Handel (gemeente Gemert-Bakel); een inventariserend veldonderzoek in de vorm van proefsleuven
5355789100	Gemert	Cortenbachstraat	2023	Bureau- en booronderzoek	Archeologisch Onderzoek Leiden BV		rapport niet aanwezig
5365832100	De Mortel	Renseweg 31	2023	Bureau- en booronderzoek	Archeopro	Het booronderzoek stelt dat de bodem tot 60-80cm diepte verstoord is.	ArcheoPro Archeologisch Rapport Nr. 23029 Renseweg 31, De Mortel, Gemeente Gemert-

zaak ID Archis	plaats	toponiem	Jaartal uitvoering	Onderzoekswijze	uitvoerder	omschrijving	Literatuur
							Bakel. Inventariserend veldonderzoek (IVO-o); bureauonderzoek en verkennend booronderzoek.
5397755100	Gemert	Industrieweg	2023	Bureau- en booronderzoek	Econsultancy BV	De boringen tonen aan dat de bodem tot op grote diepte is verstoord en naar alle waarschijnlijkheid alle archeologische resten daarom verstoord zijn.	Rapport archeologisch bureauonderzoek en verkennend booronderzoek Industrieweg, Gemert; gemeente Gemert-Bakel
5404777100	Gemert	Doonheide 3	2023	Opgraving	RAAP Archeologisch Adviesbureau		rapport nog niet klaar
5404971100	Milheeze	Hoeven 2	2023	Bureau- en booronderzoek	ADC ArcheoProjecten	Vanwege de niet meer intacte bodem wordt de archeologische verwachting bijgesteld van een hoge naar een lage archeologische verwachting.	Hoeven 2 te Milheeze, gemeente Gemert-Bakel. Een bureauonderzoek, inventariserend veldonderzoek in de vorm van een verkennend booronderzoek en cultuurhistorische waardering (ADC Rapport 6107), auteurs G.T. Eijgenraam, J. Dijkstra, I.S.J. Beckers & P. Valentijn, versie 2 d.d. 24 oktober 2023.
5411280100	Bakel	Waterberging Fabrieksloop	2023	Bureau- en booronderzoek	Archeologisch Onderzoek Leiden BV	Op basis van de aangetroffen diepe bodemverstoringen en de vastgestelde lage natuurlijke ligging van het onderzoeksgebied binnen het dekzandlandschap, is de vooraf gestelde middelmatige archeologische verwachting (periode late middeleeuwen -Nieuwe tijd) naar beneden bijgesteld en geldt een lage kans op het aantreffen van relevante (informatieve) archeologische resten.	E. Heunks & J. v.d. Leije, 2023: Aanvullend archeologisch bureauonderzoek en verkennend booronderzoek Bakel Fabrieksloop Waterberging
5413387100	Bakel	Molenakkers 2	2023	Bureau- en booronderzoek	RAAP Archeologisch Adviesbureau	Het in het plangebied verwachte plaggendek is nergens aangetroffen. Misschien was dit ooit wel aanwezig, maar uit de boringen blijkt dat de bodem zwaar is verstoord, tot wel 140 cm onder het maaiveld in boring 5.	Plangebied Molenakkers 2 te Bakel, gemeente Gemert -Bakel; archeologisch vooronderzoek: een bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek (verkennend booronderzoek) auteur M. Verhoeven (Raap-rapport 6460), versie concept (datum 25-05-2023)
5440643100	Mortel	Den Hoek 17	2023	Bureau- en booronderzoek	Transect	Omdat de bodemopbouw in het plangebied niet meer intact is (de oorspronkelijke top van de terrasafzettingen en dekzandlaag ontbreken), geldt voor het hele plangebied een lage archeologische verwachting voor resten van bewoning en akkerinrichting uit alle periodes.	De Mortel, Den Hoek 17 Gemeente Gemert-Bakel (NB). Archeologisch bureauonderzoek (BO) en inventariserend Veldonderzoek (IVO), verkennende fase (Transect-rapport 4764), auteur J.P.M. de Wit, versie 1,1 d.d. 11 juli 2023
5447197100	Handel	Haveltweg (ong.)	2023	Bureau- en booronderzoek	Transect	Uit het archeologisch vooronderzoek blijkt dat het plangebied in de dorpskern van Handel ligt, waarvan de voorloper, de Hoeve Handel, in ieder geval dateert uit het jaar 1220. Vanaf circa 1685 is het plangebied bebouwd met de Virmundtse Hoeve. Dit maakt de kans op de aanwezigheid van resten van bebouwing en erf-gerelateerde resten uit de Nieuwe Tijd en mogelijk voorgangers uit de Late Middeleeuwen zeer groot.	Korver, I. 2023: Handel, Haveltweg (ong.), Gemeente Gemert-Bakel (NB), Archeologisch bureauonderzoek (BO) en inventariserend Veldonderzoek (IVO), verkennende fase (Transect rapport 4806), Nieuwegein
5464230100	Bakel	EVZ Ven	2023	Bureauonderzoek	Transect	Het archeologisch bureauonderzoek heeft aangetoond dat in het plangebied met name archeologische vindplaatsen uit de periode Laat-Paleolithicum t/m Neolithicum verwacht worden.	Bakel, EVZ het Ven Gemeente Gemert-Bakel (NB). Archeologisch bureauonderzoek (BO) en Cultuurhistorische Verkenning (Transect Rapport 4925), auteurs M. Verboom-Jansen en J. Boers, versie 1.1 d.d. 27-09-2023

zaak ID Archis	plaats	toponiem	Jaartal uitvoering	Onderzoekswijze	uitvoerder	omschrijving	Literatuur
5466589100	De Mortel	St. Antoniusstraat 17	2023	Bureau- en booronderzoek	Archeopro	Uit het onderzoek blijkt dat het plangebied één van de historische erven van De Mortel is. De huidige bebouwing gaat in ieder geval terug tot de zeventiende eeuw, maar is mogelijk nog ouder. Direct onder de basis van de huidige gebouwen worden resten van bebouwing uit de Vroege Nieuwe Tijd of zelfs de Late Middeleeuwen verwacht.	R. Exaltus & J. Orbons, 2023: St. Antoniusstraat 17, De Mortel. Gemeente Gemert-Bakel. Inventariserend Veldonderzoek (IVO-O); Bureauonderzoek (ArcheoPro Archeologisch rapport Nr. 23105)
5469901100	Gemert	Vondellaan	2023	Archeologische Begeleiding	Archeologisch Onderzoek Leiden BV	Het archeologisch onderzoek heeft aangetoond dat het archeologisch niveau maar zeer beperkt geraakt is. Wel kon worden vastgesteld dat de natuurlijke bodemopbouw tijdens de aanleg van de oude weg volledig is vergraven en vervangen door ophopingspakketten.	Rapport Archeologische begeleiding Vondellaan-Boekelseweg, gem. Gemert-Bakel (Archol Rapport 774), auteur T Hamburg, versie 2 d.d. 30/11/2023
5474753100	Handel	Onze Lievevrouwestraat 36a	2023	Proefsleuven	Transect	Het onderzoek heeft aangetoond dat in het plangebied een vindplaats uit de Late Nieuwe Tijd aanwezig is. Het gaat voornamelijk om landinrichtingssporen. De resten van de Hoeve Handel, die hier verwacht werd, bleken verstoord te zijn door bouw en sloopactiviteiten in de tweede helft van de 20ste eeuw.	D. v.d. Linde & J. Rap, 2023: Handel, Onze Lieve Vrouwestraat 36a. Gemeente Gemert-Bakel (NB) Een inventariserend veldonderzoek d.m.v. proefsleuven, karterende en waarderende fase (Transect-rapport 5094)
5475222100	Handel	Haveltweg ong.	2023	Proefsleuven	Transect	Uit het archeologisch onderzoek in plangebied Handel Haveltweg blijkt dat in het plangebied de resten zijn aangetroffen van de uit historische bronnen bekende Virmundtse Hoeve en bijbehorend erf. Uit historische bronnen is bekend dat deze hoeve in de 17de eeuw is gebouwd en in 1886 is afgebrand. Het is aannemelijk dat deze hoeve een laatmiddeleeuwse voorganger heeft gehad, maar dit kon met het uitgevoerde onderzoek nog niet vastgesteld worden.	B. Rendering, 2023: Handel, Haveltweg ong. Gemeente Gemert-Bakel (NB). Een inventariserend veldonderzoek d.m.v. proefsleuven, karterende en waarderende fase (Transect-rapport 5008)
5483922100	Gemert	Zandstraat	2023	Bureau- en booronderzoek	Laagland Archeologie BV		rapport niet aanwezig
5492849100	Bakel	EVZ Ven	2024	Bureau- en booronderzoek	BAAC BV	Het verkennende booronderzoek bevestigd dat de oorspronkelijke bodemopbouw verstoord is geraakt door ploegwerkzaamheden en insporing door landbouwvoertuigen	Gemeente Gemert-Bakel. Plangebied Ven te Bakel. Inventariserend veldonderzoek (verkennende fase, BAAC-rapport V-23.0982), Den Bosch, auteur E.M. de Boo van Uijen, versie 1.1 d.d. januari 2024
5493350100	Bakel	Dorpsstraat 12	2024	Bureau- en booronderzoek	Aeres Milieu	Op basis van het uitgevoerd verkennend veldonderzoek is de archeologische verwachting voor het aantreffen van archeologische resten voor de perioden (Laatpaleolithicum – Mesolithicum) bijgesteld naar laag. De hoge verwachting voor de periode Neolithicum – Nieuwe Tijd blijft gehandhaafd.	Archeologisch bureau- en inventariserend veldonderzoek, verkennende fase, door middel van boringen Dorpsstraat 12 te Bakel (gemeente Gemert-Bakel, Aeres Milieu rapport AM23535), D. Hagens, L. Kruithof en D. Beentjes, 2024
5509153100	Bakel	Bakelsebrug 10	2024	Bureauonderzoek	KSP Archeologie		rapport niet aanwezig